

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΜΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ & ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ**

**ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΕΣ ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ
ΤΩΝ ΔΕΚΑΕΤΙΩΝ ΤΟΥ 1950 ΚΑΙ ΤΟΥ 1960
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» ΚΑΙ «Η ΑΥΓΗ»**

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ: Ομότιμος Καθηγητής Προκόπης Παπαστράτης

Σπυρίδων Μανιάτης

A.M. 1116M032

Αθήνα, Μάρτιος 2018

Μέλη Επιτροπής: Ομότιμος καθηγητής Προκόπης Παπαστράτης
Δρ. Βασίλης Μπογιατζής
Δρ. Κώστας Κατσάπης

Copyright © Σπύρος Μανιάτης, 2018

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	7
Θεωρητικά - Μεθοδολογικά Ζητήματα, Περιοδολόγηση της Έρευνας και Δομή της Εργασίας.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	12
1. Ιστορικό Πλαίσιο	12
1.1 Διεθνές Ιστορικό Πλαίσιο.....	12
1.2 Η Ελληνική Μετεμφυλιακή Πολιτική Σκηνή (1950 – 1967)	14
1.3 Η Αμερικάνικη Μεταπολεμική Πολιτική Σκηνή (1945 – 1968)	20
1.4 Η Αμερικάνικη Επιρροή κατά τη Δεκαετία του 1950	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο	29
2. Γενικά.....	29
2.1 Το Πολιτικό Σύστημα των Ηνωμένων Πολιτειών.....	29
2.2 Οι Υποψήφιοι	33
2.2.1 Οι Υποψήφιοι των Εκλογών του 1952	33
2.2.2 Οι Υποψήφιοι των Εκλογών του 1956	35
2.2.3 Οι Υποψήφιοι των Εκλογών του 1960	37
2.2.4 Οι Υποψήφιοι των Εκλογών του 1964	39
2.3 Αποτελέσματα των Εκλογών.....	42
2.3.1 Αποτελέσματα των Εκλογών του 1952	42
2.3.2 Αποτελέσματα των Εκλογών του 1956	43
2.3.3 Αποτελέσματα των Εκλογών του 1960	44
2.3.4 Αποτελέσματα των Εκλογών του 1964	45
2.4 Οι Εφημερίδες <i>Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ</i> και <i>Η ΑΥΓΗ</i>	46
2.4.1 Οι Εφημερίδες <i>Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ</i> και <i>Η ΑΥΓΗ</i> το 1952	48
2.4.2 Οι Εφημερίδες <i>Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ</i> και <i>Η ΑΥΓΗ</i> το 1956	49
2.4.3 Οι Εφημερίδες <i>Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ</i> και <i>Η ΑΥΓΗ</i> το 1960	50
2.4.4 Οι Εφημερίδες <i>Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ</i> και <i>Η ΑΥΓΗ</i> το 1964	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο	54
3. Η Παρουσίαση των Εκλογών Μέσα από τις Εφημερίδες.....	54
3.1 Η Παρουσίαση των Εκλογών του 1952 Μέσα από τις Εφημερίδες.....	54
3.1.1 Σύνοψη της Παρουσίασης των Εκλογών του 1952	70
3.2 Η Παρουσίαση των Εκλογών του 1956 Μέσα από τις Εφημερίδες.....	71
3.2.1 Σύνοψη της Παρουσίασης των Εκλογών του 1956	84

3.3 Η Παρουσίαση των Εκλογών του 1960 Μέσα από τις Εφημερίδες.....	85
3.3.1 Σύνοψη της Παρουσίασης των Εκλογών του 1960	99
3.4 Η Παρουσίαση των Εκλογών του 1964 Μέσα από τις Εφημερίδες.....	100
3.4.1 Σύνοψη της Παρουσίασης των Εκλογών του 1964	115
3.5 Παρουσίαση των Ποσοτικών και Ποιοτικών Στοιχείων της Έρευνας.....	117
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο	122
4. Συμπεράσματα	122
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	125
Α. Αρχεία – Πηγές	125
Β. Συνεντεύξεις	125
Γ. Βιβλία.....	125
Ελληνόγλωσσα:	125
Ξενόγλωσσα:	128
Δ. Άρθρα – Εργασίες.....	128
Ε. Διαδικτυακοί Τόποι	129
Στ. Ημερήσιος Τύπος	130
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	131
Πίνακας Αμερικανών Προέδρων (1933 – 1974).....	132
Πίνακας Αμερικανών Πρέσβευων στην Ελλάδα (1948 – 1969).....	132
Συνέντευξη με τον Μανώλη Γλέζο	133
Συνέντευξη με τον Αλέξη Παπαχελά	138
Φωτογραφίες:	143
Άρθρα εφημερίδων.....	146

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

Φωτογραφία 1 Ο Δημοκρατικός υποψήφιος Adlai Stevenson.....	34
Φωτογραφία 2 Ο Ρεπουμπλικάνος υποψήφιος Dwight Eisenhower.....	35
Φωτογραφία 3 Ο Δημοκρατικός υποψήφιος John F. Kennedy.....	38
Φωτογραφία 4 Ο Ρεπουμπλικάνος υποψήφιος Richard Nixon.....	39
Φωτογραφία 5 Ο Δημοκρατικός υποψήφιος Lyndon B. Johnson.....	40
Φωτογραφία 6 Ο Ρεπουμπλικάνος υποψήφιος Barry Goldwater.....	41
Φωτογραφία 7 Ο Harry Truman σε ομιλία υπέρ της υποψηφιότητας του Adlai Stevenson.....	67

Φωτογραφία 8 Debate Nixon και Kennedy.....	95
--	----

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Σχεδιάγραμμα 1 Χάρτης των Ηνωμένων Πολιτειών όπου απεικονίζεται το αποτέλεσμα των εκλογών του 1952.....	42
Σχεδιάγραμμα 2 Χάρτης των Ηνωμένων Πολιτειών όπου απεικονίζεται το αποτέλεσμα των εκλογών του 1956.....	43
Σχεδιάγραμμα 3 Χάρτης των Ηνωμένων Πολιτειών όπου απεικονίζεται το αποτέλεσμα των εκλογών του 1960.....	44
Σχεδιάγραμμα 4 Χάρτης των Ηνωμένων Πολιτειών όπου απεικονίζεται το αποτέλεσμα των εκλογών του 1964.....	45

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1 Κυκλοφορίες εφημερίδων <i>Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ</i> και <i>Η ΑΥΓΗ</i> για το έτος 1952.....	48
Πίνακας 2 Κυκλοφορίες εφημερίδας <i>Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ</i> για το έτος 1956.....	49
Πίνακας 3 Κυκλοφορίες εφημερίδας <i>Η ΑΥΓΗ</i> για το έτος 1956.....	50
Πίνακας 4 Κυκλοφορίες εφημερίδας <i>Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ</i> για το έτος 1960.....	51
Πίνακας 5 Κυκλοφορίες εφημερίδας <i>Η ΑΥΓΗ</i> για το έτος 1960.....	51
Πίνακας 6 Κυκλοφορίες εφημερίδας <i>Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ</i> για το έτος 1964.....	52
Πίνακας 7 Κυκλοφορίες εφημερίδας <i>Η ΑΥΓΗ</i> για το έτος 1964.....	53
Πίνακας 8 Ποιοτικά χαρακτηριστικά του αμερικάνικου εκλογικού σώματος.....	58
Πίνακας 9 Στοιχεία προεκλογικού αγώνα (1952).....	68
Πίνακας 10 Στοιχεία Σφυγμομετρήσεων.....	97
Πίνακας 11 Ποσοτική ανάλυση δημοσιευμάτων.....	118
Πίνακας 12 Σελίδες ανά φύλλο εφημερίδας.....	118
Πίνακας 13 Μετανάστευση εξ Ελλάδος 1955-1966.....	119
Πίνακας 14 Ποιοτική ανάλυση δημοσιευμάτων.....	121

Εισαγωγή

Θεωρητικά - Μεθοδολογικά Ζητήματα, Περιοδολόγηση της Έρευνας και Δομή της Εργασίας

Στην παρούσα μεταπτυχιακή εργασία έγινε μια προσπάθεια να εξιστορηθεί απλά, συνοπτικά αλλά με σαφήνεια και αντικειμενικότητα η παρουσίαση των αμερικάνικων προεδρικών εκλογών των δεκαετιών του 1950 και του 1960 μέσα από τις εφημερίδες *Η Καθημερινή* και *Η Αυγή*.

Η συγγραφή της εργασίας βασίστηκε κυρίως σε έρευνα στο αρχειακό υλικό της βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων όπου φυλάσσονται τα αρχεία (φύλλα) των εν λόγω εφημερίδων, της υπό εξέταση περιόδου. Κύρια πηγή της έρευνας είναι ο Τύπος, ο οποίος σύμφωνα με τη Νάση Μπαλτά είναι «υλικό ζωντανό και “ομιλούν” [...] εγκλείει μια τέτοια δυναμική, ώστε κάθε νέα ανάγνωση να γεννά νέα ερωτήματα ή να επαναδιατυπώνει όσα ήδη έχουν τεθεί, διευρύνοντας τον προβληματισμό του ερευνητή και τα συμπεράσματά του.»¹ Οι εφημερίδες δεν διαχειρίζονται και απλώς μεταφέρουν πληροφορίες αλλά είναι συγχρόνως όργανα άσκησης επιρροής και εξουσίας. Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης έχουν την τάση να καθορίζουν και να καθοδηγούν την ημερήσια θεματολογία, δηλαδή να προσδιορίζουν τα θέματα που απασχολούν το ενδιαφέρον της Κοινής Γνώμης. Έτσι με τη βοήθεια των εφημερίδων ως πηγών διευρύνονται οι δυνατότητες κατανόησης του παρελθόντος και των όρων πρόσληψής του.² Θα πρέπει, ωστόσο, ο ερευνητής να έχει επιφυλάξεις για την αντικειμενικότητα των εφημερίδων που χρησιμοποιεί ως πρωτογενές υλικό.

Σύμφωνα με τον Κώστα Λούλο «η ιστορική αξιολόγηση του Τύπου απορρέει από τον συνδυασμό, αφενός, των επιστημονικών ερωτημάτων και, αφετέρου, της μεθόδου. Δηλαδή, βασίζεται στην ενσωμάτωση ερωτημάτων της εμπειρικής Επικοινωνίας σε αρχειακό υλικό ιστορικών πηγών.»³ Μεθοδολογικά, η έρευνα στηρίζεται στην ανάλυση περιεχομένου, που είναι αποδοτική για την έρευνα ερωτημάτων της Ιστορίας του Τύπου και η οποία επελέγη για την έρευνα της αρθρογραφίας και της ειδησεογραφίας των εφημερίδων, *Καθημερινή* και *Αυγή*, της περιόδου των αμερικάνικων εκλογών των δεκαετιών του 1950 και του 1960. Ως

¹ Μπαλτά Νάση, *Ο Ελληνικός Εμφύλιος Πόλεμος (1946-1949) Μέσα από τον Γαλλικό Τύπο*, Οδυσσέας, Αθήνα, 1993, σ. 16.

² Για μια συνολική θεώρηση της σχέσης Ιστορίας και Τύπου βλ. Λούλος Κώστας, *Ιστορία και Τύπος*, Καστανιώτη, Αθήνα, 2006.

³ Λούλος Κώστας, *ό.π.*, σ. 34.

εμπειρική μέθοδος αξιοποιείται στην ποιοτική και ποσοτική ανάλυση κειμένων, διευκολύνει τη συστηματική περιγραφή ουσιαστικών και τυπικών χαρακτηριστικών των μηνυμάτων τους. Βασικός προβληματισμός ο οποίος δεν πρέπει να αγνοηθεί είναι ότι περιεχόμενα και έννοιες του παρελθόντος ερμηνεύονται με ορολογία του παρόντος και έχοντας την «εκ των υστέρων γνώση».

Βασική παραδοχή της παρούσας εργασίας είναι ότι ο τρόπος με τον οποίο οι εφημερίδες, *Καθημερινή* και *Αυγή*, καλύπτουν, αποδίδουν και ερμηνεύουν τα συμβαίνοντα κατά τις προεκλογικές περιόδους των αμερικάνικων εκλογών των δεκαετιών του 1950 και του 1960, εξαρτάται και συνδέεται άμεσα με τις εσωτερικές πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις στις Ηνωμένες Πολιτείες και αυτές θεωρούμενες μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο των διεθνών εξελίξεων.

Η επιλογή των εφημερίδων έγινε με στόχο αυτές να λειτουργήσουν ως αντιπαραθετικές πηγές. Δηλαδή επιλέχθηκε η *Καθημερινή*, εφημερίδα που στήριζε τη Δεξιά, και η *Αυγή*, εφημερίδα που στήριζε την Αριστερά. Μέσα από τη διαφορετική οπτική της κάθε εφημερίδας, οπτική που ήταν σαφώς επηρεασμένη από τα οξυμένα πολιτικά πάθη της μετεμφυλιακής ελληνικής κοινωνίας και το ψυχροπολεμικό «κλίμα» της εποχής, γίνεται προσπάθεια η έρευνα να αναδείξει και να παρουσιάσει πως το ίδιο γεγονός, εν προκειμένου, οι αμερικάνικες προεδρικές εκλογές, παρουσιάζονταν από τις εφημερίδες στην Κοινή Γνώμη.

Η εργασία καλύπτει μια χρονική περίοδο περίπου δώδεκα ετών, από το 1952 έως και το 1964, ωστόσο η χρονική περίοδος στην οποία επικεντρώθηκε η έρευνα καλύπτει τις τέσσερις εκλογικές περιόδους των ετών 1952, 1956, 1960 και 1964. Ως αρχή της κάθε περιόδου επιλέχθηκε το χρονικό διάστημα λίγων ημερών πριν από την διεξαγωγή των εθνικών συνεδρίων του Ρεπουμπλικανικού και του Δημοκρατικού Κόμματος, συνέδρια τα οποία λάμβαναν χώρα τον Ιούλιο ή τον Αύγουστο της αντίστοιχης εκλογικής χρονιάς και έως τέλος της κάθε περιόδου το χρονικό διάστημα λίγων ημερών (συνήθως δεκαήμερο) μετά την διενέργεια των εκλογών, εκλογές οι οποίες λάμβαναν χώρα την πρώτη Τρίτη, μετά την πρώτη Δευτέρα, του Νοεμβρίου της αντίστοιχης εκλογικής χρονιάς.

Εξάιρεση στα ανωτέρω αποτελεί η έρευνα για τις εκλογές του 1952, περίοδο για την οποία ως αρχή της εκλήφθηκε η 24^η Αυγούστου του 1952, ημέρα που κυκλοφόρησε το πρώτο φύλλο της *Αυγής*. Για λόγους αξιολογικής ουδετερότητας επιλέχθηκε το υπό έρευνα χρονικό διάστημα να είναι κοινό στις δύο εφημερίδες και ως εκ τούτου και η έρευνα στα αρχεία της *Καθημερινής* να αρχίζει επίσης στις 24

Αυγούστου και όχι στις αρχές Ιουλίου του 1952 όπου διεξήχθησαν τα συνέδρια των κομμάτων (του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος από 7 έως 11 Ιουλίου και του Δημοκρατικού Κόμματος από 21 έως 26 Ιουλίου).

Η παρούσα εργασία δεν εξετάζει τις αμερικάνικες εκλογές του 1968 οι οποίες εντάσσονται χρονικά στη δεκαετία του 1960 διότι λόγω της Δικτατορίας της 21^{ης} Απριλίου του 1967 οι εφημερίδες *Καθημερινή* και *Αυγή*, για διαφορετικούς λόγους η κάθε μία, είχαν διακόψει την λειτουργία τους. Η Χούντα των Απριλιανών διέκοψε βιαίως την εκτύπωση του φύλλου της *Αυγής* της 21^{ης} Απριλίου, συνέλαβε μέρος του προσωπικού της και απαγόρευσε την κυκλοφορία της.⁴ Λίγο μετά τη διανομή των πρώτων φύλλων της *Καθημερινής* την 21^η Απριλίου ένοπλοι αξιωματικοί και στρατιώτες εισέβαλαν στα πιεστήρια της εφημερίδας και σταμάτησαν με τη βία την εκτύπωση. Με απόφαση της Ελένης Βλάχου η *Καθημερινή* και η άλλη εφημερίδα του συγκροτήματος, η *Μεσημβρινή*, διέκοψαν την έκδοσή τους.⁵

Λαμβάνοντας υπόψη και τη σχετική, με το θέμα, βιβλιογραφία το υλικό που συγκεντρώθηκε αναλύθηκε, επεξεργάστηκε και κατηγοριοποιήθηκε αναλόγως. Η αναδρομή στη βιβλιογραφία προσφέρει πληροφορίες για να σκιαγραφηθεί το ιστορικό πλαίσιο της συγκεκριμένης περιόδου. Συνεπώς το αποτελέσματα της έρευνας δεν εξαντλείται στο επίπεδο της απλής παρουσίασης – διαπίστωσης των γεγονότων αλλά παρουσιάζεται στοιχειοθετημένο ιστορικά και με βάση τη γνώση του ιστορικού περιβάλλοντος. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι θα γίνει εκτεταμένη ιστορική ανάλυση.

Ο μεγάλος αριθμός άρθρων που συγκεντρώθηκε, κατέστησε ιδιαίτερα δύσκολη την επιλογή αυτών που τελικά παρουσιάζονται στην εργασία. Για την επιλογή των άρθρων που παρουσιάζονται, λήφθηκαν υπόψη πολλοί παράγοντες όπως η σημαντικότητα και η επίδραση που είχαν τα θέματα των άρθρων στην αμερικάνικη, στην ευρωπαϊκή αλλά και στην ελληνική κοινωνία. Επίσης, έγινε προσπάθεια μέσω των άρθρων να παρουσιαστεί το «κλίμα» της προεκλογικής περιόδου.

Η ύλη αναπτύσσεται θεματικά και χρονικά, ακολουθώντας το πρότυπο της Νάση Μπαλτά:

διότι μια αμιγώς θεματική οργάνωση θα διασπούσε τη λογική της εξέλιξης των απόψεων μέσα στο χρόνο, καθώς τα γεγονότα

⁴ Τζαννετάκος Γιάννης, *Η κατάλυση της ελευθερίας του Τύπου*, Η Καθημερινή, 19-6-2017 και συνέντευξη του κυρίου Μανώλη Γλέζου στον γράφοντα στις 14 Νοεμβρίου 2017.

⁵ Κλαυδία Αντώνης, *Η διακοπή έκδοσης της Καθημερινής*, «*Η Δικτατορία του 1967, 50 χρόνια μετά*», Η Καθημερινή, 23-4-2017, ειδική έκδοση, σσ. 34-35.

διαδέχονται το ένα το άλλο προσθέτοντας κάθε φορά το καθένα το δικό του βάρος. Μια εξάλλου αμιγώς χρονολογική διαπραγμάτευση θα κατέληγε σε μια διαδοχική παράθεση στοιχείων, σε μια περιγραφή, που θα καθιστούσε δύσκολη την αποκατάσταση ενοτήτων.⁶

Τα ποσοτικά ευρήματα της έρευνας, δηλαδή το πλήθος των δημοσιευμάτων, αποδελτιώθηκαν, επεξεργάστηκαν και παρουσιάζονται με τρόπο τέτοιο ώστε να εξυπηρετηθεί καλύτερα η ποιοτική αξιοποίηση του υλικού. Επίσης, τα άρθρα παρουσιάζονται χωρίς κρίσεις και σχόλια και στο τέλος κάθε υποκεφαλαίου παρουσίασης της αντίστοιχης εκλογικής περιόδου ακολουθεί σχετική σύνοψη. Στο τέλος της εργασίας, σε σχετικό κεφάλαιο, αναφέρονται διαπιστώσεις και συμπεράσματα.

Για να αποδοθεί πιστότερα η ψυχροπολεμική ρητορική της εποχής κρίθηκε απαραίτητο να ενσωματωθούν στο κείμενο της εργασίας τίτλοι άρθρων καθώς και αποσπάσματα από τα άρθρα των εφημερίδων. Στα αποσπάσματα αυτά έχει διατηρηθεί η ορθογραφία της εποχής.

Όπου κρίθηκε απαραίτητο τοποθετήθηκαν πίνακες και σχεδιαγράμματα με στοιχεία, σχετικά με το θέμα, τα οποία βοηθούν στην ανάπτυξή του.

Στο κείμενο υπάρχει πληθώρα υποσημειώσεων. Η χρήση εκτεταμένων υποσημειώσεων αποσκοπεί, αφενός, στην τεκμηρίωση των πληροφοριών και, αφετέρου, στην καλύτερη ενημέρωση του αναγνώστη.

Η παρούσα εργασία αρθρώνεται σε τέσσερα κεφάλαια μέσω των οποίων επιχειρείται να αναδειχθούν και να αποδοθούν θέματα καθώς και να απαντηθούν ερωτήματα σχετικά με τις προεδρικές εκλογές. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται σκιαγράφηση του ιστορικού πλαισίου της εποχής, η σκιαγράφηση αυτή έχει στόχο να παρουσιάσει το πλαίσιο μέσα στο οποίο εντάσσονται οι αμερικάνικες εκλογές και δομείται σε τέσσερα υποκεφάλαια. Στο πρώτο υποκεφάλαιο παρουσιάζεται το διεθνές ιστορικό πλαίσιο και στο δεύτερο υποκεφάλαιο γίνεται αναφορά στην ελληνική μετεμφυλιακή πολιτική σκηνή (1950-1967). Στη συνέχεια εξετάζεται η αμερικάνικη μεταπολεμική πολιτική σκηνή (1945-1968) και τέλος πώς τέμνονται τα ανωτέρω μέσω της αμερικάνικης επιρροής κατά την δεκαετία του 1950.

⁶ Μπαλτά Νάση, ό.π., σ. 23.

Το δεύτερο κεφάλαιο εξετάζει γενικά θέματα και αποτελείται από τέσσερα υποκεφάλαια. Στο πρώτο υποκεφάλαιο περιγράφεται το πολιτικό σύστημα των Ηνωμένων Πολιτειών, ένα πολιτικό σύστημα ξένο προς τον μέσο έλληνα και ευρωπαϊό πολίτη. Στη συνέχεια σε δύο υποκεφάλαια παρουσιάζονται οι υποψήφιοι και τα αποτελέσματα των εκλογών βάσει της χρονικής ακολουθίας των εκλογών 1952, 1956, 1960 και 1964. Το κεφάλαιο κλείνει με την παρουσίαση των εφημερίδων *Καθημερινή* και *Αυγή*. Παρουσίαση η οποία εκτός από τα γενικά στοιχεία των εφημερίδων αποτυπώνει, μέσα από έρευνα που έγινε στο αρχείο της Ένωσης Ιδιοκτητών Ημερήσιων Εφημερίδων Αθηνών (Ε.Ι.Η.Ε.Α), τις κυκλοφορίες των δύο εφημερίδων. Το αποτέλεσμα της έρευνας αυτής αναδεικνύει τη δυναμική των εφημερίδων την εποχή εκείνη και την διείσδυση που είχαν στην ελληνική κοινωνία.

Το τρίτο κεφάλαιο δομείται σε πέντε υποκεφάλαια. Στα πρώτα τέσσερα υποκεφάλαια εξετάζεται η παρουσίαση των εκλογών μέσα από τις εφημερίδες βάσει της χρονικής ακολουθίας των εκλογών 1952, 1956, 1960 και 1964 και στο τελευταίο υποκεφάλαιο γίνεται προσπάθεια να αποτυπωθεί η παρουσίαση – ανάλυση των ποσοτικών και ποιοτικών στοιχείων της έρευνας.

Στο τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζονται συνοπτικά τα συμπεράσματα της εργασίας. Επιλέχθηκε στο τέλος κάθε υποκεφαλαίου παρουσίασης, της αντίστοιχης εκλογικής χρονιάς, να συνοδεύεται από σύνοψη της παρουσίασης και στο τέλος της εργασίας να αποτυπωθούν τα γενικά συμπεράσματα αυτής.

Στο τέλος της εργασίας έχει συμπεριληφθεί παράρτημα με πίνακες, συνεντεύξεις, φωτογραφίες και ενδεικτικά άρθρα των δύο εφημερίδων. Οι συνεντεύξεις με τους κύριους Μανώλη Γλέζο και Αλέξη Παπαχελά λειτουργούν εργαλειακά στην πρόσληψη και καλύτερη κατανόηση του θέματος και παράλληλα βοηθάνε στην ανίχνευση στοιχείων που είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με το θέμα των αμερικάνικων προεδρικών εκλογών. Επιλέχθηκε το παράρτημα να πλαισιωθεί με φωτογραφίες της εποχής και με ενδεικτικά άρθρα των δύο εφημερίδων ώστε να μεταφερθούν, όσο αυτό είναι δυνατό, η αισθητική, η εικόνα και τα πρόσωπα της τότε εποχής στον σημερινό αναγνώστη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1. Ιστορικό Πλαίσιο

1.1 Διεθνές Ιστορικό Πλαίσιο

Το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου τερμάτισε μια εποχή, μια εποχή που ξεκίνησε λίγα χρόνια νωρίτερα από την αρχή των πολεμικών επιχειρήσεων. Γεγονότα όπως η πολιτική του «κατευνασμού», η προσάρτηση της Αυστρίας, η συμφωνία του Μονάχου, το Γερμανό-σοβιετικό σύμφωνο μη επίθεσης ή σύμφωνο Molotov – Ribbentrop οριοθετούν την αρχή της και το τέλος της η άνευ όρων παράδοση της Γερμανίας και της Ιαπωνίας.

Η επόμενη ημέρα διέψευσε όσους περίμεναν έναν ειρηνικό κόσμο. Τα πρώτα μηνύματα είχαν εξαχθεί από τα αποτελέσματα των διασκέψεων σε Τεχεράνη, Μόσχα,⁷ Γιάλτα και Πότσδαμ (Potsdam).⁸ Η συνέχεια με γεγονότα όπως το «μακρύ τηλεγράφημα» του George Kennan,⁹ η ομιλία του Winston Churchill¹⁰ (περί Σιδηρούν Παραπέτασματος),¹¹ το «Πολωνικό ζήτημα», ο Ελληνικός Εμφύλιος Πόλεμος, το Δόγμα Truman,¹² το σχέδιο Marshall,¹³ το πραξικόπημα της Πράγας, ο αποκλεισμός του Δ. Βερολίνου, η δημιουργία του NATO¹⁴ και του Συμφώνου της Βαρσοβίας, οι εξεγέρσεις σε Ανατολικό Βερολίνο, Πολωνία (Poznan) και Ουγγαρία, ο πόλεμος της Κορέας, ο πόλεμος του Suez, το Δόγμα Eisenhower,¹⁵ η ανέγερση του

⁷ Η διάσκεψη – συνάντηση κορυφής Churchill – Stalin, της Μόσχας (9 έως 19 Οκτωβρίου 1944) έχει γίνει γνωστή ως η «συμφωνία των ποσοτών».

⁸ Στη διάσκεψη του Potsdam (17 Ιουλίου έως 2 Αυγούστου 1945) συναντήθηκαν για πρώτη και τελευταία φορά ο Truman με τον Stalin.

⁹ Kennan George, *The Sources of Soviet Conduct*, Φεβρουάριος 1946.

¹⁰ «Από το Στετίν μέχρι την Τεργέστη της Αδριατικής, έχει απλωθεί ένα σιδηρούν παραπέτασμα κατά μήκος της Ευρώπης. [...] απειλή κατά του χριστιανικού πολιτισμού [...]», Winston Churchill, Fulton, Missouri, Μάρτιος 1946.

¹¹ {Η φράση «σιδηρούν παραπέτασμα» τη χρησιμοποίησε για πρώτη φορά ο J. Goebbels σε ραδιοφωνική ομιλία του, εναντίον των Συμφωνιών της Γιάλτας, στις 23 Φεβρ του 1945. Οι Δυτικές Δυνάμεις, έλεγε [...] επιτρέπουν στη Ρωσία να καταλάβει την Ανατολική και Νοτιοανατολική Ευρώπη και να υψώσει ένα σιδηρούν παραπέτασμα γύρω από την περιοχή αυτή, όπου σύντομα θα αρχίσει η μεγάλη σφαγή [...]}, το αναφέρει ο Γιανουλόπουλος Γιάννης στο *Ο Μεταπολεμικός Κόσμος, Ελληνική και Ευρωπαϊκή Ιστορία (1945-1963)*, Παπαζήση, Αθήνα, 1992, σ. 68, ο οποίος παραπέμπει στο *Decline and Rise of Europe*, Lucas J., Doubleday, New York, 1955, σ. 47.

¹² «Εάν η Ελλάδα περιπέσει εις τον έλεγχον μιας ενόπλου μειοψηφίας το αποτέλεσμα επί της γειτόνους Τουρκίας θα είναι άμεσον και σοβαρόν [...] η εξαφάνιση της Ελλάδος ως ανεξαρτήτου κράτους θα ασκήσει βαθιάν επίδρασιν εφ' όλον των χωρών της Ευρώπης [...]», Truman Harry, 12 Μαρτίου 1947.

¹³ «Οι ΗΠΑ θα πρέπει να κάνουν οτιδήποτε για να βοηθήσουν τον κόσμο [...] να υπάρξει πολιτική σταθερότητα ή ειρήνη», Marshall George, Ιούλιος 1947.

¹⁴ North Atlantic Treaty Organization.

¹⁵ Το Δόγμα Eisenhower (5 Ιανουαρίου 1957) προέβλεπε «[...] τη χρησιμοποίηση των ενόπλων δυνάμεων των Ηνωμένων Πολιτειών για τη διασφάλιση και την προστασία της εδαφικής ακεραιότητας

Τείχους του Βερολίνου, η κρίση των πυραύλων στην Κούβα διαμόρφωσαν μια ιδεολογική-πολιτική-στρατιωτική κατάσταση που έμεινε γνωστή ως Ψυχρός Πόλεμος¹⁶ (The Cold War).¹⁷

Ο Ελληνικός Εμφύλιος Πόλεμος ήταν η πρώτη φορά, μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, όπου οι ιδεολογικές-πολιτικές διαφορές των πρώην συμμάχων εκφράστηκαν με στρατιωτικές επιχειρήσεις, έστω και ως τρίτος παράγοντας, άμεσος ή έμμεσος. Λίγο αργότερα ο πόλεμος της Κορέας έφερε την ανθρωπότητα λίγο πριν την έκρηξη ενός νέου Παγκοσμίου Πολέμου.

Ο 20^{ος} αιώνας έχει χαρακτηριστεί από τον Eric Hobsbawm ως ο «Σύντομος Αιώνας»,¹⁸ η ελληνική ιστοριογραφία ονομάζει συχνά τη δεκαετία του 1960 ως «Σύντομη Δεκαετία».¹⁹ Σε αντίθεση με τα προηγούμενα η δεκαετία του 1950, από πολιτικής πλευράς και ως εποχή, οριοθετείται από το τέλος της δεκαετίας του 1940 και την έναρξη του Ψυχρού Πολέμου έως τις αρχές της δεκαετίας του 1960 και την κρίση των πυραύλων στην Κούβα.²⁰

Στις αρχές της δεκαετίας του 1950 οι πολιτικές-στρατιωτικές εξελίξεις ήταν ραγδαίες και καθοριστικές για την εξέλιξη του Ψυχρού Πολέμου. Κομβικά γεγονότα των εξελίξεων ήταν η κομμουνιστικοποίηση της Κίνας με την επικράτηση του Mao Tse Tung, η απόκτηση ατομικών όπλων από τη Σοβιετική Ένωση (Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών – ΕΣΣΔ) και ο θάνατος του Joseph Stalin²¹ (5 Μαρτίου 1953). Ιδιαίτερα η απόκτηση ατομικών όπλων από τους Σοβιετικούς ακυρώνει το μονοπώλιο στα ατομικά όπλα που κατείχαν μέχρι τότε οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (ΗΠΑ).²² Η στρατηγική της ανάσχεσης με πολιτικούς και οικονομικούς όρους δίνει τη θέση της στην στρατηγική της αποτροπής μέσω της στρατιωτικής

και της πολιτικής ανεξαρτησίας των εθνών, που ζητούν βοήθεια από την έκδηλη ένοπλη επίθεση από οποιοδήποτε έθνος ελέγχεται από το διεθνές κομμουνισμό [...]».

¹⁶ «Οι μεγάλοι και θερμοί πόλεμοι καταλήγουν στο θάνατο ή την ειρήνη, ενώ ο ψυχρός πόλεμος δεν φέρνει ούτε ειρήνη ούτε τιμή σε εκείνους που τον διεξάγουν» Don Juan Manuel, 1338, αναφέρεται στη μελέτη του Haliday F., *The making of the Second Cold War*, London (Verso), 1983, σσ. 4-5.

¹⁷ Lippman Walter, *The Cold War*, 1947.

¹⁸ Hobsbawm Eric, *Η Εποχή των Άκρων, ο Σύντομος Εικοστός Αιώνας (1914-1991)*, Θεμέλιο, Αθήνα, 2010.

¹⁹ *Η "Σύντομη" Δεκαετία του '60*, των Αλιβιζάτος Ν., Αποστολόπουλος Δ., Δάγκας Αλ., Δεληγιάννης Ι., Δορδανός Στρ., Ηλιάδης Χρ., κ.α. Καστανιώτη, Αθήνα, 2008.

²⁰ Στην ίδια χρονική περίοδο λαμβάνουν χώρα η αποτυχημένη επιχείρηση στον Κόλπο των Χοίρων (17 έως 19 Απριλίου 1961) και η κατασκευή του Τείχους του Βερολίνου (13 Αυγούστου 1961).

²¹ Ο Joseph Vissarionovich Dzhughashvili έμεινε γνωστός με το ψευδώνυμο Stalin.

²² «Το ουσιαστικό μονοπώλιο της δυνατότητας χρήσεως ατομικών όπλων, το διατήρησαν οι Ηνωμένες Πολιτείες και μετά την πρώτη σοβιετική ατομική βόμβα (Σεπτέμβριος 1949) μέχρι τα μέσα περίπου της δεκαετίας του 1950, οπότε η ΕΣΣΔ απέκτησε και αυτή αντίστοιχης ακτίνας και ισχύος βομβαρδιστικά αεροπλάνα.», Το αναφέρει ο Γιανουλόπουλος Γιάννης, ό.π., σ. 24, ο οποίος παραπέμπει στο Kissinger H., *Nuclear Weapons and Foreign Policy*, Harper, New York, 1957.

ενδυνάμωσης. Ο θάνατος του Stalin και η ανάληψη της ηγεσίας της Σοβιετικής Ένωσης από τον Nikita Khrushchev ξεκινά μια περίοδο που έχει χαρακτηριστεί ως αποσταλινοποίηση της Σοβιετικής Ένωσης με αλλαγές σε πολλά επίπεδα και ιδίως στην εξωτερική πολιτική. Στα πλαίσια αυτά εγκαινιάζεται η πολιτική της ειρηνικής συνύπαρξης, μία πολιτική περισσότερο «ενεργητική» και εξωστρεφής η οποία στόχευε στην προσέγγιση με τη Δύση. Την ίδια χρονική περίοδο λαμβάνει χώρα και η Κουβανική Επανάσταση (26 Ιουλίου 1953 – Ιανουάριος 1959) και η εγκαθίδρυση ενός σοσιαλιστικού κράτους με κομμουνιστικές καταβολές και κυβέρνηση φιλική προς την Σοβιετική Ένωση, πλησίον των Ηνωμένων Πολιτειών.

Με την καθαίρεση του Nikita Khrushchev στις 14 Οκτωβρίου του 1964 και την ανάληψη της ηγεσίας της Σοβιετικής Ένωσης από τον Leonid Brezhnev η Σοβιετική Ένωση κάνει στροφή στην εξωτερική πολιτική της. Βασικός άξονας αυτής της πολιτικής αποτέλεσε το Δόγμα Brezhnev που υιοθέτησε η Σοβιετική Ένωση για να νομιμοποιήσει την εισβολή στην Τσεχοσλοβακία το 1968 («Άνοιξη» της Πράγας), δηλαδή το χρέος των «αδελφών» κομμουνιστικών χωρών να επεμβαίνουν στα εσωτερικά τρίτων όταν θεωρούσαν ότι υπήρχε κίνδυνος για το καθεστώς.

Την ίδια χρονική περίοδο κυρίαρχο θέμα της αμερικάνικης εξωτερικής πολιτικής ήταν ο πόλεμος του Βιετνάμ ο οποίος έβαινε κλιμακούμενος, χωρίς ορατή ημερομηνία παύσης των επιχειρήσεων και προκαλούσε το θάνατο χιλιάδων αμερικανών στρατιωτών.

Κομβικό γεγονός της δεκαετίας του 1960, για το «δυτικό» στρατόπεδο, ήταν η αποχώρηση της Γαλλίας το 1966 από το στρατιωτικό σκέλος του NATO. Μία αποχώρηση που οδήγησε και στην μεταφορά της έδρας του NATO από την Γαλλία στο Βέλγιο. Η αποχώρηση της Γαλλίας ήταν αποτέλεσμα εν πολλοίς και του φαινομένου του «γκωλισμού» που επικρατούσε στη Γαλλία τη δεκαετία του 1960.

1.2 Η Ελληνική Μετεμφυλιακή Πολιτική Σκηνή (1950 – 1967)²³

Μετά το τέλος του Εμφυλίου Πολέμου η Ελληνική πολιτική ζωή αναζητάει την κανονικότητά της. Μια κανονικότητα η οποία είχε ανασταλεί από τη Δικτατορία του

²³ Πηγή για τα εκλογικά αποτελέσματα των ελληνικών βουλευτικών εκλογών της περιόδου 1950-1967 είναι το άρθρο του Ηλία Νικολακόπουλου, *Ελεγχόμενη Δημοκρατία, Από το τέλος του Εμφυλίου έως τη Δικτατορία*, το οποίο συμπεριλαμβάνεται στο συλλογικό έργο *Ελληνική Πολιτική Ιστορία 1950-2004*, Θεμέλιο, Αθήνα, 2011, σσ. 11-64.

Μεταξύ και υπό όρους είχε ανακτηθεί στις πρώτες μεταπολεμικές εκλογές του 1946. Οι διαιρετικές τομές του Εμφυλίου Πολέμου και της Δικτατορίας προσδιορίζουν τα χρονικά όρια της περιόδου της σύγχρονης Ελληνικής πολιτικής ιστορίας η οποία έχει χαρακτηριστεί από τον Ηλία Νικολακόπουλο ως «καχεκτική» δημοκρατία.²⁴

Οι πρώτες εκλογές μετά τη λήξη του Εμφυλίου Πολέμου (διεξήχθησαν στις 5 Μαρτίου του 1950) οριοθέτησαν μια νέα εποχή στην ελληνική πολιτική ζωή καθόσον ο συνδυασμός των κομμάτων του Κέντρου, που αποτελούταν από το κόμμα των Φιλελευθέρων, το κόμμα του Γεωργίου Παπανδρέου και την Εθνική Προοδευτική Ένωση Κέντρου (ΕΠΕΚ) του Νικόλαου Πλαστήρα, επικράτησε της Δεξιάς.²⁵ Η υιοθέτηση της απλής αναλογικής και η απουσία κυρίαρχης πολιτικής δύναμης εξασφάλισαν την κοινοβουλευτική εκπροσώπηση σε δέκα κόμματα, χωρίς κανένα από αυτά να υπερβεί το 19% των έγκυρων ψηφοδελτίων. Τα κόμματα τα οποία παρουσίασαν τη μεγαλύτερη κοινοβουλευτική εκπροσώπηση ήταν το Λαϊκό Κόμμα του Κωνσταντίνου Τσαλδάρη με 18,80% και 62 έδρες, το Κόμμα των Φιλελευθέρων του Σοφοκλή Βενιζέλου με 17,24% και 56 έδρες, η ΕΠΕΚ του Νικόλαου Πλαστήρα με 16,44% και 45 έδρες και το Δημοκρατικό Σοσιαλιστικό Κόμμα του Γεωργίου Παπανδρέου με 10,67% και 35 έδρες. Η Αριστερά εκπροσωπήθηκε κομματικά από τη Δημοκρατική Παράταξη, των Αλ. Σβώλου, Ν. Γρηγοριάδη και Ι. Σοφιανόπουλου, η οποία συγκέντρωσε 9,7% και 18 έδρες. Η κυβέρνηση Πλαστήρα που ανέλαβε τη διακυβέρνηση προέκυψε από τη συνεργασία των κομμάτων του Κέντρου (ΚΦ, ΕΠΕΚ και ΔΣΚ) αλλά ο κυβερνητικός της βίος διάρκεσε μόλις τέσσερις μήνες. Η παραίτηση του Πλαστήρα (18 Αυγούστου 1950) προκάλεσε πολιτική κρίση η οποία δεν έληξε έως τις εκλογές της 9^{ης} Σεπτεμβρίου του 1951.

Η παραίτηση του στρατάρχη Αλέξανδρου Παπάγου από την ηγεσία των ενόπλων δυνάμεων (29 Μαΐου 1951), το βραχύβιο στρατιωτικό κίνημα που εκδηλώθηκε την επομένη ημέρα της παραιτήσεώς του και η ίδρυση του κόμματος του Ελληνικού Συναγερμού από τον ίδιο, άλλαξαν το πολιτικό κλίμα. Οι εκλογές της 9^{ης} Σεπτεμβρίου διεξήχθησαν με το εκλογικό σύστημα της ενισχυμένης αναλογικής και σε αυτές ο Ελληνικός Συναγερμός έλαβε 36,53% και 114 έδρες, η ΕΠΕΚ 23,49% και 74 έδρες, το ΚΦ 19,04% και 57 έδρες και το ΛΚ 6,66% και 2 έδρες. Ορόσημο στην πολιτική ζωή ήταν η ίδρυση της Ενιαίας Δημοκρατικής Αριστεράς στις 3 Αυγούστου

²⁴ Νικολακόπουλου Ηλία, *Η Καχεκτική Δημοκρατία, Κόμματα και Εκλογές 1946-1967*, Πατάκη, Αθήνα, 2001.

²⁵ Νικολακόπουλου Ηλία, *ό.π.*, σ. 110.

του 1951, η οποία στις πρώτες εκλογές που συμμετείχε και με πρόεδρο τον Ιωάννη Πασαλιδή έλαβε 10,57% και 10 έδρες. Το αποτέλεσμα των εκλογών σηματοδότησε την αναδιάρθρωση στο χώρο της Δεξιάς καθώς ο Ελληνικός Συναγερμός απέκτησε τα πρωτεία του χώρου σε βάρος του Λαϊκού Κόμματος. Από τη συνεργασία της ΕΠΕΚ και του ΚΦ προέκυψε η κυβέρνηση του Πλαστήρα, με αντιπρόεδρο τον Σοφοκλή Βενιζέλο, η τελευταία κεντρικά κυβέρνηση μέχρι το 1963. Μετά το σύντομο «διάλειμμα» των Κεντρικών κυβερνήσεων Πλαστήρα έχουμε την πολιτική επικράτηση της Δεξιάς πολιτικής παράταξης με τις κυβερνήσεις Παπάγου²⁶ και Καραμανλή.²⁷

Οι επόμενες εκλογές διεξήχθησαν στις 16 Νοεμβρίου του 1952 με το πλειοψηφικό σύστημα (Ν.2228/52). Η επιλογή του συγκεκριμένου εκλογικού συστήματος οφείλεται εν πολλοίς και στις πιέσεις που άσκησε ο πρέσβης των Ηνωμένων Πολιτειών στην Αθήνα, John Peurifoy. Χαρακτηριστική είναι άλλωστε και η δήλωσή του «Η πολιτική κατάσταση πρέπει να εκκαθαριστεί άπαξ δια παντός, μόνη υπάρχουσα οδός είναι η διεξαγωγή εκλογών και μόνον σύστημα διά την δι' αυτής ανάδειξης ισχυρής κυβερνήσεως είναι το πλειοψηφικόν».²⁸ Στις εκλογές της 16^{ης} Νοεμβρίου ο ΕΣ έλαβε 49,22% και 247 έδρες, η συμμαχία των κεντρικών κομμάτων (ΕΠΕΚ, ΚΦ και ανεξάρτητοι συνεργαζόμενοι) 38,61% και 53 έδρες και η ΕΔΑ 11,28% και καμία έδρα. Ο ΕΣ εκπροσωπούσε έναν πολιτικό χώρο ευρύτερο της Δεξιάς καθόσον σε αυτόν είχαν προσχωρήσει, εκτός από τα περισσότερα στελέχη του ΛΚ και προσωπικότητες όπως ο Γεώργιος Παπανδρέου, ο Εμμανουήλ Τσουδερός και ο Σπυρίδων Μαρκεζίνης. Ο Παπάγος σχημάτισε την πρώτη μεταπολεμική μονοκομματική κυβέρνηση με μακροχρόνια προοπτική, μία προοπτική που δεν ολοκληρώθηκε λόγω του θανάτου του, στις 4 Οκτωβρίου του 1955. Λίγες ημέρες πριν πεθάνει ο Παπάγος είχε ορίσει ως αναπληρωτή του, κατά το διάστημα της ασθένειάς του, τον αντιπρόεδρο της κυβερνήσεως Στέφανο Στεφανόπουλο (έναν από τους δύο αντιπροέδρους, ο έτερος αντιπρόεδρος ήταν ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος). Ο βασιλιάς Παύλος με το θάνατο του Παπάγου ζήτησε την παραίτηση της κυβέρνησης και στη συνέχεια όρισε πρωθυπουργό τον Κωνσταντίνο

²⁶ Η πρώτη κυβέρνηση του Ελληνικού Συναγερμού του Παπάγου ορκίστηκε στις 19 Νοεμβρίου του 1952. Ο Παπάγος διατέλεσε πρωθυπουργός έως το θάνατό του στις 4 Οκτωβρίου του 1955. Μαρκεζίνης Σπ, *Σύγχρονη Πολιτική Ιστορία της Ελλάδος*, τόμος τρίτος (1952-1975), Πάπυρος, Αθήνα, 1994, σσ. 5-66.

²⁷ Ο Καραμανλής διατέλεσε πρωθυπουργός από τις 6 Οκτωβρίου του 1955 έως τις 11 Ιουνίου του 1963. Μαρκεζίνης Σπ, *ό.π.*, σσ. 66-102.

²⁸ John Peurifoy, Αύγουστος 1952.

Καραμανλή. Η νέα κυβέρνηση άλλαξε τον εκλογικό νόμο σε πλειοψηφικό με περιορισμένη εκπροσώπηση της μειοψηφίας (Ν.3457/55), όπως τον ονόμασε η ίδια, ενώ η αντιπολίτευση τον χαρακτήρισε ως «τριφασικό» λόγω του περίπλοκου τρόπου κατανομής των εδρών και προκήρυξε εκλογές για τις 19 Φεβρουαρίου του 1956.

Μετά την προκήρυξη των εκλογών ο Καραμανλής προχώρησε στην ίδρυση νέου κόμματος της Εθνικής Ριζοσπαστικής Ένωσης, στο οποίο προσχώρησαν οι περισσότεροι πολιτευτές του ΕΣ καθώς και πλήθος κεντρώων πολιτικών όπως ο Ευάγγελος Αβέρωφ, ο Κωνσταντίνος Τσάτσος, ο Γρηγόρης Κασιμάτης κ.α. Στις εκλογές της 19^{ης} Φεβρουαρίου, λόγω του εκλογικού συστήματος, η ΕΡΕ, αν και έλαβε λιγότερους ψήφους (47,38%) από τη Δημοκρατική Ένωση (48,15%), εξέλεξε περισσότερους βουλευτές από αυτήν, 165 έναντι 132. Η ΔΕ ήταν ένας ευρύτερος πολιτικός συνασπισμός που αποτελούταν σχεδόν από το σύνολο των κομμάτων της αντιπολίτευσης.²⁹ Η ΔΕ αποτέλεσε ορόσημο στην πολιτική ζωή καθόσον με την ίδρυσή της μετέβαλε τον πολιτικό – κοινωνικό διαχωρισμό «εθνικοφρόνων» και «μη εθνικοφρόνων» σε διαχωρισμό «δεξιός» και «αντιδεξιός».

Σοβαρά εσωτερικά³⁰ και εξωτερικά θέματα (Κυπριακό) προκάλεσαν πολιτική κρίση που οδήγησε τον Καραμανλή στην προκήρυξη πρόωρων εκλογών για τις 11 Μαΐου του 1958. Οι εκλογές διεξήχθησαν με νέο εκλογικό σύστημα, την ενισχυμένη αναλογική που έθετε όμως περιορισμούς στην Β΄ κατανομή των εδρών (Ν.3822/58), και σε αυτές τις εκλογές η ΕΡΕ εξασφάλισε άνετη επικράτηση με 41,16% και 171 έδρες. Αξιοσημείωτο γεγονός αποτέλεσε η ανάδειξη της ΕΔΑ σε δεύτερο κόμμα και αξιωματική αντιπολίτευση με 24,42% και 79 έδρες, ενώ το ΚΦ έλαβε 20,67% και 36 έδρες. Η εκλογική επιτυχία της ΕΔΑ αποκτάει μεγαλύτερη αξία αν αναλογιστούμε ότι η διαιρετική τομή του Εμφυλίου Πολέμου και τα «τραύματα», τα οποία δημιούργησε

²⁹ Στη ΔΕ συμμετείχαν η Φιλελεύθερη Δημοκρατική Κίνηση με αρχηγό τον Σ. Βενιζέλο, το Κόμμα Φιλελευθέρων με αρχηγό τον Γ. Παπανδρέου, η ΕΠΕΚ με αρχηγό τον Σ. Παπαπολίτη, το Κόμμα Αγροτών-Εργαζομένων με αρχηγό τον Αλ. Μπαλατζή, το Λαϊκό Κόμμα με αρχηγό τον Κ. Τσαλδάρη, το Δημοκρατικό Κόμμα Εργαζομένων Λαού με συναρχηγούς τον Γ. Καρτάλη και τον Αλ. Σβώλο και η ΕΔΑ με πρόεδρο τον Ι. Πασαλίδη. Σε περίπτωση εκλογικής νίκης της ΔΕ την πρωθυπουργία θα αναλάμβανε ο Γ. Παπανδρέου.

³⁰ Με την ψήφιση του νέου εκλογικού νόμου διαφώνησαν σημαντικά στελέχη της ΕΡΕ όπως οι υπουργοί Γ. Ράλλης και Π. Παπαληγούρας οι οποίοι παραιτήθηκαν και αποχώρησαν από το κόμμα. Τις αποχωρήσεις των δύο υπουργών ακολούθησε η αποχώρηση από την ΕΡΕ δέκα τριών ακόμη βουλευτών, γεγονός που αφαιρούσε από την ΕΡΕ την κοινοβουλευτική πλειοψηφία.

κυριαρχούσαν στην κοινωνία. Συλλήψεις, καταδίκες, εκτελέσεις και θάνατοι στην εξορία, επιφανών αλλά και απλών αριστερών στελεχών αμαύρωναν τη δημοκρατία.³¹

Η νέα κυβέρνηση Καραμανλή πέτυχε τη συμβιβαστική διευθέτηση του Κυπριακού, με τις συμφωνίες Ζυρίχης και Λονδίνου οι οποίες προέβλεπαν τη δημιουργία ανεξάρτητου Κυπριακού κράτους, και την σύνδεση της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ). Αυτές οι κοινωνικές και οικονομικές επιτυχίες δεν συνδυάστηκαν με πολιτική «ηρεμία» καθόσον η άνοδος της ΕΔΑ προκάλεσε κύμα κομμουνιστοφοβίας στις τάξεις των «εθνικοφρόνων», όξυνε την πολιτική πόλωση και αύξησε τις διώξεις εναντίον της Αριστεράς. Ο Καραμανλής επέλεξε ως διέξοδο από την πολιτική κρίση την προσφυγή σε πρόωρες εκλογές, εκλογές οι οποίες ορίστηκαν στις 29 Οκτωβρίου του 1961.

Οι εκλογές της 29^{ης} Οκτωβρίου διεξήχθησαν με νέο εκλογικό νόμο ο οποίος «ενίσχυε» την ενισχυμένη αναλογική (Ν.4173/61) και σε αυτές η ΕΡΕ έλαβε 50,81% και 176 έδρες, η Ένωση Κέντρου του Γεωργίου Παπανδρέου σε συνεργασία με το Κόμμα Προοδευτικών του Σπυρίδων Μαρκεζίνη 33,65% και 100 έδρες και το Πανδημοκρατικό Αγροτικό Μέτωπο Ελλάδος (ΠΑ.Μ.Ε), που συγκροτήθηκε από τη συνεργασία της ΕΔΑ και του Εθνικού Αγροτικού Κόμματος, 14,62% και 24 έδρες. Η Ένωση Κέντρου ιδρύθηκε στις 19 Σεπτεμβρίου του 1961 από την ένωση οκτώ κομμάτων³² που βρίσκονταν στο πολιτικό «φάσμα» ανάμεσα στην ΕΡΕ και την ΕΔΑ. Κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου παρατηρήθηκαν επεισόδια βίας εναντίον υποψηφίων και οπαδών του Κέντρου και της Αριστεράς, ο Γεώργιος Παπανδρέου και σύσσωμη η αντιπολίτευση αποκάλεσαν τις εκλογές του 1961 ως εκλογές «βίας και νοθείας». Η αμφισβήτηση των αποτελεσμάτων των εκλογών και της νομιμότητας της κυβέρνησης Καραμανλή αποτέλεσαν τα βασικά αντιπολιτευτικά στοιχεία του «Ανένδοτου» αγώνα του Παπανδρέου. Λίγα χρόνια αργότερα, στις 23 Φεβρουαρίου του 1965, ο Γεώργιος Παπανδρέου αποκάλυψε το σχέδιο «Περικλής» που στόχο είχε την άσκηση συντονισμένης κρατικής και παρακρατικής βίας προς τα

³¹ Ενδεικτικά αναφέρονται η εκτέλεση του Νίκου Μπελογιάννη (30 Μαρτίου 1952), ο θάνατος στην εξορία του Κώστα Γαβριηλίδη (27 Σεπτεμβρίου 1952), οι φυλακίσεις των Λεωνίδα Κύρκου, Ηλία Ηλιού, Χαρίλαου Φλωράκη και Μανώλη Γλέζου.

³² «Η ΕΚ πήρε τυπικά τη μορφή ενιαίου κόμματος, με πρόεδρο τον Γ. Παπανδρέου και δμελή διοικούσα επιτροπή, στην οποία συμμετείχε ένας εκπρόσωπος από κάθε κόμμα (Γεώργιος Παπανδρέου, Σταύρος Κωστόπουλος ως εκπρόσωπος του Κόμματος Φιλελευθέρων, Γεώργιος Αθανασιάδης – Νόβας από την Νέα Πολιτική Κίνηση, Αλέξανδρος Μπαλατζής από το ΚΑΕ, Σάββας Παπαπολίτης από την ΕΠΕΚ, Στέφανος Στεφανόπουλος από το Λαϊκό Κοινωνικό Κόμμα, Πανσανίας Κατσώτας από το Προοδευτικό Εργατοτεχνικό Κόμμα και Ηλίας Τσιριμώκος από τη Δημοκρατική Ένωση)». Αλεξανδρής Αλ., Αργυρίου Αλ., Βερέμης Θ., Δεσποτόπουλος Αλ., Διαμαντόπουλος Θ., Δημαράς Αλ., κ.α., *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, ΙΣΤ τόμος, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα, 2000, σ. 202.

στελέχη της ΕΔΑ κατά την διάρκεια των εκλογών του 1961. Η πολιτική κρίση οξύνθηκε περισσότερο με τη δολοφονία του συνεργαζόμενου με την ΕΔΑ βουλευτή Γρηγόρη Λαμπράκη στις 22 Μαΐου του 1963. Στο ήδη τεταμένο πολιτικό κλίμα ήρθε να προστεθεί και η κρίση του Καραμανλή με το Παλάτι, κρίση που προϋπήρχε αλλά κορυφώθηκε με αφορμή την επίσημη επίσκεψη του βασιλικού ζεύγους στο Λονδίνο. Συνέπεια των ανωτέρω ήταν η παραίτηση του Καραμανλή και η προκήρυξη εκλογών για τις 3 Νοεμβρίου του 1963.

Στις εκλογές της 3^{ης} Νοεμβρίου η ΕΚ έλαβε 42,04% και 138 έδρες, η ΕΡΕ 39,37% και 132 έδρες, η ΕΔΑ 14,34% και 28 έδρες και το ΚΠ 3,73% και 2 έδρες. Η επικράτηση της ΕΚ στις εκλογές της 3^{ης} Νοεμβρίου έβαλε τέλος στην πολιτική κυριαρχία της Δεξιάς, μίας κυριαρχίας η οποία είχε ξεκινήσει το 1952. Η κυβέρνηση του Παπανδρέου δε θέλησε να στηριχθεί στις ψήφους της ΕΔΑ και προκήρυξε νέες εκλογές για τις 16 Φεβρουαρίου του 1964. Μετά την ήττα της ΕΡΕ ο Καραμανλής αποχώρησε αρχικά από την ηγεσία του κόμματος ορίζοντας αρχηγό τον Παναγιώτη Κανελλόπουλο και τελικά από την Ελλάδα στις 9 Δεκεμβρίου του 1963.

Στις τελευταίες εκλογές πριν την Δικτατορία έχουμε τον εκλογικό θρίαμβο της ΕΚ που έλαβε 52,72% και 171 έδρες, η ΕΡΕ σε συνεργασία με το ΚΠ έλαβε 35,26% και 107 έδρες και η ΕΔΑ 11,80% και 22 έδρες. Η ΕΔΑ, με πρόθεση να επικρατήσουν οι συνδυασμοί της ΕΚ έναντι των συνδυασμών της ΕΡΕ, αποφάσισε να μην κατεβάσει δικούς της συνδυασμούς σε 24 εκλογικές περιφέρειες. Η κυβέρνηση Παπανδρέου προχώρησε σε μεταρρυθμίσεις σε θέματα εσωτερικής πολιτικής αλλά ταυτόχρονα στα θέματα εξωτερικής πολιτικής βρέθηκε αντιμέτωπη με νέα κρίση του Κυπριακού. Σημαντικό γεγονός, που καθόρισε τις μετέπειτα πολιτικές εξελίξεις, ήταν ο θάνατος του βασιλιά Παύλου (6 Μαρτίου του 1964) και η διαδοχή του από τον διάδοχο Κωνσταντίνο, οι σχετικά καλές σχέσεις Παπανδρέου και βασιλιά Παύλου δεν είχαν συνέχεια στο πρόσωπο του νεαρού βασιλιά Κωνσταντίνου (ο Κωνσταντίνος ήταν 23 ετών όταν ενθρονίστηκε). Η κρίση στις σχέσεις Παπανδρέου και Κωνσταντίνου οδήγησαν σε παραίτηση τον πρώτο στις 15 Ιουλίου του 1965. Μετά την παραίτηση του Παπανδρέου ακολούθησαν κυβερνήσεις «αποστατών» από το κόμμα της ΕΚ οι οποίες αποτέλεσαν το έναυσμα για μαζικές και πολυήμερες (70 ημερών) διαδηλώσεις.

Οι βασιλικές παρεμβάσεις στην πολιτική ζωή συνεχίστηκαν ολόκληρο το 1966 και τις αρχές του 1967, χαρακτηριστική είναι η δήλωση του Γ. Παπανδρέου «Ποιος κυβερνάει την Ελλάδα; Ο βασιλεύς ή ο λαός;». Η παρατεταμένη πολιτική

κρίση φαίνονταν ότι θα έληγε με τις εκλογές που προκηρύχθηκαν για τις 28 Μαΐου του 1967, εκλογές οι οποίες δεν έγιναν διότι τη νύχτα της 20^{ης} προς 21^η Απριλίου το κοινοβουλευτικό πολίτευμα ανατράπηκε από τους στρατιωτικούς και η Ελλάδα «μπήκε στη σκοτεινή σήραγγα της επτάχρονης δικτατορίας».³³

1.3 Η Αμερικάνικη Μεταπολεμική Πολιτική Σκηνή (1945 – 1968)³⁴

Τομή στην αμερικάνικη πολιτική ζωή αποτέλεσε ο θάνατος του Franklin D. Roosevelt τον Απρίλιο του 1945. Οι τέσσερις συνεχόμενες εκλογικές του νίκες (1932, 1936, 1940 και 1944) καθώς και το πρόγραμμα New Deal, για την ανόρθωση της αμερικάνικης οικονομίας, είχαν καταστήσει το Δημοκρατικό Κόμμα κυρίαρχο στην κοινωνική και πολιτική ζωή των Ηνωμένων Πολιτειών. Τον Franklin D. Roosevelt διαδέχτηκε στην προεδρία ο αντιπρόεδρος Harry Truman και όπως επισημαίνει ο Χαράλαμπος Παπασωτηρίου «οποιοσδήποτε και αν διαδεχόταν τον Ρούσβελτ, θα δυσκολευόταν να βγει από τη σκιά του μεγάλου προκατόχου του συγκρινόμενος μαζί του σε κάθε βήμα».³⁵ Η αλλαγή στην προεδρία επέφερε και αλλαγές στην πολιτική ζωή καθώς στις ενδιάμεσες εκλογές (mid-term elections) για το Κογκρέσο το 1946 οι ρεπουμπλικάνοι απέκτησαν για πρώτη φορά από το 1930 την πλειοψηφία και στα δύο σώματα (245 έδρες έναντι 188 στη Βουλή των Αντιπροσώπων και 51 έδρες έναντι 45 στη Γερουσία). Η πτώση της δημοφιλίας του Truman και η ήττα στις ενδιάμεσες εκλογές του 1946 έδιναν την εντύπωση ότι οι ρεπουμπλικάνοι θα επανακτούσαν την προεδρία στις εκλογές του 1948. Την ανωτέρω εντύπωση ενδυνάμωνε και η εσωτερική κρίση στο Δημοκρατικό Κόμμα με την αποχώρηση από αυτό των νοτίων αντιπροσώπων οι οποίοι δημιούργησαν το Δημοκρατικό Κόμμα των Δικαιωμάτων των Πολιτειών (States Rights Democratic Party, γνωστότερου ως Dixiecrats). Οι ρεπουμπλικάνοι, αρκετοί δημοκρατικοί και όλες οι εταιρείες δημοσκοπήσεων θεωρούσαν βέβαιη τη νίκη του ρεπουμπλικάνου υποψηφίου Thomas Dewey, κυβερνήτη της πολιτείας της Νέας Υόρκης. Η συνέχιση του προγράμματος New Deal και η δραστήρια εξωτερική πολιτική, με κύριους άξονες το Δόγμα Truman

³³ Αλεξανδρής Αλ., Αργυρίου Αλ., Βερέμης Θ., Δεσποτόπουλος Αλ., Διαμαντόπουλος Θ., Δημαράς Αλ., κ.α., ό.π., σ. 223.

³⁴ Πηγή για τα αμερικάνικα εκλογικά αποτελέσματα: <https://www.britannica.com> (αναζήτηση Ιούλιος-Αύγουστος 2017) και Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, *Αμερικάνικο Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική: 1945-2002*, Ποιότητα, Αθήνα, 2003, σσ. 71-260.

³⁵ Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, ό.π., σ. 71.

και το σχέδιο Marshall, ανέκαμψαν τη δημοφιλία του Truman ο οποίος κατόρθωσε να κερδίσει τις εκλογές του 1948. Με την εκλογική νίκη αυτή το Δημοκρατικό Κόμμα, το οποίο βρισκόταν στην εξουσία από το 1933, θα ολοκληρώσει τη συνεχή του παρουσία στην εξουσία στις επόμενες προεδρικές εκλογές το 1952. Ο πρόεδρος Truman και στην δεύτερη περίοδο της προεδρίας του θα ακολουθήσει το πρόγραμμα και τις πολιτικές γραμμές του προκατόχου του με λίγες αποκλίσεις ιδίως σε θέματα εξωτερικής πολιτικής.

Ο στρατηγός Dwight D. Eisenhower ήταν ήρωας του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, έχαιρε μεγάλης δημοφιλίας και σε συνδυασμό με την ακομματική συμπεριφορά του έγινε δέκτης προτάσεων τόσο από τους ρεπουμπλικάνους όσο και από τους δημοκρατικούς για να είναι υποψήφιος στις προεδρικές εκλογές του 1952. Τελικά ο Eisenhower επέλεξε να θέσει υποψηφιότητα με το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα, μία επιλογή δύσκολη καθόσον δεν είχε ερείσματα και συμμαχίες μέσα στο Κόμμα. Επιφανέστερος ρεπουμπλικάνος πολιτικός και εσωκομματικός αντίπαλος του Eisenhower, για το χρίσμα του κόμματος, ήταν ο συντηρητικός γερουσιαστής Robert Taft, αρχηγός των ρεπουμπλικάνων στη Γερουσία από το 1939 και γνωστός ως «Mr Republican». Η εκλογή Eisenhower από το συνέδριο του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος ήταν οριακή και σηματοδότησε μία πολιτική στροφή στην ιδεολογία του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος προς την μετριοπάθεια και τον διεθνισμό. Το 1952 διενεργούνται οι δεύτερες μεταπολεμικές εκλογές στις Ηνωμένες Πολιτείες όπου έχουμε την άνετη νίκη του ρεπουμπλικάνου υποψηφίου Eisenhower επί του δημοκρατικού υποψηφίου Adlai Stevenson. Η επιτυχία του Eisenhower λειτούργησε καταλυτικά και στην εξασφάλιση της κυριαρχίας του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος στο Κογκρέσο (221 έδρες έναντι 211 στη Βουλή των Αντιπροσώπων και 48 έδρες έναντι 47 στη Γερουσία). Το 1952 είναι χρονιά ορόσημο στην αμερικάνικη πολιτική ιστορία, καθόσον την προεδρία αναλαμβάνει ρεπουμπλικάνος πολιτικός μετά από εικοσαετή παραμονή στην προεδρία δημοκρατικών πολιτικών (Franklin D. Roosevelt 1933-1945 και Harry S. Truman 1945-1952).

Το 1956 διενεργούνται οι τρίτες μεταπολεμικές εκλογές στις Ηνωμένες Πολιτείες όπου έχουμε επανάληψη των εκλογών του 1952 με την εκ νέου επικράτηση του Eisenhower έναντι του Stevenson. Η νίκη του Eisenhower και η επανεκλογή του στην προεδρία δεν αποτυπώνει και τις πολιτικές ισορροπίες των δύο κομμάτων. Ισορροπίες οι οποίες είχαν αλλάξει από τις ενδιάμεσες εκλογές του 1954 όπου το Δημοκρατικό Κόμμα ανέκτησε την πλειοψηφία στο Κογκρέσο. Η διαίρεση της

εξουσίας με τους ρεπουμπλικάνους να έχουν την προεδρία και τους δημοκρατικούς το Κογκρέσο θα συνεχιστεί στις εκλογές του 1956 και στις ενδιάμεσες εκλογές του 1958. Η δικομματική συγκατοίκηση οφειλόταν αφενός στην ισχυρή και λαοφιλή προσωπικότητα του Eisenhower τον οποίο εξέλεξαν οι αμερικανοί πολίτες σαν ήρωα του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και όχι σαν άνθρωπο του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος και αφετέρου στην πολιτική επικράτηση του Δημοκρατικού Κόμματος στην αμερικάνικη κοινωνία. Το γεγονός αυτό οδηγούσε τους ψηφοφόρους να ψηφίζουν μαζικά, υπέρ του Eisenhower για την εκλογή προέδρου και υπέρ του Δημοκρατικού Κόμματος για τα υπόλοιπα αξιώματα. Το συχνό, για την αμερικάνικη κοινωνία, φαινόμενο της λεγόμενης «διαιρεμένης εξουσίας» όπου η εκτελεστική εξουσία (πρόεδρος, κυβέρνηση) προέρχεται από το ένα κόμμα και η πλειοψηφία της νομοθετικής εξουσίας (Κογκρέσο) από το άλλο κόμμα οφείλεται στη «διχασμένη» ψήφο (split ticket), όπου ο ψηφοφόρος ψηφίζει για διάφορα αιρετά αξιώματα υποψηφίους διαφορετικών κομμάτων. Ενδεικτικό του κλίματος είναι ότι στις ενδιάμεσες εκλογές του 1958 οι δημοκρατικοί εξέλεξαν 283 βουλευτές έναντι 154 των ρεπουμπλικάνων στη Βουλή των Αντιπροσώπων, 65 γερουσιαστές έναντι 35 στη Γερουσία και 34 έναντι 16 κυβερνήτες πολιτειών. Ο Eisenhower μπόρεσε να κυβερνήσει χωρίς προβλήματα, παρόλο που δεν είχε την πλειοψηφία στα νομοθετικά σώματα, αφενός μεν λόγω της εμβληματικής προσωπικότητάς του, αφετέρου δε λόγω του «νέο ρεπουμπλικανισμού» που πρέσβευε, μία πολιτική κεντρώα, μετριοπαθής που στηριζόταν στις συνεργασίες.

Οι εκλογές του 1960 σηματοδότησαν την αλλαγή γενιάς στην προεδρία των Ηνωμένων Πολιτειών. Μέχρι τότε όλοι οι πρόεδροι είχαν γεννηθεί κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα, ο John F. Kennedy ήταν ο πρώτος πρόεδρος ο οποίος είχε γεννηθεί κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα (29 Μαΐου του 1917). Υποψήφιος για το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα ήταν ο επί οκτώ χρόνια αντιπρόεδρος του Eisenhower, Richard Nixon και για το Δημοκρατικό Κόμμα ο γερουσιαστής John Kennedy. Ο Kennedy επικράτησε του Nixon με μόλις 119.450 περισσότερους ψήφους που ήταν η μικρότερη, έως τότε, διαφορά στην εκλογική ιστορία των Ηνωμένων Πολιτειών. Σημαντικό ωστόσο γεγονός ήταν τα φαινόμενα «μικρό» νοθείας που παρατηρήθηκαν για τα οποία δεν υπάρχει σχετική μελέτη αν επηρέασαν το αποτέλεσμα σε ορισμένες

πολιτείες.³⁶ Η αμερικάνικη κοινωνία περίμενε από τον νεοεκλεγέντα πρόεδρο κοινωνικές μεταρρυθμίσεις στα πλαίσια του νεοφιλελεύθερου «κλίματος» το οποίο πρέσβευε. Οι πολιτικές και κοινωνικές συγκυρίες ήταν ευνοϊκές καθόσον οι δημοκρατικοί κυριαρχούσαν στο Κογκρέσο και η κοινωνία με δυναμικές κινητοποιήσεις ζήτηγε μεταρρυθμίσεις, παρόλα αυτά όταν ο Kennedy ανέλαβε την προεδρία, σε μία περίοδο αποκορύφωσης του Ψυχρού Πολέμου, έθεσε πρωταρχικό του μέλημα τα θέματα εξωτερικής πολιτικής. Το έργο του δεν πρόλαβε να το ολοκληρώσει καθόσον δολοφονήθηκε στις 22 Νοεμβρίου του 1963. Τον Kennedy διαδέχτηκε στην προεδρία ο αντιπρόεδρος Lyndon B. Johnson, ήταν η δεύτερη φορά από την εποχή του Εμφυλίου Πολέμου (1861-1865) που την προεδρία αναλάμβανε ένας Νότιος πολιτικός (Texas), την αρχή την είχε κάνει ο Woodrow Wilson το 1913.

Ο Johnson κατά τη διάρκεια της πρώτης προεδρίας του, χωρίς να παραμερίσει τα θέματα εξωτερικής πολιτικής, εφάρμοσε προγράμματα κοινωνικών μεταρρυθμίσεων όπως τα νομοσχέδια για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα και την ισονομία Λευκών και Μαύρων. Η κατάργηση του θεσμοθετημένου ρατσισμού στο Νότο αποτέλεσε ένα από τα σημαντικότερα επιτεύγματα της προεδρίας του.

Μετά από δώδεκα χρόνια επικράτησης του «νέο ρεπουμπλικανισμού» των Eisenhower και Nixon στο Ρεπουμπλικανικό Κόμμα επικράτησε η πιο συντηρητική και αντιδιεθνιστική πτέρυγα με κύριο εκπρόσωπο τον Barry Goldwater. Στις εκλογές του 1964 ο Johnson με κύριο προεκλογικό πρόγραμμα τη Great Society, το σημαντικότερο κοινωνικό πρόγραμμα του 20^{ου} αιώνα, μετά το πρόγραμμα New Deal του Franklin D. Roosevelt, το οποίο είχε στόχο την αναμόρφωση του αμερικάνικου κράτους πρόνοιας, επικράτησε άνετα του αντιπάλου του Barry Goldwater. Πήρε το μεγαλύτερο αριθμό ψήφων στην ιστορία των Ηνωμένων Πολιτειών και το Δημοκρατικό Κόμμα εξασφάλισε τις μεγαλύτερες πλειοψηφίες στο Κογκρέσο μετά το 1936 (295 έδρες έναντι 140 στη Βουλή των Αντιπροσώπων και 68 έδρες έναντι 32 στη Γερουσία). Ενδιαφέρον στοιχείο των εκλογών του 1964, που θα παγιωθεί στα επόμενα χρόνια, είναι η πολιτική μεταστροφή του συντηρητικού Νότου από το Δημοκρατικό στο Ρεπουμπλικανικό Κόμμα. Ο Johnson υλοποίησε το πρόγραμμα Great Society με πλήθος νομοσχέδια για την υγεία, την παιδεία, την προστασία του περιβάλλοντος, τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, την καταπολέμηση της φτώχειας κ.α., επιφέροντας σημαντικές μεταρρυθμίσεις στην αμερικάνικη κοινωνία. Οι

³⁶ Το αναφέρει ο Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, ό.π. σ. 178 ο οποίος παραπέμπει στο *Richard Nixon, RN: The Memoirs of Richard Nixon*, London, Sidgwick & Jackson, 1978, σ. 224.

επιτυχίες στα θέματα εσωτερικής πολιτικής δεν συνδυάστηκαν όμως με αντίστοιχες επιτυχίες στα θέματα εξωτερικής πολιτικής. Η κλιμάκωση του πολέμου στο Βιετνάμ την περίοδο 1967-1968 και το διαφαινόμενο αδιέξοδο, πολιτικό και στρατιωτικό, με τους χιλιάδες νεκρούς αμερικανούς στρατιώτες στιγμάτισε την προεδρία του Johnson πλήττοντας τη δημοφιλία του και αναγκάζοντάς τον να αποσύρει την υποψηφιότητά του για τις εκλογές του 1968 (αποσύρθηκε στις 31 Μαρτίου 1968 και ενώ η προεκλογική περίοδος για το χρίσμα του Δημοκρατικού Κόμματος ήταν σε εξέλιξη).

Η απόσυρση του Johnson από τις εκλογές του 1968 και η δολοφονία του Robert F. Kennedy, αδελφού του δολοφονημένου προέδρου και επικρατέστερου μετά την απόσυρση του Johnson υποψηφίου για το χρίσμα του Δημοκρατικού Κόμματος, άλλαξαν τις πολιτικές ισορροπίες μέσα στο χώρο των δημοκρατικών. Η κατάσταση για το Δημοκρατικό Κόμμα έγινε ακόμα πιο δύσκολη με την ίδρυση ανεξάρτητου κόμματος από τον πρώην δημοκρατικό κυβερνήτη της Alabama George Wallace. Στις εκλογές του 1968 αναμετρήθηκαν ο ρεπουμπλικάνος Nixon, ο δημοκρατικός Hubert Humphrey (αντιπρόεδρος του Johnson) και ο ανεξάρτητος George Wallace, ο Nixon επικράτησε οριακά κάτι που εν πολλοίς αποδίδεται και στον George Wallace ο οποίος επικράτησε σε πέντε πολιτείες στερώντας αυτές από τους δημοκρατικούς. Με την εκλογή του Nixon στην προεδρία το 1968 έκλεισε ένας πολιτικός κύκλος κυριαρχίας του Δημοκρατικού Κόμματος στην προεδρία των Ηνωμένων Πολιτειών που ξεκίνησε το 1933, με διακοπή την οκταετία 1953-1960 (Eisenhower). Πολιτική κυριαρχία όμως που συνεχίστηκε στο Κογκρέσο μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1980 και την πρώτη προεδρία του Ronald Reagan.

Η παρουσίασή των αμερικάνικων προεδρικών εκλογών των δεκαετιών του 1950 και του 1960, χρησιμοποιώντας ως πηγές τις εφημερίδες, *Η Καθημερινή* και *Η Αυγή*, είναι το αντικείμενο της παρούσας εργασίας.

1.4 Η Αμερικάνικη Επιρροή κατά τη Δεκαετία του 1950

Το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου σήμανε και το τέλος της αυτοκρατορίας της Μεγάλης Βρετανίας, ένα τέλος το οποίο ολοκληρώθηκε τη δεκαετία του 1960 με τους αγώνες ανεξαρτησίας των αποικιών της. Σημείο αναφοράς αυτής της γεωπολιτικής αλλαγής στη Βρετανική εξωτερική πολιτική ήταν η ανακοίνωση στις 21 Φεβρουαρίου του 1947 της διακοπής της οικονομικής και

στρατιωτικής βοήθειας προς την Ελλάδα σε μία χρονική στιγμή που ο Ελληνικός Εμφύλιος Πόλεμος ήταν σε πλήρη εξέλιξη.

Οι εξελίξεις που ακολούθησαν την απόφαση της Μεγάλης Βρετανίας ήταν ραγδαίες, οι Ηνωμένες Πολιτείες με το Δόγμα Truman δήλωναν ότι «[...] η πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών θα πρέπει να είναι η συνδρομή σε όλους τους ελεύθερους λαούς οι οποίοι αντιστέκονται στη βίαιη καθυποταγή τους από ένοπλες μειοψηφίες ή από εξωτερικές πιέσεις [...]». Το Δόγμα Truman μαζί με το Δόγμα Eisenhower, λίγα χρόνια αργότερα, καθόρισαν σε μεγάλο βαθμό την αμερικάνικη εξωτερική πολιτική των δεκαετιών του 1950 και του 1960. Το σχέδιο Marshall, για την οικονομική ανασυγκρότηση της Ευρώπης, που ακολούθησε το Δόγμα Truman, μπορεί να χαρακτηριστεί και ο οικονομικός βραχίονας του Δόγματος αυτού.

Αποτέλεσμα των ανωτέρω ήταν η οικονομική και στρατιωτική βοήθεια καθώς και η πολιτική στήριξη των Ηνωμένων Πολιτειών προς την Ελληνική κυβέρνηση να καθορίσει σημαντικά και την πορεία του, εν εξελίξει εκείνη την περίοδο, Εμφυλίου Πολέμου.

Στις 15 Οκτωβρίου του 1951 η Ελλάδα γίνεται αποδεκτή από το NATO, συμφωνία που επικυρώθηκε από την ελληνική βουλή στις 18 Φεβρουαρίου του 1952. Με την ένταξη της Ελλάδας (ταυτόχρονα με την Τουρκία) στο NATO η αμερικάνικη στρατιωτική δύναμη καλυμμένη κάτω από την νατοϊκή «ομπρέλα» επεκτεινόταν στην Νότιο Ανατολική Ευρώπη ολοκληρώνοντας το γεωστρατηγικό στόχο της περικύκλωσης της Σοβιετικής Ένωσης. Στα πλαίσια της συμφωνίας ένταξης περιλαμβάνονταν, η δημιουργία στρατιωτικών βάσεων στην Ελλάδα, η παροχή, από την αμερικάνικη πλευρά προς την ελληνική, στρατιωτικού υλικού, τεχνογνωσίας, εκπαίδευσης καθώς και η κατασκευή δημοσίων έργων για την εξυπηρέτηση των παραπάνω. Μία σημαντική παράμετρος της συμφωνίας ήταν το καθεστώς ετεροδικίας³⁷ που απολάμβανε το αμερικάνικο προσωπικό.

Η επιρροή της αμερικάνικης εξωτερικής πολιτικής στην μεταπολεμική ελληνική ζωή δεν περιορίστηκε μόνο στο Δόγμα Truman, το σχέδιο Marshall³⁸ και

³⁷ Σύμφωνα με την ελληνοαμερικανική συμφωνία, οι αμερικανοί στρατιωτικοί που υπηρετούσαν στην Ελλάδα και τελούσαν ποινικά αδικήματα είχαν τη δυνατότητα να δικαστούν για αυτά στις Ηνωμένες Πολιτείες. Γνωστότερο περιστατικό ετεροδικίας ήταν η μη δίωξη του υπεύθυνου αμερικανού στρατιωτικού για το θάνατο του Στέφανου Σαράφη στις 31 Μαρτίου του 1957.

³⁸ «χωρίς την αμερικάνικη βοήθεια, ο τόπος μου δε θα είχε επιζήσει [...]». Θεοτοκάς Γιώργος, συνέντευξη στο περιοδικό *Νέα Εστία*, αρ. τεύχους 614, Αθήνα, Φεβρουάριος 1953, σσ. 208-209. Πηγή: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Κέντρο Πληροφόρησης, Βιβλιοθήκη, <http://www.ekebi.gr/magazines/flipbook/showissue.asp?file=82531&code=4851> (αναζήτηση 27 Φεβ 2018).

την ένταξη της Ελλάδας στο NATO αλλά όπως σημειώνει και ο Γιώργος Λεονταρίτης «η σκιά της αμερικανοκρατίας κάλυπτε τον ελληνικό ουρανό».³⁹ Η αμερικάνικη πρεσβεία στην Αθήνα, ιδιαίτερα την περίοδο που πρέσβης ήταν ο John Peurifoy, διαδραμάτιζε παρεμβατικό ρόλο στις πολιτικές εξελίξεις, χαρακτηριστική είναι και η δήλωση του πρέσβη «Πριν από τον πόλεμο της Κορέας, καλή ήταν μία κυβέρνηση της Κεντροαριστεράς. Τώρα χρειάζεται μία κυβέρνηση της Κεντροδεξιάς σαν τη σημερινή. Ελπίζω να μη χρειασθεί μία κυβέρνηση της Δεξιάς».⁴⁰ Παρεμβατικός ρόλος, ο οποίος αποτυπώθηκε και στην στήριξη των αμερικανών προς τον Νικόλαο Πλαστήρα στις αρχές της δεκαετίας του 1950 προκειμένου η ΕΠΕΚ να καταστεί το αντίπαλο δέος της ΕΔΑ στους κόλπους των λαϊκών μαζών ώστε να περιορίσουν την απήχηση της Αριστεράς.⁴¹ Στήριξη η οποία στην συνέχεια παρασχέθηκε στον Αλέξανδρο Παπάγο, προκειμένου να συντελεστεί η κυβερνητική αλλαγή ο αμερικάνικος παράγοντας⁴² πίεσε για τη διενέργεια πρόωρων εκλογών με το πλειοψηφικό εκλογικό σύστημα ώστε να σχηματίσει αυτοδύναμη κυβέρνηση ο Ελληνικός Συναγερμός του Παπάγου. Πίεση η οποία συνέδεσε τη διενέργεια πρόωρων εκλογών με το πλειοψηφικό σύστημα με τη συνέχεια της οικονομικής και στρατιωτικής βοήθειας των Ηνωμένων Πολιτειών προς την Ελλάδα.⁴³ Σύμφωνα με τον Αλέξη Παπαχελά «Σε καθημερινή βάση, η πρεσβεία, διπλωμάτες, στρατιωτικοί και αξιωματούχοι της CIA⁴⁴ συμμετείχαν ενεργά στις συνωμοσίες και τα έντονα παρασκήνια που χαρακτήριζαν τις δεκαετίες του '50 και του '60.»⁴⁵ Ο ρόλος του αμερικάνικου παράγοντα στην Ελλάδα κατά τη δεκαετία του 1950 είναι άμεσα συνδεδεμένος με το ρόλο της CIA στην Ελλάδα.⁴⁶ Το κλιμάκιο της CIA στάθμευε στην αμερικάνικη πρεσβεία στην Αθήνα και ο σταθμάρχης της CIA στην Αθήνα είχε

³⁹ Γιώργος Α. Λεονταρίτης, *Το Ξεκίνημα της Μετεμφυλιακής Αριστεράς 1950-1953*, Καστανιώτη, Αθήνα, 2016, από την παρουσίαση στο οπισθόφυλλο του βιβλίου.

⁴⁰ John Peurifoy, 23 Σεπτεμβρίου 1950.

⁴¹ Λυμπεράτος Μιχάλης, *Από το ΕΑΜ στην ΕΔΑ*, Στοχαστής, Αθήνα, 2011, σσ. 380-382.

⁴² {Με τον όρο «αμερικάνικος παράγοντας» εννοούμε ένα σύνθετο πλέγμα δομών που περιελάμβανε την πρεσβεία, τις μυστικές υπηρεσίες, το αμερικάνικο Πεντάγωνο ή και επιχειρηματίες των οποίων οι επιδιώξεις δεν ταυτίζονταν αναγκαστικά.}, *Σωτηρόπουλος Δημήτρης, «Η σκοτεινή περίοδος 1947-1967», Η Καθημερινή, 16-10-2017.*

⁴³ Συνέντευξη του αμερικανού υπουργού εξωτερικών Dean Acheson στην εφημερίδα *Ακρόπολις*, φ. 27/3/1952 και πρωτοσέλιδα άρθρα με τίτλο «ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ ΕΜΜΕΝΟΥΝ ΕΙΣ ΤΟ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΚΟΝ», *Το Βήμα*, φ. 12/3/1952 και «ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΖΟΝΤΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗΝ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ», *Το Βήμα*, φ. 14/8/1952.

⁴⁴ Central Intelligence Agency.

⁴⁵ Παπαχελάς Αλέξης, *Ο Βιασμός της Ελληνικής Δημοκρατίας Ο Αμερικάνικος Παράγων 1947-1967*, Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα, 1997, σσ. 20-21.

⁴⁶ Ενδεικτικό του πολύπλευρου ρόλου που διαδραμάτιζε το κλιμάκιο είναι η συμβολή του στην ίδρυση της Κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών Ελλάδος (ΚΥΠΕ, αργότερα ο τίτλος άλλαξε σε ΚΥΠ) τον Μάιο του 1953.

σημαντικό ρόλο στην άσκηση της αμερικάνικης εξωτερικής πολιτικής. Πρώτος σταθμάρχης του κλιμακίου της CIA στην Αθήνα τοποθετήθηκε ο ελληνοαμερικάνος Tom Karamesines, ο οποίος έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη συμβολή της CIA στην ίδρυση της ΚΥΠ. Οι στενές σχέσεις που είχαν αναπτυχθεί ανάμεσα στην ΚΥΠ και τις αμερικανικές υπηρεσίες γρήγορα κατέληξαν σε μία ουσιαστική εξάρτηση της ελληνικής υπηρεσίας από την CIA με αποτέλεσμα η ΚΥΠ να χρηματοδοτείται και να «τροφοδοτείται» με πληροφορίες και εξοπλισμό από τους αμερικανούς αλλά και να αφήνει τους τελευταίους να παίζουν καθοριστικό ρόλο στη δράση της.⁴⁷ Η σημασία που απέδιδε η αμερικάνικη κυβέρνηση στη γεωπολιτική αξία της Ελλάδας, κατά τα πρώιμα χρόνια του Ψυχρού Πολέμου, καταδεικνύεται από το γεγονός ότι ο σταθμός της CIA της Αθήνας ήταν ο τρίτος μεγαλύτερος, από πλευράς προσωπικού, στον κόσμο.⁴⁸ Η δυαρχία που χαρακτήριζε την αμερικάνικη αποστολή αποτυπωνόταν στις επίσημες και ανεπίσημες επαφές του πρέσβη και στις μυστικές επιχειρήσεις του σταθμάρχη. Ο παρεμβατικός ρόλος της πρεσβείας στην ελληνική πολιτική σκηνή είναι εύκολο να γίνει αντιληπτός από τις συνεχείς επαφές που είχαν ο βασιλιάς, η ηγεσία του στρατού καθώς και το μεγαλύτερο μέρος του πολιτικού κόσμου (εξαιρουμένων των πολιτευτών της ΕΔΑ) με το προσωπικό της. Επαφές που αποσκοπούσαν στην απόκτηση πολιτικής και οικονομικής στήριξης, από την αμερικάνικη πλευρά. Η αμφίδρομη σχέση του αμερικάνικου παράγοντα με τους Έλληνες πολιτικούς δεν λάμβανε χώρα σε καταστάσεις πολιτικού κενού αλλά στα πλαίσια μιας «καχεκτικής» δημοκρατίας.

Αποκαλυπτική της εξάρτησης της ελληνικής πολιτικής ζωής από την αμερικάνικη επιρροή είναι η δήλωση του Γεωργίου Παπανδρέου ότι «η Ελλάς αναπνέει σήμερα με δύο πνεύμονας, τον μεν αγγλικόν, τον δε αμερικανικόν. Δεν ημπορεί, λόγω του Κυπριακού, να διακινδυνεύσει από ασφυξίαν».⁴⁹

Τα παραπάνω αποτυπώνει εύστοχα η παρακάτω γελοιογραφία η οποία δημοσιεύτηκε κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου των εκλογών του 1952

⁴⁷ Έρευνα της εφημερίδας *Το Βήμα*, φ. 14/6/1977 με τίτλο «Πλήρη έλεγχο της ΚΥΠ είχαν οι Αμερικανοί» και άρθρο του Παύλου Μπακογιάννη, «Στα άδυτα των Μυστικών Υπηρεσιών», *Το Βήμα*, φ. 14/6/1977.

⁴⁸ Παπαχελάς Αλέξης, ό.π. σ. 21 και Βερβενιώτη Τασούλα, Βόγλης Πολυμέρης, Κιτροέφ Αλέξανδρος, Μανιτάκης Νικόλας, Μαρκέτος Σπύρος, Μπουρνάζος Στρατής, κ.α., *Ιστορία της Ελλάδας του 20^{ου} Αιώνα, 12 τόμος*, Βιβλιόραμα, Αθήνα, 2009, σ. 39.

⁴⁹ Ο Γεώργιος Παπανδρέου έκανε τη δήλωση ως αντιπρόεδρος της κυβέρνησης Πλαστήρα και αναφερόταν στο δημοψήφισμα που πραγματοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 1950 στην Κύπρο, βάσει του οποίου οι Έλληνες της Κύπρου εκλήθησαν να τοποθετηθούν στην ένωση ή μη της Κύπρου με την Ελλάδα.

στην πρώτη σελίδα της *Αυγής*⁵⁰ και απεικονίζει τους Πλαστήρα και Παπάγο να προσπαθούν να «καλοπιιάσουν» τον αμερικάνικο παράγοντα.

Με την κλιμάκωση του πολέμου του Βιετνάμ η αμερικάνικη εξωτερική πολιτική επικεντρώθηκε στα θέματα της Νότιο Ανατολικής Ασίας υποβαθμίζοντας τα θέματα της αμερικάνικης πρεσβείας στην Ελλάδα και γενικότερα την περιοχή της Νότιο Ανατολικής Ευρώπης.

⁵⁰ Αυγή, φ. 31/10/1952.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

2. Γενικά

2.1 Το Πολιτικό Σύστημα των Ηνωμένων Πολιτειών

Το πολιτικό σύστημα των Ηνωμένων Πολιτειών στηρίζεται στη διάκριση των εξουσιών σύμφωνα με τις αρχές του Διαφωτισμού (Montesquieu). Στο ανώτερο ομοσπονδιακό επίπεδο η εκτελεστική εξουσία ασκείται από τον πρόεδρο και την κυβέρνηση, η νομοθετική εξουσία από το Κογκρέσο (Congress) και η δικαστική εξουσία από το Ανώτατο Δικαστήριο. Η σταθερότητα του συστήματος αυτού αποτυπώνεται στις λίγες αλλαγές που έχει υποστεί τα τελευταία εκατόν πενήντα χρόνια.

Το κομματικό πεδίο συγκροτείται, κατά βάση, από δύο κόμματα, το Ρεπουμπλικανικό και το Δημοκρατικό, η ιστορία των οποίων συνδέεται με την ίδρυση των Ηνωμένων Πολιτειών και εκπρόσωποί τους αναλαμβάνουν το σύνολο σχεδόν των αιρετών αξιωμάτων. Ο αμερικάνικος δικομματισμός μπορεί να χαρακτηριστεί «ασύμμετρος» καθόσον παρατηρούνται διαστήματα κυριαρχίας του ενός ή του άλλου κόμματος. Ενδεικτικό του φαινομένου αυτού είναι ότι από το 1897 έως το 1932 διατέλεσαν έξι ρεπουμπλικάνοι πρόεδροι (Mc Kinley, Th. Roosevelt, Taft, Harding, Coolidge και Hoover) και μόνο ένας δημοκρατικός ο Wilson (1913-1920), από το 1933 έως το 1968 διατέλεσαν τέσσερις δημοκρατικοί πρόεδροι (Fr. Roosevelt, Truman, Kennedy και Johnson) και μόνο ένας ρεπουμπλικάνος ο Eisenhower (1953-1960) και από το 1969 έως το 1992 διατέλεσαν τέσσερις ρεπουμπλικάνοι πρόεδροι (Nixon, Ford, Reagan και George H. W. Bush) και μόνο ένας δημοκρατικός ο Carter (1977-1980).

Η εκλογή του προέδρου, του οποίου η θητεία είναι διάρκειας τεσσάρων ετών, γίνεται σε συγκεκριμένες ημερομηνίες κάθε τέσσερα χρόνια (την πρώτη Τρίτη μετά την πρώτη Δευτέρα του Νοεμβρίου και αναλαμβάνει καθήκοντα στις 20 Ιανουαρίου του επόμενου έτους) έμμεσα από το εκλογικό σώμα σε μία εκλογική διαδικασία όπου η συμμετοχή των πολιτών είναι εθελοντική. Δύο φορές μπορεί να εκλεγεί ένας πολίτης ως πρόεδρος σύμφωνα με την 22^η τροπολογία του αμερικάνικου συντάγματος.⁵¹ Τα κόμματα δεν έχουν προέδρους οι οποίοι θα θέσουν υποψηφιότητα

⁵¹ 22 Amendment, Section 1 (1951), «Κανένας δε θα εκλέγεται στο αξίωμα του προέδρου περισσότερες από δύο φορές και κανένας που έχει διατελέσει πρόεδρος ή έχει ασκήσει καθήκοντα προέδρου για άνω των δύο ετών από τη θητεία κάποιου άλλου που είχε εκλεγεί πρόεδρος δε θα μπορεί

για την προεδρία και οι υποψήφιοι για την προεδρία εκλέγονται από τα κόμματά τους μετά από μία εσωκομματική προεκλογική περίοδο που διαρκεί μήνες και ολοκληρώνεται με την ψηφοφορία στα εθνικά συνέδρια των κομμάτων, στη «λαμπρή γιορτή της δημοκρατίας».⁵² Με την εκλογή των υποψηφίων από τα συνέδρια των κομμάτων τους ξεκινάει και επίσημα η προεκλογική περίοδος για την ανάδειξη του νέου προέδρου. Στην πολυετή πολιτική ιστορία των Ηνωμένων Πολιτειών όλοι οι πρόεδροι προέρχονται από μόλις δύο κόμματα, το Ρεπουμπλικανικό και το Δημοκρατικό. Σύμφωνα με τον Θανάση Διαμαντόπουλο ο «ιδιόρρυθμος δικομματισμός» δεν έχει αλλοιωθεί παρά την κατά καιρούς εμφάνιση ισχυρών ανεξάρτητων υποψηφίων (βλ. Theodore Roosevelt) και την ύπαρξη «τρίτων» κομμάτων.⁵³ Η παρουσία «τρίτων» κομμάτων στο πολιτικό πεδίο είναι κατά βάση μικρής διάρκειας και αφορά συνήθως διασπαστικές ομάδες από τα δύο μεγάλα κόμματα ή πολιτικές κινήσεις πάνω σε συγκεκριμένα θέματα. Οι πολίτες ψηφίζουν σε πολιτειακό επίπεδο εκλέκτορες, ο αριθμός των οποίων είναι κατ' αναλογία προς την πληθυσμιακή δύναμη των πολιτειών δίνοντας όμως ταυτόχρονα μία ενίσχυση-υπεραντιπροσώπηση στις μικρές πληθυσμιακά πολιτείες όπου ορίζεται ελάχιστος αριθμός εκλεκτόρων να είναι οι τρεις. Οι εκλέκτορες είναι συνολικά 538 και κάθε πολιτεία έχει τόσους εκλέκτορες όσους και μέλη της Βουλής των Αντιπροσώπων. Το εκλογικό σύστημα ανάδειξης των εκλεκτόρων είναι κατά κανόνα (εκτός δύο πολιτειών) το αμιγώς πλειοψηφικό (winner take all) όπου το σύνολο των εκλεκτόρων καταλήγουν στον έστω και κατ' ελάχιστο πλειοψηφούντα στην πολιτεία υποψήφιο πρόεδρο. Ο πλειοψηφικός χαρακτήρας του εκλογικού συστήματος δεν αποκλείει την περίπτωση πρόεδρος να εκλεγεί υποψήφιος ο οποίος έλαβε λιγότερες ψήφους σε σχέση με έτερο υποψήφιο, λόγω της ανισοκατανομής των ψήφων, κάτι το οποίο έχει γίνει στις εκλογές του 1876, του 1888, του 2000 και του 2016. Οι εκλέκτορες είναι σημαίνοντα πρόσωπα των κομμάτων (πρώην ή εν ενεργεία κυβερνήτες πολιτειών, πρώην γερουσιαστές, ιστορικά στελέχη των κομμάτων κ.α.), οι οποίοι συνεδριάζουν σε σώμα (εκλεκτορικό κολέγιο), για μία και μοναδική φορά, για να ψηφίσουν τον υποψήφιο που υποστηρίζουν για πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών. Στην

να εκλεγεί στο αξίωμα του προέδρου πάνω από μία φορά. Η τροπολογία αυτή δε θα ισχύει για όποιον κατέχει το αξίωμα του προέδρου όταν προταθεί το άρθρο αυτό από το Κογκρέσο [...]», Cornell University Law School, www.law.cornell.edu/constitution/amendmentxxii (αναζήτηση 8 Νοε 2016).

⁵² Παπακωνσταντίνου Μιχάλης, *Πολιτική Συγκρότηση και Προεδρικές Εκλογές στις Ηνωμένες Πολιτείες*, Βιβλιοπωλείο της Εστίας, 1992, σ. 81.

⁵³ Διαμαντόπουλος Θανάσης, *Το Πολιτικό Σύστημα των ΗΠΑ, Ένας Ιδιόρρυθμος Δικομματισμός*, Πατάκη, Αθήνα, 2012, σ. 21.

μακραίωνη εκλογική ιστορία των Ηνωμένων Πολιτειών έχουν παρατηρηθεί ελάχιστες περιπτώσεις όπου οι εκλέκτορες ψήφισαν αντίθετα από την προεκλογική τους δέσμευση, κάτι το οποίο σε καμία από αυτές τις περιπτώσεις δεν επηρέασε την εκλογή του προέδρου. Μετά την ανάληψη των καθηκόντων του ο νέος πρόεδρος ορίζει τα μέλη της κυβέρνησης, τους υπουργούς που τους αποκαλούν «γραμματείς» (secretaries). Σε περίπτωση θανάτου ή παραίτησης του προέδρου τον διαδέχεται ο αντιπρόεδρος.

Η νομοθετική εξουσία ασκείται από το Κογκρέσο το οποίο αποτελείται από δύο σώματα, τη Γερουσία και τη Βουλή των Αντιπροσώπων. Η Γερουσία αποτελείται από εκατό γερουσιαστές οι οποίοι εκλέγονται δύο από κάθε μία από τις πενήντα πολιτείες και με διάρκεια θητείας τα έξι χρόνια. Χρέη προέδρου της Γερουσίας εκτελεί ο αντιπρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών ο οποίος δεν έχει δικαίωμα ψήφου παρά μόνο σε περιπτώσεις ισοψηφίας. Η δύναμη της Γερουσίας ανανεώνεται κάθε δύο χρόνια, ταυτόχρονα με τις προεδρικές εκλογές και ανά διετία στις ενδιάμεσες εκλογές, κατά το ένα τρίτο κάθε φορά χωρίς να αλλάζουν στην ίδια εκλογή και οι δύο γερουσιαστές της πολιτείας. Με την ανανέωση της δύναμης της Γερουσίας, κατά το ένα τρίτο κάθε δύο χρόνια, επιτυγχάνεται η νομοθετική εξουσία να μη διασπάται μόνο στο χώρο (πολιτείες) αλλά να διασπάται και στον χρόνο. Έτσι για την ψήφιση των νομοσχεδίων δεν αποφασίζει ποτέ μόνη της η πρόσφατη πλειοψηφία ούτε επικρατούν εύκολα οι πρόσφατες ροπές αλλά έχει επιρροή και το παρελθόν.⁵⁴ Η Βουλή των Αντιπροσώπων αποτελείται από 435 βουλευτές που εκλέγονται κατ' αναλογία προς την πληθυσμιακή δύναμη κάθε πολιτείας και η θητεία τους έχει διάρκεια δύο έτη. Οι εκλογές για την ανάδειξή τους πραγματοποιούνται ταυτόχρονα με τις προεδρικές εκλογές και ανά διετία στις ενδιάμεσες εκλογές. Τόσο στη Γερουσία όσο και στη Βουλή των Αντιπροσώπων δεν προβλέπονται εκλογές για την αναπλήρωση των μελών που παραιτούνται ή πεθαίνουν. Οι κενές θέσεις στη Γερουσία αναπληρώνονται με απόφαση του κυβερνήτη της οικείας πολιτείας ενώ στη Βουλή των Αντιπροσώπων δεν αναπληρώνονται μέχρι τις επόμενες εκλογές.

Η Γερουσία δημιουργήθηκε από συγκερασμό απόψεων, οι νομοθέτες στην προσπάθειά τους να συγκροτήσουν τη νομοθετική εξουσία βρέθηκαν μπροστά σε δύο αντίθετες απόψεις. Η μία άποψη υποστήριζε την ισότητα των πολιτών και όχι των πολιτειών δηλαδή, η κάθε πολιτεία να μετέχει στην άσκηση της νομοθετικής

⁵⁴ Τσάτσος Κωνσταντίνος, «Στις ρίζες της Αμερικάνικης Δημοκρατίας», *Ο Κόσμος και οι Έλληνες, Ο Ελληνισμός της Αμερικής*, Νέα Εστία, Αθήνα, Χριστούγεννα 1955, σ. 221.

εξουσίας ανάλογα με τον πληθυσμό της. Η άλλη άποψη υποστήριζε την ισότητα των πολιτειών και όχι των πολιτών δηλαδή, η κάθε πολιτεία να έχει ίσα δικαιώματα με τις άλλες πολιτείες στην άσκηση της νομοθετικής εξουσίας. Τελικά οι νομοθέτες εφάρμοσαν την ισότητα των πολιτών στη Βουλή των Αντιπροσώπων και την ισότητα των πολιτειών στη Γερουσία.⁵⁵

Στα πλαίσια της ομοσπονδιακής δομής των Ηνωμένων Πολιτειών προβλέπεται σε πολιτειακό επίπεδο η άσκηση της εκτελεστικής εξουσίας από τον κυβερνήτη της πολιτείας και η άσκηση της νομοθετικής εξουσίας από την πολιτειακή βουλή.

Η ταυτόχρονη διεξαγωγή εκλογών για πλήθος αιρετών αξιωμάτων, προέδρου, γερουσιαστών, βουλευτών, κυβερνητών πολιτειών και βουλευτών πολιτειών, καθώς και οι ενδιάμεσες εκλογές συχνά παράγουν το φαινόμενο της «διχασμένης» εξουσίας,⁵⁶ όπου η εκτελεστική εξουσία, ο πρόεδρος της χώρας ή ο κυβερνήτης μίας πολιτείας, προέρχεται από το ένα κόμμα και η νομοθετική εξουσία, η πλειοψηφία στο Κογκρέσο ή στην πολιτειακή βουλή ανήκει στο άλλο κόμμα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα του φαινομένου της «διχασμένης» εξουσίας αποτελούν οι προεδρικές εκλογές «παρεκκλίσεως» του 1952 και του 1956. Οι ψηφοφόροι στις τρεις από τις τέσσερις εκλογές από το 1952 έως το 1958 έδωσαν στους Δημοκρατικούς τις πλειοψηφίες στα δύο σώματα του Κογκρέσου μολονότι στις προεδρικές εκλογές «παρέκκλιναν» από τους κομματικούς δεσμούς τους και ψήφισαν τον Dwight Eisenhower.⁵⁷ Το ανωτέρω γεγονός δεν δημιουργεί προβλήματα στη διακυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών καθόσον οι αποφάσεις στο Κογκρέσο λαμβάνονται από συνεργασίες Δημοκρατικών και Ρεπουμπλικάνων και όχι από ένα κόμμα. Ο διαχωρισμός της εκτελεστικής από την νομοθετική εξουσία σε συνδυασμό με τον περιφερειακό προσανατολισμό των μελών του Κογκρέσου έχει συμβάλει στη δημιουργία έλλειψης κομματικής πειθαρχίας. Η ανεξαρτησία την οποία απολαμβάνουν τα μέλη του Κογκρέσου τους έχει δώσει την ελευθερία να εκπροσωπούν πρωτίστως τις ιδιαίτερες περιφέρειές τους και δευτερευόντως τις κομματικές «γραμμές».

⁵⁵ Τσάτσο Κωνσταντίνος, ό.π., σ. 213.

⁵⁶ Σύμφωνα με τον Θανάση Διαμαντόπουλο το φαινόμενο της «διαιρεμένης» εξουσίας έχει λάβει μεγαλύτερες διαστάσεις τις τελευταίες δεκαετίες διότι «[...] η πολιτική ζωή της χώρας και η εκλογική συμπεριφορά των Αμερικανών χαρακτηρίζονται από πολύ μεγαλύτερη ρευστότητα και αντίστοιχη μείωση των κομματικών ταυτίσεων [...]», Διαμαντόπουλος Θανάσης, ό.π., σ. 83.

⁵⁷ Πέννιμαν Χάουαρντ, *Το Αμερικάνικο Πολιτικό Σύστημα, Ο Τρόπος Λειτουργίας του*, Γκόννη, Αθήνα, 1964, σσ. 34-38.

2.2 Οι Υποψήφιοι

2.2.1 Οι Υποψήφιοι των Εκλογών του 1952⁵⁸

Για το Δημοκρατικό κόμμα υποψήφιοι ήταν οι:

Alben W. Barkley (αντιπρόεδρος της κυβέρνησης Harry Truman)

Hubert Humphrey (γεροϋσιαστής από την Minnesota)

Estes Kefauver (γεροϋσιαστής από το Tennessee)

Robert S. Kerr (γεροϋσιαστής από την Oklahoma)

Richard Russell Jr. (γεροϋσιαστής από τη Georgia)

Adlai Stevenson (κυβερνήτης του Illinois)

Ο πρόεδρος Harry Truman αν και αρχικά ήταν διατεθειμένος να θέσει υποψηφιότητα, κάτι το οποίο δεν απαγορευόταν από την 22^η τροπολογία,⁵⁹ δεν έθεσε τελικά υποψηφιότητα λόγω της συνεχόμενης πτώσης της δημοφιλίας του.

Το συνέδριο των Δημοκρατικών έλαβε χώρα στο Chicago, από τις 21 έως τις 26 Ιουλίου του 1952 και σε αυτό ο Adlai Stevenson⁶⁰ έλαβε το χρίσμα του κόμματος ως υποψήφιος πρόεδρος, στη συνέχεια του συνεδρίου εκλέχθηκε ως υποψήφιος αντιπρόεδρος ο John Sparkman γεροϋσιαστής από την Alabama.

⁵⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/United_States_Presidential_Election_1952 (αναζήτηση 8 Νοε 2016) και www.britannica.com/event/United-States-presidential-election-of-1952 (αναζήτηση 10 Ιαν 2018).

⁵⁹ Βλ. υποσημείωση υπ. αριθμ. 51.

⁶⁰ Ο Adlai Stevenson γεννήθηκε στις 5 Φεβρουαρίου του 1900 στο Los Angeles της California και πέθανε στις 14 Ιουλίου του 1965 στο Λονδίνο. Ήταν εγγονός του αντιπροέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών Adlai E. Stevenson (1893-1897). Σπούδασε νομική και στη συνέχεια ασχολήθηκε με την πολιτική και τη διπλωματία. Το 1948, ο Stevenson, εξελέγη κυβερνήτης του Illinois με τη μεγαλύτερη πλειοψηφία από οποιοδήποτε άλλο υποψήφιο στην έως τότε ιστορία της πολιτείας. Στη συνέχεια ήταν υποψήφιος για την προεδρία των ΗΠΑ, το 1952 και το 1956. Στη διπλωματική του καριέρα υπηρέτησε ως επικεφαλής εκπρόσωπος των Ηνωμένων Πολιτειών στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (1961-1965). Πηγή: <https://www.britannica.com/biography/Adlai-E-Stevenson> (αναζήτηση 10 Απρ 2017).

Φωτογραφία 1 Ο Δημοκρατικός υποψήφιος Adlai Stevenson

Για το Ρεπουμπλικανικό κόμμα υποψήφιοι ήταν οι:

Dwight D. Eisenhower (πρόεδρος του πανεπιστημίου Columbia)

Robert A. Taft (γεροσυριαστής από το Ohio)

Harold Stassen (πρώην κυβερνήτης της Minnesota)

Earl Warren (κυβερνήτης της California)

Douglas MacArthur (στρατηγός πέντε αστέρων)

Το συνέδριο των Ρεπουμπλικάνων έλαβε χώρα στο Chicago, από τις 7 έως τις 11 Ιουλίου και σε αυτό ο Dwight D. Eisenhower⁶¹ έλαβε το χρίσμα του κόμματος ως

⁶¹ Ο Eisenhower γεννήθηκε από γονείς γερμανικής, αγγλικής και ελβετικής καταγωγής στο Denison του Texas στις 14 Οκτωβρίου του 1890. Αποφοίτησε από τη στρατιωτική ακαδημία του West Point. Κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκόσμιου Πολέμου υπηρέτησε σε επιτελικές θέσεις και ηγήθηκε της αμερικάνικης εισβολής στη Βόρεια Αφρική και των συμμαχικών αποβάσεων στην Ιταλία και στη Νορμανδία. Μετά το τέλος του πολέμου ανέλαβε την αρχηγία του στρατού των Ηνωμένων Πολιτειών. Το 1948 έγινε πρόεδρος του πανεπιστημίου Columbia και το 1950 έλαβε τη θέση του ανώτατου διοικητή του νεοσυσταθέντος Οργανισμού της Βόρειο-Ατλαντικής Συμμαχίας (NATO). Στις εκλογές του 1948 αρνήθηκε πρόταση τόσο του Δημοκρατικού όσο και του Ρεπουμπλικανικού κόμματος να είναι υποψήφιος για την προεδρία. Εκλέχθηκε δύο φορές (1952 και 1956) πρόεδρος των ΗΠΑ. Πέθανε

υποψήφιος πρόεδρος. Το συνέδριο επέλεξε ως υποψήφιο αντιπρόεδρο τον Richard Nixon γερουσιαστή από την California.

Φωτογραφία 2 Ο Ρεπουμπλικάνος υποψήφιος Dwight Eisenhower

2.2.2 Οι Υποψήφιοι των Εκλογών του 1956⁶²

Για το Δημοκρατικό Κόμμα υποψήφιοι ήταν οι:

Estes Kefauver (γερουσιαστής από το Tennessee)

W. Averell Harriman (κυβερνήτης της New York)

Adlai Stevenson (πρώην κυβερνήτης του Illinois, ήταν υποψήφιος του Δημοκρατικού κόμματος για την προεδρία στις εκλογές του 1952)

από καρδιακή προσβολή στις 28 Μαρτίου του 1969. Πηγή: *Οι Εναρκτήριοι Λόγοι των Αμερικανών Προέδρων, 1789-2009*, Σάκκουλα, Αθήνα, 2011, σσ. 369-370.

⁶² https://en.wikipedia.org/wiki/United_States_Presidential_Election_1956 (αναζήτηση 10 Απρ 2017) και www.britannica.com/event/United-States-presidential-election-of-1956 (αναζήτηση 10 Ιαν 2018).

Το συνέδριο των Δημοκρατικών έλαβε χώρα στο Chicago, από τις 13 έως τις 17 Αυγούστου του 1956. Στο συνέδριο αυτό, μετά από μια αμφίρροπη αναμέτρηση μεταξύ του Estes Kefauver και του Adlai Stevenson, ο Adlai Stevenson επικράτησε και έλαβε το χρίσμα του κόμματος ως υποψήφιος πρόεδρος. Ενδιαφέρον είχε η αναμέτρηση των Δημοκρατικών υποψηφίων για τη θέση του αντιπροέδρου που θα πλαισίωνε την υποψηφιότητα του Stevenson. Υποψήφιοι για τη θέση του αντιπροέδρου ήταν:

Estes Kefauver (γερουσιαστής από το Tennessee)

John F. Kennedy (γερουσιαστής από τη Massachusetts)

Hubert Humphrey (γερουσιαστής από τη Minnesota)

Albert Gore (γερουσιαστής από το Tennessee)

Robert Wagner Jr. (δήμαρχος της New York)

Ο Estes Kefauver επικράτησε της εσωκομματικής αναμέτρησης και αναδείχτηκε υποψήφιος αντιπρόεδρος του Δημοκρατικού Κόμματος.

Για το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα υποψήφιος ήταν μόνο ο πρόεδρος Dwight D. Eisenhower. Ο πρόεδρος Eisenhower είχε προβλήματα υγείας και δεν ήταν από την αρχή σίγουρο ότι θα θέσει υποψηφιότητα για τις προεδρικές εκλογές του 1956. Μετά από σειρά ιατρικών εξετάσεων που υποβλήθηκε και μία περίοδο ανάπαυσης ανακοίνωσε ότι θα ήταν υποψήφιος για τις προεδρικές εκλογές. Λόγω της βεβαρημένης του υγείας αποκτούσε ιδιαίτερη σημασία η υποψηφιότητα του αντιπροέδρου ο οποίος θα τον πλαισίωνε διότι ήταν πιθανόν να καλούταν να τον αντικαταστήσει σε περίπτωση που μελλοντικά προβλήματα υγείας δε θα του επέτρεπαν να ασκήσει τα καθήκοντα του προέδρου.

Το συνέδριο των Ρεπουμπλικάνων έλαβε χώρα στο San Francisco της California, από τις 20 έως τις 23 Αυγούστου του 1956. Σε αυτό ο Eisenhower έλαβε το χρίσμα του κόμματος ως υποψήφιος πρόεδρος. Υποψήφιος αντιπρόεδρος του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος αναδείχτηκε ο αντιπρόεδρος Richard Nixon.

2.2.3 Οι Υποψήφιοι των Εκλογών του 1960⁶³

Για το Δημοκρατικό Κόμμα υποψήφιοι ήταν οι:

John F. Kennedy (γεροϋσιαστής από τη Massachusetts)

Hubert Humphrey (γεροϋσιαστής από τη Minnesota)

Lyndon B. Johnson (γεροϋσιαστής από το Texas και επικεφαλής των Δημοκρατικών στη Γερουσία)

Stuart Syming (γεροϋσιαστής από το Missouri)

Wayne Morse (γεροϋσιαστής από το Oregon)

Adlai Stevenson (κυβερνήτης του Illinois, ήταν υποψήφιος του Δημοκρατικού κόμματος για την προεδρία στις εκλογές του 1952 και του 1956)

Paul C. Fisher (επιχειρηματίας από την Pennsylvania)

George Smathers (γεροϋσιαστής από τη Florida)

Το συνέδριο των Δημοκρατικών έλαβε χώρα στο Los Angeles της California, από τις 11 έως τις 15 Ιουλίου, και σε αυτό ο John F. Kennedy⁶⁴ έλαβε το χρίσμα του κόμματος ως υποψήφιος πρόεδρος. Ο Kennedy επέλεξε ως υποψήφιο αντιπρόεδρο τον Lyndon B. Johnson, το βασικό εσωκομματικό του αντίπαλο, στη διεκδίκηση του χρίσματος. Ο Kennedy στην ομιλία του, μετά την εκλογή του από το συνέδριο του Δημοκρατικού Κόμματος, αναφέρθηκε στα Νέα Σύννορα «New Frontier», το πολιτικό του μήνυμα ενόψει του προεκλογικού αγώνα.⁶⁵

⁶³ https://en.wikipedia.org/wiki/United_States_Presidential_Election_1960 (αναζήτηση 3 Απρ 2017) και www.britannica.com/event/United-States-presidential-election-of-1960 (αναζήτηση 10 Ιαν 2018).

⁶⁴ Ο John F. Kennedy γεννήθηκε στις 29 Μαΐου του 1917 στο Brookline της Massachusetts, ήταν μέλος τόσο της Βουλής των Αντιπροσώπων όσο και της Γερουσίας των ΗΠΑ πριν εκλεγεί ως ο 35^{ος} πρόεδρος. Ήταν ο νεότερος σε ηλικία (44 ετών) πρόεδρος που είχε εκλεγεί ποτέ στο αξίωμα αυτό, ήταν καθολικός στο θρήσκευμα και είχε κερδίσει το βραβείο Pulitzer για το βιβλίο του *Profiles in Courage*. Ως πρόεδρος ο Kennedy αντιμετώπισε αριθμό διεθνών κρίσεων, ιδιαίτερα στην Κούβα και το Βερολίνο, αλλά κατάφερε να εξασφαλίσει τη συνθήκη πλήρους απαγόρευσης πυρηνικών δοκιμών των πυρηνικών όπλων και τη συμμαχία για την πρόοδο (Alliance for Progress). Δολοφονήθηκε στις 22 Νοεμβρίου του 1963 στο Dallas του Texas. Πηγή: <http://www.biography.com/people/john-f-kennedy-9362930> (αναζήτηση 8 Μαρ 2017) και *Οι Εναρκτήριοι Λόγοι των Αμερικανών Προέδρων, 1789-2009*, ό.π., σ. 375.

⁶⁵ «we stand today on the edge of a New Frontier – the frontier of the 1960's – a frontier of unknown opportunities and perils – a frontier of unfilled hopes and threats. [...]», Los Angeles, 15 Ιουλίου 1960, Πηγή: John F. Kennedy Presidential Library and Museum www.jfklibrary.org/Asset-Viewer/AS08q5oYZSFUZg9uOi4iw.aspx (αναζήτηση 26 Φεβ 2018).

Φωτογραφία 3 Ο Δημοκρατικός υποψήφιος John F. Kennedy

Για το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα υποψήφιοι ήταν οι:

Richard Nixon (αντιπρόεδρος, για οκτώ χρόνια, της κυβέρνησης Dwight D. Eisenhower)

Barry Goldwater (γερουσιαστής από την Arizona)

Nelson Rockefeller (κυβερνήτης της New York)

Το συνέδριο των Ρεπουμπλικάνων έλαβε χώρα στο Chicago του Illinois και σε αυτό ο Richard Nixon⁶⁶ έλαβε το χρίσμα του κόμματος ως υποψήφιος πρόεδρος. Ο Nixon επέλεξε ως υποψήφιο αντιπρόεδρο τον Henry Cabot Lodge Jr., πρεσβευτή των Ηνωμένων Πολιτειών στα Ηνωμένα Έθνη και πρώην γερουσιαστή της Massachusetts.

⁶⁶ Ο Richard Nixon γεννήθηκε στις 9 Ιανουαρίου του 1913 στο Yorba Linda της California. Ο Richard Nixon ήταν Ρεπουμπλικάνος γερουσιαστής ο οποίος υπηρέτησε ως αντιπρόεδρος στο πλαίσιο της προεδρίας του Dwight D. Eisenhower (1953-1961). Ο Nixon ήταν υποψήφιος για πρόεδρος το 1960 αλλά έχασε από τον John F. Kennedy. Θα επιστρέψει σαν υποψήφιος για την προεδρία οκτώ έτη αργότερα όπου και κέρδισε την εκλογή του με μεγάλη διαφορά. Το 1974, ενώ διένυε τη δεύτερη προεδρική θητεία, παραιτήθηκε από την προεδρία, ο μόνος πρόεδρος που παραιτήθηκε από τη θέση του, για να μην κατηγορηθεί για συγκάλυψη των παράνομων δραστηριοτήτων του κόμματος στο σκάνδαλο – υπόθεση Watergate. Πέθανε στις 22 Απριλίου του 1994, σε ηλικία 81 ετών, στη New York City. Πηγή: <http://www.biography.com/people/richard-nixon-9424076> (αναζήτηση 8 Μαρ 2017).

Φωτογραφία 4 Ο Ρεπουμπλικάνος υποψήφιος Richard Nixon

2.2.4 Οι Υποψήφιοι των Εκλογών του 1964⁶⁷

Για το Δημοκρατικό Κόμμα υποψήφιοι ήταν οι:

Lyndon B. Johnson (πρόεδρος Ηνωμένων Πολιτειών)

George Wallace (κυβερνήτης της Alabama)

Το συνέδριο των Δημοκρατικών έλαβε χώρα στο Atlantic City του New Jersey, από τις 24 έως τις 27 Αυγούστου του 1964. Στο συνέδριο αυτό, το οποίο πραγματοποιήθηκε λίγους μήνες μετά την δολοφονία του προέδρου John F. Kennedy, ο πρόεδρος Lyndon B. Johnson⁶⁸ έλαβε «δια βοής» το χρίσμα του κόμματος ως

⁶⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/United_States_Presidential_Election_1964 (αναζήτηση 5 Σεπ 2017) και www.britannica.com/event/United-States-presidential-election-of-1964 (αναζήτηση 10 Ιαν 2018).

⁶⁸ Ο Lyndon B. Johnson γεννήθηκε στο Texas στις 27 Αυγούστου του 1908, εκλέχθηκε πρώτη φορά γερουσιαστής του Texas το 1948 και το 1953 έγινε ο νεαρότερος ηγέτης των Δημοκρατικών γερουσιαστών στη Γερουσία, θέση που κράτησε έως το 1960 και την εκλογή του στη θέση του αντιπροέδρου στα πλαίσια της προεδρίας του John F. Kennedy. Μετά τη δολοφονία του Kennedy στις 22 Νοεμβρίου του 1963 ανέλαβε πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών. Στις εκλογές του 1964

υποψήφιος πρόεδρος. Υποψήφιος αντιπρόεδρος αναδείχτηκε ο Hubert Humphrey γερουσιαστής από την Minnesota.

Φωτογραφία 5 Ο Δημοκρατικός υποψήφιος Lyndon B. Johnson

Για το Ρεπουμπλικανικό κόμμα υποψήφιοι ήταν οι:

Barry Goldwater (γερουσιαστής από την Arizona)

Nelson Rockefeller (κυβερνήτης της New York)

Henry Cabot Lodge Jr. (πρεσβευτής των Ηνωμένων Πολιτειών στα Ηνωμένα Έθνη και πρώην γερουσιαστής της Massachusetts)

William Scranton (κυβερνήτης της Pennsylvania)

Margaret Chase Smith (γερουσιαστής από το Maine)

Walter Judd (βουλευτής από τη Minnesota)

εκλέχθηκε πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών συγκεντρώνοντας το μεγαλύτερο, έως τότε, εκλογικό ποσοστό στην αμερικάνικη πολιτική ιστορία. Ήταν εκ νέου υποψήφιος στις εσωκομματικές εκλογές του 1968 για το χρίσμα του Δημοκρατικού Κόμματος αλλά η πτώσης της δημοφιλίας του, λόγω του συνεχιζόμενου πολέμου στο Βιετνάμ, τον υποχρέωσε να αποσυρθεί από την προσπάθεια να επανεκλεγεί. Πέθανε στις 22 Ιανουαρίου του 1973 στο Texas. Πηγή: <http://www.biography.com/people/lyndon-b-johnson-9356122> (αναζήτηση 5 Σεπ 2017).

Hiram Fong (γεροϋσιαστής από τη Hawaii)

Harold Stassen (πρώην κυβερνήτης της Minnesota)

John W. Byrnes (βουλευτής από το Wisconsin)

Το συνέδριο των Ρεπουμπλικάνων έλαβε χώρα στην California, από τις 13 έως τις 16 Ιουλίου του 1964 και σε αυτό ο Barry Goldwater⁶⁹ έλαβε το χρίσμα του κόμματος ως υποψήφιος πρόεδρος. Υποψήφιος αντιπρόεδρος αναδείχτηκε ο πρόεδρος της εθνικής επιτροπής του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος (1961-1964) και βουλευτής από την New York, William Miller.

Φωτογραφία 6 Ο Ρεπουμπλικάνος υποψήφιος Barry Goldwater

⁶⁹ Ο Barry Goldwater γεννήθηκε στο Phoenix της Arizona στις 2 Ιανουαρίου του 1909, εκλέχθηκε πρώτη φορά γεροϋσιαστής το 1952 και υπηρέτησε στη θέση αυτή για τριάντα χρόνια. Το 1964 ήταν υποψήφιος με το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα για την προεδρία των Ηνωμένων Πολιτειών. Πέθανε στις 19 Μαΐου του 1998 στην Arizona. Πηγή: <http://www.biography.com/people/barry-goldwater-9314846> (αναζήτηση 5 Σεπ 2017).

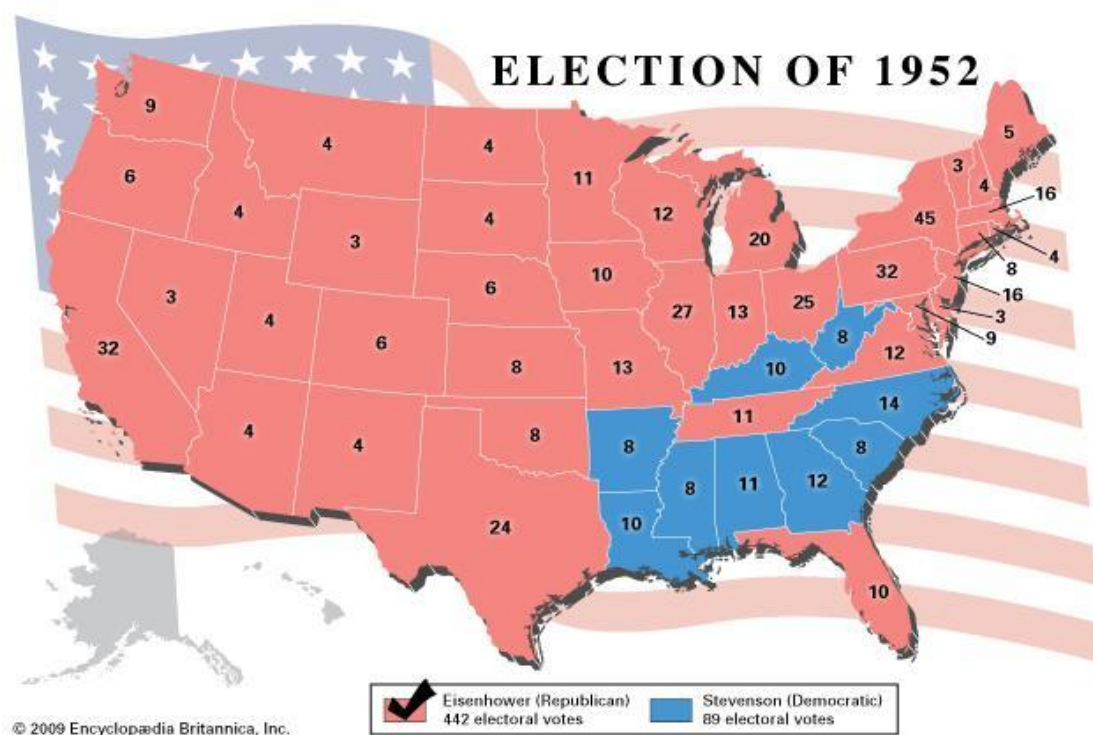
2.3 Αποτελέσματα των Εκλογών

2.3.1 Αποτελέσματα των Εκλογών του 1952⁷⁰

Ο Dwight D. Eisenhower πέτυχε μια άνετη νίκη και την εκλογή του ως 34^ο προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών. Επικράτησε σε 39 από τις 48 πολιτείες, εξέλεξε 442 εκλέκτορες έναντι 89 που εξέλεξε ο Adlai Stevenson και έλαβε 33.778.963 ψήφους έναντι 27.314.992 ψήφων που έλαβε ο αντίπαλός του.

Η συμμετοχή του εκλογικού σώματος υπερέβη τα 61.000.000 ψηφοφόρων, αριθμός που ήταν ο μεγαλύτερος στην έως τότε ιστορία των Ηνωμένων Πολιτειών.⁷¹

Σχεδιάγραμμα 1 Χάρτης των Ηνωμένων Πολιτειών όπου απεικονίζεται το αποτέλεσμα των εκλογών του 1952 (πηγή: Encyclopedia Britannica)

Αξίζει να σημειωθεί ότι μετά τις εκλογές άλλαξε και ο συσχετισμός στη Γερουσία.⁷² Πριν τις εκλογές οι Δημοκρατικοί είχαν 49 γερουσιαστές και την πλειοψηφία στο σώμα έναντι 47 γερουσιαστών των Ρεπουμπλικάνων. Μετά τις

⁷⁰ Πηγή: Encyclopedia Britannica, www.britannica.com/event/United-States-presidential-election-of-1952 (αναζήτηση 20 Νοε 2016).

⁷¹ *Οι Εναρκτήριοι Λόγοι των Αμερικανών Προέδρων, 1789-2009*, ό.π., σ. 356.

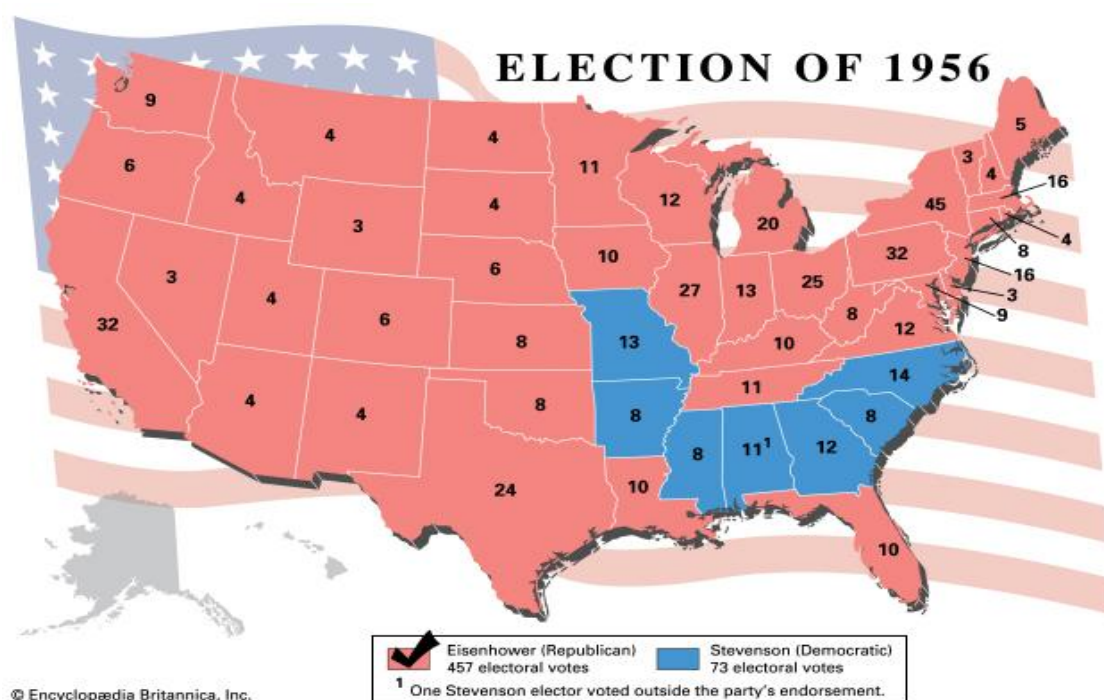
⁷² Πηγή: History, Art & Archives, United States House Of Representatives, www.History.house.gov/Institution/Election-Statistics/Election-Statistics (αναζήτηση 20 Δεκ 2016).

εκλογές οι Ρεπουμπλικάνοι είχαν 49 γερουσιαστές και την πλειοψηφία στο σώμα έναντι 47 γερουσιαστών των Δημοκρατικών.

2.3.2 Αποτελέσματα των Εκλογών του 1956⁷³

Ο Dwight D. Eisenhower πέτυχε μια άνετη νίκη και την επανεκλογή του ως πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών. Επικράτησε σε 41 από τις 48 πολιτείες, εξέλεξε 457 εκλέκτορες έναντι 73 που εξέλεξε ο Adlai Stevenson και έλαβε 35.581.003 ψήφους έναντι 25.738.765 ψήφων που έλαβε ο αντίπαλός του.⁷⁴

Σχεδιάγραμμα 2 Χάρτης των Ηνωμένων Πολιτειών όπου απεικονίζεται το αποτέλεσμα των εκλογών του 1956 (πηγή: Encyclopædia Britannica)

Αξίζει να σημειωθεί ότι μετά τις εκλογές διατηρήθηκε και η οριακή πλειοψηφία

⁷³ Πηγή: Encyclopædia Britannica, www.britannica.com/event/United-States-presidential-election-of-1956 (αναζήτηση 10 Απρ 2017).

⁷⁴ Ο Eisenhower έλαβε περισσότερες ψήφους, επικράτησε σε περισσότερες πολιτείες και ανέδειξε περισσότερους εκλέκτορες από τον αντίπαλό του σε σχέση με τις προεδρικές εκλογές του 1952 όπου ήταν πάλι οι δύο τους υποψήφιοι.

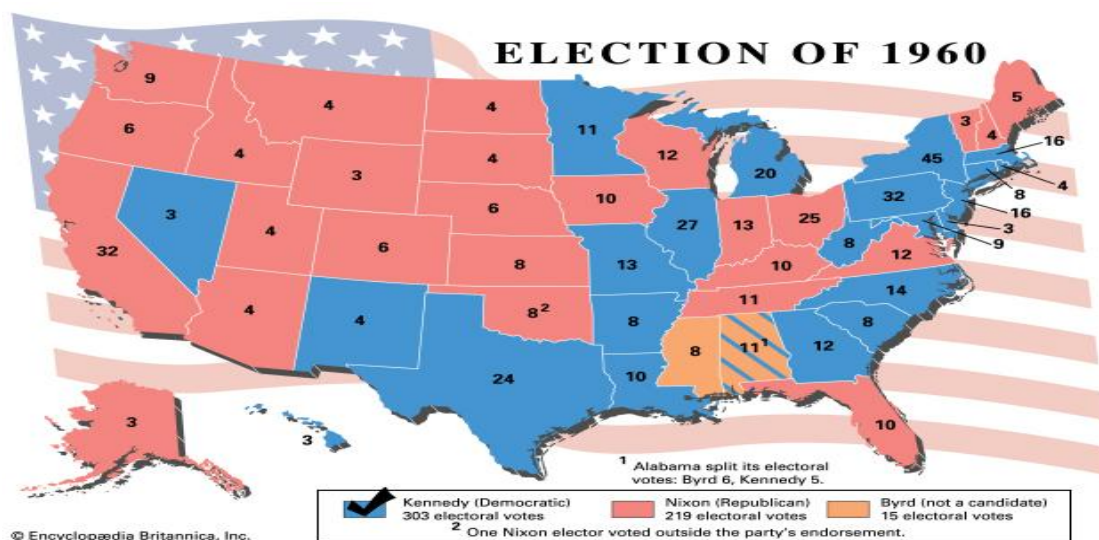
των Δημοκρατικών στη Γερουσία.⁷⁵ Οι Δημοκρατικοί είχαν αποκτήσει την πλειοψηφία στο σώμα στις ενδιάμεσες εκλογές για τη Γερουσία του 1954 όπου ανατράπηκε μια οριακή πλειοψηφία των Ρεπουμπλικάνων. Μετά τις εκλογές οι Δημοκρατικοί είχαν 49 γερουσιαστές στο σώμα έναντι 47 γερουσιαστών των Ρεπουμπλικάνων.

2.3.3 Αποτελέσματα των Εκλογών του 1960⁷⁶

Ο John F. Kennedy πέτυχε μια οριακή νίκη και την εκλογή του ως 35^ο πρόεδρου των Ηνωμένων Πολιτειών. Ο Kennedy εξέλεξε 303 εκλέκτορες έναντι 219 που εξέλεξε ο Nixon και έλαβε 34.227.096 ψήφους έναντι 34.107.646 ψήφων που έλαβε ο αντίπαλός του. Αξιοσημείωτο είναι ότι ο Richard Nixon επικράτησε σε περισσότερες πολιτείες από ότι ο αντίπαλός του John F. Kennedy (ο Nixon επικράτησε σε 26 πολιτείες και σε 24 πολιτείες επικράτησε ο Kennedy).

Η συμμετοχή του εκλογικού σώματος υπερέβη τα 68.000.000 ψηφοφόρων,⁷⁷ αριθμός που ήταν ο μεγαλύτερος στην έως τότε ιστορία των Ηνωμένων Πολιτειών.

Σχεδιάγραμμα 3 Χάρτης των Ηνωμένων Πολιτειών όπου απεικονίζεται το αποτέλεσμα των εκλογών του 1960 (πηγή: Encyclopedia Britannica)

⁷⁵ Πηγή: History, Art & Archives, United States House Of Representatives, [History.house.gov/Institution/Election-Statistics/Election-Statistics](https://www.history.house.gov/Institution/Election-Statistics/Election-Statistics) (αναζήτηση 10 Απρ 2017).

⁷⁶ Πηγή: Encyclopedia Britannica, www.britannica.com/event/United-States-presidential-election-of-1960 (αναζήτηση 2 Μαρ 2017).

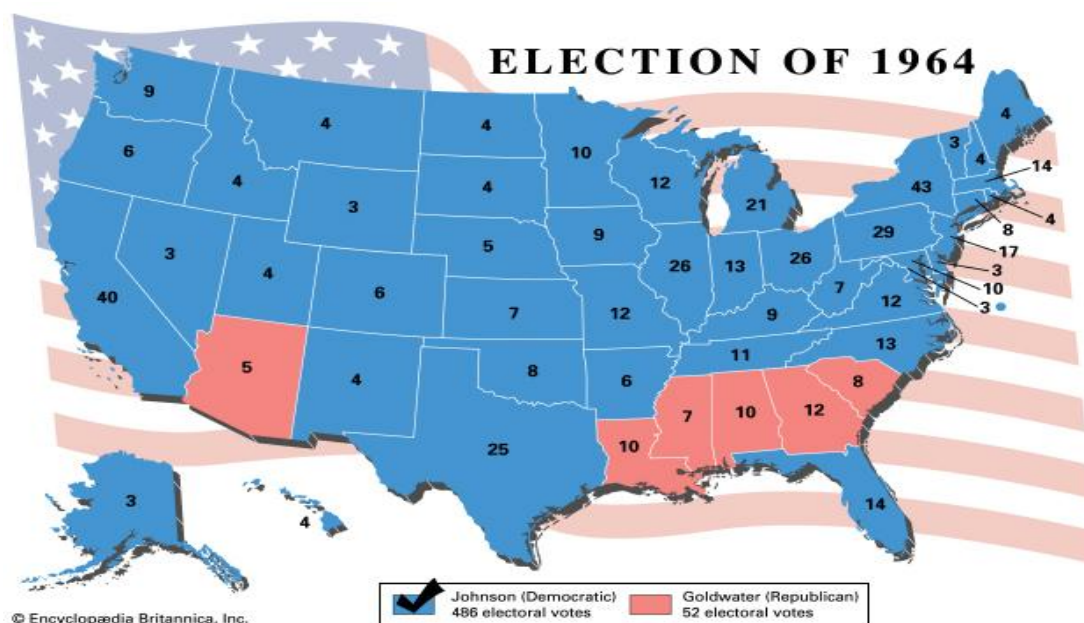
⁷⁷ 68.832.483 ψηφοφόροι, πηγή www.presidency.ucsb.edu/showelection.php?year=1960 (αναζήτηση 3 Μαρ 2017).

Αξίζει να σημειωθεί ότι μετά τις εκλογές διατηρήθηκε και η μεγάλη πλειοψηφία των Δημοκρατικών στη Γερουσία.⁷⁸ Οι Δημοκρατικοί είχαν αποκτήσει την απόλυτη πλειοψηφία στο σώμα στις ενδιάμεσες εκλογές για τη Γερουσία του 1958/59 όπου ανατράπηκε μια οριακή πλειοψηφία χρόνων, τότε των Δημοκρατικών και τότε των Ρεπουμπλικάνων. Μετά τις εκλογές οι Δημοκρατικοί είχαν 64 γερουσιαστές στο σώμα έναντι 36 γερουσιαστών των Ρεπουμπλικάνων.

2.3.4 Αποτελέσματα των Εκλογών του 1964⁷⁹

Ο Lyndon B. Johnson πέτυχε μια άνετη νίκη και την εκλογή του ως πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών. Επικράτησε σε 44 (συν την περιοχή της πρωτεύουσας) από τις 50 πολιτείες, εξέλεξε 486 εκλέκτορες έναντι 52 που εξέλεξε ο Barry Goldwater και έλαβε 43.127.041 ψήφους έναντι 27.175.754 ψήφων που έλαβε ο αντίπαλός του. Ο Johnson κέρδισε το 61,1% της εκλογικής ψήφου, το υψηλότερο ποσοστό στην μέχρι τότε αμερικάνικη πολιτική ιστορία.

Σχεδιάγραμμα 4 Χάρτης των Ηνωμένων Πολιτειών όπου απεικονίζεται το αποτέλεσμα των εκλογών του 1964 (πηγή: Encyclopedia Britannica)

⁷⁸ Πηγή: History, Art & Archives, United States House Of Representatives, www.History.house.gov/Institution/Election-Statistics/Election-Statistics (αναζήτηση 2 Μαρ 2017).

⁷⁹ Πηγή: History, Art & Archives, United States House Of Representatives, www.History.house.gov/Institution/Election-Statistics/Election-Statistics (αναζήτηση 5 Σεπ 2017).

Στις εκλογές του 1964 το Δημοκρατικό Κόμμα εξασφάλισε τις μεγαλύτερες πλειοψηφίες στο Κογκρέσο μετά το 1936 (295 έδρες έναντι 140 στη Βουλή των Αντιπροσώπων και 68 έδρες έναντι 32 στη Γερουσία).

2.4 Οι Εφημερίδες *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ* και *Η ΑΥΓΗ*

Η *Καθημερινή* είναι ημερήσια, πρωινή εφημερίδα, μεγάλου σχήματος που εκδίδεται στην Αθήνα και κυκλοφορεί σε όλη την Ελλάδα. Ιδρύθηκε από τον Γεώργιο Βλάχο (ιδρυτής - διευθυντής) και μετά το θάνατό του το 1951 εκδότης ανέλαβε η κόρη του Ελένη Βλάχου. Το πρώτο φύλλο κυκλοφόρησε στις 15 Σεπτεμβρίου του 1919 και η κυκλοφορία της συνεχίζεται έως σήμερα.⁸⁰ Η Ελένη Βλάχου με απόφασή της, λόγω της Δικτατορίας, διέκοψε την κυκλοφορία της εφημερίδας την 21^η Απριλίου του 1967. Η εφημερίδα επανεκδόθηκε το 1974 με εκδότη τον σύζυγο της Βλάχου, Κ. Λούνδρα, ενώ η ίδια παρέμεινε στη διεύθυνση. Αντιβενιζελική και φιλοβασιλική προπολεμικά ενώ μεταπολεμικά υποστήριξε τη Βασιλεία, τον Αλέξανδρο Παπάγο και στη συνέχεια τον Κωνσταντίνο Καραμανλή.⁸¹ Συνεπής στις συντηρητικές της απόψεις θεωρείται, σήμερα, εφημερίδα της Κεντροδεξιάς πολιτικής παράταξης με σημαντική επιρροή στους κύκλους της συντηρητικής παράταξης.⁸²

Η *Αυγή* είναι ημερήσια, πρωινή εφημερίδα, μεγάλου σχήματος που εκδίδεται στην Αθήνα και κυκλοφορεί σε όλη την Ελλάδα. Πρόκειται για την τρίτη προσπάθεια έκδοσης εφημερίδας της Αριστεράς μετά το τέλος του Εμφυλίου Πολέμου. Είχαν προηγηθεί *Ο Δημοκρατικός* (πρώτο φύλλο 17 Αυγούστου 1950, τελευταίο φύλλο 4 Ιανουαρίου 1951) και *Η Δημοκρατική* (πρώτο φύλλο 28 Αυγούστου 1951, τελευταίο φύλλο 19 Ιανουαρίου 1952). Το όνομά της το έδωσε ο πρόεδρος της ΕΔΑ, Ι. Πασαλίδης, για να θυμίζει, όπως έλεγε, ξεκίνημα ελπιδοφόρο.⁸³ Το πρώτο φύλλο

⁸⁰ 24 Ιανουαρίου 2018.

⁸¹ Η *Καθημερινή* στις 19-10-1963, παραμονές των εκλογών του Νοεμβρίου του 1963, έγραφε ότι η ΕΡΕ ήταν η παράταξη που εξέφραζε την «εθνικόφρονα δεξιά» και ως παράταξη συγκέντρωνε προτερήματα εμφανώς ανώτερα από εκείνα που παρουσίαζε το Κέντρο. Επίσης στις 1-1-1964, παραμονές των εκλογών του Φεβρουαρίου του 1964, αναφερόμενη στην ΕΡΕ έγραφε για το «μέγα εθνικό κόμμα» που αντιπροσώπευε την «παράταξιν της προοδευτικής δεξιάς». Παπαδημητρίου Δέσποινα, *Από τον Λαό των Νομιμοφρόνων στο Έθνος των Εθνικοφρόνων, Η Συντηρητική Σκέψη στην Ελλάδα 1922-1967*, Σαββάλας, Αθήνα, 2006, σσ. 254-255.

⁸² *Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου 1784-1974, Β τόμος, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών, Αθήνα, 2008*, λήμμα: «*Η Καθημερινή*» της Δέσποινας Παπαδημητρίου, σσ. 476-477 και Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων – Αρχείο Εφημερίδων και Περιοδικού Τύπου.

⁸³ Παπαδημητρίου Γιάννης, *Η Αναλαμπή της Αριστεράς*, Φιλίστωρ, Αθήνα, 2001, σ. 27 και «Στο τέλος ο Πασαλίδης είπε να τη βγάλουμε *Αυγή*. Θα είναι, είπε, σαν μια αχτίδα ήλιου που θα προβάλλει μέσα

κυκλοφόρησε στις 24 Αυγούστου του 1952 και η κυκλοφορία της συνεχίζεται έως σήμερα.⁸⁴ Πρώτος εκδότης της εφημερίδας ήταν ο Βασίλης Εφραιμίδης, βουλευτής Αθηνών της ΕΔΑ. Η εφημερίδα ξεκίνησε ως «εβδομαδιαία δημοκρατική εφημερίδα του λαού» (σύμφωνα με τον υπότιτλο της πρώτης σελίδας) και από τις 26 Οκτωβρίου 1952, λόγω αύξησης της κυκλοφορίας της,⁸⁵ συνέχισε να κυκλοφορεί ως καθημερινή, πρωινή εφημερίδα. Η *Αυγή* εκφράζει, διαχρονικά, θέσεις υπέρ της Αριστερής πολιτικής παράταξης.⁸⁶ Τον Βασίλη Εφραιμίδα αντικατάστησε στις 23 Δεκεμβρίου του 1956 ο Μανώλης Γλέζος, το 1960 διευθυντής της *Αυγής* ήταν ο Μανώλης Γλέζος αλλά λόγω της φυλάκισής του⁸⁷ χρέη διευθυντή (συνεκδότης – συνυπεύθυνος, όπως αναγραφόταν στην πρώτη σελίδα) εκτελούσε ο Λεωνίδας Κύρκος. Από τις 6 Νοεμβρίου του 1962 εκδότης ήταν ο Λεωνίδας Κύρκος και διευθυντής ο Πότης Παρασκευόπουλος, στις 23 Μαρτίου του 1967 ανέλαβε εκ νέου τη διεύθυνση ο Μανώλης Γλέζος έως την 21^η Απριλίου του 1967 οπότε και συνελήφθη από τη Δικτατορία και απαγορεύτηκε η κυκλοφορία της εφημερίδας. Στις 4 Αυγούστου του 1974 επανακυκλοφόρησε στηρίζοντας αρχικά το ΚΚΕ Εσωτερικού και στη συνέχεια τον ευρύτερο χώρο της ανανεωτικής Αριστεράς.⁸⁸

στο λυκόφως αυτό.» το αναφέρει ο Γιώργος Α. Λεονταρίτης, ό.π., σ. 92, ο οποίος παραπέμπει στο *Γαβριηλίδου Κ. Νίτσα, Ο Πατέρας μου Κώστας Γαβριηλίδης, Εντός, 2002.*

⁸⁴ 22 Ιανουαρίου 2018.

⁸⁵ Διαβάζουμε στην εφημερίδα *Αυγή*, στις 19 Οκτωβρίου 1952: «48.250 φύλλα! Ένα νέο κυκλοφοριακό άλμα πραγματοποίησε η *Αυγή* με το περασμένο φύλλο της. Από τις 43.240 φύλλα, έφτασε στα 48.250! Έτσι το πλάνο για τα 50 χιλ. φύλλα που βάλαμε, φαίνεται τώρα μικρό [...] Εμπρός να γίνει η *Αυγή* το ακατανίκητο όπλο του λαού στην εκλογική μάχη.»

⁸⁶ Καθοριστικό ρόλο στην κυκλοφορία της *Αυγής* διαδραμάτισε η ίδρυση της ΕΔΑ στις 3 Αυγούστου του 1951.

⁸⁷ Ο Μανώλης Γλέζος συνελήφθη το Δεκέμβριο του 1958 με την κατηγορία της κατασκοπείας υπέρ της Σοβιετικής Ένωσης. Τον Ιούλιο του 1959 το Τακτικό Στρατοδικείο Αθηνών τον καταδίκασε σε φυλάκιση πέντε ετών, εξορία στον Άγιο Ευστράτιο για τέσσερα έτη και οκταετή στέρηση των πολιτικών του δικαιωμάτων. Πηγή άρθρο του Γιάννη Σακκά στην εφημερίδα *Καθημερινή* <http://www.kathimerini.gr/816687/article/epikairothta/ellada/h-dikh-toy-manwlh-glezoy> (αναζήτηση 8 Μαρ 2017). Κατά την εξεταζόμενη αμερικάνικη προεκλογική περίοδο η *Αυγή* με πλήθος άρθρων, ως επί των πλείστων πρωτοσέλιδων, με ενδεικτικούς τίτλους «ΝΑ ΒΓΟΥΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΦΥΛΑΚΕΣ ΟΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΗΡΩΕΣ, ΛΕΥΤΕΡΙΑ ΣΤΟΝ ΓΛΕΖΟ», *Αυγή* 1 Οκτωβρίου 1960, «ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΟ ΝΑ ΚΡΑΤΕΙΤΑΙ ΣΤΙΣ ΦΥΛΑΚΕΣ Ο Μ. ΓΛΕΖΟΣ», *Αυγή* 6 Οκτωβρίου 1960, «ΛΕΥΤΕΡΙΑ ΣΤΟΝ ΗΡΩΑ ΠΟΥ ΜΑΣ ΕΚΑΝΕ ΠΕΡΗΦΑΝΟΥΣ», *Αυγή* 9 Νοεμβρίου 1960, αναδείκνυε σε βασικό της θέμα την αποφυλάκιση του Μανώλη Γλέζου.

⁸⁸ *Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου 1784-1974, Α τόμος, ό.π.,* λήμμα: «*Η Αυγή*» της *Ιωάννας Παπαθανασίου*, σσ. 319-322, Αρχαία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας: Βιβλιοθήκη – Αρχείο, *Παπαθανασίου Ιωάννα, «Από τον Εμφύλιο στη Δικτατορία – Όψεις της ιστορίας της Αυγής», Η Κυριακάτικη Αυγή, Ενθέματα, 28-1-2001, σσ. 22-24* και Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων – Αρχείο Εφημερίδων και Περιοδικού Τύπου.

2.4.1 Οι Εφημερίδες *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ* και *Η ΑΥΓΗ* το 1952

Το 1952 εκδίδονταν στην Αθήνα, με κυκλοφορία σε όλη την Ελλάδα, 16 εφημερίδες, 9 πρωινές και 7 απογευματινές με συνολικό ετήσιο αριθμό φύλλων κυκλοφορίας 107.108.846.⁸⁹

Οι εφημερίδες *Καθημερινή* και *Αυγή* είχαν, για το 1952, τις κυκλοφορίες που αναγράφονται στον παρακάτω πίνακα:⁹⁰

Πίνακας 1 Κυκλοφορίες εφημερίδων *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ* και *Η ΑΥΓΗ* για το έτος 1952

Έτος	Μήνας	Ονομασία Εφημερίδας	Συνολικές Πωλήσεις	Αριθμός Εκδόσεων	Μέσος Όρος
1952	Ιαν	Η Καθημερινή	1.353.669	26	52.064
1952	Φεβ	Η Καθημερινή	1.317.859	25	52.714
1952	Μαρ	Η Καθημερινή	1.359.270	26	52.280
1952	Απρ	Η Καθημερινή	1.337.618	26	51.447
1952	Μαϊ	Η Καθημερινή	1.287.527	26	49.520
1952	Ιουν	Η Καθημερινή	1.242.655	25	49.706
1952	Ιουλ	Η Καθημερινή	1.290.697	27	47.804
1952	Αυγ	Η Καθημερινή	1.356.518	26	52.174
1952	Σεπ	Η Καθημερινή	1.272.175	25	50.887
1952	Οκτ	Η Καθημερινή	1.396.415	27	51.719
1952	Νοε	Η Καθημερινή	1.474.049	27	54.594
1952	Δεκ	Η Καθημερινή	1.274.607	25	50.984
1952	Οκτ	Η Αυγή	168.750 ⁹¹	8	33.750
1952	Νοε	Η Αυγή	645.376	27	23.903
1952	Δεκ	Η Αυγή	338.428	25	13.537

⁸⁹ Πηγή: Ένωση Ιδιοκτητών Ημερήσιων Εφημερίδων Αθηνών (Ε.Ι.Η.Ε.Α).

⁹⁰ Πηγή: Ε.Ι.Η.Ε.Α.

⁹¹ Οι συνολικές πωλήσεις αφορούν τις ημερήσιες κυκλοφορίες (26, 28, 29, 30 και 31 Οκτωβρίου 1952) ενώ για τις εβδομαδιαίες κυκλοφορίες (5, 12 και 19 Οκτωβρίου 1952) δεν υπάρχουν στοιχεία στην Ε.Ι.Η.Ε.Α.

2.4.2 Οι Εφημερίδες *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ* και *Η ΑΥΓΗ* το 1956

Το 1956 εκδίδονταν στην Αθήνα, με κυκλοφορία σε όλη την Ελλάδα, 13 εφημερίδες,⁹² 6 πρωινές και 7 απογευματινές με συνολικό ετήσιο αριθμό φύλλων κυκλοφορίας 104.359.403.⁹³

Οι εφημερίδες *Καθημερινή* και *Αυγή* είχαν, για το 1956, τις κυκλοφορίες που αναγράφονται στους παρακάτω πίνακες:⁹⁴

Πίνακας 2 Κυκλοφορίες εφημερίδας *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ* για το έτος 1956

Έτος	Μήνας	Ονομασία Εφημερίδας	Συνολικές Πωλήσεις	Αριθμός Εκδόσεων	Μέσος Όρος
1956	Ιαν	Η Καθημερινή	1.160.512	26	44.635
1956	Φεβ	Η Καθημερινή	1.157.055	25	46.282
1956	Μαρ	Η Καθημερινή	1.167.346	27	43.235
1956	Απρ	Η Καθημερινή	1.065.697	25	42.628
1956	Μαϊ	Η Καθημερινή	1.109.243	26	42.663
1956	Ιουν	Η Καθημερινή	1.055.680	26	40.603
1956	Ιουλ	Η Καθημερινή	1.078.878	26	41.495
1956	Αυγ	Η Καθημερινή	1.105.982	26	42.538
1956	Σεπ	Η Καθημερινή	1.060.345	26	40.783
1956	Οκτ	Η Καθημερινή	1.023.235	26	39.355
1956	Νοε	Η Καθημερινή	1.066.184	26	41.007
1956	Δεκ	Η Καθημερινή	981.433	25	39.257

⁹² Το Φεβρουάριο του 1956 άρχισε την κυκλοφορία της η απογευματινή εφημερίδα *Η Ώρα*, ανεβάζοντας τον αριθμό των εφημερίδων που κυκλοφορούσαν στην Αθήνα με κυκλοφορία σε όλη την Ελλάδα σε 13 εφημερίδες.

⁹³ Πηγή: Ε.Ι.Η.Ε.Α.

⁹⁴ Πηγή: Ε.Ι.Η.Ε.Α.

Πίνακας 3 Κυκλοφορίες εφημερίδας *Η ΑΥΓΗ* για το έτος 1956

Έτος	Μήνας	Ονομασία Εφημερίδας	Συνολικές Πωλήσεις	Αριθμός Εκδόσεων	Μέσος Όρος
1956	Ιαν	Η Αυγή	536.373	26	20.630
1956	Φεβ	Η Αυγή	607.112	25	24.284
1956	Μαρ	Η Αυγή	467.420	27	17.312
1956	Απρ	Η Αυγή	380.941	25	15.238
1956	Μαϊ	Η Αυγή	405.115	26	15.581
1956	Ιουν	Η Αυγή	364.981	26	14.038
1956	Ιουλ	Η Αυγή	363.518	26	13.981
1956	Αυγ	Η Αυγή	399.127	26	15.351
1956	Σεπ	Η Αυγή	354.161	26	13.622
1956	Οκτ	Η Αυγή	384.453	26	14.787
1956	Νοε	Η Αυγή	427.274	26	16.434
1956	Δεκ	Η Αυγή	345.197	25	13.808

2.4.3 Οι Εφημερίδες *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ* και *Η ΑΥΓΗ* το 1960

Το 1960 εκδίδονταν στην Αθήνα, με κυκλοφορία σε όλη την Ελλάδα, 13 εφημερίδες,⁹⁵ 6 πρωινές και 7 απογευματινές με συνολικό ετήσιο αριθμό φύλλων κυκλοφορίας 113.545.728.⁹⁶

Οι εφημερίδες *Καθημερινή* και *Αυγή* είχαν, για το 1960, τις κυκλοφορίες που αναγράφονται στους παρακάτω πίνακες:⁹⁷

⁹⁵ Το Δεκέμβριο του 1960 άρχισε την κυκλοφορία της η πρωινή εφημερίδα *Φωνή Της Ελλάδος*, ανεβάζοντας τον αριθμό των εφημερίδων που κυκλοφορούσαν στην Αθήνα με κυκλοφορία σε όλη την Ελλάδα σε 14 εφημερίδες.

⁹⁶ Πηγή: Ε.Ι.Η.Ε.Α.

⁹⁷ Πηγή: Ε.Ι.Η.Ε.Α.

Πίνακας 4 Κυκλοφορίες εφημερίδας *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ* για το έτος 1960

Έτος	Μήνας	Ονομασία Εφημερίδας	Συνολικές Πωλήσεις	Αριθμός Εκδόσεων	Μέσος Όρος
1960	Ιαν	Η Καθημερινή	997.410	26	38.362
1960	Φεβ	Η Καθημερινή	857.494	24	35.729
1960	Μαρ	Η Καθημερινή	176.020	4 ⁹⁸	44.005
1960	Απρ	Η Καθημερινή	987.934	26	37.997
1960	Μαϊ	Η Καθημερινή	991.638	25	39.666
1960	Ιουν	Η Καθημερινή	1.015.846	26	39.071
1960	Ιουλ	Η Καθημερινή	1.041.633	27	38.579
1960	Αυγ	Η Καθημερινή	951.999	25	38.080
1960	Σεπ	Η Καθημερινή	1.000.439	26	38.478
1960	Οκτ	Η Καθημερινή	1.040.882	26	40.034
1960	Νοε	Η Καθημερινή	994.941	26	38.267
1960	Δεκ	Η Καθημερινή	1.020.988	27	37.814

Πίνακας 5 Κυκλοφορίες εφημερίδας *Η ΑΥΓΗ* για το έτος 1960

Έτος	Μήνας	Ονομασία Εφημερίδας	Συνολικές Πωλήσεις	Αριθμός Εκδόσεων	Μέσος Όρος
1960	Ιαν	Η Αυγή	376.620	26	14.485
1960	Φεβ	Η Αυγή	326.684	24	13.612
1960	Μαρ	Η Αυγή	63.501	4	15.875
1960	Απρ	Η Αυγή	434.402	26	16.708
1960	Μαϊ	Η Αυγή	505.597	25	20.224
1960	Ιουν	Η Αυγή	444.950	26	17.113
1960	Ιουλ	Η Αυγή	422.477	27	15.647
1960	Αυγ	Η Αυγή	368.586	25	14.743
1960	Σεπ	Η Αυγή	396.515	26	15.251
1960	Οκτ	Η Αυγή	507.509	26	19.520
1960	Νοε	Η Αυγή	432.227	26	16.624
1960	Δεκ	Η Αυγή	499.571	27	18.503

⁹⁸ Λόγω απεργίας των εργατών τύπου το Μάρτιο του 1960 όλες οι εφημερίδες κυκλοφόρησαν μόνο τέσσερις εκδόσεις το μήνα αυτό.

2.4.4 Οι Εφημερίδες *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ* και *Η ΑΥΓΗ* το 1964

Το 1964 εκδίδονταν στην Αθήνα, με κυκλοφορία σε όλη την Ελλάδα, 15 εφημερίδες,⁹⁹ 7 πρωινές και 8 απογευματινές με συνολικό ετήσιο αριθμό φύλλων κυκλοφορίας 197.875.304.¹⁰⁰

Οι εφημερίδες *Καθημερινή* και *Αυγή* είχαν, για το 1964, τις κυκλοφορίες που αναγράφονται στους παρακάτω πίνακες:¹⁰¹

Πίνακας 6 Κυκλοφορίες εφημερίδας *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ* για το έτος 1964

Έτος	Μήνας	Ονομασία Εφημερίδας	Συνολικές Πωλήσεις	Αριθμός Εκδόσεων	Μέσος Όρος
1964	Ιαν	Η Καθημερινή	1.129.001	26	43.423
1964	Φεβ	Η Καθημερινή	1.136.031	25	45.441
1964	Μαρ	Η Καθημερινή	1.225.570	26	47.137
1964	Απρ	Η Καθημερινή	1.075.389	26	41.361
1964	Μαϊ	Η Καθημερινή	1.097.046	26	42.194
1964	Ιουν	Η Καθημερινή	1.040.456	25	41.618
1964	Ιουλ	Η Καθημερινή	1.114.716	27	41.286
1964	Αυγ	Η Καθημερινή	1.084.971	24	45.207
1964	Σεπ	Η Καθημερινή	1.148.580	26	44.176
1964	Οκτ	Η Καθημερινή	1.140.112	27	42.226
1964	Νοε	Η Καθημερινή	1.058.957	25	42.358
1964	Δεκ	Η Καθημερινή	1.079.940	26	41.536

⁹⁹ Τον Ιανουάριο του 1964 κυκλοφορούσαν 14 εφημερίδες (6 πρωινές και 8 απογευματινές), το Φεβρουάριο του ίδιου έτους ξεκίνησε την κυκλοφορία της η απογευματινή εφημερίδα *Δημοκρατική Αλλαγή* ανεβάζοντας τον αριθμό των εφημερίδων σε 15, το Μάρτιο ξεκίνησε την κυκλοφορία της η πρωινή εφημερίδα *Ημέρα* ανεβάζοντας τον αριθμό των εφημερίδων σε 16 εφημερίδες και από τα μέσα Μαρτίου έως και τον Δεκέμβριο του 1964 με τη διακοπή της κυκλοφορίας της εφημερίδας *Νίκη* κυκλοφορούσαν 15 εφημερίδες.

¹⁰⁰ Πηγή: Ε.Ι.Η.Ε.Α.

¹⁰¹ Πηγή: Ε.Ι.Η.Ε.Α.

Πίνακας 7 Κυκλοφορίες εφημερίδας *Η ΑΥΓΗ* για το έτος 1964

Έτος	Μήνας	Ονομασία Εφημερίδας	Συνολικές Πωλήσεις	Αριθμός Εκδόσεων	Μέσος Όρος
1964	Ιαν	Η Αυγή	695.441	26	26.748
1964	Φεβ	Η Αυγή	773.807	25	30.952
1964	Μαρ	Η Αυγή	754.577	26	29.022
1964	Απρ	Η Αυγή	684.644	26	26.332
1964	Μαϊ	Η Αυγή	714.021	26	27.462
1964	Ιουν	Η Αυγή	618.669	25	24.747
1964	Ιουλ	Η Αυγή	723.496	27	26.796
1964	Αυγ	Η Αυγή	694.011	24	28.917
1964	Σεπ	Η Αυγή	730.074	26	28.080
1964	Οκτ	Η Αυγή	753.070	27	27.891
1964	Νοε	Η Αυγή	638.155	25	25.526
1964	Δεκ	Η Αυγή	706.937	26	27.190

Όπως μαρτυρά ο συνολικός ετήσιος αριθμός φύλλων οι εφημερίδες είχαν μεγάλη διείσδυση¹⁰² και επιρροή στην Ελληνική κοινωνία και ήταν η βασική πηγή ενημέρωσης,¹⁰³ ιδιαίτερα στην επαρχία.

¹⁰² Για να αντιληφθούμε τη διείσδυση που είχαν οι εφημερίδες στην κοινωνία θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι ο αριθμός των αναγνωστών τους ήταν μεγαλύτερος από τον αριθμό των φύλλων κυκλοφορίας τους. Αυτό οφείλονταν στο γεγονός ότι σε χώρους όπως το οικογενειακό περιβάλλον, το εργασιακό περιβάλλον καθώς και σε χώρους μαζικής συγκέντρωσης π.χ. καφενεία, οι εφημερίδες διαβάζονταν όχι μόνο από αυτόν που αγόρασε την εφημερίδα αλλά και από τρίτους.

¹⁰³ Η τηλεόραση «μπήκε» στην ελληνική κοινωνία λίγα χρόνια αργότερα. Η πρώτη πειραματική τηλεοπτική εκπομπή του Εθνικού Ιδρύματος Ραδιοφωνίας (ΕΙΡ) έγινε στις 23 Φεβρουαρίου 1966.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

3. Η Παρουσίαση των Εκλογών Μέσα από τις Εφημερίδες

3.1 Η Παρουσίαση των Εκλογών του 1952 Μέσα από τις Εφημερίδες

Η εφημερίδα *Καθημερινή* παρουσίασε τις εκλογές μέσα από άρθρα, του μόνιμου ανταποκριτή της, στη Νέα Υόρκη (New York) και στην Ουάσινγκτον (Washington D.C), Α. Αντωνακάκη,¹⁰⁴ του ανταποκριτή της στο Παρίσι, Σπ. Θεοδώρου,¹⁰⁵ της «Ιδιαιτέρας Υπηρεσίας»¹⁰⁶ (London, Paris, New York, Washington D.C, Los Angeles), ξένων προσωπικοτήτων όπως ο Elmo Roper,¹⁰⁷ ο Seaghan Maynes,¹⁰⁸ ο William Humphreys,¹⁰⁹ ο Walter Lippmann,¹¹⁰ ο Alfred King,¹¹¹ η Dorothy Brandon,¹¹² ο Drew Middleton,¹¹³ και οι Joseph & Stewart Alsop,¹¹⁴ και του αντιστράτηγου ε.α Σπ. Γεωργούλη.¹¹⁵

Έδινε μεγάλη βαρύτητα και προβολή στα άρθρα αυτά τα οποία καταλάμβαναν μεγάλο χώρο στις στήλες της πρώτης¹¹⁶ αλλά και των εσωτερικών της σελίδων επίσης αρκετά άρθρα φιλοξενήθηκαν και στις σελίδες υπ' αριθμ. 4 ή 6 που αφορούσαν «ΕΣΩΤΕΡΙΚΑΙ – ΕΞΩΤΕΡΙΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ». Αρκετά από αυτά τα άρθρα συνοδεύονταν από φωτογραφίες κυρίως μεγάλων διαστάσεων. Όσο πλησίαζε η ημέρα των εκλογών τόσο πλήθαιναν τα άρθρα σε στήλες στην πρώτη σελίδα της εφημερίδας.

Η εφημερίδα *Αυγή* παρουσίασε τις αμερικάνικες εκλογές μέσα από άρθρα, της «Ιδιαιτέρας Υπηρεσίας»,¹¹⁷ των εφημερίδων *L' Humanite*¹¹⁸ και *Pravda*¹¹⁹ και των εν

¹⁰⁴ Καθημερινή, φύλλα: 24/10/1952, 25/10/1952, 30/10/1952, 1/11/1952, 2/11/1952, 5/11/1952, 6/11/1952, 11/11/1952.

¹⁰⁵ Καθημερινή, φύλλα: 6/11/1952, 7/11/1952.

¹⁰⁶ Καθημερινή, φύλλα: 16/9/1952, 21/9/1952, 30/9/1952, 1/10/1952, 2/10/1952, 25/10/1952, 29/10/1952, 30/10/1952, 4/11/1952, 7/11/1952.

¹⁰⁷ Καθημερινή, φύλλα: 20/9/1952, 21/10/1952.

¹⁰⁸ Καθημερινή, φ. 2/10/1952.

¹⁰⁹ Καθημερινή, φ. 9/11/1952.

¹¹⁰ Καθημερινή, φύλλα: 4/9/1952, 20/9/1952, 30/9/1952, 14/10/1952, 29/10/1952, 2/11/1952, 4/11/1952, 7/11/1952.

¹¹¹ Καθημερινή, φύλλα: 9/10/1952, 2/11/1952.

¹¹² Καθημερινή, φύλλα: 26/10/1952, 28/10/1952, 29/10/1952, 30/10/1952, 31/10/1952, 1/11/1952.

¹¹³ Καθημερινή, φ. 6/11/1952.

¹¹⁴ Καθημερινή, φύλλα: 17/9/1952, 26/10/1952, 28/10/1952, 12/11/1952, 14/11/1952.

¹¹⁵ Καθημερινή, φ. 9/11/1952.

¹¹⁶ Καθημερινή, φύλλα: 4/9/1952, 17/9/1952, 20/9/1952, 30/9/1952, 1/10/1952, 2/10/1952, 14/10/1952, 21/10/1952, 25/10/1952, 26/10/1952, 29/10/1952, 2/11/1952, 4/11/1952, 5/11/1952, 6/11/1952, 7/11/1952, 12/11/1952.

¹¹⁷ Αυγή, φύλλα: 28/9/1952, 19/10/1952, 28/10/1952, 29/10/1952, 4/11/1952, 6/11/1952, 7/11/1952.

¹¹⁸ Αυγή, φ. 7/11/1952.

¹¹⁹ Αυγή, φ. 28/10/1952.

Αθήνα δημοσιογράφων της.¹²⁰ Η *Αυγή* την περίοδο εκείνη δεν είχε ανταποκριτή στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Η δημοσίευση των άρθρων, της *Αυγής*, γίνονταν στις εσωτερικές σελίδες της εφημερίδας και κατά κύριο λόγο καταλάμβαναν λίγες στήλες, μικρό χώρο και δεν συνοδεύονταν από φωτογραφικό υλικό, εξαίρεση αποτέλεσε ένα άρθρο που δημοσιεύθηκε στις 28 Σεπτεμβρίου και το οποίο συνοδεύονταν από φωτογραφία. Η *Αυγή* την περίοδο αυτή δεν κατέτασσε τις αμερικάνικες εκλογές στη κεντρική της θεματολογία και καθ' όλη τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου και τις ημέρες μετά από αυτήν δημοσίευσε μόνο τρία άρθρα¹²¹ στην πρώτη της σελίδα.

Κατά τη διάρκεια της αμερικάνικης προεκλογικής περιόδου των εκλογών του 1952 συνέβησαν σημαντικά γεγονότα τόσο στη διεθνή όσο και στην ελληνική σκηνή. Ενδεικτικά αναφέρονται οι εκτελέσεις του Νίκου Μπελογιάννη, του Νίκου Καλούμενου, του Δημήτρη Μπάτση και του Ηλία Αργυριάδη, εκτελέσεις οι οποίες ενώ έλαβαν χώρα στις 30 Μαρτίου, αρκετά νωρίτερα από την αμερικάνικη προεκλογική περίοδο, εντούτοις κυριάρχησαν ως θέμα στη θεματολογία των εφημερίδων (ιδίως της *Αυγής*) για μεγάλο χρονικό διάστημα, ο θάνατος στην εξορία του Κώστα Γαβριηλίδη (27 Σεπτεμβρίου), η δίκη των αεροπόρων (από 22 Αυγούστου έως 17 Σεπτεμβρίου), οι ελληνικές βουλευτικές εκλογές και ο πόλεμος της Κορέας. Η *Καθημερινή* και η *Αυγή* έδιναν μεγάλη προβολή και δημοσιότητα στα θέματα αυτά με πολλά άρθρα που δημοσιεύονταν, κυρίως, στην πρώτη τους σελίδα. Παρόλη την επίκαιρη ύλη της εποχής που καταλάμβανε μεγάλο χώρο στις λιγιστές σελίδες των εφημερίδων, μόλις τέσσερις σελίδες για την *Αυγή* και έξι σελίδες για την *Καθημερινή*, αποτελούσαν το καθημερινό φύλλο των εφημερίδων,¹²² η *Καθημερινή* και η *Αυγή* δημοσίευαν αρκετά άρθρα σχετικά με τις αμερικάνικες εκλογές.

Η *Αυγή* μέσα από άρθρα της παρουσίασε τον Vincent Hallinan, δικηγόρο από το San Francisco. Ο Hallinan ήταν ο υποψήφιος του Προοδευτικού Κόμματος για το προεδρικό αξίωμα.

Διαβάζουμε στο άρθρο με τίτλο «ΤΟ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΣΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΩΝ ΗΠΑ»,¹²³ ότι:

Ολίγοι στο εξωτερικό γνωρίζουν ότι εκτός από τον 'Αικ' (Αϊζενχάουερ) και τον 'Αντλάι' (Στήβενσον) υπάρχει και τρίτος

¹²⁰ *Αυγή*, φύλλα: 9/1952, 4/11/1952, 6/11/1952, 7/11/1952.

¹²¹ *Αυγή*, φύλλα: 28/9/1952, 4/11/1952, 6/11/1952.

¹²² Η *Αυγή* ως εβδομαδιαία εφημερίδα αποτελούταν από οκτώ σελίδες.

¹²³ *Αυγή*, φ. 28/9/1952.

υποψήφιος για τις εκλογές του Νοεμβρίου. Το Προοδευτικό Κόμμα των Ηνωμένων Πολιτειών αντιμετωπίζει ένα πρωτοφανές 'παραπέτασμα σιωπής' που ύψωσαν γύρω του οι διάφορες εφημερίδες του συγκροτήματος Χήρστ κλπ. Τα τηλεγραφικά πρακτορεία, οι ραδιοφωνικοί σταθμοί και οι μεγάλοι πομποί τηλεοράσεως. [...] Παρ' όλα αυτά το Προοδευτικό Κόμμα κατέρχεται στις εκλογές με το σύνθημα 'Ειρήνη – Συνεργασία με όλους τους λαούς – Να σταματήσει ο πόλεμος στην Κορέα. Να ανέβουν τα ημερομίσθια. Έλεγχος στην παραγωγή. Να σταματήσουν οι εξοπλισμοί'. [...].

Σε άλλο άρθρο η *Αυγή* με τίτλο «ΟΙ ΑΙΖΕΝΧΑΟΥΕΡ ΚΑΙ ΣΤΗΒΕΝΣΟΝ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΤΡΑΣΤ, ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥ»¹²⁴ γράφει:

Ο υποψήφιος του Προοδευτικού κόμματος για την προεδρία των Ηνωμένων Πολιτειών κ. Βίνσεντ Χάλλιναν, τελείωσε χθες την προεκλογική εκστρατεία. Στους λόγους του κατάγγειλε τόσο τους Δημοκρατικούς όσο και τους Ρεπουμπλικάνους, ότι είναι όργανα των μεγάλων επιχειρήσεων. Ο κ. Χάλλιναν ζήτησε μια ριζική αλλαγή στην εξωτερική και εσωτερική πολιτική των Ην. Πολιτειών. [...].

Παρόμοια θεματολογία έχει και το άρθρο με τίτλο «ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ, Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ».¹²⁵

Η *Καθημερινή* μέσω των άρθρων της παρουσίαζε ότι οι κοινωνικές ομάδες που θα κρίνουν το αποτέλεσμα των εκλογών ήταν οι αγρότες και οι συνδικαλιστικές οργανώσεις.

Σε άρθρο του ο Alfred King με τίτλο «Η ΨΗΦΟΣ ΤΩΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ ΘΑ ΚΡΙΝΗ ΤΑΣ ΕΚΛΟΓΑΣ»¹²⁶ γράφει:

Οι αγρόται υπήρξαν πιθανώτατα η ισχυροτέρα δύναμις εις την πολιτικήν των Ηνωμ. Πολιτειών καθ' όλην την ιστορία των ως έθνος. Παρά την ηυξημένην εκβιομηχάνισιν οι ψήφοι των δύνανται να στηρίζουν ή να συντρίβουν ένα πρόεδρον. [...] Δεδομένου ότι τα

¹²⁴ *Αυγή*, φ. 4/11/1952.

¹²⁵ *Αυγή*, φ. 4/11/1952.

¹²⁶ *Καθημερινή*, φ. 9/10/1952.

γεωργικά προγράμματα των κομμάτων είναι σχεδόν ταυτόσημα τα μη γεωργικά προβλήματα είναι πιθανόν να κρίνουν αν οι αγρόται θα ψηφίσουν τον Ρεπουμπλικάνον ή τον Δημοκρατικόν υποψήφιον. [...] Πρόσφατες σφυγμομέτρησις της κοινής γνώμης εις τα 12 Πολιτείας της «γεωργικής ζώνης» έδειξε 53% υπέρ του στρατηγού και 34% υπέρ του κ. Στήβενσον. [...].

Σε άλλο άρθρο, του ιδίου, με τίτλο «ΚΡΙΣΙΜΟΝ ΣΤΟΙΧΕΙΟΝ ΤΗΣ ΝΙΚΗΣ ΑΙ ΨΗΦΟΙ ΤΩΝ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΩΝ»¹²⁷ διαβάζουμε:

Αι ψήφοι των συνδικαλιστικών οργάνων της Αμερικής [...] Εκ πρώτης όψεως θα ενόμιζε κανείς ότι οι ψήφοι αυταί θα εδίδοντο σχεδόν αποκλειστικώς εις τον υποψήφιον των Δημοκρατικών Αντλάι Στήβενσον, κατά προτίμησιν αντί του στρατηγού Αϊζενχάουερ υποψηφίου των Ρεπουμπλικάνων, εις την πραγματικότητα όμως δεν συμβαίνει τούτο. Εάν επρόκειτο η ψηφοφορία να διεξαχθή συμφώνως προς την επιθυμίαν των ηγετών των συνδικαλιστικών οργανώσεων ο Στήβενσον θα ημπορούσε να είναι βέβαιος ότι θα επετύγχανε τας 15 – 16.000.000 ψήφους των αμερικανικών οργανώσεων. [...] Ο Αμερικάνος όμως ψηφοφόρος ακόμη και αν είναι μέλος συνδικαλιστικής οργανώσεως καμνάται δια την ανεξαρτησία του και συχνά αποσχίζεται από το εποίμνιον και από τον αρχηγόν του ενώπιον της ψηφοδόχου. [...] Το συμπέρασμα εις το οποίο ημπορεί κανείς να καταλήξη είναι ότι οι εργάται θα είναι εξ ίσου διηρημένοι όπως και όλαι αι άλλαι μερίδες του εκλογικού αγώνος. [...].

Η *Καθημερινή*, στις 21 Οκτωβρίου, σε κύριο άρθρο¹²⁸ στο πρωτοσέλιδο, παρουσιάζει στατιστική μελέτη του έμπειρου αμερικάνου ερευνητή Elmo Roper με τίτλο «ΠΟΙΑΙ ΑΙ ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΕΣ ΝΙΚΗΣ ΔΙΑ ΤΑ ΔΥΟ ΚΟΜΜΑΤΑ. ΟΙ ΑΓΡΟΤΑΙ ΘΑ ΠΑΙΞΟΥΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΝ ΡΟΛΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΛΟΓΙΚΗΝ ΔΙΕΛΚΥΣΤΙΝΔΑΝ». Ο Elmo Roper συμπεράνει, μέσω των στοιχείων της μελέτης του, ότι «Δεν υπάρχει πλέον καμμία αμφιβολία ότι ο στρατηγός Αϊζενχάουερ θα συγκεντρώση την τεραστίαν πλειοψηφίαν των ριζοσπαστικών ψήφων κατά τας

¹²⁷ Καθημερινή, φ. 2/11/1952.

¹²⁸ Καθημερινή, φ. 21/10/1952.

εκλογάς του προσεχούς Νοεμβρίου. [...]», στη συνέχεια του άρθρου παραθέτει πίνακα με στατιστικά στοιχεία:

Πίνακας 8 Ποιοτικά χαρακτηριστικά του αμερικάνικου εκλογικού σώματος

	Συνήθης Σύνθεσις του Κόμματος %			Προτίμησις Προέδρου %		
	Δημ.	Ρεπ.	Αν.	Δημ.	Ρεπ.	Αν.
Ευκατάστατοι	20	60	20	19	65	16
Μέσον εισοδήματος	33	48	17	22	51	27
Γεωργοί (πλην Νοτίων Πολιτειών)	29	54	17	23	51	26
Επαγγελματίαι	32	46	20	21	55	24
Τελειόφοιτοι Κολλεγίων	33	45	22	24	31	25

Και συνεχίζει:

Οι γεωργοί – πλην των γεωργών των Νοτίων Πολιτειών – δηλαδή κυρίως των Μεσοδυτικών Πολιτειών αποτελούν εξαίρεσιν της γενικής κινήσεως. Εδώ οι Ρεπουμπλικάνοι δεν είναι τόσον ησφαλείς ότι θα τύχουν του συνόλου των ψήφων, όσον εις τας άλλας ομάδας. Μερικοί από τους συνήθως Ρεπουμπλικάνους γεωργούς δίδουν την εντύπωσιν ότι αμφιταλαντεύονται. [...].

Στην αρθρογραφία, την σχετική με τους εργάτες και τους αγρότες, που δημοσιεύει η *Καθημερινή* μαθαίνουμε ότι αυτοί ευημερούν και ότι έχει βελτιωθεί η ποιότητα της ζωής τους:

Εις τας Ηνωμένας Πολιτείας ο εργαζόμενος [...] έχει γίνει με την ευημερίαν των τελευταίων ετών ένας πραγματικός μικροκεφαλαιούχος. Έχει αυξηθεί σημαντικώς η ιδιοκτησία κατοικιών, κάθε σχεδόν εργαζόμενος με εξασφαλισμένην εργασίαν έχει το αυτοκίνητόν του, την συσκευήν τηλεοράσεως και όλες εκείνας της οικιακάς ανέσεις που ελαφρώνουν τα βάρη της συζύγου του. [...].¹²⁹

¹²⁹ Καθημερινή, φ. 2/11/1952.

Διαβάζουμε επίσης «Πλείσται όσαι ενδείξεις ομιλούν σήμερα περί της ευημερίας των γεωργών μας. Η θέση των είναι σήμερα καλύτερα από το 1948. [...]».¹³⁰

Η *Αυγή* μας ενημερώνει ότι ο Eisenhower και ο Stevenson έχουν κοινό προεκλογικό πρόγραμμα και ότι είναι εκπρόσωποι μεγάλων «Trust». Ότι δίνουν έμφαση στα θέματα της εξωτερικής πολιτικής για να αποκρύψουν τα σοβαρά εσωτερικά προβλήματα της χώρας. Για την καθημερινότητα του αμερικάνικου λαού μαθαίνουμε ότι έχει χειροτερέψει το βιοτικό του επίπεδο, έχει αυξηθεί ο αριθμός των ανέργων και έχουν ακριβύνει οι τιμές των προϊόντων.

Διαβάζουμε χαρακτηριστικά σε άρθρο με τίτλο «ΑΙΖΕΝΧΑΟΥΕΡ – ΣΤΗΒΕΝΣΟΝ, ΟΙ ΔΥΟ ΟΨΕΙΣ ΜΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ»¹³¹ ότι:

Είναι χαρακτηριστικό των εφετινών προεδρικών εκλογών ότι και τα δύο μεγάλα κόμματα αποφεύγουν να μιλήσουν για τα εσωτερικά προβλήματα της Αμερικής, για την ανεργία και τον πληθωρισμό που απειλεί όλο και μεγαλύτερα στρώματα, για την αύξηση των τιμών και την ελάττωση της αγοραστικής ικανότητας του κοινού [...] Αποφεύγουν να δώσουν έστω και καθησυχαστικές διαβεβαιώσεις γιατί θα ήταν υποχρεωμένοι να δείξουν την απόλυτη εξάρτησή τους από τα αμερικάνικα τράστ, από τους κύκλους της Γουόλλ Στρητ. Γι' αυτό περιορίζονται στον εξωτερικό τομέα [...].

Σε άλλο άρθρο της *Αυγής* με τίτλο «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΡΕΠΟΥΜΠΛΙΚΑΝΟΙ ΕΧΟΥΝ ΤΟ ΙΔΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: ΠΟΛΕΜΟ!»¹³² διαβάζουμε «[...] Ο αμερικάνικος λαός [...] είδε να κατεβαίνει το βιοτικό του επίπεδο, να αυξάνει ο αριθμός των ανέργων, ν' ανεβαίνουν οι τιμές και να σκοτώνονται τα παιδιά του στο μέτωπο της Κορέας, περιμένει από τις σημερινές εκλογές ένα 'θαύμα'. [...]». Είναι ενδιαφέρον ότι το συγκεκριμένο άρθρο δημοσιεύεται στην πρώτη σελίδα της εφημερίδας και συνοδεύεται από γελοιογραφία μεγάλων διαστάσεων. Η γελοιογραφία είναι αναδημοσίευση από την εφημερίδα *Sun-Times* του Chicago, όπου απεικονίζονται ο μεν Eisenhower με κεφάλι ελέφαντα, που είναι το εκλογικό σήμα του κόμματος των Ρεπουμπλικάνων, ο δε Stevenson με κεφάλι γαιδάρου, που είναι το εκλογικό σήμα του κόμματος των Δημοκρατικών.

¹³⁰ Καθημερινή, φ. 9/10/1952.

¹³¹ *Αυγή*, φ. 9/1952.

¹³² *Αυγή*, φ. 4/11/1952.

Παρόμοια θεματολογία έχει και το άρθρο με τίτλο «ΟΙ ΑΙΖΕΝΧΑΟΥΕΡ ΚΑΙ ΣΤΗΒΕΝΣΟΝ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΤΡΑΣΤ». ¹³³

Η προεκλογική περίοδος των αμερικάνικων εκλογών έλαβε χώρα κατά την πρώτη περίοδο του Ψυχρού Πολέμου. Η ψυχροπολεμική ατμόσφαιρα της εποχής επηρέασε και το λόγο των υποψηφίων. Οι υποψήφιοι στις ομιλίες τους έκαναν συχνές αναφορές στη Σοβιετική Ένωση και στον κομμουνιστικό κίνδυνο.

Σε άρθρο, στην *Καθημερινή*, με τίτλο «ΑΙ ΗΝ. ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ ΑΡΓΑ Η ΓΡΗΓΟΡΑ ΘΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΟΥΝ ΕΙΣ ΤΟ ΠΕΔΙΟΝ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ ΕΠΙΘΕΣΙΝ ΤΗΣ ΣΟΒ. ΕΝΩΣΕΩΣ» ¹³⁴ διαβάζουμε:

Ο δημοκρατικός υποψήφιος πρόεδρος κ. Στήβενσον [...] είπε ότι αι Ην. Πολιτείαι, αργά ή γρήγορα θα πρέπει να αντιμετωπίσουν εις το πεδίο της μάχης την ρωσικήν επίθεσιν, [...] η σύγκρουσις είναι αναπόφευκτος, εφ' όσον η Ρωσία ζητεί να υποδουλώση τους ελεύθερους λαούς της γης και η Αμερική και οι ελεύθεροι λαοί είναι αποφασισμένοι να αντισταθούν. [...].

Σε άλλο άρθρο με τίτλο «Ο κ. ΣΤΗΒΕΝΣΟΝ ΦΡΟΝΕΙ ΟΤΙ Ο ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΥΝΑΤΟΝ ΝΑ ΗΤΤΗΘΗ ΜΟΝΟΝ ΔΙΑ ΤΗΣ ΙΣΧΥΟΣ ΤΩΝ ΟΠΛΩΝ» ¹³⁵ ο Stevenson επισημαίνει ότι ο κομμουνιστικός κίνδυνος δεν είναι μόνο στρατιωτικός κίνδυνος αλλά ταυτοχρόνως είναι και πόλεμος ιδεών, σχετικά διαβάζουμε:

Ο δημοκρατικός υποψήφιος δια την προεδρίαν των Ηνωμένων Πολιτειών κ. Αντλάυ Στήβενσον απευθυνόμενος σήμερον ραδιοφωνικώς [...] είπε [...] δεν θα δυνηθώμεν τελικώς να νικήσωμεν τον κομμουνισμόν δια της δυνάμεως, διότι ούτος δεν είναι μόνον δύναμις αλλά ταυτοχρόνως και ένα σύνολο ιδεών. Σήμερον διεξάγεται εις τον κόσμον μια γιγαντιαία σύγκρουσις μεταξύ της ιδέας της ελευθερίας και της ιδέας του αυταρχισμού. [...].

Η *Αυγή* δημοσιεύει άρθρο με τίτλο «ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ κ. ΣΤΗΒΕΝΣΟΝ» ¹³⁶ όπου αναφέρεται στην ίδια ραδιοφωνική ομιλία του Stevenson. Η

¹³³ Αυγή, φ. 4/11/1952.

¹³⁴ Καθημερινή, φ. 21/9/1952.

¹³⁵ Καθημερινή, φ. 29/10/1952.

¹³⁶ Αυγή, φ. 29/10/1952.

Αυγή, όπως και η *Καθημερινή*, παραθέτει τα κυριότερα σημεία της ομιλίας χωρίς να κάνει σχόλια σε αυτή.

Το ιδεολογικό – πολιτικό κλίμα της εποχής, με διαφορετική προσέγγιση σε σχέση με την *Καθημερινή*, μας παρουσιάζει η *Αυγή* στο άρθρο με τίτλο «ΑΙΖΕΝΧΑΟΥΕΡ – ΣΤΗΒΕΝΣΟΝ, ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: ΝΕΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ»:¹³⁷

Το βιαιότατο ύφος και ο χείμαρρος της αντισοβιετικότητας που ακούστηκαν την προηγούμενη εβδομάδα από τον Αϊζενχάουερ και τον αρχηγό του πολιτικού του επιτελείου, τον γνωστό Τζων Φόστερ Ντάλλες, σημείωσαν την έναρξη του προεκλογικού αγώνα στις Ην. Πολιτείες. Τρεις ημέρες αργότερα μίλησε ο υποψήφιος των Δημοκρατικών Αντλάι Στήβενσον [...] το θέμα του λόγου του δεν διέφερε από τον λόγο του 'Αϊκ'. [...] Οι λαοί δεν μπορούν να αγνοήσουν ότι την στιγμή που στην Αμερική οι διάφοροι πολιτικοί παράγοντες συναγωνίζονται σε διακηρύξεις μίσους, εμπάθειας και μισαλλοδοξίας, η διακήρυξη της Μόσχας για τη σύγκληση του 19 Συνεδρίου του Κ.Κ. της Σοβ. Ενώσεως αποτελεί μια θετική απόδειξη του σοβιετικού ενδιαφέροντος για την ειρήνη, την αποκατάσταση και βελτίωση των φιλικών σχέσεων με όλους τους λαούς του κόσμου και την ειρηνική αντιμετώπιση της διεθνούς εντάσεως. [...].

Στις 28 Οκτωβρίου η *Αυγή* δημοσιεύει άρθρο με τίτλο «Η 'ΠΡΑΒΔΑ' ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ».¹³⁸ Στο άρθρο ενημερωνόμαστε ότι «[...] η εφημερίδα 'Πράβδα' σε σημερινό της σχόλιο για τις αμερικάνικες προεδρικές εκλογές, χαρακτηρίζει τόσο τους Δημοκρατικούς όσο και τους Ρεπουμπλικάνους ως 'πολεμοκάπηλους ιμπεριαλιστές'. [...].»

Την εποχή εκείνη η κομμουνιστική φοβία ήταν διάχυτη στα κράτη του «δυτικού» συνασπισμού. Ο φόβος του κομμουνιστικού επεκτατισμού μέσω ενός πολέμου ήταν υπαρκτός. Η αμερικάνικη Κοινή Γνώμη ανησυχούσε ποιος από τους υποψήφιους προέδρους θα μπορέσει να χειριστεί καλύτερα τα θέματα της εξωτερικής πολιτικής.

¹³⁷ *Αυγή*, φ. 9/1952.

¹³⁸ *Αυγή*, φ. 28/10/1952.

Ενδεικτικό του κλίματος που επικρατούσε είναι το άρθρο του Walter Lippmann, στην *Καθημερινή*, με θέμα «Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΕΠΕΚΤΑΤΙΣΜΟΥ». ¹³⁹ Γράφει ο Lippmann:

ο σοβιετικός συνασπισμός έχει ήδη επεκταθή πέραν των ορίων ασφαλείας των δυτικών κρατών και ότι εάν εδραιωθή και αναπτυχθή θα ασκήση μίαν αδυσώπητον πίεσιν επί των πέριξ αυτού χωρών. [...] Παρακολουθών τις τον λόγον που εξεφώνησε [...] ο κυβερνήτης Στήβενσον, ημπορούσε να διακρίνη κάτω από την ένθερμον κομματικήν υποστήριξιν της εξωτερικής πολιτικής της κυβερνήσεως Τρούμαν μίαν σαφή αντίληψιν του γεγονότος ότι το ρεύμα στρέφεται εναντίον μας εις την Άπω Ανατολήν. [...] Πως ημπορούμεν να αποκομίσωμεν την βεβαιότητα ότι η υπό τον Αϊζενχάουερ και του Ντάλλες εκτίμησις της καταστάσεως είναι ορθή. [...] διότι ο σοβιετικός συνασπισμός είναι σήμερον τόσον εκτεταμένος ώστε ευκόλως θα ημπορέση να κατακτήση την Ευρώπην [...] η ρωσικήν αυτοκρατορία είναι σήμερον μεγαλύτερα από τον δημοκρατικόν συνασπισμόν. Υπάρχουν περί τα 750 εκατομμύρια ψυχών εις τον κομμουνιστικόν συνασπισμόν και αυτά κατέχουν την καρδίαν των ηπείρων του κόσμου. [...].

Κατά την προεκλογική περίοδο ο πόλεμος στην Κορέα ήταν σε πλήρη εξέλιξη και δεν ήταν ορατή μια άμεση εκεχειρία. Ήταν λοιπόν αναπόφευκτο ότι στην θεματολογία των δύο υποψηφίων θα κυριαρχούσε το θέμα αυτό.

Διαβάζουμε στην *Καθημερινή* στο άρθρο με τίτλο «ΟΙ ΡΕΠΟΥΜΠΛΙΚΑΝΟΙ ΑΜΙΛΛΩΝΤΑΙ ΕΙΣ ΔΙΑΒΕΒΑΙΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΝ ΛΑΟΝ ΟΤΙ ΘΑ ΛΑΒΟΥΝ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΚΟΡΕΑΝ» ¹⁴⁰ ότι:

Ο υποψήφιος του Ρεπουμπλικανικού κόμματος στρατηγός Αϊζενχάουερ συνεχίζων την πολεμικήν του κατά της "αχιλλείον πτέρνας" του Δημοκρατικού κόμματος ήτοι του παρατεινομένου πολέμου εις την Κορέαν εδήλωσεν ότι αν εκλεγή Πρόεδρος θα καταστρώση σαφές ειρηνικόν πρόγραμμα και ότι υπό την αποφασιστικήν ηγεσίαν του θα ληφθούν "σύντρινα μέτρα" τα οποία θα επιφέρουν τον σύντομον τερματισμόν του πολέμου της Κορέας

¹³⁹ Καθημερινή, φ. 20/9/1952.

¹⁴⁰ Καθημερινή, φ. 1/10/1952.

και την χαλάρωσιν του κινδύνου τρίτου παγκοσμίου πολέμου. Ομιλών εις Κολούμπια της Νοτίου Καρολίνας κατήγγειλε την κυβέρνησιν ότι ήσκησε πολιτικήν κατευνασμού, η οποία ωδήγησεν εις την απώλειαν της Κίνας και άλλων εθνών τα οποία υπετάνησαν εις τον κομμουνιστικόν ζυγόν. [...].

Σχετικό είναι και το άρθρο του Walter Lippmann, στην ίδια εφημερίδα, με τίτλο «Ο ΚΟΡΕΑΤΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΕΦΙΑΛΤΗΣ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ».¹⁴¹ Γράφει ο Lippmann:

Την Παρασκευήν και το Σάββατον της παρελθούσης εβδομάδος ο στρατηγός Αϊζενχάουερ και ο κυβερνήτης Στήβενσον μας έδωσαν την ευκαιρίαν ν' αντιληφθώμεν κάπως τας διαφοράς των αντιλήψεών των επί του τι πρέπει να γίνη εις το μέλλον σχετικώς με τον Κορεατικόν πόλεμον. [...] Η πραγματική διαφορά, η οποία καθορίζει την διαφορετικήν των στάσιν έναντι του κορεατικού προβλήματος κατά την προεκλογική εκστρατείαν είναι ότι επί του ζητήματος τούτου ο στρατηγός Αϊζενχάουερ εμπνέει, ασυγκρίτως, μεγαλυτέραν εμπιστοσύνιν εις τον λαόν παρά ο κ. Στήβενσον. [...] η προεκλογική εκστρατεία του κυβερνήτου Στήβενσον η οποία υπήρξε τόσον λαμπρά οσάκις ησχολήθη με τα εσωτερικά προβλήματα, υπήρξε τόσον ασαφής και στείρα εις το πεδίον των εξωτερικών υποθέσεων. [...].

Η *Αυγή* για τον πόλεμο της Κορέας, ως θέμα της προεκλογικής εκστρατείας, δημοσιεύει ένα μόνο άρθρο με τίτλο «ΟΙ ΡΕΠΟΥΜΠΛΙΚΑΝΟΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΡΕΑ ΤΩΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ».¹⁴² Διαβάζουμε στο άρθρο:

ο Τζων Φόστερ Ντάλλες, ρεπουμπλικάνος σύμβουλος ειδικός δια την εξωτερική πολιτική, υποστήριξε χθες το βράδυ την πρόταση του στρατηγού Αϊζενχάουερ, όπως αποσυρθούν τα Αμερικανικά στρατεύματα απ' την Κορέα. [...] δήλωσε ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες πρέπει να πάρουν άμεσα μέτρα για ν' αποσύρουν τα στρατεύματά τους απ' την Κορέα και να τα αντικαταστήσουν με Νοτιοκορεάτες στρατιώτες. [...].

¹⁴¹ Καθημερινή, φ. 2/11/1952.

¹⁴² Αυγή, φ. 19/10/1952.

Η *Καθημερινή* αφιέρωνε πολλές στήλες, συνήθως στην πρώτη σελίδα, για άρθρα ξένων επιφανών προσωπικοτήτων τα οποία τα ανακοίνωνε ως αποκλειστικότητες.

Χαρακτηριστικό είναι το άρθρο του Walter Lippmann με θέμα «Ο ΑΓΩΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΕΔΡΙΑΝ ΤΩΝ ΗΝΩΜ. ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ. ΑΙΖΕΝΧΑΟΥΕΡ ΚΑΙ ΣΤΗΒΕΝΣΟΝ ΟΙ ΔΥΟ ΑΝΤΙΠΑΛΟΙ».¹⁴³ Ο αρθρογράφος κάνει εκτενή αναφορά στο ότι οι δύο αντίπαλοι υποψήφιοι δεν ελέγχουν τα κόμματά τους:

Ως έχουν σήμερα τα πράγματα ουδείς των υποψηφίων είναι εις θέσιν να δισχυρισθή ότι κάθηται σταθερώς επί του επιπέδου. Αμφότεροι ευρίσκονται εις το στάδιον της καταστάσεως των εξουσιών των. Διότι ουδείς ανήκει εις την βασιλεύουσαν, ας την είπωμεν, δυναστείαν του κόμματός του και εν σχέσει προς τους παλαιούς σατράπας, αυλικούς και γραφειοκράτας, αμφότεροι είναι νεήλυδες, προερχόμενοι από τον εξωτερικόν κύκλον των ανακτόρων και τον εσωτερικόν κύκλον των ευνοουμένων. [...] Διότι το κόμμα που θα νικήσει θα διευθύνεται από τον Λευκόν Οίκον και ο νέος πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών, με τας τεραστίας εξουσίας του και το γοητρόν του θα είναι, τουλάχιστον δι' ένα διάστημα ο αδιαμφισβήτητος αρχηγός. Αλλά το κόμμα που θα ηττηθή θα διευθύνεται από το Κογκρέσσον υπό των επιφανεστέρων γερουσιαστών και βουλευτών οι οποίοι θα επιζήσουν της ήττης του υποψηφίου των. Αϊζενχάουερ ή Στήβενσον, οποιοσδήποτε θα είναι ο ηττημένος δεν θα συμπεριλαμβάνεται μεταξύ εκείνων που θα επιζήσουν εις το Κογκρέσσον. [...]».

Στο ίδιο άρθρο ο Walter Lippmann κάνει ειδική αναφορά στην ιδεολογική ενότητα της χώρας:

Ως προς τους σκοπούς μιάς πολιτικής εκστρατείας δύναται να υποτεθή ότι η χώρα αυτή δεν είναι διηρημένη ιδεολογικώς. Είναι εξαίρεσις μάλλον παρά κανών να ευρεθή οιοδήποτε δημόσιον πρόσωπον παραδεχόμενον ότι επί μεγάλων θεμάτων της εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής διαφέρει κατ' αρχήν από οιονδήποτε άλλο δημόσιον πρόσωπον. [...].

¹⁴³ Καθημερινή, φ. 4/9/1952.

Στις 26 Οκτωβρίου 1952 η *Καθημερινή* ξεκίνησε τη δημοσίευση, σε συνέχειες, μιας σειράς από έξι άρθρα¹⁴⁴ της αμερικανίδας δημοσιογράφου Dorothy Brandon. Τα άρθρα βασίζονταν σε συνέντευξη που έδωσε η σύζυγος¹⁴⁵ του Eisenhower στην εν λόγω δημοσιογράφο. Μέσα από τα άρθρα αυτά παρουσιάζονται λεπτομέρειες από την προσωπική ζωή του ζεύγους που σκοπό είχαν να επιδράσουν θετικά στο εκλογικό σώμα των Ηνωμένων Πολιτειών. Διαβάζοντας το πρώτο άρθρο¹⁴⁶ οι αναγνώστες μάθαιναν για το ζεύγος ότι «[...] θέλομεν να συντελέσωμεν και οι δύο εις την δημιουργίαν ενός ειρηνικού κόσμου [...]» και για τον Αϊζενχάουερ ότι «[...] είναι ένας από τους πλέον βολικούς ανθρώπους [...] αγαπά πολύ τα άνθη και είναι το μόνον είδος που αγοράζει ο ίδιος [...]».

Στο δεύτερο άρθρο¹⁴⁷ η κυρία Eisenhower αναφέρεται στα προτερήματα του συζύγου της λέγοντας χαρακτηριστικά «Ο Αϊκ, λέγει είναι καταπληκτικός όταν πρόκειται να θυμηθῆ κάποια φυσιογνωμία ή ένα όνομα. Είναι σαν να είχε μέσα στο μυαλό του ένα λεύκωμα με τας φωτογραφίες όλων εκείνων με τους οποίους έχει μιλήσει ἔστω και μία φορά! [...]». Στα υπόλοιπα άρθρα η θεματολογία είναι η ίδια με τα προηγούμενα άρθρα με αναφορές σε απλές καθημερινές στιγμές.

Η αμερικάνικη προεκλογική περίοδος των εκλογών του 1952 (οι εκλογές διεξήχθησαν στις 4 Νοεμβρίου) συνέπεσε με την ελληνική προεκλογική περίοδο του ίδιου έτους (οι ελληνικές εκλογές διεξήχθησαν στις 16 Νοεμβρίου). Ο Σπύρος Λιναρδάτος σημειώνει ότι «Λίγες μέρες πριν από τις εκλογές, σημειώνεται και ένα ακόμα ευνοϊκό - συμβολικά περισσότερο παρά ουσιαστικά - γεγονός για τον Συναγερμό: στις προεδρικές εκλογές των Ηνωμένων Πολιτειών θριαμβεύει ο υποψήφιος των Ρεπουμπλικάνων στρατηγός Ντουάιτ Αϊζενχάουερ».¹⁴⁸ Η *Καθημερινή* που παραδοσιακά στήριζε τη Βασιλεία και τη Δεξιά πολιτική παράταξη στις ελληνικές εκλογές του 1952 στήριξε το Δεξιό κόμμα Ελληνικός Συναγερμός του στρατάρχη Αλέξανδρου Παπάγου. Η εφημερίδα, μετά την εκλογική νίκη του Eisenhower, συσχέτισε ότι αυτή η νίκη θα έχει άμεσο αντίκτυπο στην ελληνική προεκλογική περίοδο και θα επηρεάσει θετικά την εκλογή του Παπάγου.

¹⁴⁴ Καθημερινή, φύλλα: 26/10/1952, 28/10/1952, 29/10/1952, 30/10/1952, 31/10/1952, 1/11/1952.

¹⁴⁵ Το όνομα της συζύγου του Αϊζενχάουερ ήταν Mamie Geneva Doud.

¹⁴⁶ Καθημερινή, φ. 26/10/1952.

¹⁴⁷ Καθημερινή, φ. 28/10/1952.

¹⁴⁸ Λιναρδάτος Σπύρος, *Από τον Εμφύλιο στη Χούντα, Α τόμος*, Παπαζήση, Αθήνα, 1977, σ. 525.

Στις 6 Νοεμβρίου δημοσίευσε, στην τελευταία της σελίδα,¹⁴⁹ μεγάλη φωτογραφία του Eisenhower μαζί με τον Παπάγο με τίτλο «Ο ΝΙΚΗΤΗΣ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΟΝ ΚΑΙ Ο ΝΙΚΗΤΗΣ ΤΗΣ ΑΥΡΙΟΝ». Η φωτογραφία είχε ληφθεί από παλαιότερη επίσκεψη του Eisenhower, ως στρατιωτικού, στην Αθήνα.

Στο ίδιο φύλλο, στη σελίδα υπ' αριθμ. 4, δημοσιεύεται άρθρο με θέμα «Η ΕΚΛΟΓΗ ΤΟΥ ΑΙΖΕΝΧΑΟΥΕΡ ΘΑ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΕΥΝΟΙΚΩΣ ΚΑΙ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΑΡΧΟΥ ΑΛ. ΠΑΠΑΓΟΥ».¹⁵⁰ Διαβάζουμε στο άρθρο:

ο σχολιαστής του ραδιοσταθμού των Παρισίων, αναφέρον τον διεθνή αντίκτυπον της νίκης του κ. Αϊζενχάουερ, υπεγράμμισεν ότι εκείνος που θα ωφεληθή ασφαλώς και αμέσως από την νίκη του κ. Αϊζενχάουερ είναι ο στρατάρχης Παπάγος κατά τας διενεργούμενας εις την Ελλάδα βουλευτικές εκλογάς της μεταπροσεχούς Κυριακής.

Χαρακτηριστικό της συσχέτισης που κάνει η εφημερίδα είναι και το άρθρο του Σπ. Θεοδώρου με τίτλο «ΘΑ ΕΧΗ ΑΜΕΣΟΝ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΝ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΈΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΥΝΑΓΕΡΜΟΥ΄ Η ΕΚΛΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΑΙΖΕΝΧΑΟΥΕΡ ΩΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ».¹⁵¹ Διαβάζουμε στο άρθρο:

Όσον πλησιάζει η ημέρα των εκλογών επί τούτου αυξάνει διαρκώς το ενδιαφέρον των δυτικών διπλωματικών κύκλων. Γενικώς αναγνωρίζεται ότι η νίκη του στρατηγού Αϊζενχάουερ θα έχη άμεσον αντίκτυπον υπέρ του Ελληνικού Συναγερμού εις την Ελλάδα. [...] όλοι οι αμερόληπτοι ξένοι ανταποκριταί εις Αθήνα και οι ξένοι διπλωμάται προβλέπουν ότι η νίκη του Αϊζενχάουερ θα προκαλέση ευμενή υπέρ του Ελληνικού Συναγερμού απήχησιν μεταξύ της μεγάλης πλειοψηφίας του ελληνικού λαού.

Η μοναδική συσχέτιση, που κάνει η *Αυγή*, του αποτελέσματος των αμερικάνικων εκλογών και των ελληνικών εκλογών, που θα διεξαχόντουσαν λίγες ημέρες αργότερα, είναι στο άρθρο «ΑΜΙΛΛΩΝΤΑΙ ΣΕ ΕΓΚΩΜΙΑ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΙΖΕΝΧΑΟΥΕΡ».¹⁵² Διαβάζουμε στο άρθρο:

Πλειοδοτώντας ο κ. Παπάγος έσπευσε να στείλει από την περιοδεία του συγχαρητήριο τηλεγράφημα στον Αϊζενχάουερ και να διατάξει τις συναγερμικές εφημερίδες να δημοσιεύσουν τη φωτογραφία που

¹⁴⁹ Καθημερινή, φ. 6/11/1952.

¹⁵⁰ Καθημερινή φ. 6/11/1952.

¹⁵¹ Καθημερινή, φ. 7/11/1952.

¹⁵² Αυγή, φ. 6/11/1952.

είχαν πάρει οι φωτορεπόρτερς όταν ήλθε ο Αϊζενχάουερ στην Αθήνα και εμφανίζεται συνομιλώντας με τον Παπάγο σε δεξίωση της Αμερικανικής Πρεσβείας. [...].

Καθ' όλη τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου ο Stevenson είχε τη θερμή υποστήριξη του προέδρου Harry Truman. Ενδεικτικά είναι και τα άρθρα της *Καθημερινής* με τίτλους όπως «Η ΟΡΓΗ ΤΟΥ ΤΡΟΥΜΑΝ ENANTION ΤΟΥ ΑΙΖΕΝΧΑΟΥΕΡ»,¹⁵³ «ΕΙΣ ΟΞΥΤΑΤΗΝ ΦΑΣΙΝ Ο ΚΟΜΜΑΤΙΚΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ [...] ΚΑΙ Ο ΤΡΟΥΜΑΝ ΕΞΕΣΠΑΘΩΣΕ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΑΙΖΕΝΧΑΟΥΕΡ»,¹⁵⁴ «Η ΕΥΡΥΤΑΤΗ ΕΚΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ, Η ΘΕΡΜΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΙΣ ΤΟΥ ΤΡΟΥΜΑΝ».¹⁵⁵

Φωτογραφία 7 Ο Harry Truman σε ομιλία υπέρ της υποψηφιότητας του Adlai Stevenson

Με την ολοκλήρωση της προεκλογικής περιόδου, όπου κυριάρχησε ο πρωτοφανής σε έκταση προεκλογικός αγώνας, δημοσιεύτηκαν άρθρα με τα παραλειπόμενα των εκλογών και τις τελευταίες σφυγμομετρήσεις.

¹⁵³ Καθημερινή, φ. 17/9/1952.

¹⁵⁴ Καθημερινή, φ. 29/10/1952.

¹⁵⁵ Καθημερινή, φ. 4/11/1952.

Διαβάζουμε στην *Καθημερινή* στο άρθρο με τίτλο «ΤΑ ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΑ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ»,¹⁵⁶ ότι «[...] Η Αμερικάνικη προεκλογική εκστρατεία του 1952 υπήρξε μία από τας περισσότερον φλυάρους της αμερικανικής ιστορίας. Άλλο χαρακτηριστικόν της ληξιάσης προεκλογικής διαμάχης είναι ότι οι κύριοι προεκλογικοί ρήτορες εκάλυψαν κατά τας περιόδους των μεγαλυτέρας αποστάσεις από οιονδήποτε προηγηθέντα Αμερικανόν υποψήφιον. [...]». Σύμφωνα με το άρθρο προκύπτει ο ακόλουθος πίνακας προεκλογικών λόγων και αποστάσεων που κάλυψαν οι υποψήφιοι πρόεδροι, αντιπρόεδροι και οι βασικοί τους υποστηρικτές:

Πίνακας 9 Στοιχεία προεκλογικού αγώνα (1952)

	Προεκλογικοί Λόγοι	Απόσταση που Καλύφθηκε
Eisenhower	228	33.000
Nixon	375	42.000
Taft	38	10.000
Stevenson	203	32.000
Sparkman	400 - 450	35.000
Truman	200	18.000

(Οι αποστάσεις είναι σε μίλια)

Στην αρχή της προεκλογικής περιόδου, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, οι δυο υποψήφιοι για την προεδρία ήταν ισοδύναμοι στην πρόθεση ψήφου. Όσο η προεκλογική περίοδος όδευε προς το τέλος της, ο Eisenhower αποκτούσε ξεκάθαρο προβάδισμα στην πρόθεση ψήφου έναντι του Stevenson. Ενδεικτικό είναι το άρθρο της *Καθημερινής* με τίτλο «ΑΙ ΣΗΜΕΡΙΝΑΙ ΠΡΟΕΔΡΙΚΑΙ ΕΚΛΟΓΑΙ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ, ΤΙ ΛΕΓΟΥΝ ΑΙ ΣΦΥΓΜΟΜΕΤΡΗΣΕΙΣ»¹⁵⁷ όπου διαβάζουμε «[...] Τηλεγραφούν εκ Νέας Υόρκης ότι τρία Γραφεία βολιδοσκοπήσεως της δημοσίας γνώμης εδημοσίευσαν σήμερον τας οριστικάς προβλέψεις των δια τας αυριανάς αμερικανικάς εκλογάς. Και τα τρία γραφεία ευρίσκουν ότι ο στρατηγός Αϊζενχάουερ θα υπερισχύση του κ. Στήβενσον. [...]».

Η *Καθημερινή*, από την επομένη των εκλογών και για αρκετές ημέρες, δημοσιεύει πλήθος άρθρων με τα αποτελέσματα των εκλογών, πολιτικές αναλύσεις καθώς και δηλώσεις του Eisenhower και άλλων πολιτικών. Ακολούθως παρατίθενται

¹⁵⁶ *Καθημερινή*, φ. 9/11/1952.

¹⁵⁷ *Καθημερινή*, φ. 4/11/1952.

σχετικοί τίτλοι άρθρων «ΠΡΩΤΟΦΑΝΗΣ Η ΕΚΛΟΓΙΚΗ ΝΙΚΗ ΤΟΥ ΑΙΖΕΝΧΑΟΥΕΡ»,¹⁵⁸ «ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΚ ΤΩΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ»,¹⁵⁹ «Η ΕΚΛΟΓΗ ΤΟΥ ΑΙΖΕΝΧΑΟΥΕΡ, ΠΟΙΟΙ ΠΑΡΑΓΩΝΤΕΣ ΣΥΝΕΒΑΛΑΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΙΑΝ ΤΟΥ»,¹⁶⁰ «Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΑΙΖΕΝΧΑΟΥΕΡ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΗΓΕΤΗΣ»,¹⁶¹ «Ο ΝΕΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΩΝ ΗΝΩΜ. ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΚΑΙ Η ΕΥΡΩΠΗ.»,¹⁶² «ΝΤΟΥΑΙΤ ΑΙΖΕΝΧΑΟΥΕΡ, Ο ΝΕΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΩΝ ΗΝ. ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ, Ο ΜΕΓΑΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΗΣ». ¹⁶³

Η *Αυγή* τις επόμενες ημέρες, από αυτήν των εκλογών, δημοσίευσε αρκετά άρθρα για να παρουσιάσει το αποτέλεσμα αυτών καθώς και πολιτικές αναλύσεις. Ο αριθμός των άρθρων ήταν δυσανάλογος μεγάλος σε σχέση με τον αριθμό των άρθρων που δημοσίευσε καθ' όλη την προεκλογική περίοδο. Η κύρια θεματολογία των άρθρων αυτών ήταν η ανησυχία που προκάλεσε στην Ευρώπη η εκλογή του Eisenhower.

Ενδεικτικό είναι το άρθρο με τίτλο «Η ΝΙΚΗ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΑΙΖΕΝΧΑΟΥΕΡ ΠΡΟΚΑΛΕΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ, ΦΟΒΟΥΝΤΑΙ ΠΕΡΙΚΟΠΗ ΤΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ». ¹⁶⁴ Στο άρθρο διαβάζουμε:

Η νίκη του στρατηγού Αϊζενχάουερ προκάλεσε γενικά στην Ευρώπη κάποια ανησυχία. Υπάρχουν φόβοι ότι η αμερικανική εξωτερική πολιτική θα επηρεασθεί από τις αντιλήψεις του ρεπουμπλικανικού κόμματος. Στην Μπον ιδιαίτερα οι Γερμανικοί κυβερνητικοί κύκλοι διατυπώνουν φόβους ότι ο νέος Πρόεδρος υπό την πίεση της 'παλαιάς φρουράς' είνε ενδεχόμενον να δώσει προτεραιότητα στην Ασία έναντι της Ευρώπης.

Σε άλλο άρθρο με παρόμοιο τίτλο «ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΛΟΓΗ ΤΟΥ ΑΙΖΕΝΧΑΟΥΕΡ ΤΕΡΜΑΤΙΖΕΤΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΡΟΥΣΒΕΛΤ, ΑΝΗΣΥΧΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΧΥΣΗ ΣΤΗ ΔΥΣΗ» ¹⁶⁵ παρουσιάζονται οι αντιδράσεις των Λαϊκό-

¹⁵⁸ Καθημερινή, φ. 6/11/1952.

¹⁵⁹ Καθημερινή, φ. 9/11/1952.

¹⁶⁰ Καθημερινή, φ. 11/11/1952.

¹⁶¹ Καθημερινή, φ. 14/11/1952.

¹⁶² Καθημερινή, φ. 9/11/1952.

¹⁶³ Καθημερινή, φ. 6/11/1952.

¹⁶⁴ *Αυγή*, φ. 6/11/1952.

¹⁶⁵ *Αυγή*, φ. 7/11/1952.

δημοκρατικών χωρών (όπως χαρακτηρίζει η εφημερίδα τις χώρες του «ανατολικού» συνασπισμού):

Οι ραδιοφωνικοί σταθμοί των Λαϊκόδημοκρατικών χωρών περιορίστηκαν να μεταδώσουν την είδηση χωρίς σχόλια. Ο ραδιοσταθμός του Ανατολικού Βερολίνου, μετά τη μετάδοση των αποτελεσμάτων, προσέθεσε, ότι ο γερμανικός λαός δεν ξεχνά ότι ο στρατηγός Αϊζενχάουερ είναι ο κύριος υπεύθυνος για τους άγριους βομβαρδισμούς των γερμανικών πόλεων, κατά τη διάρκεια του πολέμου. Οι σοβιετικές εφημερίδες δημοσιεύουν την είδηση με 32 γραμμές χωρίς κανένα σχόλιο. [...].

Πάλι στην *Αυγή*, ενδιαφέρον έχει και η αναδημοσίευση άρθρου της εφημερίδας *L' Humanite*, στο οποίο διαβάζουμε «[...] ο στρατηγός του Ατλαντικού συμφώνου εθριάμβευσε. Μαζί του θριάμβευσε και ο πιο αυθεντικός εκπρόσωπος του αμερικανικού ιμπεριαλισμού, που διψά για παγκόσμια επικράτηση»,¹⁶⁶ στη συνέχεια του άρθρου χαρακτηρίζει τον Eisenhower «επικίνδυνη προσωπικότητα» και καλεί το γαλλικό λαό σε αγώνα για την ανάκτηση της εθνικής του ανεξαρτησίας.

Σχετικής θεματολογίας είναι και το άρθρο με τίτλο «Ο ΑΙΖΕΝΧΑΟΥΕΡ ΝΙΚΗΣΕ».¹⁶⁷

Χαρακτηριστικό της ψυχροπολεμικής πόλωσης, που επικρατούσε και στην Ελλάδα, είναι το γεγονός ότι η *Καθημερινή* καθ' όλη την προεκλογική περίοδο, αλλά και μετά από αυτήν δε δημοσίευσε άρθρα δημοσιογράφων ή εφημερίδων από τις χώρες του «ανατολικού» συνασπισμού.

3.1.1 Σύνοψη της Παρουσίασης των Εκλογών του 1952

Έχοντας αποτυπώσει την παρουσίαση των αμερικάνικων εκλογών του 1952 μέσα από τις εφημερίδες *Καθημερινή* και *Αυγή* μπορούμε να εξαγάγουμε χρήσιμα συμπεράσματα αφενός μεν για το εν λόγω θέμα, αφετέρου δε για την περίοδο στην οποία αυτό εντάσσεται.

Η αφήγηση της *Καθημερινής* επικεντρώνεται στο ότι μια ευημερούσα κοινωνία βιώνει μια προεκλογική περίοδο όπου στο τέλος αυτής ο νικητής θα

¹⁶⁶ *Αυγή*, φ. 7/11/1952.

¹⁶⁷ *Αυγή*, φ. 6/11/1952.

βελτιώσει και άλλο το βιοτικό επίπεδο του αμερικάνικου λαού, θα τερματίσει τον «ανθρωποφάγο» πόλεμο της Κορέας και θα διαχειριστεί καλύτερα τον κομμουνιστικό κίνδυνο. Εξυμνεί την αμερικάνικη αστική κοινωνία και στο τέλος της αφήγησης κάνει συσχέτιση με τις επερχόμενες ελληνικές εκλογές για να στηρίξει τον Αλέξανδρο Παπάγο. Η εφημερίδα δίνει μεγάλη προβολή στο θέμα με πολλά άρθρα, σε κεντρικά σημεία, τα οποία καταλαμβάνουν αρκετές στήλες και αρκετά από αυτά συνοδεύονται από φωτογραφίες μεγάλων διαστάσεων. Επίσης δημοσιεύει άρθρα αμερικανών δημοσιογράφων, πολιτικών αναλυτών και ερευνητών οι οποίοι συμπλέουν με την αφήγηση της εφημερίδας.

Από την άλλη, η *Αυγή* παρουσιάζει τις αμερικάνικες εκλογές μέσω μιας διαφορετικής αφήγησης. Τονίζει το ταξικό στοιχείο, τα προβλήματα που βιώνει ο αμερικάνικος λαός και τον προβληματισμό της Ευρώπης για το νικητή των εκλογών. Δε βρίσκει διαφορές στο λόγο και την πολιτική των δύο βασικών υποψηφίων ενώ παρουσιάζει και την υποψηφιότητα του Vincent Hallinan, για τον οποίο η *Καθημερινή* δεν κάνει καμία αναφορά. Η *Αυγή*, μια νέα σε κυκλοφορία εφημερίδα που το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα της προεκλογικής περιόδου κυκλοφορούσε ως εβδομαδιαία εφημερίδα, δε δίνει μεγάλη προβολή στην παρουσίαση του θέματος.

3.2 Η Παρουσίαση των Εκλογών του 1956 Μέσα από τις Εφημερίδες

Η εφημερίδα *Καθημερινή* παρουσίασε τις εκλογές μέσα από άρθρα, του μόνιμου ανταποκριτή της, στη Νέα Υόρκη (New York), το Oregon του Portland, και το San Francisco, Βασίλη Σπανόπουλου,¹⁶⁸ της «Ιδιαιτέρας Υπηρεσίας»¹⁶⁹ (New York, Washington D.C, San Francisco, Maine – Portland, Gettysburg – Pennsylvania, Panama City, Chicago), ξένων προσωπικοτήτων όπως ο Walter Lippmann,¹⁷⁰ ο Stewart Alsop,¹⁷¹ οι Joseph και Stewart Alsop,¹⁷² ο B. J. Cutler,¹⁷³ ο John Kerigan,¹⁷⁴

¹⁶⁸ Καθημερινή, φύλλα: 10/8/1956, 18/8/1956, 29/9/1956, 21/10/1956, 2/11/1956, 4/11/1956, 6/11/1956, 9/11/1956, 10/11/1956.

¹⁶⁹ Καθημερινή, φύλλα: 11/7/1956, 13/7/1956, 24/7/1956, 14/8/1956, 15/8/1956, 17/8/1956, 18/8/1956, 19/8/1956, 21/8/1956, 22/8/1956, 23/8/1956, 24/8/1956, 8/9/1956, 12/9/1956, 20/9/1956, 29/9/1956, 2/10/1956, 4/10/1956, 6/10/1956, 20/10/1956, 23/10/1956, 24/10/1956, 7/11/1956, 9/11/1956.

¹⁷⁰ Καθημερινή, φύλλα: 4/5/1956, 31/8/1956, 25/9/1956, 26/9/1956, 9/10/1956, 10/10/1956, 20/10/1956, 26/10/1956.

¹⁷¹ Καθημερινή, φύλλα: 21/9/1956, 22/9/1956.

¹⁷² Καθημερινή, φύλλα: 13/7/1956, 15/8/1956.

¹⁷³ Καθημερινή, φύλλα: 4/9/1956, 29/9/1956, 17/11/1956.

¹⁷⁴ Καθημερινή, φ. 11/9/1956.

ο Barrett Mc Gurn,¹⁷⁵ η Marguerite Higgins,¹⁷⁶ ο Don Iddon,¹⁷⁷ του δημοσιογράφου της εφημερίδας *Κήρυξ – Βήμα* της Νέας Υόρκης Henry Tanner,¹⁷⁸ και του αμερικάνικου ειδησεογραφικού πρακτορείου *Associated Press*.¹⁷⁹

Έδινε μεγάλη βαρύτητα και προβολή στα άρθρα αυτά τα οποία καταλάμβαναν μεγάλο χώρο στις στήλες της πρώτης,¹⁸⁰ της δεύτερης καθώς και της σελίδας υπ. αριθμ. 4 ή 6 που αφορούσε «ΕΣΩΤΕΡΙΚΑΙ – ΕΞΩΤΕΡΙΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ».¹⁸¹ Όσο πλησίαζε η ημέρα των εκλογών τόσο πλήθαιναν τα άρθρα που δημοσίευε η *Καθημερινή*. Από την επομένη ημέρα των εκλογών και για αρκετές ημέρες η *Καθημερινή* παρουσίασε μέσα από άρθρα της, το αποτέλεσμα των εκλογών, αναλύσεις επί αυτού καθώς και παραλειπόμενα των εκλογών. Αξιοσημείωτο της παρουσίασης του θέματος από την *Καθημερινή* είναι ότι ενώ δημοσίευσε αρκετά άρθρα, πρωτοσέλιδα και κύρια στις εσωτερικές της σελίδες, αυτά δε συνοδεύονταν από φωτογραφικό υλικό. Η *Καθημερινή* δημοσίευσε μόνο τρεις φωτογραφίες,¹⁸² χωρίς άρθρο παρά μόνο με λεζάντα, τις ημέρες μετά την διεξαγωγή των εκλογών.

Η εφημερίδα *Αυγή* παρουσίασε τις αμερικάνικες εκλογές μέσα από άρθρα της «Ιδιαιτέρας Υπηρεσίας»¹⁸³ (New York, Chicago, Washington D.C, San Francisco, New Jersey, Tulsa – Oklahoma, London, Moscow), των περιοδικών *National Guardian*¹⁸⁴ (New York) και *New Times*¹⁸⁵ (Μόσχα) και ξένων προσωπικοτήτων όπως ο Amery Lowry,¹⁸⁶ η Booth Barnaby,¹⁸⁷ ο David Schlaffke,¹⁸⁸ και ο Marcel Chaigneau.¹⁸⁹ Η *Αυγή* την περίοδο εκείνη δεν είχε ανταποκριτή στις Ηνωμένες Πολιτείες.¹⁹⁰

¹⁷⁵ Καθημερινή, φ. 14/7/1956.

¹⁷⁶ Καθημερινή, φ. 10/8/1956.

¹⁷⁷ Καθημερινή, φ. 17/8/1956.

¹⁷⁸ Καθημερινή, φ. 30/10/1956.

¹⁷⁹ Καθημερινή, φ. 20/10/1956.

¹⁸⁰ Καθημερινή, φύλλα: 14/7/1956, 10/8/1956, 15/8/1956, 11/9/1956, 22/9/1956, 26/9/1956, 26/10/1956, 4/11/1956, 6/11/1956, 7/11/1956, 8/11/1956.

¹⁸¹ Την περίοδο που εξετάζει η έρευνα, η έκδοση της *Καθημερινής* αποτελούνταν από έξι σελίδες και η κυριακάτικη έκδοση από οκτώ σελίδες.

¹⁸² Καθημερινή, φύλλα: 6/11/1956 (δύο φωτογραφίες), 8/11/1956.

¹⁸³ *Αυγή*, φύλλα: 14/8/1956, 17/8/1956, 18/8/1956, 19/8/1956, 21/8/1956, 23/8/1956, 24/8/1956, 26/8/1956, 8/9/1956, 20/9/1956, 25/9/1956, 26/9/1956, 29/9/1956, 3/10/1956, 12/10/1956, 17/10/1956, 28/10/1956, 6/11/1956, 7/11/1956, 8/11/1956, 14/11/1956.

¹⁸⁴ *Αυγή*, φ. 15/11/1956.

¹⁸⁵ *Αυγή*, φύλλα: 21/11/1956, 22/11/1956.

¹⁸⁶ *Αυγή*, φ. 9/9/1956.

¹⁸⁷ *Αυγή*, φ. 16/9/1956.

¹⁸⁸ *Αυγή*, φύλλα: 14/10/1956, 16/10/1956.

¹⁸⁹ *Αυγή*, φ. 25/8/1956.

¹⁹⁰ Την περίοδο που εξετάζει η έρευνα, η έκδοση της *Αυγής* αποτελούνταν από έξι σελίδες.

Η δημοσίευση των άρθρων, της *Αυγής*, γίνονταν στις εσωτερικές σελίδες της εφημερίδας και κατά κύριο λόγο καταλάμβαναν λίγες στήλες, μικρό χώρο και ορισμένα από τα άρθρα αυτά συνοδεύονταν από φωτογραφίες μικρών διαστάσεων.

Κατά τη διάρκεια της αμερικάνικης προεκλογικής περιόδου συνέβησαν σημαντικά γεγονότα τόσο στη διεθνή όσο και στην ελληνική σκηνή. Ενδεικτικά αναφέρονται ο σεισμός στη Σαντορίνη, ο αγώνας για την ανεξαρτησία της Κύπρου, η εξέγερση στο Poznan, η Ουγγρική επανάσταση, η κρίση-πόλεμος του Suez, ο πόλεμος της Αλγερίας και η ανεξαρτησία του Μαρόκου και της Τυνησίας. Η *Καθημερινή* και η *Αυγή* έδιναν μεγάλη προβολή και δημοσιότητα στα θέματα αυτά με πολλά άρθρα που δημοσιεύονταν, κυρίως, στην πρώτη τους σελίδα,¹⁹¹ και τα οποία, συνήθως, συνοδεύονταν από μεγάλες φωτογραφίες. Η *Καθημερινή*, ταυτόχρονα με τη δημοσίευση των θεμάτων αυτών δημοσίευε και άρθρα σχετικά με τις αμερικάνικες εκλογές στη πρώτη της σελίδα. Η *Αυγή* την περίοδο αυτή δεν κατέτασσε τις αμερικάνικες εκλογές στη κεντρική της θεματολογία και δε δημοσίευσε κανένα άρθρο το οποίο να αναφέρεται άμεσα σε αυτές στην πρώτη της σελίδα. Στην πρώτη της σελίδα δημοσίευσε μία σειρά από έξι άρθρα με θέμα «ΛΕΥΚΟΙ ΚΑΙ ΜΑΥΡΟΙ»,¹⁹² στα άρθρα αυτά γίνονταν έμμεση αναφορά στο πολιτικό σύστημα των Ηνωμένων Πολιτειών.

Τα πρώτα άρθρα που δημοσίευσαν οι δύο εφημερίδες, *Καθημερινή* και *Αυγή*, είχαν ως θέμα τα συνέδρια των κομμάτων, Δημοκρατικού και Ρεπουμπλικανικού, και την εκλογή από αυτά των υποψηφίων προέδρων για τις προεδρικές εκλογές του Νοεμβρίου του 1956.

Η *Καθημερινή* δημοσίευσε πλήθος άρθρων¹⁹³ με θεματολογία σχετική με τα συνέδρια των δύο κομμάτων. Η εφημερίδα με καθημερινά άρθρα της, κατά την διάρκεια των συνεδρίων, ενημέρωνε τους αναγνώστες της για τις διεργασίες που λάμβαναν χώρα σε αυτά. Ιδιαίτερη μνεία γινόταν από την εφημερίδα στα παραλειπόμενα και τις «υπόγειες» διεργασίες στο συνέδριο των Δημοκρατικών όπου η εκλογή υποψηφίου για τις προεδρικές εκλογές ήταν αμφίροπη.

¹⁹¹ Ενδεικτικά αναφέρονται, *Καθημερινή*, φύλλα: 21/7/1956, 10/8/1956, 21/9/1956, 22/9/1956, 24/10/1956, 25/10/1956, 30/10/1956, 6/11/1956, 7/11/1956, 8/11/1956, *Αυγή*, φύλλα: 10/7/1956, 8/8/1956, 22/9/1956, 25/10/1956, 3/11/1956.

¹⁹² *Αυγή*, φύλλα: 10/9/1956, 11/9/1956, 12/9/1956, 13/9/1956, 14/9/1956, 15/9/1956.

¹⁹³ *Καθημερινή*, φύλλα: 10/8/1956, 14/8/1956, 15/8/1956, 17/8/1956, 18/8/1956, 19/8/1956, 21/8/1956, 22/8/1956, 23/8/1956, 24/8/1956.

Μεγάλη προβολή στο θέμα της εκλογής των υποψηφίων προέδρων από τα συνέδρια των κομμάτων έδινε και η *Αυγή*. Με συνεχή άρθρα¹⁹⁴ ενημέρωνε για τις διεργασίες, που λάμβαναν χώρα πριν αλλά και κατά τη διάρκεια των συνεδρίων των δύο κομμάτων. Η εφημερίδα εμφάνιζε διαφορετική αφήγηση στο θέμα της εκλογής των διεκδικητών της προεδρίας από τα κομματικά συνέδρια σε σχέση με την αφήγηση της *Καθημερινής*. Η *Αυγή* παρουσίαζε το αφήγημα ότι οι Eisenhower, Stevenson και Nixon ήταν επιλογές των μονοπωλίων, των «μεγάλων», των «μπος».¹⁹⁵

Από τα βασικά θέματα στη θεματολογία των κομματικών συνεδρίων ήταν η αυτοδιάθεση των λαών. Την εποχή εκείνη οι αγώνες των υπόδουλων λαών εναντίον των αποικιακών δυνάμεων ήταν σε πλήρη εξέλιξη και τα θέματα για τους αγώνες στην Κύπρο και την Αφρική κυριαρχούσαν στην επικαιρότητα.

Η *Καθημερινή* με τίτλους άρθρων της όπως «ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΟΥ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΘΑ ΕΚΔΩΣΗ ΨΗΦΙΣΜΑ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ»,¹⁹⁶ «ΤΟ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΝ ΚΟΜΜΑ ΤΩΝ ΗΝ. ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΕΤΑΧΘΗ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΑΥΤΟΔΙΑΘΕΣΕΩΣ ΤΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ»,¹⁹⁷ «ΤΟ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΑΝΕΚΟΙΝΩΣΕΝ ΟΤΙ ΤΟ ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΚΑΙ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ, ΘΑ ΛΑΒΟΥΝ ΟΜΟΙΑΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΡΕΠΟΥΜΠΛΙΚΑΝΟΙ»,¹⁹⁸ «ΚΑΙ ΟΙ ΡΕΠΟΥΜΠΛΙΚΑΝΟΙ ΘΑ ΔΙΑΚΗΡΥΞΟΥΝ ΕΠΙΣΗΣ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΑΥΤΟΔΙΑΘΕΣΗΣ ΤΩΝ ΥΠΟΔΟΥΛΩΝ ΛΑΩΝ»¹⁹⁹ προέβαλε το αφήγημα ότι και τα δύο αμερικάνικα κόμματα, μέσω των συνεδρίων τους, ελάμβαναν ευνοϊκή θέση υπέρ του αγώνα για την ανεξαρτησία της Κύπρου.

Για το ίδιο θέμα, η *Αυγή*, προέβαλε τελείως διαφορετική αφήγηση. Μέσα από τα άρθρα της παρουσίαζε ότι τα δύο κόμματα δε διατύπωναν ξεκάθαρη θέση υπέρ του αγώνα για την ανεξαρτησία της Κύπρου. Σε άρθρο της για τις διεργασίες του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος διαβάζουμε «[...] η προγραμματική διακήρυξις αναφέρεται επανειλημμένως στο δικαίωμα αυτοδιαθέσεως και ανεξαρτησίας των καταδυναστευομένων λαών, χωρίς όμως να κάνει ειδική μνεία του Κυπριακού

¹⁹⁴ *Αυγή*, φύλλα: 14/8/1956, 17/8/1956, 18/8/1956, 19/8/1956, 21/8/1956, 23/8/1956, 24/8/1956, 26/8/1956.

¹⁹⁵ *Αυγή* φύλλα: 26/8/1956, 16/9/1956.

¹⁹⁶ *Καθημερινή*, φ. 10/8/1956.

¹⁹⁷ *Καθημερινή*, φ. 17/8/1956.

¹⁹⁸ *Καθημερινή*, φ. 18/8/1956.

¹⁹⁹ *Καθημερινή*, φ. 21/8/1956.

[...].²⁰⁰ Η *Αυγή* μας ενημερώνει και για την αλλαγή στο πρόγραμμα του Δημοκρατικού Κόμματος στο θέμα της Κύπρου. Στο άρθρο της στις 17 Αυγούστου με τίτλο «ΤΟ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΑΥΤΟΔΙΑΘΕΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ»²⁰¹ διαβάζουμε ότι στο πρόγραμμα του Δημοκρατικού Κόμματος που θα ψηφιστεί από το συνέδριο περιλαμβάνει και θέση υπέρ της αυτοδιάθεσης της Κύπρου «[...] όσον αφορά το θέμα της αυτοδιαθέσεως, το πρόγραμμα κηρύσσεται υπέρ της εφαρμογής της αρχής αυτής ειδικώς σε ότι αφορά τον πληθυσμό της Κύπρου. [...]». Ωστόσο με άρθρο της, την επομένη ημέρα, 18 Αυγούστου, με τίτλο «[...] ΑΦΗΡΕΘΗ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ ΣΧΕΤΙΚΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΔΙΑΘΕΣΕΩΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ»²⁰² μας ενημερώνει ότι στο πρόγραμμα που τελικά ψηφίστηκε από το συνέδριο του Δημοκρατικού Κόμματος είχε αφαιρεθεί η σχετική παράγραφος για την Κύπρο.

Το «ενδιαφέρον» των υποψηφίων για τα ελληνικά θέματα (βλ. Κύπρος) δεν περιορίστηκε μόνο στα συνέδρια των κομμάτων. Κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου οι δύο υποψήφιοι προσπάθησαν να κερδίσουν την ψήφο των Ελλήνων ομογενών που ως αμερικανοί πολίτες είχαν δικαίωμα ψήφου. Ο ανταποκριτής της *Καθημερινής*, με άρθρο του,²⁰³ μας ενημερώνει ότι «[...] οι Έλληνες, συμφώνως προς γενομένην έρευναν θα ψηφίσουν υπέρ του κ. Στήβενσον [...] Αλλά και αι 58.000 Ελληνοαμερικανοί της περιφέρειας της Νέας Υόρκης θα ψηφίσουν σχεδόν όλοι υπέρ του κ. Στήβενσον [...]». Ο Eisenhower στην προσπάθειά του να εξασφαλίσει τις ψήφους των Ελλήνων ομογενών κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου συμμετείχε σε λειτουργία και στην τελετή ολοκλήρωσης της κατασκευής της εκκλησίας της Αγίας Σοφίας στην Washington D.C. Το τελετουργικό της τελετής περιγράφεται λεπτομερώς από την *Καθημερινή* σε σχετικό άρθρο.²⁰⁴ Στο άρθρο αυτό πληροφορούμαστε ότι ο Eisenhower μαζί με τη σύζυγό του τοποθέτησαν τον τελευταίο λίθο της εκκλησίας καθώς και για το ενδιαφέρον του για τα θέματα των ομογενών. Σχετικά είναι και τα άρθρα²⁰⁵ για το ενδιαφέρον του Eisenhower για το 13^ο συνέδριο των ελληνορθόδοξων που έγινε στην Washington D.C. Αρχικά ο Eisenhower είχε δηλώσει ότι θα παρίσταται στο συνέδριο και θα εκφωνούσε και ομιλία αλλά τελικά δεν παραβρέθηκε και σε αυτό παραβρέθηκαν ο αντιπρόεδρος

²⁰⁰ *Αυγή*, φ. 21/8/1956.

²⁰¹ *Αυγή*, φ. 17/8/1956.

²⁰² *Αυγή*, φ. 18/8/1956.

²⁰³ *Καθημερινή*, φ. 21/10/1956.

²⁰⁴ *Καθημερινή*, φ. 2/10/1956.

²⁰⁵ *Καθημερινή*, φύλλα: φ. 29/10/1956, 6/10/1956 .

Nixon και ο υπουργός των εξωτερικών John Foster Dulles, οι οποίοι εκφώνησαν ομιλίες. Κατά την προεκλογική περίοδο ανακινήθηκε, από τους υποψηφίους, και το «ευαίσθητο» θέμα, για τους Έλληνες ομογενείς, της τροποποίησης των μεταναστευτικών νόμων. Διαβάζουμε ότι «[...] το Κογκρέσσο πρέπει συντόμως να ψηφίσει νέους νόμους δια την συνέχισιν της εισόδου προσφύγων εις τας Ηνωμ. Πολιτείας [...] τα περιθώρια μεταναστεύσεως εξ Ελλάδος [...]».²⁰⁶

Το 1956 παρατηρούνται έντονες κοινωνικές αναταραχές στην αμερικάνικη κοινωνία. Στις πολιτείες του Νότου και ιδιαίτερα σε Alabama, Kentucky, Texas και Tennessee το Κίνημα Πολιτικών Δικαιωμάτων των Αφροαμερικανών εντείνει τους αγώνες του. Κυρίαρχα γεγονότα είναι το Montgomery Bus Boycott και η φοίτηση των Μαύρων μαθητών σε σχολεία που έως τότε φοιτούσαν μόνο Λευκοί μαθητές (απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου: Brown vs Board of Education).

Η *Καθημερινή* παρουσιάζει το θέμα μέσα από άρθρα²⁰⁷ ξένων δημοσιογράφων όπου περιγράφονται οι άσχημες συνθήκες διαβίωσης των Αφροαμερικανών. Ο αρθρογράφος Stewart Alsop, σε άρθρο του,²⁰⁸ παρουσιάζει τους Αφροαμερικανούς ως «[...] μια συμπαγής μάζα ψηφοφόρων [...] ούτοι ψηφίζουν σχεδόν εξ ενστίκτου υπέρ του Δημοκρατικού κόμματος [...]». Στο ίδιο άρθρο ο Alsop επικαλείται μία σφυγμομέτρηση πρόθεσης ψήφου των Αφροαμερικανών στην οποία τα 3/5 αυτών εμφανίζονται υπέρ του Δημοκρατικού Κόμματος και το 1/5 αυτών υπέρ του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει το άρθρο του Cutler με τίτλο «ΟΙ ΛΕΥΚΟΙ, ΟΙ ΜΑΥΡΟΙ ΚΑΙ Η ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ»²⁰⁹ στο οποίο μαθαίνουμε ότι ο σοβιετικός Τύπος «χρησιμοποιεί» τα φυλετικά θέματα και τις ταραχές που σημειώνονταν στις Νότιες πολιτείες των Ηνωμένων Πολιτειών για να δυσφημήσει τις Ηνωμένες Πολιτείες. Ο Cutler αναφέρεται σε δημοσιεύματα της εφημερίδας *Pravda* και του περιοδικού *New Times*. «Αίσχος για την ανθρωπότητα», «φυλετικόν όργιον», «αίσχη των Αμερικανών καπύλων μεταξύ των λευκών και Νέγρων» είναι μερικοί από τους χαρακτηρισμούς του σοβιετικού Τύπου, κατά τον Cutler, για τα γεγονότα.

Η *Αυγή* μέσα από πλήθος άρθρων της ενημέρωνε λεπτομερώς τους αναγνώστες της για την «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΘΥΕΛΛΑ ΠΟΥ ΜΑΙΝΕΤΑΙ ΣΤΙΣ ΗΠΑ»²¹⁰

²⁰⁶ Καθημερινή, φ. 20/10/1956.

²⁰⁷ Καθημερινή, φύλλα: 21/9/1956, 22/9/1956, 29/9/1956.

²⁰⁸ Καθημερινή, φ. 22/9/1956.

²⁰⁹ Καθημερινή, φ. 29/9/1956.

²¹⁰ Αυγή, φ. 11/9/1956.

και για το «ΚΥΜΑ ΦΥΛΕΤΙΚΟΥ ΜΙΣΟΥΣ ΣΤΙΣ ΗΠΑ»,²¹¹ όπως είναι και οι τίτλοι άρθρων της. Στα άρθρα αυτά οι αναγνώστες μάθαιναν για τις φυλετικές και ταξικές διακρίσεις που βίωναν οι Μαύροι στις Ηνωμένες Πολιτείες. Η εφημερίδα με απλό αλλά συνάμα παραστατικό τρόπο περιέγραφε τις επιθέσεις των Λευκών κατά των Μαύρων καθώς και τις καθημερινές δυσκολίες που αντιμετώπιζαν οι Μαύροι. Σε σειρά έξι άρθρων με τίτλο «ΛΕΥΚΟΙ ΚΑΙ ΜΑΥΡΟΙ»²¹² η *Αυγή* αποδομεί το αμερικάνικο «όνειρο» και τον αμερικάνικο τρόπο ζωής των ίσων ευκαιριών. Μέσα από τα άρθρα παρουσιάζονται οι Αφροαμερικανοί αδιάφοροι για τις επικείμενες προεδρικές εκλογές καθώς η κηδεμονία τους από τους Λευκούς τους έχει μετατρέψει σε «μια καθυστερημένη, άβουλη μάζα, ανίκανη να ενδιαφερθεί για την πολιτική [...]».²¹³

Το παγιωμένο αμερικάνικο πολιτικό «κατεστημένο» και το ισχύον εκλογικό σύστημα δεν άφηναν περιθώρια ανάπτυξης τρίτου πολιτικού κόμματος που θα αμφισβητούσε την εναλλαγή στην εξουσία των Ρεπουμπλικάνων και των Δημοκρατικών. Για την έλλειψη τρίτου κόμματος και για τα «εσωτερικά» προβλήματα της αμερικάνικης Αριστεράς ενημέρωνε η *Αυγή* με πολύστηλα άρθρα της. Η εφημερίδα ενημέρωνε τους αναγνώστες της ότι τα δύο κόμματα, Ρεπουμπλικανικό και Δημοκρατικό, έχουν «τόσο όμοια πολιτική που η διαφορά τους συνίσταται στην επιχειρηματολογία για την υποστήριξη του ίδιου πράγματος [...] που ανεξάρτητα τι λένουν υποστηρίζουν πάντα τα συμφέροντα των κυριαρχικών κύκλων».²¹⁴ Στο ίδιο άρθρο ανέφερε ότι τρίτο κόμμα δεν υπάρχει και ότι οι εκλογές διεξάγονται ανάμεσα σε δύο κόμματα. Στη συνέχεια του άρθρου επικεντρωνόταν στα διαπαραταξιακά και ταξικά θέματα της αμερικάνικης κοινωνίας. Χαρακτηριστικά έγραφε ότι η εργατική τάξη των Ηνωμένων Πολιτειών έπασχε από ωριμότητα και ότι η αμερικανική Αριστερά σπαρασσόμενη από εσωκομματικές διαμάχες και από τη πίεση του FBI²¹⁵ δε μπόρεσε να έχει δικούς της υποψηφίους και τελικά θα υποστηρίξει το Δημοκρατικό Κόμμα.

Σε αναδημοσίευση άρθρου του αμερικάνικου περιοδικού *National Guardian* με τίτλο «ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ ΣΤΙΣ ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ»²¹⁶ οι αναγνώστες της *Αυγής* πληροφορούνταν για τις εσωκομματικές διαμάχες στο

²¹¹ *Αυγή*, φ. 7/9/1956.

²¹² *Αυγή*, φύλλα: 10/9/1956, 11/9/1956, 12/9/1956, 13/9/1956, 14/9/1956, 15/9/1956.

²¹³ *Αυγή*, φ. 13/9/1956.

²¹⁴ *Αυγή*, φ. 6/11/1956.

²¹⁵ Federal Bureau of Investigation.

²¹⁶ *Αυγή*, φ. 15/11/1956.

Κομμουνιστικό Κόμμα της Αμερικής και για τις διώξεις που υπέστη το κόμμα στα χρόνια του Ψυχρού Πολέμου. Κατά το περιοδικό, τα δύο ανωτέρω γεγονότα έχουν στρέψει ολόκληρο το εργατικό κίνημα, μεγάλες ομάδες αγροτών και μικροεπιχειρηματιών καθώς και τους Νέγρους στο Δημοκρατικό Κόμμα. Το άρθρο κλίνει με μία προτροπή, «πως πρέπει όλοι μας να αποφασίσουμε να ανοικοδομήσουμε από τα θεμέλια ένα σοσιαλιστικό κίνημα που να μπορέσει να δώσει στον λαό γνήσια απάντησιν στις προσεχείς (του 1960) εκλογές». Παρόμοιας θεματολογίας είναι και το άρθρο με τίτλο «ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ ΕΡΓΑΤΑΙ ΘΑ ΨΗΦΙΣΟΥΝ ΣΤΗΒΕΝΣΟΝ;».²¹⁷ Στο άρθρο αυτό διαβάζουμε ότι τα δύο κόμματα εξουσίας δεν «καλύπτουν» την εργατική τάξη αλλά λόγω απουσίας ενός προοδευτικού κόμματος οι εφημερίδες των εργατικών οργανώσεων καλούν τους εργάτες να ψηφίσουν τον Stevenson.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει το άρθρο του Amery Lowry με τίτλο «ΟΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΙ ΥΠΕΣΤΗΡΙΞΑΝ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΑΙΖΕΝΧΑΟΥΕΡ»²¹⁸ που δημοσιεύει η *Αυγή*. Στο άρθρο αυτό ο αρθρογράφος μέσω μιας συνοπτικής πολιτικής ανάλυσης για το έργο του Κογκρέσου μας ενημερώνει ότι κατά τη διάρκεια της προεδρίας του ο Eisenhower είχε την υποστήριξη της Δημοκρατικής πλειοψηφίας στο σώμα. Το παράδοξο, κατά τον αρθρογράφο, αυτό θα ήταν αδιανόητο να συμβεί σε οποιαδήποτε άλλη χώρα και στις Ηνωμένες Πολιτείες συμβαίνει διότι τα δύο κόμματα έχουν την ίδια φιλοσοφία και ακολουθούν την ίδια πολιτική γραμμή.

Τη δεκαετία του 1950 παρατηρείται το φαινόμενο του αντιαμερικανισμού στα κράτη της Δυτικής και Νότιας Ευρώπης. Ο ελληνικός αντιαμερικανισμός²¹⁹ αναπτύσσεται όσο απομακρυνόμαστε χρονικά από το τέλος του Εμφυλίου Πολέμου και αποτελεί πεδίο σύγκλισης των ανταγωνιστικών πολιτικών δυνάμεων του Κέντρου, της Δεξιάς και της Αριστεράς. Στα μέσα της δεκαετίας του 1950 λόγω των εθνικών θεμάτων (Κυπριακό) και των γεγονότων του Σεπτεμβρίου του 1955 στην Κωνσταντινούπολη,²²⁰ αποκτάει περισσότερο δυναμισμό μέσω των συνεχών κινητοποιήσεων. Το φαινόμενο του αντιαμερικανισμού στην Ελλάδα παρουσιάζεται από την *Καθημερινή* και κατά την διάρκεια της προεκλογικής περιόδου. Μέσα από άρθρα με χαρακτηριστικούς τίτλους «ΕΚΔΗΛΩΣ Ο ΑΝΤΙΑΜΕΡΙΚΑΝΙΣΜΟΣ ΕΙΣ

²¹⁷ *Αυγή*, φ. 28/10/1956.

²¹⁸ *Αυγή*, φ. 9/9/1956.

²¹⁹ Για μια συνολική θεώρηση του φαινομένου βλ. Λιαλιούτη Ζηνοβία, *Ο Αντιαμερικανισμός στην Ελλάδα 1947-1989*, Ασίνη, Αθήνα, 2016.

²²⁰ Για μια συνολική θεώρηση του φαινομένου βλ Βριώνης Σπύρος, *Ο Μηχανισμός της Καταστροφής*, Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα, 2007.

ΤΗΝ Ν. ΕΥΡΩΠΗΝ»,²²¹ και «ΑΝΤΙΑΥΤΙΚΟΝ ΠΝΕΥΜΑ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»,²²² η εφημερίδα αναδεικνύει την αγανάκτηση, όπως γράφει, των Ελλήνων έναντι των Αμερικάνων, εξ αιτίας του Κυπριακού, αλλά παράλληλα επισημαίνει ότι η Αμερική παραμένει πάντοτε ο υπ. αριθμόν ένα σύμμαχος της Ελλάδας. Η *Καθημερινή* δε ξεχνά ότι απευθύνεται σε Δεξιούς αναγνώστες οι οποίοι ανήκουν σε φιλοδυτική πολιτική παράταξη που υποστηρίζεται από την αμερικάνικη εξωτερική πολιτική. Προσπαθεί να ισοροπήσει την αφήγησή της ανάμεσα στα έντονα αντιαμερικανικά αισθήματα της Κοινής Γνώμης και τη διαχρονική καλή σχέση της Δεξιάς παράταξης με τον αμερικάνικο παράγοντα.

Η προεκλογική περίοδος των αμερικάνικων εκλογών έλαβε χώρα κατά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου. Η ψυχροπολεμική ατμόσφαιρα της εποχής επηρέασε και το λόγο των υποψηφίων. Οι υποψήφιοι στις ομιλίες τους έκαναν συχνές αναφορές στη Σοβιετική Ένωση και στον κομμουνιστικό κίνδυνο. Την εποχή εκείνη η κομμουνιστική φοβία ήταν διάχυτη στα κράτη του «δυτικού» συνασπισμού. Ο φόβος του κομμουνιστικού επεκτατισμού μέσω ενός πολέμου ήταν υπαρκτός. Η αμερικάνικη Κοινή Γνώμη ανησυχούσε ποιος από τους υποψήφιους προέδρους θα μπορέσει να χειριστεί καλύτερα τα θέματα της εξωτερικής πολιτικής.

Τα κυριότερα θέματα αυτής της περιόδου του Ψυχρού Πολέμου γίνονται και τα βασικά θέματα στην προεκλογική εκστρατεία των υποψηφίων. Θέματα όπως η κρίση-πόλεμος του Suez, ο περιορισμός των πυρηνικών όπλων και οι αγώνες των υποδουλωμένων λαών για την ανεξαρτησία τους, είναι τα κυρίαρχα στη θεματολογία των Eisenhower και Stevenson.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες απόκτησαν ατομικά όπλα κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκόσμιου Πολέμου και έκαναν χρήση αυτών στη Hiroshima (6 Αυγούστου του 1945) και το Nagasaki (9 Αυγούστου του 1945). Το Σεπτέμβριο του 1949 πραγματοποίησε η Σοβιετική Ένωση την πρώτη επιτυχημένη δοκιμή ατομικής βόμβας. Λίγο αργότερα (Οκτώβριο του 1956) θα αποκτήσει και η Μεγάλη Βρετανία ατομικά όπλα (η Γαλλία πραγματοποίησε την πρώτη επιτυχή δοκιμή ατομικής βόμβας το Φεβρουάριο του 1960). Ο πόλεμος της Κορέας έδειξε ότι μία πολεμική κλιμάκωση, με τη συμμετοχή των υπερδυνάμεων, σε έναν τοπικό πόλεμο μπορεί να λάβει παγκόσμιες διαστάσεις και η ύπαρξη ατομικών όπλων στα οπλοστάσιά τους

²²¹ Καθημερινή, φ. 14/7/1956.

²²² Καθημερινή, φ. 30/10/1956.

έκανε το ενδεχόμενο ενός νέου παγκόσμιου πολέμου με την χρήση αυτών κάτι περισσότερο από σίγουρο.

Η *Αυγή* αναδεικνύει τη διαφορά στον προεκλογικό λόγο των δύο υποψηφίων για την προεδρία στο θέμα των ατομικών όπλων. Μέσα από άρθρα της παρουσιάζει τη θέση του Stevenson για συνεργασία με τη Σοβιετική Ένωση προκειμένου να επιτευχθεί ο περιορισμός των ατομικών όπλων και η αναστολή των ατομικών δοκιμών. Στον αντίποδα η *Αυγή* παρουσιάζει τον Eisenhower αρνητικό στον περιορισμό των ατομικών όπλων, άρνηση η οποία, σύμφωνα με την *Αυγή*, θα δυσχεράνει τη θέση του κατά την προεκλογική περίοδο. Ενδεικτικοί της πολιτικής επικοινωνίας είναι και οι τίτλοι των άρθρων της *Αυγής*, «ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΘΕΡΜΟΠΥΡΗΝΙΚΩΝ ΔΟΚΙΜΩΝ ΖΗΤΕΙ Ο κ. ΣΤΗΒΕΝΣΟΝ»²²³ και με υπότιτλο «Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ ΑΙΖΕΝΧΑΟΥΕΡ ΗΓΝΟΗΣΕ ΤΗΝ ΑΥΞΑΝΟΜΕΝΗ ΕΠΙΘΥΜΙΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΩΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ ΚΑΙ ΔΥΣΕΩΣ», «Ο ΑΙΖΕΝΧΑΟΥΕΡ ΑΠΕΡΡΙΨΕ ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ ΤΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΡΓΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΘΕΡΜΟΠΥΡΗΝΙΚΩΝ ΔΟΚΙΜΩΝ»,²²⁴ «[...] Η ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΚΑΤΑΡΓΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΔΟΚΙΜΩΝ ΔΥΣΧΕΡΑΙΝΕΙ ΤΗΝ ΘΕΣΙΝ ΤΟΥ ΑΙΖΕΝΧΑΟΥΕΡ».²²⁵

Με τελείως διαφορετική ανάγνωση παρουσίασε το θέμα του περιορισμού των ατομικών όπλων, στον προεκλογικό λόγο των δύο υποψηφίων, η *Καθημερινή*. Μέσα από τα άρθρα ξένων επιφανών προσωπικοτήτων όπως ο Walter Lippmann²²⁶ και οι Joseph και Stewart Alsop,²²⁷ που δημοσίευσε, τα οποία τα ανακοίνωνε και ως αποκλειστικότητες, ο Eisenhower παρουσιάζεται ως ειρηνοποιός, ως ο πολιτικός που πέτυχε να τερματίσει τον πόλεμο της Κορέας και που δεν ενέπλεξε τις Ηνωμένες Πολιτείες στην κρίση-πόλεμο του Suez. Στο άρθρο των Joseph και Stewart Alsop, με τίτλο «ΘΑ ΣΥΜΦΩΝΗΣΟΥΝ ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΔΙΑ ΤΟΝ ΑΦΟΠΛΙΣΜΟ;», διαβάζουμε ότι ο Eisenhower ήταν υπέρ του περιορισμού των ατομικών όπλων αλλά οι προσπάθειές του συνάντησαν την άρνηση της Σοβιετικής Ένωσης όπως αυτή διατυπώθηκε από τον Andrei Gromyko στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών.

Στη βάση της ψυχροπολεμικής ρητορικής εντάσσονται και άρθρα της *Καθημερινής* σχετικά με τις θέσεις των Eisenhower και Stevenson σε θέματα

²²³ *Αυγή*, φ. 3/10/1956.

²²⁴ *Αυγή*, φ. 12/10/1956.

²²⁵ *Αυγή*, φ. 17/10/1956.

²²⁶ *Καθημερινή*, φ. 31/8/1956.

²²⁷ *Καθημερινή*, φ. 13/7/1956.

εξωτερικής πολιτικής. Ακολούθως παρατίθενται ενδεικτικά σχετικοί τίτλοι άρθρων του Walter Lippmann, «Η ΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ»,²²⁸ «ΟΙ ΡΕΠΟΥΜΠΛΙΚΑΝΟΙ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΥΠΟΔΟΥΛΩΜΕΝΩΝ ΛΑΩΝ»,²²⁹ «Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΑΙΖΕΝΧΑΟΥΕΡ ΚΑΙ Η ΕΙΡΗΝΗ ΕΙΣ ΤΗΝ Μ. ΑΝΑΤΟΛΗΝ»,²³⁰ «ΠΩΣ ΒΛΕΠΟΥΝ ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΣΟΥΕΖ»,²³¹ «Ο “ΤΙΤΟΙΣΜΟΣ” ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΥ»,²³² «ΔΙΑΤΙ ΤΑ ΗΝΩΜΕΝΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΑΝΕΛΑΒΑΝ ΤΑΣ ΕΥΘΥΝΑΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΗΓΕΣΙΑΝ ΤΟΥ ΔΥΤ. ΚΟΣΜΟΥ». ²³³ Στα άρθρα αυτά αποτυπώνεται το ιδεολογικό – πολιτικό «κλίμα» της εποχής όπως αυτό αφηγείται από το «δυτικό» συνασπισμό καθώς και ο ηγετικός ρόλος των Ηνωμένων Πολιτειών σε αυτόν το συνασπισμό. Ο Walter Lippmann αναφερόμενος στην προεκλογική ρητορική των δύο υποψηφίων δίνει μεγάλη βαρύτητα στα θέματα εξωτερικής πολιτικής και παρουσιάζει τον Eisenhower περισσότερο καταρτισμένο και δυναμικό στο χειρισμό αυτών των θεμάτων σε σχέση με τον Stevenson.

Σε αναδημοσίευση άρθρων του σοβιετικού περιοδικού *New Times* με τίτλο «ΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΣΤΗΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΗΠΑ;»²³⁴ οι αναγνώστες της *Αυγής* πληροφορούνταν για θέματα της αμερικάνικης εξωτερικής πολιτικής. Η αμερικάνικη εξωτερική πολιτική εμφανίζεται να εκφράζεται μέσα από δύο κέντρα. Στο πρώτο βρίσκεται ο πρόεδρος Eisenhower και στο δεύτερο ο αντιπρόεδρος Nixon και ο υπουργός των εξωτερικών John Foster Dulles. Στα άρθρα αυτά διαβάζουμε για τον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό που προσπαθεί να απομονώσει το ειρηνόφιλο σοσιαλιστικό στρατόπεδο και ότι πιθανή επανεκλογή του Eisenhower θα απομονώσει τις Ηνωμένες Πολιτείες. Σχετικό είναι και άρθρο²³⁵ της *Αυγής* στο οποίο δημοσιεύονται δηλώσεις του Stevenson ο οποίος επικρίνει τον Eisenhower για το χειρισμό των εξωτερικών υποθέσεων και προτείνει αλλαγές στον τομέα αυτό.

Κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου η ιδεολογική αντιπαράθεση επεκτάθηκε και στις επιδόσεις των ανταγωνιζομένων κοινωνικών συστημάτων, «ανατολικού» και «δυτικού», σε σχέση με τη ζωή του μέσου πολίτη. Η «κούρσα» για

²²⁸ Καθημερινή, φ. 4/5/1956.

²²⁹ Καθημερινή, φ. 10/8/1956.

²³⁰ Καθημερινή, φ. 26/9/1956.

²³¹ Καθημερινή, φ. 10/10/1956.

²³² Καθημερινή, φ. 26/10/1956.

²³³ Καθημερινή, φ. 6/11/1956.

²³⁴ Αυγή, φύλλα: 21/10/1956, 22/10/1956.

²³⁵ Αυγή, φ. 25/9/1956.

την κατάκτηση των πρωτείων στη βιομηχανική παραγωγή - ισχύ έδειχνε πόσο σημαντικό ήταν για τον κάθε συνασπισμό να έρχεται πρώτος σε επιστημονικά και τεχνολογικά επιτεύγματα, αφού έτσι θα μπορούσε να ισχυρίζεται ότι το πολιτικό και οικονομικό του σύστημα ήταν το καλύτερο. Η *Αυγή* σε άρθρο²³⁶ της παρουσίασε την πρώτη προεκλογική ομιλία του Eisenhower. Στην ομιλία αυτή ο Eisenhower θεωρούσε τη βιομηχανική ισχύ της Σοβιετικής Ένωσης, που αύξανε συνεχώς, πρόκληση για τη Δύση και την κατέτασσε στα σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι Ηνωμένες Πολιτείες. Σχετικό είναι και το άρθρο του Γάλλου δημοσιογράφου Marcel Chaigneau με τον τίτλο «Ξύπνα, Αμερική»²³⁷ που δημοσίευσε η *Αυγή*. Στο άρθρο αυτό, μέσα από παραδείγματα, παρουσιάζεται η μείωση της αμερικάνικης βιομηχανικής παραγωγής και υποστηρίζεται ότι η Αμερική δεν έχει πλέον τα πρωτεία της τεχνολογικής υπεροχής. Το γεγονός αυτό, σύμφωνα με τον δημοσιογράφο, προκάλεσε αναταραχή στην αμερικάνικη κοινωνία η οποία αισθανόταν να απειλείται και «γέννησε» μία εκστρατεία με «πολεμικό σάλπισμα» το σύνθημα «Ξύπνα Αμερική» και με σκοπό «να μην αφήσουμε την Σοβιετική Ρωσία να μας φθάση».

Σε άρθρο²³⁸ του Βασίλη Σπανόπουλου, του μόνιμου ανταποκριτή της *Καθημερινής* στις Ηνωμένες Πολιτείες, λίγες ημέρες πριν από την ημέρα των εκλογών, διαβάζουμε ότι ο Eisenhower θεωρείται βέβαιος νικητής των εκλογών. Ο δημοσιογράφος αναφερόμενος στη δημοφιλία του Eisenhower γράφει χαρακτηριστικά ότι «η Αμερική είναι ερωτευμένη με τον Άϊκ». Στο ίδιο άρθρο οι αναγνώστες διάβαζαν ότι η προεκλογική περίοδος που ολοκληρωνόταν «δεν παρουσίασε καμία ζοηρότητα».

Από την ημέρα των εκλογών και για αρκετές ημέρες μετά από αυτές, η *Καθημερινή* δημοσίευσε πλήθος άρθρων,²³⁹ αρκετά από αυτά φιλοξενούνταν στην πρώτη σελίδα της εφημερίδας και συνοδεύονταν από φωτογραφικό υλικό, με τα αποτελέσματα των εκλογών καθώς και με πολιτικές αναλύσεις. Αξίζει να αναφερθεί ότι τα άρθρα αυτά καταλάμβαναν λίγες στήλες και ήταν πολύ λιγότερα συγκριτικά με τα αντίστοιχα άρθρα της *Καθημερινής* που αφορούσαν την εκλογή του Eisenhower το 1952. Μέσα από τα άρθρα αυτά οι αναγνώστες της *Καθημερινής* πληροφορούνταν για τη μεγάλη συμμετοχή των ψηφοφόρων στις αμερικάνικες εκλογές, τα αποτελέσματα

²³⁶ *Αυγή*, φ. 20/9/1956.

²³⁷ *Αυγή*, φ. 25/8/1956.

²³⁸ *Καθημερινή*, φ. 2/11/1956.

²³⁹ *Καθημερινή*, φύλλα: 6/11/1956, 7/11/1956, 8/11/1956, 9/11/1956, 10/11/1956, 17/11/1956.

αυτών, το παγκόσμιο ενδιαφέρον που είχε το γεγονός αυτό καθώς και για τα παραλειπόμενα της διαδικασίας.

Η *Αυγή* δεν έδωσε μεγάλη προβολή στο θέμα της εκλογικής διαδικασίας και των αποτελεσμάτων αυτής. Τις επόμενες ημέρες, από αυτή των εκλογών, δημοσίευσε μόνο δύο άρθρα²⁴⁰ για να παρουσιάσει το αποτέλεσμα αυτών. Ο αριθμός των άρθρων ήταν δυσανάλογος μικρός σε σχέση με τον αριθμό των άρθρων που δημοσίευσε καθ' όλη τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου. Στα άρθρα αυτά ενημέρωνε τους αναγνώστες της για την επανεκλογή του Eisenhower και παρουσίαζε συνοπτικά τα αποτελέσματα, για την προεδρία, τη Γερουσία, τη Βουλή των Αντιπροσώπων και την εκλογή των πολιτειακών κυβερνητών.

Η επανεκλογή του Eisenhower συνέπεσε χρονικά με την επίσκεψη στις Ηνωμένες Πολιτείες της ελληνικής αποστολής, με επικεφαλής τον πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Καραμανλή, προκειμένου να παραστεί στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών όπου θα συζητούνταν το Κυπριακό ζήτημα. Ο Eisenhower προσκάλεσε τον Έλληνα πρωθυπουργό στον Λευκό Οίκο για επίσημη συνάντηση και γεύμα. Η *Καθημερινή*, που είχε στηρίξει την εκλογή του Καραμανλή με την ΕΡΕ στις πρόσφατες εκλογές (19 Φεβρουαρίου 1956), δε ξεχνά ότι απευθύνεται σε Δεξιούς αναγνώστες και δίνει μεγάλη προβολή στο γεγονός αυτό το οποίο έγινε κύριο θέμα στα πρωτοσέλιδά της για αρκετές ημέρες. Η εφημερίδα με πλήθος άρθρων,²⁴¹ τα οποία συνοδεύονταν από φωτογραφικό υλικό, ενημέρωνε τους αναγνώστες της για τις λεπτομέρειες της συνάντησης των δύο πολιτικών καθώς και για τα θετικά σχόλια του Eisenhower για τον Καραμανλή. Για το ταξίδι του Καραμανλή στις Ηνωμένες Πολιτείες η *Αυγή* δημοσίευσε μόνο ένα άρθρο,²⁴² λίγων γραμμών, χωρίς να αναφέρει ότι θα πραγματοποιηθεί συνάντηση με τον Eisenhower.

Χαρακτηριστικό της ψυχροπολεμικής πόλωσης, που επικρατούσε και στην Ελλάδα, είναι το γεγονός ότι η *Καθημερινή* καθ' όλη την προεκλογική περίοδο, αλλά και μετά από αυτήν δε δημοσίευσε άρθρα δημοσιογράφων ή εφημερίδων από τις χώρες του «ανατολικού» συνασπισμού.

²⁴⁰ *Αυγή*, φύλλα: 7/11/1956, 8/11/1956.

²⁴¹ *Καθημερινή*, φύλλα: 15/11/1956, 16/11/1956, 17/11/1956, 20/11/1956.

²⁴² *Αυγή*, φ. 9/11/1956.

3.2.1 Σύνοψη της Παρουσίασης των Εκλογών του 1956

Έχοντας αποτυπώσει την παρουσίαση των αμερικάνικων εκλογών του 1956 μέσα από τις εφημερίδες *Καθημερινή* και *Αυγή* μπορούμε να εξαγάγουμε χρήσιμα συμπεράσματα αφενός μεν για το εν λόγω θέμα, αφετέρου δε για την περίοδο στην οποία αυτό εντάσσεται.

Η *Αυγή* δίνει σημαντική προβολή στο θέμα των αμερικάνικων εκλογών με πλήθος άρθρων τα οποία πληθαίνουν όσο πλησιάζει η ημέρα διεξαγωγής των εκλογών. Τα περισσότερα από αυτά τα άρθρα τα δομεί σε κοινωνικά και ταξικά προβλήματα της αμερικάνικης κοινωνίας και στη συνέχεια της αφήγησης τα συνδέει με τους δύο υποψηφίους και τις επικείμενες εκλογές.

Η αφήγηση της *Αυγής* είναι επηρεασμένη από την επικρατούσα ψυχροπολεμική ρητορική και τις Αριστερές της καταβολές και δεν επικεντρώνεται μόνο στο θέμα των εκλογών αλλά και σε γενικότερα αμερικάνικα θέματα τα οποία και σχολιάζει. Παρουσιάζει το αφήγημα ότι οι δύο υποψήφιοι έχουν κοινό πρόγραμμα το οποίο είναι επικεντρωμένο στα θέματα εξωτερικής πολιτικής υποβαθμίζοντας τα σοβαρά προβλήματα της αμερικάνικης κοινωνίας. Μέσα από τα άρθρα της προβάλλει ότι οι Eisenhower και Stevenson είναι εκπρόσωποι οικονομικών συμφερόντων, τα οποία μάχονται για να επικρατήσει ο υποψήφιος που υποστηρίζουν.

Η *Αυγή* μέσα από τα άρθρα της παίρνει θέση υπέρ της υποψηφιότητας Stevenson, πιθανόν γιατί αυτόν υποστηρίζουν τα αμερικάνικα εργατικά συνδικάτα. Ο Ψυχρός Πόλεμος ήταν κατεξοχήν ιδεολογικός πόλεμος και στα πλαίσια αυτής της διαπάλης η εφημερίδα δημοσιεύει άρθρα ξένων δημοσιογράφων μέσω των οποίων επιχειρείται η αποδόμηση του αμερικάνικου «ονείρου» και του αμερικάνικου τρόπου ζωής.

Η *Καθημερινή* δίνει μεγάλη προβολή στο θέμα με πολλά άρθρα, που δημοσιεύονται σε κεντρικά σημεία της εφημερίδας και τα οποία καταλαμβάνουν αρκετές στήλες. Επίσης δημοσιεύει άρθρα αμερικανών δημοσιογράφων και πολιτικών αναλυτών οι οποίοι συμπλέουν με την αφήγηση της εφημερίδας.

Η εφημερίδα σαφώς επηρεασμένη, όπως και η *Αυγή*, από την επικρατούσα ψυχροπολεμική ρητορική, δεν ξεχνάει ότι απευθύνεται σε Δεξιούς αναγνώστες και μέσα από άρθρα της παρουσιάζει ομιλίες των υποψηφίων που αναφέρονται στον κομμουνιστικό κίνδυνο. Δεν παίρνει θέση υπέρ κάποιου υποψηφίου αφού παρουσιάζει και τους δύο ως εκπροσώπους της αστικής κοινωνίας οι οποίοι έχουν

κοινό προεκλογικό πρόγραμμα. Η *Καθημερινή* μέσα από τα άρθρα της παρουσιάζει ιδιαίτερα τα θέματα της εξωτερικής πολιτικής και δε δημοσιεύει θέματα σχετικά με την αμερικάνικη κοινωνία που απασχόλησαν τους Eisenhower και Stevenson κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου.

Κοινά σημεία σύμπλευσης, με μικρές παρόλο αυτά αποκλίσεις, είναι η παρουσίαση των θέσεων των υποψηφίων στα θέματα του Κυπριακού και του Αντιαμερικανισμού. Τα δύο αυτά διαπαραταξιακά θέματα «πλησιάζουν» τη Δεξιά αφήγηση της *Καθημερινής* και την Αριστερή αφήγηση της *Αυγής*.

3.3 Η Παρουσίαση των Εκλογών του 1960 Μέσα από τις Εφημερίδες

Η εφημερίδα *Καθημερινή* παρουσίασε τις εκλογές μέσα από άρθρα, του μόνιμου ανταποκριτή της, στη Νέα Υόρκη (New York) και στην Ουάσινγκτον (Washington D.C), Σ. Κοντομήτρου,²⁴³ του ανταποκριτή της στη Bonn (Βόννη), Β. Σπανόπουλου,²⁴⁴ της «Ιδιαιτέρας Υπηρεσίας»²⁴⁵ (London, Paris, Oslo, New York, Washington D.C, Los Angeles, Honolulu - Hawaii, Norfolk - Virginia, Chicago, Hayannis Port - Massachusetts, Palm Beach - Florida, Miami, Johnson City - Texas, Tokyo), ξένων προσωπικοτήτων όπως ο Walter Lippmann,²⁴⁶ ο Roscoe Drummond,²⁴⁷ ο Joseph Alsop,²⁴⁸ ο John Rogers²⁴⁹ και ελλήνων πολιτικών όπως ο Γρηγόρης Κασιμάτης²⁵⁰ και ο Παναγιώτης Πιπινέλης.²⁵¹

Έδινε μεγάλη βαρύτητα και προβολή στα άρθρα αυτά τα οποία καταλάμβαναν μεγάλο χώρο στις στήλες της πρώτης²⁵² (τα περισσότερα άρθρα της πρώτης σελίδας δημοσιεύτηκαν μετά την ημέρα των εκλογών), της τελευταίας καθώς και της σελίδας υπ' αριθμ. 4 ή 6 που αφορούσε «ΕΣΩΤΕΡΙΚΑΙ – ΕΞΩΤΕΡΙΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ». Τα περισσότερα από αυτά τα άρθρα συνοδεύονταν από φωτογραφίες κυρίως μικρών

²⁴³ *Καθημερινή*, φύλλα: 11/11/1960, 13/11/1960, 17/11/1960, 18/11/1960.

²⁴⁴ *Καθημερινή*, φ. 6/11/1960.

²⁴⁵ *Καθημερινή*, φύλλα: 15/7/1960, 17/7/1960, 6/8/1960, 7/8/1960, 21/8/1960, 2/9/1960, 23/10/1960, 29/10/1960, 1/11/1960, 2/11/1960, 3/11/1960, 5/11/1960, 6/11/1960, 8/11/1960, 9/11/1960, 10/11/1960, 11/11/1960, 12/11/1960, 13/11/1960, 15/11/1960, 17/11/1960, 18/11/1960, 19/11/1960, 22/11/1960, 23/11/1960.

²⁴⁶ *Καθημερινή*, φύλλα: 29/10/1960, 8/11/1960, 13/11/1960.

²⁴⁷ *Καθημερινή*, φ. 26/8/1960.

²⁴⁸ *Καθημερινή*, φύλλα: 16/11/1960, 17/11/1960.

²⁴⁹ *Καθημερινή*, φ. 10/11/1960.

²⁵⁰ *Καθημερινή*, φ. 30/10/1960.

²⁵¹ *Καθημερινή*, φ. 20/11/1960.

²⁵² *Καθημερινή*, φύλλα: 26/8/1960, 30/8/1960, 30/10/1960, 1/11/1960, 8/11/1960, 9/11/1960, 10/11/1960, 11/11/1960, 12/11/1960, 13/11/1960, 17/11/1960, 18/11/1960, 19/11/1960, 20/11/1960.

διαστάσεων. Όσο πλησίαζε η ημέρα των εκλογών τόσο πλήθαιναν τα άρθρα σε στήλες στην πρώτη σελίδα της εφημερίδας. Από την επομένη ημέρα των εκλογών και για αρκετές ημέρες η *Καθημερινή* παρουσίασε μέσα από πλήθος άρθρων της, κυρίως στην πρώτη σελίδα, το αποτέλεσμα των εκλογών, αναλύσεις επί αυτού, συνεντεύξεις και παραλειπόμενα των εκλογών.

Η εφημερίδα *Αυγή* παρουσίασε τις αμερικάνικες εκλογές μέσα από άρθρα του μόνιμου ανταποκριτή της, στη Νέα Υόρκη (New York) και στην Ουάσινγκτον (Washington D.C), Χρήστου Νικολόπουλου,²⁵³ της «Ιδιαιτέρας Υπηρεσίας»²⁵⁴ {New York, Chicago, Washington D.C, Bonn, Warsaw, Leopoldville (σημερινή Kinshasa) - Congo, Tunis - Tunisia}, της εφημερίδας *Times*²⁵⁵ (New York), του σοβιετικού πρακτορείου ειδήσεων *Tass*,²⁵⁶ της σοβιετικής εφημερίδας²⁵⁷ *Izvestia*,²⁵⁸ του Giuseppe Boffa,²⁵⁹ πολιτικού και αρθρογράφου στην εφημερίδα *L'Unita*,²⁶⁰ του E. Πεντελέσκα,²⁶¹ καθώς και από άρθρα που προέκυψαν από εκπομπές του ραδιοφωνικού σταθμού της Μόσχας²⁶² (Moscow).

Η δημοσίευση των άρθρων, της *Αυγής*, γίνονταν στην πρώτη σελίδα²⁶³ (τα περισσότερα άρθρα της πρώτης σελίδας δημοσιεύτηκαν μετά την ημέρα των εκλογών), καθώς και στις εσωτερικές σελίδες της εφημερίδας και κατά κύριο λόγο καταλάμβαναν αρκετές στήλες και ορισμένα από αυτά συνοδεύονταν από φωτογραφίες μικρών διαστάσεων.²⁶⁴

Τα πρώτα άρθρα που δημοσίευσαν οι δύο εφημερίδες, *Καθημερινή* και *Αυγή*, είχαν ως θέμα τα συνέδρια των κομμάτων, Δημοκρατικού και Ρεπουμπλικανικού, και

²⁵³ *Αυγή*, φύλλα: 10/7/1960, 31/7/1960, 7/8/1960, 10/8/1960, 12/8/1960, 26/8/1960, 12/10/1960, 3/11/1960, 4/11/1960, 5/11/1960.

²⁵⁴ *Αυγή*, φύλλα: 12/10/1960, 26/10/1960, 27/10/1960, 28/10/1960, 2/11/1960, 3/11/1960, 4/11/1960, 5/11/1960, 8/11/1960, 9/11/1960, 10/11/1960, 11/11/1960, 12/11/1960.

²⁵⁵ *Αυγή*, φ. 28/10/1960.

²⁵⁶ *Αυγή*, φ. 28/10/1960.

²⁵⁷ Η *Izvestia* είναι καθημερινή εφημερίδα που εκδίδεται στη Ρωσία. Ιδρύθηκε το 1917 και διαχρονικά εξέφραζε τις επίσημες θέσεις της Σοβιετικής κυβέρνησης.

²⁵⁸ *Αυγή*, φ. 10/11/1960.

²⁵⁹ *Αυγή*, φύλλα: 30/9/1960, 1/10/1960.

²⁶⁰ Η εφημερίδα *L'Unita* ήταν ιταλική εφημερίδα, ιστορική φωνή της ιταλικής Αριστεράς. Ξεκίνησε ως επίσημη εφημερίδα του Ιταλικού Κομμουνιστικού Κόμματος και στη συνέχεια των Δημοκρατικών της Αριστεράς. Ιδρυτής της εφημερίδας ήταν ο Antonio Gramsci.

²⁶¹ *Αυγή*, φ. 13/11/1960 (στην εφημερίδα αναγράφεται ως E. Πεντελέσκας προφανώς είναι ο Βαγγέλης Παντελέσκος υπεύθυνος του εξωτερικού τμήματος της εφημερίδας).

²⁶² *Αυγή*, φ. 10/11/1960.

²⁶³ *Αυγή*, φύλλα: 3/11/1960, 4/11/1960, 5/11/1960, 9/11/1960, 10/11/1960, 11/11/1960, 13/11/1960.

²⁶⁴ *Αυγή*, φύλλα: 10/7/1960, 7/8/1960, 10/8/1960, 26/8/1960, 1/10/1960, 12/10/1960, 9/11/1960, 10/11/1960, 11/11/1960.

την εκλογή από αυτά των υποψηφίων προέδρων για τις προεδρικές εκλογές του Νοεμβρίου του 1960.

Η *Καθημερινή* στο άρθρο με θέμα «Ο κ. ΤΖΩΝ ΚΕΝΝΕΝΤΥ ΕΞΕΛΕΓΗ ΧΘΕΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ»²⁶⁵ μας ενημερώνει για την άνετη επικράτηση του Kennedy έναντι των εσωκομματικών του αντιπάλων. Χαρακτηριστικά γράφει «Ο κ. Κέννεντυ κατήγαγε περιφανή νίκη, επιβληθείς άλλων ισχυρών προσωπικοτήτων του κόμματος, [...]». Ο Kennedy είχε μεγάλο ανταγωνισμό και αντιμετώπισε πολλές δυσκολίες μέχρι να λάβει το χρίσμα του υποψηφίου προέδρου από το συνέδριο των Δημοκρατικών. Οι εσωκομματικοί του αντίπαλοι και ιδίως ο Adlai Stevenson και ο Lyndon B. Johnson είχαν ισχυρά ερείσματα στο κόμμα των Δημοκρατικών καθώς ο πρώτος ήταν ο Δημοκρατικός υποψήφιος για τις εκλογές του 1952 και του 1956 και ο δεύτερος ήταν ο επικεφαλής των Δημοκρατικών γερουσιαστών στο σώμα της Γερουσίας από το 1953 έως το 1960. Ο Kennedy αναγνωρίζοντας τη δυναμική του εσωκομματικού του αντιπάλου Lyndon B. Johnson θα τον επιλέξει ως υποψήφιο αντιπρόεδρο, στη συνέχεια του ίδιου άρθρου διαβάζουμε «Ο κ. Κέννεντυ ανακοίνωσε απόψε ότι επιθυμεί τον κ. Λύντον Τζόνσον ως υποψήφιο αντιπρόεδρο του δημοκρατικού κόμματος [...]».

Η *Αυγή* έδινε μεγάλη προβολή στο θέμα της εκλογής των υποψηφίων προέδρων από τα συνέδρια των κομμάτων. Με συνεχή άρθρα του ανταποκριτή της στις Ηνωμένες Πολιτείες, Χρήστου Νικολόπουλου, μας ενημερώνει για τις διεργασίες, φανερές και «υπόγειες», που λαμβάνουν χώρα πριν αλλά και κατά τη διάρκεια των συνεδρίων των δύο κομμάτων. Μέσα από τα άρθρα της προέβαλε το αφήγημα ότι πίσω από την επιλογή των υποψηφίων προέδρων βρίσκονται μεγάλα συμφέροντα που ελέγχουν τα δύο κόμματα. Στο άρθρο της *Αυγής* με τίτλο «ΠΟΙΟΙ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΨΗΦΙΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΤΩΝ ΗΠΑ;»²⁶⁶ διαβάζουμε:

οι αντιπρόσωποι των συνεδρίων, που ρίχνουν την ψήφο τους σύμφωνα με τις υπαγορεύσεις των μεγάλων συμφερόντων τα οποία ελέγχουν τον μηχανισμό και των δύο κομμάτων και αποτελούν τον καθοριστικό παράγοντα στις υποδείξεις. Από τα συμφέροντα αυτά, το ισχυρότερο και εγκυρότερο είναι το λεγόμενο "ανατολικό κεφάλαιο", που έχει την τελευταία λέξη ως προς το ποιος θα προκριθεί μέσα στα δύο κόμματα για την προεδρική υποψηφιότητα.

²⁶⁵ *Καθημερινή*, φ. 15/7/1960.

²⁶⁶ *Αυγή*, φ. 10/7/1960.

[...] Συνεπώς, μιά χούφτα πλουτοκράτες προκαθορίζουν τους υποψηφίους ο δε λαός καλείται κατόπιν να δώσει την ψήφο του χωρίς να έχει άλλη εκλογή. [...].

Σε άλλο άρθρο της *Αυγής* με τίτλο «Η ΕΚΛΟΓΗ ΤΟΥ KENNEDY ΕΙΧΕ ΠΡΟΚΑΘΟΡΙΣΘΗ»²⁶⁷ και υπότιτλο «Οι αντιπρόσωποι ήθελαν τον Στήβενσον, αλλά ψήφισαν αυτόν που υπέδειξαν τα μεγάλα οικονομικά συγκροτήματα» διαβάζουμε:

Η υπόδειξις του γερουσιαστού Τζων Κέννεντυ ως προεδρικού υποψηφίου στο συνέδριο του Δημοκρατικού κόμματος, [...] είχε εκ των προτέρων εξασφαλίσει την επιδοκιμασία και υποστήριξι της κομματικής ηγεσίας και των ισχυρών συμφερόντων που βρίσκονται πίσω από αυτή. [...] η δημοκρατική ηγεσία πιεζόμενη από τα μεγάλα συμφέροντα, δεν θέλησε την αλλαγή, ούτε πρόεδρο έναν φιλελεύθερο. Προτίμησε, αντίθετα, τον πλουτοκράτη Κέννεντυ (ο πατέρας του έχει 400.000.000 δολάρια), που είναι στενά συνδεδεμένος μαζί τους και που είναι βέβαιοι, ότι θα ακολουθήση πιστά τις υποδείξεις τους. [...].

Στο ίδιο άρθρο γίνεται και εκτενής αναφορά στο συνέδριο των Δημοκρατικών το οποίο χαρακτηρίζεται ως «τσίρκολο» και «ανιαρό» και ότι το σπουδαιότερο θέαμα ήταν «τα κοριτσόπουλα, που με τα θέλγητρα και το μακιγιάρισμά τους προορίζονταν να τραβήξουν ψήφους. [...]». Στα πλαίσια της παρουσίασης του συνεδρίου των Δημοκρατικών είναι και οι χαρακτηρισμοί για την ανακοίνωση του Lyndon B. Johnson ως υποψήφιου αντιπροέδρου. Ο αρθρογράφος χαρακτηρίζει τον Johnson ως «έναν από τους αντιδραστικότερους ηγέτες του ρατσιστικού Νότου» που εξελέγη με «ταχυδακτυλουργικό τρόπο». Η *Αυγή* κρατάει την ίδια ρητορική και για το συνέδριο των Ρεπουμπλικάνων. Σε άρθρο της με τίτλο «Η ΣΥΝΑΛΛΑΓΗ ΝΙΞΟΝ – ΡΟΚΦΕΛΛΕΡ»²⁶⁸ και υπότιτλο «ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΦΑΡΣΑ ΤΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ, Η ΧΟΛΛΥΓΟΥΝΤΙΑΝΗ ΚΩΜΩΔΙΑ ΤΩΝ ΡΕΠΟΥΜΠΛΙΚΑΝΩΝ» χαρακτηρίζει τον Richard Nixon ως ο «εκλεκτός των μονοπωλίων». Στη συνέχεια του ίδιου άρθρου μας ενημερώνει για τη «συναλλαγή» μεταξύ των Nixon και Rockefeller, των δύο βασικών εσωκομματικών διεκδικητών του χρίσματος των Ρεπουμπλικάνων για την υποψηφιότητα προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών. Η «συναλλαγή», σύμφωνα με την *Αυγή*, έγινε «έπειτα από

²⁶⁷ *Αυγή*, φ. 31/7/1960.

²⁶⁸ *Αυγή*, φ. 10/8/1960.

δωρη μυστική συνομιλία» και προέβλεπε ότι ο Rockefeller θα απέσυρε την υποψηφιότητά του και θα στήριζε την υποψηφιότητα του Nixon και σε αντάλλαγμα ο Nixon, εάν εκλεγόταν, θα διορίζε τον Rockefeller ως υπουργό των εξωτερικών.

Οι δύο εφημερίδες συμφωνούν ότι ο Nixon και ο Kennedy έχουν κοινό προεκλογικό πρόγραμμα το οποίο είναι επικεντρωμένο στα θέματα εξωτερικής πολιτικής. Γράφει ο Γρηγόρης Κασιμάτης στην *Καθημερινή* σε άρθρο του με τίτλο «ΝΙΞΟΝ Ή ΚΕΝΝΕΝΤΥ;»²⁶⁹ ότι «[...] οιοσδήποτε από τους δύο Προέδρους και αν εκλεγεί, θα ακολουθήσει εις τας γενικάς γραμμάς την ίδιαν πολιτικήν. [...]». Στο ίδιο μήκος κύματος είναι και το άρθρο²⁷⁰ του Roscoe Drummond, στην ίδια εφημερίδα, όπου μας ενημερώνει ότι οι ομοιότητες μεταξύ του Nixon και του Kennedy είναι εμφανέστερες από τις διαφορές τους. Σε άλλο άρθρο²⁷¹ της *Καθημερινής* διαβάζουμε ότι «[...] τα προγράμματα που ανέπτυξαν οι δύο υποψήφιοι στηρίζονται επί της ανάγκης ενισχύσεως της αμερικάνικης ηγεσίας εις τον κόσμον και της προστασίας της ελευθερίας των λαών από τον κίνδυνον της κομμουνιστικής κατακτήσεως, με ταυτόχρονον ενίσχυσιν της εσωτερικής ευημερίας των Αμερικανών [...]».

Στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγει και η *Αυγή* όπου με σχετικά άρθρα αναδεικνύει τις ομοιότητες στον πολιτικό λόγο των δύο υποψηφίων. Αντιπροσωπευτικό είναι το άρθρο της *Αυγής* με τον ευρηματικό τίτλο «ΡΕΠΟΥΜΠΛΙΚΑΝΟΙ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΙ ΕΜΦΑΝΙΖΟΝΤΑΙ ΤΩΡΑ ΩΣ ... ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΑΙ»²⁷² όπου τονίζει ότι οι δύο υποψήφιοι προσπαθούν να εξαπατήσουν τους αμερικανούς εκλογείς λέγοντας ότι έχουν σοσιαλιστικά προγράμματα και σημειώνει ότι «[...] οι Ρεπουμπλικάνοι [...] παρουσίασαν ένα πρόγραμμα που τίποτα δεν το κάνει να διακρίνεται από το πρόγραμμα των Δημοκρατικών.».

Η *Αυγή* μέσα από άρθρα της κάνει κριτική στα αποτελέσματα της διακυβέρνησης Eisenhower. Χαρακτηριστικό είναι το άρθρο του Giuseppe Boffa, πολιτικού και αρθρογράφου στην εφημερίδα *L'Unita*, με τίτλο «Η ΧΡΕΩΚΟΠΙΑ ΤΟΥ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΥ ΣΤΙΣ ΗΠΑ».²⁷³ Παρόμοιας θεματολογίας είναι και τα άρθρα με τίτλο «ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ ΖΗΤΟΥΝ ΜΙΑ ΠΟΛΥΠΛΕΥΡΗ ΑΛΛΑΓΗ»²⁷⁴ και «ΑΝΑΒΑΛΛΕΤΑΙ ΕΠ' ΑΟΡΙΣΤΟΝ Η ΣΥΖΗΤΗΣΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ

²⁶⁹ Καθημερινή, φ. 30/10/1960.

²⁷⁰ Καθημερινή, φ. 26/8/1960.

²⁷¹ Καθημερινή, φ. 8/11/1960.

²⁷² Αυγή, φ. 26/10/1960.

²⁷³ Αυγή, φύλλα: 30/9/1960, 1/10/1960 (δημοσιεύεται σε συνέχειες σε δύο άρθρα).

²⁷⁴ Αυγή, φ. 7/8/1960.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΝΕΓΡΩΝ».²⁷⁵ Η εφημερίδα, μέσα από τα άρθρα της, παρουσιάζει τον αμερικάνικο τρόπο ζωής ο οποίος, εκ πρώτης άποψης, εμφανίζεται εντυπωσιακός. Σχετικά διαβάζουμε ότι «το υψηλό επίπεδο της ζωής στις ΗΠΑ έχει γίνει το κυριότερο αξίωμα του σημερινού δυτικού κόσμου». Στη συνέχεια των άρθρων και με την αναφορά σε προβλήματα της αμερικάνικης κοινωνίας όπως οι φυλετικές διακρίσεις, αποδομείται ο αμερικάνικος τρόπος ζωής και τονίζεται ότι τα προεκλογικά προγράμματα των δύο υποψηφίων δεν θα επιφέρουν αλλαγή της τρέχουσας κοινωνικής κατάστασης διότι όπως γράφει «Ο αμερικανικός λαός, που καλείται να δώσει την ψήφο του υπέρ των υποψηφίων των Ρεπουμπλικανών, ή των Δημοκρατικών, δοκιμάζει πικρή απογοήτευσί, μελετώντας τα προγράμματα των δύο κομμάτων. [...]».

Η *Αυγή* κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου θέλοντας να σατιρίσει τον αμερικάνικο τρόπο ζωής δημοσίευσε σε συνέχειες το έργο του Φιλανδού, συγγραφέα και δημοσιογράφου, Martti Larni «Ο ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΣΠΟΝΔΥΛΟΣ ή τσαρλατάνος χωρίς να το θέλη», το οποίο είναι μια δηκτική σάτιρα του αμερικάνικου τρόπου ζωής. Ο Martti Larni περιγράφει, με τις υπερβολές που χαρακτηρίζουν τη σάτιρα, την αυξανόμενη ανεργία, την υποαπασχόληση των εργαζομένων, το πρόβλημα της στέγης και την ακριβή ιατρική και νοσοκομειακή περίθαλψη.

Ο Kennedy ήταν καθολικός στο θρήσκευμα, αυτό δεν πέρασε απαρατήρητο και τα θρησκευτικά πιστεύω του Kennedy έγιναν πεδίο αντιπαράθεσης κατά την προεκλογική περίοδο. Ο Howard Penniman σημειώνει ότι οι καθολικοί έδωσαν την ψήφο τους στον Kennedy σε αναλογία πέντε προς ένα.²⁷⁶ Το γεγονός ότι η θρησκεία έπαιξε κάποιο ρόλο στην ψηφοφορία δεν μπορεί να αμφισβητηθεί, ωστόσο δεν γνωρίζουμε αν το γεγονός ότι ο Kennedy ήταν καθολικός έδρασε θετικά ή αρνητικά στην υποψηφιότητά του καθόσον θα πρέπει να συνυπολογιστεί και η ψήφος των υπόλοιπων θρησκευτικών ομάδων.

Σε άρθρο της *Αυγής* με τίτλο «ΟΙ ΡΕΠΟΥΜΠΛΙΚΑΝΟΙ ΑΡΧΙΣΑΝ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝ ΚΑΙ ΤΟ "ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΟΠΛΟ" ΚΑΤΑ ΤΟΥ KENNEDY»²⁷⁷ πληροφορούμαστε ότι οι Ρεπουμπλικάνοι, ο κομματικός μηχανισμός τους και οι προσκείμενες σε αυτούς εφημερίδες, διέδιδαν φήμες ότι ο Kennedy ως καθολικός θα ελέγχεται εμμέσως από το Βατικανό.

²⁷⁵ *Αυγή*, φ. 12/8/1960.

²⁷⁶ Πέννιμαν Χάουαρντ, ό.π, σ. 39.

²⁷⁷ *Αυγή*, φ. 5/11/1960.

Η *Καθημερινή* αναφερόμενη στο θρησκευτικό θέμα με άρθρο²⁷⁸ της μας ενημερώνει ότι οι Προτεσταντικές οργανώσεις τάσσονται εναντίον του Kennedy και ότι «[...] ο καθολικισμός θεωρείται από μίαν μερίδα του αμερικανικού λαού ως εχθρός διότι νομίζεται ότι οι Καθολικοί είναι υποχρεωμένοι να ακολουθήσουν τας απόψεις του Πάπα και όταν αι απόψεις αυταί συγκρούονται προς το συμφέρον των Ην. Πολιτειών. [...]». Σε άλλο σχετικό άρθρο, της ίδιας εφημερίδας, με τίτλο «Ο ΠΑΠΑΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΙ ΤΗΝ ΥΠΟΨΗΦΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ κ. ΝΙΞΟΝ;»²⁷⁹ που βασίζεται σε άρθρο της Γαλλικής Εφημερίδας *Paris Jour* διαβάζουμε ότι «[...] η καθολική εκκλησία υποστηρίζει δια την προεδρίαν των Ηνωμένων Πολιτειών τον κ. Νίξον και όχι τον κ. Κέννεντυ. [...]».

Η προεκλογική περίοδος των αμερικάνικων εκλογών έλαβε χώρα κατά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου. Η ψυχροπολεμική ατμόσφαιρα της εποχής επηρέασε και το λόγο των υποψηφίων. Οι υποψήφιοι στις ομιλίες τους έκαναν συχνές αναφορές στη Σοβιετική Ένωση και στον κομμουνιστικό κίνδυνο. Την εποχή εκείνη η κομμουνιστική φοβία ήταν διάχυτη στα κράτη του «δυτικού» συνασπισμού. Ο φόβος του κομμουνιστικού επεκτατισμού μέσω ενός πολέμου ήταν υπαρκτός. Η αμερικάνικη Κοινή Γνώμη ανησυχούσε ποιος από τους υποψήφιους προέδρους θα μπορέσει να χειριστεί καλύτερα τα θέματα της εξωτερικής πολιτικής.

Τα κυριότερα θέματα αυτής της περιόδου του Ψυχρού Πολέμου γίνονται και τα βασικά θέματα στην προεκλογική εκστρατεία των υποψηφίων. Θέματα όπως η Κουβανική Επανάσταση, οι πτήσεις των κατασκοπευτικών – αναγνωριστικών αεροσκαφών U-2²⁸⁰ και το Δυτικό Βερολίνο, ήταν τα κυρίαρχα στη θεματολογία των Nixon και Kennedy.

Η *Καθημερινή* παρουσιάζει τους δύο υποψήφιους, Nixon και Kennedy, ως δυναμικές προσωπικότητες που θα μπορέσουν να σταθούν ισάξιοι απέναντι στο δυναμισμό του Nikita Khrushchev. Σε άρθρο της *Καθημερινής* με τίτλο «[...] ΑΙ ΗΝ. ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ ΔΕΝ ΘΑ ΘΥΣΙΑΣΟΥΝ ΤΟ ΔΥΤ. ΒΕΡΟΛΙΝΟΝ»²⁸¹ διαβάζουμε αναδημοσίευση άρθρου του Kennedy που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα *New York Journal American* που γράφει ότι:

²⁷⁸ Καθημερινή, φ. 30/8/1960.

²⁷⁹ Καθημερινή, φ. 2/9/1960.

²⁸⁰ Το U-2 είναι μονοκινητήριο, μονοθέσιο αεροσκάφος στρατηγικής αναγνώρισης της αεροπορίας των Ηνωμένων Πολιτειών. Χρησιμοποιήθηκε για την εκτέλεση αναγνωριστικών πτήσεων, κυρίως πάνω από τη Σοβιετική Ένωση. Φλώρος Ιωάννης (διεύθυνση έκδ.), *Παγκόσμια Στρατιωτική Ναυτική Αεροπορική Εγκυκλοπαίδεια*, Στρατηγικές Εκδόσεις, Αθήνα, 2005, σ. 405.

²⁸¹ Καθημερινή, φ. 15/7/1960.

ο νέος πρόεδρος της Αμερικής οφείλει να καταστήσει σαφές εις τον κ. Κρούστσεφ ότι δεν θα υπάρξει κατευνασμός. Εις τας συναλλαγάς με τον κ. Κρούστσεφ δεν είναι δυνατόν να εφαρμοστούν δημοκρατικά μέθοδοι. [...] Αι Ην. Πολιτεία ουδέποτε θα θυσιάσουν την ελευθερίαν του λαού του Δυτικού Βερολίνου [...].

Η ίδια εφημερίδα φιλοξενεί απόψεις του Νίχσον σε άρθρο με τίτλο «Ο κ. ΝΙΞΟΝ ΛΕΓΕΙ ΟΤΙ ΑΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΑΙ ΑΠΟΤΥΧΙΑΙ ΕΙΝΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑΙ ΑΠΟ ΤΑΣ ΠΡΟΣΩΡΙΝΑΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ».²⁸² Στο άρθρο φαίνεται ο Νίχσον να προσπαθεί να καθησυχάσει την αμερικάνικη Κοινή Γνώμη λέγοντας ότι ο κομμουνισμός έχει αποτύχει σε τομείς όπως της δικαιοσύνης, της ηθικότητας, της οικονομίας και της αυτοκυβερνήσεως και ότι οι αποτυχίες του είναι περισσότερες από τις πρόσκαιρες επιτυχίες του. Η *Καθημερινή* κατά την προεκλογική περίοδο δίνει μεγάλη βαρύτητα στο θέμα της Κούβας και της προσωπικότητας του Fidel Castro. Χαρακτηριστικό είναι το άρθρο του πολιτικού αναλυτή Walter Lippmann με τίτλο «ΠΟΙΑΝ ΣΤΑΣΙΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΤΗΡΗΣΟΥΝ ΑΙ ΗΝΩΜ. ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟ»²⁸³ όπου γίνεται ανάλυση της εξωτερικής πολιτικής που πρέπει να υιοθετήσουν οι Νίχσον και Kennedy, αν εκλεγούν πρόεδροι των Ηνωμένων Πολιτειών. Η ένταση που επικρατεί στις σχέσεις Ηνωμένων Πολιτειών – Κούβας δημιουργεί και όξυνση στις σχέσεις μεταξύ των πολιτικών προσωπικοτήτων. Σε άρθρο²⁸⁴ της *Καθημερινής* διαβάζουμε δηλώσεις του Fidel Castro όπου αναφέρει ότι κύριο θέμα της προεκλογικής εκστρατείας στην Αμερική είναι η Κούβα και χαρακτηρίζει τους Νίχσον και Kennedy, ως «δύο ηλιθίους άνδρας». Από τις ομιλίες των υποψηφίων διαφαίνεται ότι η μελλοντική αμερικάνικη εξωτερική πολιτική θα επικεντρωθεί σε θέματα όπως αυτό της Κούβας. Η διαφαινόμενη αλλαγή στην εξωτερική πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών δημιουργεί ανησυχίες στα κράτη της Δυτικής Ευρώπης και ιδιαίτερα στη Δυτική Γερμανία. Σε άρθρα²⁸⁵ που δημοσιεύει η *Καθημερινή* είναι διάχυτη η ανησυχία των Ευρωπαίων για την πιθανή μείωση του αμερικάνικου στρατού στην Ευρώπη.

Το ιδεολογικό – πολιτικό κλίμα της εποχής, με διαφορετική προσέγγιση σε σχέση με την *Καθημερινή*, μας παρουσιάζει η *Αυγή*. Η *Αυγή* μέσα από πρωτοσέλιδα

²⁸² Καθημερινή, φ. 21/8/1960.

²⁸³ Καθημερινή, φ. 29/10/1960.

²⁸⁴ Καθημερινή, φ. 1/11/1960.

²⁸⁵ Καθημερινή, φύλλα: 2/11/1960, 6/11/1960.

άρθρα²⁸⁶ της, παρουσίασε τη δίκη του αμερικανού πιλότου Gary Powers²⁸⁷ που έγινε στη Μόσχα και σε σχετικό άρθρο της με τίτλο «ΟΙ ΔΥΟ ΥΠΟΨΗΦΙΟΙ ΠΡΟΕΔΡΟΙ ΤΩΝ ΗΠΑ ΕΓΚΡΙΝΟΥΝ ΤΗΝ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΤΑΣΚΟΠΕΥΤΙΚΩΝ ΠΤΗΣΕΩΝ!»²⁸⁸ μας ενημερώνει ότι οι υποψήφιοι πρόεδροι υποστηρίζουν τις πτήσεις των αεροσκαφών U-2. Στη βάση της ψυχροπολεμικής ρητορικής εντάσσονται και άρθρα²⁸⁹ που φιλοξενούν δηλώσεις του Νίxon που καταγγέλλει το «καθεστώς» Castro ως «αφόρητο καρκίνωμα» το οποίο θα πρέπει οι Ηνωμένες Πολιτείες να απομονώσουν και του πρώην προέδρου Truman για την εγκατάσταση του κομμουνισμού στην Κούβα. Παρόμοια θεματολογία έχει και το πρωτοσέλιδο άρθρο²⁹⁰ του ανταποκριτή της *Αυγής* στις Ηνωμένες Πολιτείες στο οποίο διαβάζουμε:

ο αγώνας ανάμεσα στα δύο κόμματα και τους υποψηφίους των δεν είναι πώς να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα του λαού και της ειρήνης αλλά μάλλον ποιος εκπρόσωπός των μπορεί να αντιμετωπίσει πιο αποτελεσματικά τους κομμουνιστές και να ηγηθεί στον ψυχρό πόλεμο. [...].

Σχετικό είναι και το άρθρο²⁹¹ της *Αυγής*, το οποίο δημοσιεύεται στην πρώτη σελίδα της εφημερίδας, και αναφέρεται στην εξωτερική πολιτική που θα ακολουθήσουν οι Νίxon και Kennedy. Η *Αυγή* μας ενημερώνει ότι η εξωτερική πολιτική τους θα έχει κοινά χαρακτηριστικά και θα βασίζεται «στο μίσος για τον κομμουνισμό και το φόβο από τον κομμουνισμό».

Κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου οι δύο υποψήφιοι προσπάθησαν να κερδίσουν την ψήφο των Ελλήνων ομογενών που ως Αμερικανοί πολίτες είχαν δικαίωμα ψήφου. Διαβάζουμε σε άρθρο²⁹² της *Αυγής* ότι ο Kennedy έστειλε επιστολή προς την εφημερίδα *Εθνικός Κήρυξ* της Νέας Υόρκης στην οποία γράφει ότι «εάν εκλεγώ πρόεδρος, θα μεριμνήσω για τα προβλήματα τα οποία αφορούν την Ελλάδα και τον λαό της [...]». Στη συνέχεια της επιστολής κάνει αναφορά στις φιλικές

²⁸⁶ *Αυγή*, φύλλα: 17/8/1960, 18/8/1960, 19/8/1960, 20/8/1960.

²⁸⁷ Το γνωστότερο επεισόδιο κατάρριψης αεροσκάφους U-2 που συγκλόνισε την παγκόσμια Κοινή Γνώμη με τη δημοσιότητα που έλαβε είναι αυτό που συνέβη το 1960 με το αεροσκάφος του Gary Powers. Την 1 Μαΐου 1960 ο Gary Powers απογειώθηκε από βάση στο Pakistan και εισήρθε στον αεροπορικό χώρο της Σοβιετικής Ένωσης στα πλαίσια κατασκοπευτικής πτήσης φωτογράφισης. Το αεροσκάφος του Powers καταρρίφτηκε και ο ίδιος συνελήφθη αιχμάλωτος. Ο Powers δικάστηκε και καταδικάστηκε σε δεκαετή κάθειρξη. Δραγονίγος Άρης, άρθρο για το αεροσκάφος U-2 στο περιοδικό *Πτήση και Διάστημα*, αρ. τεύχους 79, Αθήνα, Απρίλιος 1991, σσ. 40-49.

²⁸⁸ *Αυγή*, φ. 12/10/1960.

²⁸⁹ *Αυγή*, φύλλα: 2/11/1960, 3/11/1960.

²⁹⁰ *Αυγή*, φ. 4/11/1960.

²⁹¹ *Αυγή*, φ. 5/11/1960.

²⁹² *Αυγή*, φ. 5/11/1960.

σχέσεις των δύο κρατών και στη βοήθεια των Ηνωμένων Πολιτειών προς την Ελλάδα «εναντίον της απειλής της κομμουνιστικής εισβολής», όπως γράφει χαρακτηριστικά. Η *Καθημερινή* σε άρθρο²⁹³ της αναφέρει δηλώσεις και των δύο υποψηφίων που απευθύνονται προς τους Έλληνες που ζουν στην Αμερική με τις οποίες τους υπόσχονται μεταβολές των μεταναστευτικών νόμων για την είσοδο συγγενών και συμπατριωτών τους.

Τη δεκαετία του 1950 παρατηρείται το φαινόμενο του αντιαμερικανισμού στα κράτη της Δυτικής Ευρώπης. Ο ελληνικός αντιαμερικανισμός αναπτύσσεται όσο απομακρυνόμαστε χρονικά από το τέλος του Εμφύλιου Πολέμου και αποτελεί πεδίο σύγκλησης των ανταγωνιστικών πολιτικών δυνάμεων του Κέντρου, της Δεξιάς και της Αριστεράς. Στα μέσα της δεκαετίας του 1950 λόγω των εθνικών θεμάτων (Κυπριακό) και των γεγονότων του Σεπτεμβρίου του 1955 στην Κωνσταντινούπολη, αποκτάει περισσότερο δυναμισμό μέσω των συνεχών κινητοποιήσεων. Το φαινόμενο του αντιαμερικανισμού στα κράτη της Δυτικής Ευρώπης γίνεται θέμα αντιπαράθεσης μεταξύ των δύο υποψηφίων κατά την διάρκεια της προεκλογικής περιόδου.

Η *Αυγή* δημοσιεύει άρθρα, σχετικά με το θέμα, με τίτλο «ΟΙ ΗΠΑ ΕΠΑΥΣΑΝ ΝΑ ΥΠΟΛΟΓΙΖΟΝΤΑΙ ΩΣ ΗΓΕΤΙΣ ΔΥΝΑΜΙΣ [...]»,²⁹⁴ «[...] ΣΟΒΑΡΑΣ ΜΕΙΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΥΡΟΥΣ ΤΩΝ ΗΠΑ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ»²⁹⁵ και «Ο ΑΝΤΙΑΜΕΡΙΚΑΝΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ».²⁹⁶ Στα εν λόγω άρθρα διαβάζουμε για «την αποκάλυψη υπάρξεως μυστικής εκθέσεως, στην οποία υποστηρίζεται ότι το κύρος των Ην. Πολιτειών εμειώθη σημαντικά [...]». Η έκθεση αναφέρεται κυρίως στις επικρίσεις που διατυπώνονται στο εξωτερικό για την αμερικανική εξωτερική πολιτική. Την έκθεση συνέταξε η επίσημη Υπηρεσία Πληροφοριών κατ' εντολή του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας, αντιπρόεδρος του οποίου ήταν ο Nixon. Ο Kennedy προσπαθεί να αναδείξει το θέμα και βάλει κατά της κυβέρνησης Eisenhower - Nixon προκειμένου να φθείρει εκλογικά τον αντίπαλό του. Σε άλλο άρθρο²⁹⁷ της *Αυγής*, με παρόμοια θεματολογία, δημοσιεύεται δήλωση του πολιτικού αναλυτή Walter Lippmann ότι «οι Ηνωμένες Πολιτείες υποφέρουν από την ανικανότητά τους να ελκύσουν φιλικά κοντά τους τις μάζες της Ασίας, της Αφρικής και της Λατινικής Αμερικής [...]».

²⁹³ Καθημερινή, φ. 7/8/1960.

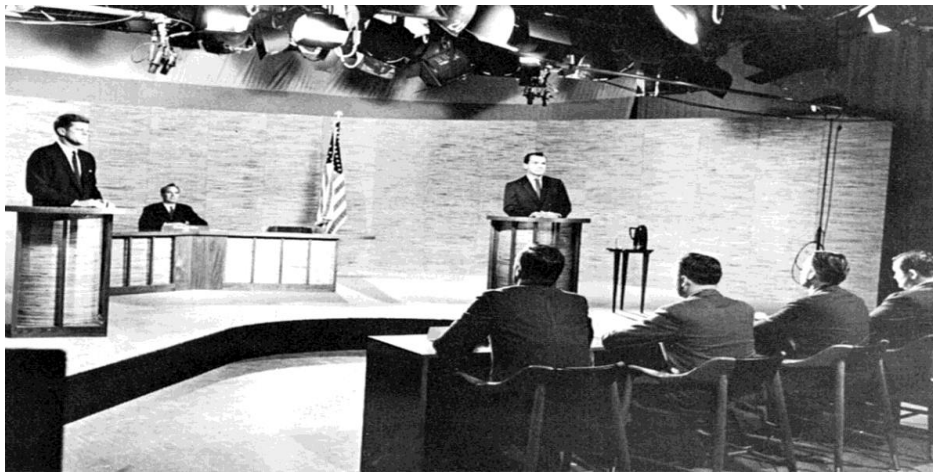
²⁹⁴ Αυγή, φ. 27/10/1960.

²⁹⁵ Αυγή, φ. 28/10/1960.

²⁹⁶ Αυγή, φ. 28/10/1960.

²⁹⁷ Αυγή, φ. 30/9/1960.

Κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου νεωτερικό στοιχείο αποτέλεσαν οι δημόσιες συζητήσεις (debates) των Nixon και Kennedy, παρουσία δημοσιογράφων, οι οποίες μεταδόθηκαν από την τηλεόραση και το ραδιόφωνο. Συνολικά πραγματοποιήθηκαν τέσσερα debates²⁹⁸ τα οποία αποτέλεσαν σημείο καμπής της προεκλογικής εκστρατείας των υποψηφίων. Ήταν η πρώτη φορά στην πολιτική ιστορία της Αμερικής όπου οι δύο υποψήφιοι για την Προεδρία «αναμετρήθηκαν» μπροστά στις τηλεοπτικές κάμερες και την εικόνα τους παρακολούθησαν εκατομμύρια τηλεθεατές.²⁹⁹ Είναι χαρακτηριστικό ότι οι περισσότεροι άνθρωποι που παρακολούθησαν τις συζητήσεις μέσω της τηλεόρασης πίστευαν ότι επικράτησε στις συζητήσεις ο Kennedy ενώ οι περισσότεροι που άκουσαν τις συζητήσεις μέσω ραδιοφώνου πίστευαν ότι επικράτησε ο Nixon. Σύμφωνα με τα παραλειπόμενα, τις πολιτικές αναλύσεις και τις δημοσκοπήσεις που ακολούθησαν των debates κερδισμένος αναδείχτηκε ο Kennedy. Τα δύο κοινά, ραδιοφωνικό και τηλεοπτικό, άκουσαν τις ίδιες συζητήσεις, ωστόσο, οι τηλεθεατές ήταν πενταπλάσιοι από αυτούς που άκουσαν τη συζήτηση από το ραδιόφωνο, γεγονός που επέδρασε προς όφελος του Kennedy.³⁰⁰

Φωτογραφία 8 Debate Nixon και Kennedy

Τα debates αν και είχαν μεγάλη απήχηση στην αμερικάνικη κοινωνία, η τηλεόραση, το ραδιόφωνο και ο Τύπος έδωσαν μεγάλη σημασία στην προβολή τους,

²⁹⁸ Τα debates πραγματοποιήθηκαν στις 26/9/1960, 7/10/1960, 13/10/1960 και στις 21/10/1960.

²⁹⁹ Σύμφωνα με την Αυγή φ. 12/10/1960 το πρώτο debate παρακολούθησαν περί τα 93 εκατομμύρια τηλεθεατές.

³⁰⁰ Το αναφέρει ο Παπασωτηρίου Χαράλαμπος στο *Τα πρώτα βήματα στην πολιτική, «Τζον Φ. Κένεντι, Η πορεία μέχρι τη δολοφονία», Ελευθεροτυπία, Ιστορικά, αρ. τεύχους 213, 27-11-2003, σ. 19, ο οποίος παραπέμπει στο Edwin Diamond – Stephen Bates, *The Spot: The Rise of Political Advertising on Television*, Cambridge, σσ. 106-108.*

στον ελληνικό Τύπο και συγκεκριμένα στις εφημερίδες *Καθημερινή* και *Αυγή* πέρασαν σχεδόν απαρατήρητα. Σε αυτό πολύ πιθανόν να συντέλεσε και το γεγονός ότι η τηλεόραση δεν είχε «μπει» ακόμα στην καθημερινή ζωή της ελληνικής κοινωνίας. Η *Αυγή* φιλοξένησε το θέμα σε ένα μόνο άρθρο με τον τίτλο «Η “μονομαχία” Νίξον – Κέννεντυ».³⁰¹ Σε αυτό το άρθρο διαβάζουμε για τη διαδικασία του debate και για την εμφάνιση των δύο υποψηφίων. Για τους υποψηφίους μαθαίνουμε ότι:

ο υποψήφιος των δημοκρατικών κ. Κέννεντυ έδινε την εντύπωση ενός καλού μαθητού, ενός σοβαρού νέου, ενός Αμερικανού σαν αυτούς που θέλει το Χόλλυγουντ [...] ο Νίξον [...] έκανε αποκρουστικές γκριμάτσες εμπρός στον φακό και ορισμένες φορές το πρόσωπό του έπαιρνε τέτοια χυδαιότητα, που νόμιζες ότι δεν είναι ο αντιπρόεδρος, αλλά κανένας πλανόδιος έμπορος που έχει οργισθή γιατί δεν πούλησε το σκάρτο εμπόρευσμά του [...].

Ο αρθρογράφος εστιάζει περισσότερο στα παραλειπόμενα του debate και δεν κάνει αναφορά στη θεματολογία της συζήτησης και τις θέσεις των Nixon και Kennedy. Η *Καθημερινή* κάνει μόνο έμμεση αναφορά στο θέμα εντάσσοντάς το σε άρθρα, γενικής θεματολογίας για τις αμερικάνικες εκλογές, του Walter Lippmann³⁰² και του Γρηγόρη Κασσιμάτη.³⁰³

Από την αρχή της προεκλογικής περιόδου οι δυο υποψήφιοι για την προεδρία ήταν ισοδύναμοι στην πρόθεση ψήφου κάτι το οποίο αποτυπώθηκε και στο εκλογικό αποτέλεσμα. Η αμφίρροπη εξέλιξη του προεκλογικού αγώνα και η κρισιμότητα της έκβασής του για τα κόμματα των Ρεπουμπλικάνων και των Δημοκρατικών κινητοποίησε τον πρόεδρο Eisenhower και τον πρώην πρόεδρο Truman. Έτσι καθ' όλη τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου ο Nixon είχε τη θερμή υποστήριξη του προέδρου Eisenhower και ο Kennedy του πρώην προέδρου Truman. Η *Καθημερινή* δημοσιεύει αρκετά άρθρα³⁰⁴ στα οποία διαβάζουμε για την όξυνση του πολιτικού κλίματος και για τις κατηγορίες που εξαπολύει η μία παράταξη προς την άλλη. Η *Αυγή* δε δίνει την ανάλογη, με την *Καθημερινή*, βαρύτητα στο θέμα δημοσιεύοντας

³⁰¹ *Αυγή*, φ. 12/10/1960.

³⁰² *Καθημερινή*, φ. 29/10/1960.

³⁰³ *Καθημερινή*, φ. 30/10/1960.

³⁰⁴ *Καθημερινή*, φύλλα: 29/10/1960, 2/11/1960, 3/11/1960, 5/11/1960.

ένα μόνο άρθρο με τίτλο «ΟΙ ΡΕΠΟΥΜΠΛΙΚΑΝΟΙ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΟΥΝ ΤΟΝ ΑΙΖΕΝΧΑΟΥΕΡ [...]».³⁰⁵

Με την ολοκλήρωση της προεκλογικής περιόδου, όπου κυριάρχησε ο πρωτοφανής σε έκταση προεκλογικός αγώνας, δημοσιεύτηκαν άρθρα στην *Καθημερινή*³⁰⁶ και την *Αυγή*³⁰⁷ με τα παραλειπόμενα των εκλογών και τις τελευταίες σφυγμομετρήσεις. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι σφυγμομετρήσεις που δημοσίευσαν οι εφημερίδες *Καθημερινή* και *Αυγή*:

Πίνακας 10 Στοιχεία Σφυγμομετρήσεων

	Nixon	Kennedy	Αμφίβολοι
Ελληνική Εφημερίδα Πηγή Σφυγμ/σεων	Πολιτείες- Εκλέκτορες	Πολιτείες- Εκλέκτορες	Πολιτείες- Εκλέκτορες
Αυγή			
Times New York	16 – 109	19 – 244	15 – 184
Καθημερινή			
Newsweek	159	278	100
American News & World Report	205	282	50

Η *Καθημερινή*, από την επομένη των εκλογών και για αρκετές ημέρες μετά από αυτές, δημοσίευσε πλήθος άρθρων,³⁰⁸ τα περισσότερα καταλάμβαναν πολλές στήλες στην πρώτη σελίδα και συνοδεύονταν από μεγάλων διαστάσεων φωτογραφίες, με τα αποτελέσματα των εκλογών, πολιτικές αναλύσεις καθώς και δηλώσεις του Kennedy και άλλων πολιτικών. Ακολούθως παρατίθενται ενδεικτικά σχετικοί τίτλοι άρθρων, «Ο KENNEDY ΕΚΛΕΓΕΤΑΙ ΠΡΟΕΔΡΟΣ [...]», «Ο ΝΕΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ», «Ο κ. ΤΖΩΝ ΚΕΝΝΕΝΤΥ ΕΞΕΛΕΓΗ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΩΝ ΗΝ. ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ», «Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ». Η σημασία που έδωσε η *Καθημερινή* στο αποτέλεσμα των αμερικάνικων εκλογών και της πολιτικής αλλαγής στις Ηνωμένες Πολιτείες φαίνεται και από τα άρθρα ξένων επιφανών προσωπικοτήτων όπως ο Walter Lippmann,³⁰⁹ ο Joseph Alsop³¹⁰ και ο John

³⁰⁵ Αυγή, φ. 3/11/1960.

³⁰⁶ Καθημερινή, φύλλα: 2/11/1960, 8/11/1960, 9/11/1960.

³⁰⁷ Αυγή, φ. 8/11/1960.

³⁰⁸ Καθημερινή, φύλλα: 8/11/1960, 9/11/1960, 10/11/1960, 11/11/1960, 12/11/1960, 13/11/1960, 15/11/1960, 16/11/1960, 17/11/1960, 18/11/1960, 20/11/1960.

³⁰⁹ Καθημερινή, φύλλα: 8/11/1960, 13/11/1960.

Rogers,³¹¹ που δημοσίευσε, συνήθως στην πρώτη σελίδα, τα οποία τα ανακοίνωνε και ως αποκλειστικότητες. Η *Καθημερινή* επίσης παρουσιάζει τις θετικές αντιδράσεις που προκάλεσε η εκλογή του Kennedy σε όλο τον κόσμο. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει το άρθρο της *Καθημερινής* με υπότιτλο «Ο κ. ΚΡΟΥΣΤΣΕΦ ΕΛΠΙΖΕΙ ΕΙΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ-ΡΩΣΙΑΣ»³¹² όπου δημοσιεύεται το συγχαρητήριο τηλεγράφημα του Nikita Khrushchev προς τον Kennedy. Στο τηλεγράφημα ο Khrushchev αναφέρει ότι ελπίζει επί προεδρίας Kennedy οι σχέσεις των δύο χωρών να επανέλθουν στο επίπεδο που ήταν επί προεδρίας Roosevelt αφήνοντας αιχμές για την εξωτερική πολιτική των Truman και Eisenhower.

Η *Αυγή* τις επόμενες ημέρες, από αυτήν των εκλογών, δημοσίευσε αρκετά άρθρα,³¹³ για να παρουσιάσει το αποτέλεσμα αυτών, καθώς και πολιτικές αναλύσεις. Ο αριθμός των άρθρων ήταν δυσανάλογος μεγάλος σε σχέση με τον αριθμό των άρθρων που δημοσίευσε καθ' όλη τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου. Η κύρια θεματολογία των άρθρων αυτών ήταν οι ελπίδες που δημιουργήθηκαν από την εκλογή Kennedy για παγκόσμια ειρήνη και για το τερματισμό του Ψυχρού Πολέμου. Η *Αυγή* δημοσιεύει, σε κεντρικό σημείο στο πρωτοσέλιδο³¹⁴ της, αποσπάσματα του συγχαρητηρίου τηλεγραφήματος που έστειλε ο Khrushchev στον Kennedy. Στο ίδιο πρωτοσέλιδο δημοσιεύεται και άρθρο με τίτλο «KENNEDY ΚΑΙ ΕΛΛΑΣ». Στο άρθρο αυτό διαβάζουμε ότι ο αμερικάνικος λαός καταδίκασε την πολιτική των Ρεπουμπλικάνων η οποία ήταν υπεύθυνη για τη συνέχιση και την όξυνση του Ψυχρού Πολέμου. Στη συνέχεια του άρθρου αναφέρεται ότι ο ελληνικός λαός χαίρεται με την ήττα των Ρεπουμπλικάνων διότι «αυτοί εστάθηκαν ορκισμένοι εχθροί και πολέμιοι του στα τελευταία χρόνια [...] εστήριξαν στην εξουσία την φαύλη ξενόδοουλη δεξιά που κρατεί ακόμη τον τόπο κάτω απ' τους νόμους του εμφύλιου πολέμου [...]», χωρίς, ο ελληνικός λαός, να λησμονεί ότι «οι Δημοκρατικοί τον ώθησαν στην καταστροφή του εμφύλιου πολέμου με το καταραμένο δόγμα Τρούμαν». Στα πεπραγμένα των Ρεπουμπλικάνων εντάσσει ότι η αμερικάνικη εξωτερική πολιτική «κατέπνιξε τον αγώνα του κυπριακού λαού και το ιερό δικαίωμα της αυτοδιαθέσεώς του» και το ότι «Η ίδια πολιτική ώθησε την κυβέρνησι των Μεντερέρων στα όργια

³¹⁰ Καθημερινή, φύλλα: 16/11/1960, 17/11/1960.

³¹¹ Καθημερινή, φ. 10/11/1960.

³¹² Καθημερινή, φ. 10/11/1960.

³¹³ Αυγή, φύλλα: 10/11/1960, 11/11/1960, 12/11/1960, 13/11/1960.

³¹⁴ Αυγή, φ. 10/11/1960.

του Σεπτεμβρίου του 1955». Η *Αυγή* επίσης παρουσιάζει τις θετικές αντιδράσεις που προκάλεσε η εκλογή του Kennedy σε όλο τον κόσμο.

Χαρακτηριστικό της ψυχροπολεμικής πόλωσης, που επικρατούσε και στην Ελλάδα, είναι το γεγονός ότι η *Καθημερινή* καθ' όλη την προεκλογική περίοδο, αλλά και μετά από αυτήν δε δημοσίευσε άρθρα δημοσιογράφων ή εφημερίδων από τις χώρες του «ανατολικού» συνασπισμού.

3.3.1 Σύνοψη της Παρουσίασης των Εκλογών του 1960

Έχοντας αποτυπώσει την παρουσίαση των αμερικάνικων εκλογών του 1960 μέσα από τις εφημερίδες *Καθημερινή* και *Αυγή* μπορούμε να εξαγάγουμε χρήσιμα συμπεράσματα αφενός μεν για το εν λόγω θέμα, αφετέρου δε για την περίοδο στην οποία αυτό εντάσσεται.

Η *Αυγή* δίνει μεγάλη προβολή στο θέμα των αμερικάνικων εκλογών με πλήθος άρθρων τα οποία πληθαίνουν όσο πλησιάζει η ημέρα διεξαγωγής των εκλογών, ενώ και τις επόμενες ημέρες, από αυτή των εκλογών, δημοσιεύει άρθρα σχετικά με το θέμα.

Η αφήγηση της *Αυγής* είναι επηρεασμένη από την επικρατούσα ψυχροπολεμική ρητορική και τις Αριστερές της καταβολές και δεν επικεντρώνεται μόνο στο θέμα των εκλογών αλλά και σε γενικότερα αμερικάνικα θέματα τα οποία και σχολιάζει. Παρουσιάζει το αφήγημα ότι οι δύο υποψήφιοι έχουν κοινό πρόγραμμα το οποίο είναι επικεντρωμένο στα θέματα εξωτερικής πολιτικής υποβαθμίζοντας τα σοβαρά προβλήματα της αμερικάνικης κοινωνίας. Μέσα από τα άρθρα της προβάλλει ότι οι Nixon και Kennedy είναι εκπρόσωποι οικονομικών συμφερόντων, τα οποία μάχονται για να επικρατήσει ο υποψήφιος που υποστηρίζουν. Η *Αυγή* συντάσσεται με τα άρθρα από Σοβιετικές πηγές, που δημοσιεύει, καθώς και με δηλώσεις του Khrushchev και παίρνει θέση υπέρ της υποψηφιότητας Kennedy. Ο Ψυχρός Πόλεμος ήταν κατεξοχήν ιδεολογικός πόλεμος και στα πλαίσια αυτής της διαπάλης η εφημερίδα δημοσιεύει άρθρα ξένων επιφανών δημοσιογράφων και συγγραφέων μέσω των οποίων επιχειρείται η αποδόμηση του αμερικάνικου τρόπου ζωής.

Η *Καθημερινή*, όπως και η *Αυγή*, δίνει μεγάλη προβολή στο θέμα με πολλά άρθρα, που δημοσιεύονται σε κεντρικά σημεία της εφημερίδας και τα οποία

καταλαμβάνουν αρκετές στήλες και συνοδεύονται συνήθως από φωτογραφίες μεγάλων διαστάσεων. Επίσης δημοσιεύει άρθρα αμερικανών δημοσιογράφων και πολιτικών αναλυτών οι οποίοι συμπλέουν με την αφήγηση της εφημερίδας.

Η εφημερίδα σαφώς επηρεασμένη, όπως και η *Αυγή*, από την επικρατούσα ψυχροπολεμική ρητορική, δεν ξεχνάει ότι απευθύνεται σε Δεξιούς αναγνώστες και μέσα από άρθρα της παρουσιάζει ομιλίες των υποψηφίων που αναφέρονται στον κομμουνιστικό κίνδυνο. Δεν παίρνει θέση υπέρ κάποιου υποψηφίου αφού παρουσιάζει και τους δύο ως εκπροσώπους της αστικής κοινωνίας οι οποίοι έχουν κοινό προεκλογικό πρόγραμμα. Η *Καθημερινή* μέσα από τα άρθρα της παρουσιάζει ιδιαίτερα τα θέματα της εξωτερικής πολιτικής και δε δημοσιεύει θέματα σχετικά με την αμερικάνικη κοινωνία που απασχόλησαν τους Nixon και Kennedy κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου.

3.4 Η Παρουσίαση των Εκλογών του 1964 Μέσα από τις Εφημερίδες

Η εφημερίδα *Καθημερινή* παρουσίασε τις εκλογές μέσα από άρθρα, του μόνιμου ανταποκριτή της, στη Νέα Υόρκη (New York), στην Ουάσινγκτον (Washington D.C) και το San Francisco, Σ. Κοντομήτρου,³¹⁵ του ανταποκριτή της στο Παρίσι, Σ. Νικολάου,³¹⁶ της «Ιδιαιτέρας Υπηρεσίας»³¹⁷ (New York, Washington D.C, San Francisco, Atlantic City – New Jersey, Detroit, Baltimore - Maryland, Cairo – Illinois, Saint Louis – Missouri, Denver, Fort Worth – Texas, Cleveland, Johnson City – Texas), ξένων προσωπικοτήτων όπως ο Walter Lippmann,³¹⁸ ο Joseph Alsop,³¹⁹ ο David Lawrence,³²⁰ ο Raymond Aron,³²¹ ο James Reston,³²² ο Andre de Segonzac,³²³ ο Laurence Barrett,³²⁴ ο Geoffrey Owen,³²⁵ ο Henri de Turenne,³²⁶ ο Denis Brogan,³²⁷

³¹⁵ Καθημερινή, φύλλα: 14/7/1964, 15/7/1964, 26/7/1964, 22/8/1964, 20/9/1964, 17/10/1964, 1/11/1964.

³¹⁶ Καθημερινή, φύλλα: 17/10/1964, 30/10/1964.

³¹⁷ Καθημερινή, φύλλα: 8/7/1964, 10/7/1964, 11/7/1964, 15/7/1964, 16/7/1964, 17/7/1964, 19/7/1964, 22/7/1964, 25/7/1964, 30/7/1964, 31/7/1964, 1/8/1964, 2/8/1964, 20/8/1964, 26/8/1964, 27/8/1964, 28/8/1964, 8/9/1964, 16/9/1964, 24/9/1964, 26/9/1964, 2/10/1964, 14/10/1964, 15/10/1964, 16/10/1964, 17/10/1964, 22/10/1964, 25/10/1964, 5/11/1964, 7/11/1964.

³¹⁸ Καθημερινή, φύλλα: 16/7/1964, 18/7/1964, 23/7/1964, 25/7/1964, 30/7/1964, 4/8/1964, 6/8/1964, 18/8/1964, 27/9/1964, 10/10/1964, 16/10/1964, 22/10/1964, 30/10/1964, 12/11/1964.

³¹⁹ Καθημερινή, φύλλα: 11/7/1964, 8/11/1964, 10/11/1964.

³²⁰ Καθημερινή, φύλλα: 12/7/1964, 19/7/1964, 2/8/1964, 1/10/1964.

³²¹ Καθημερινή, φύλλα: 22/7/1964, 9/8/1964.

³²² Καθημερινή, φύλλα: 28/7/1964, 1/8/1964, 13/9/1964.

³²³ Καθημερινή, φύλλα: 6/8/1964, 29/9/1964.

³²⁴ Καθημερινή, φύλλα: 6/8/1964, 3/10/1964.

ο John Sayre Martin,³²⁸ ο Nicolas Chatelain,³²⁹ ο C. L. Sultzberger,³³⁰ ο William Buckley Jr.,³³¹ ο Charles Mohr,³³² ο Don Cook³³³ και των εφημερίδων *Times*³³⁴ (Λονδίνου) και *Times*³³⁵ (New York).

Έδινε μεγάλη βαρύτητα και προβολή στα άρθρα αυτά τα οποία δημοσιεύονταν, κυρίως, στις εσωτερικές σελίδες της οκτασέλιδης έκδοσής της, καταλάμβαναν μεγάλο χώρο στις στήλες της, χρησιμοποιούσαν μεγάλη γραμματοσειρά στον τίτλο και στον υπότιτλό τους και αρκετά συνοδεύονταν από φωτογραφίες μεγάλων διαστάσεων. Παρά τον μεγάλο αριθμό των άρθρων που δημοσίευσε (81), εντύπωση προκαλεί πως μόνο τρία άρθρα βρήκαν χώρο στην πρώτη σελίδα³³⁶ της εφημερίδας, δύο κύρια άρθρα τα οποία δημοσιεύτηκαν μετά την ημέρα των εκλογών και ένα μικρό μονόστηλο άρθρο το οποίο δημοσιεύτηκε κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου.

Για την παρουσίαση των αμερικάνικων εκλογών του 1964 η *Καθημερινή*, εκτός του μεγάλου αριθμού των άρθρων που δημοσίευσε, δημοσίευσε και πλήθος φωτογραφιών³³⁷ μεγάλων διαστάσεων σε κεντρικά σημεία των εσωτερικών της σελίδων χωρίς άρθρα οι οποίες πλαισιώνονταν μόνο από λεζάντα. Στην προ τηλεόρασης και διαδικτύου εποχή η φωτογραφία λειτουργούσε καταλυτικά στη πρόσληψη μηνυμάτων και στη δημιουργία εντυπώσεων στο αναγνωστικό κοινό διότι απαθανάτιζε στιγμές και μετέφερε εικόνες που οι αναγνώστες δεν είχαν τη δυνατότητα να δουν από άλλο μέσο ενημέρωσης. Η δημοσίευση των άρθρων της *Καθημερινής* παρουσιάζει αξιοσημείωτη σταθερότητα καθώς σε διάστημα περίπου τεσσερισήμισι μηνών (Ιούλιος – μέσα Νοεμβρίου 1964) τα άρθρα έχουν πυκνή ημερολογιακή εμφάνιση και οι έξι ημέρες (από 4 Οκτωβρίου έως και 9 Οκτωβρίου) είναι το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα όπου η εφημερίδα δεν δημοσιεύει άρθρο σχετικό με τις αμερικάνικες εκλογές.

³²⁵ Καθημερινή, φ. 19/8/1964.

³²⁶ Καθημερινή, φ. 20/8/1964.

³²⁷ Καθημερινή, φ. 27/8/1964.

³²⁸ Καθημερινή, φ. 2/9/1964

³²⁹ Καθημερινή, φύλλα: 11/9/1964, 29/10/1964, 7/11/1964.

³³⁰ Καθημερινή, φ. 22/9/1964.

³³¹ Καθημερινή, φ. 27/10/1964.

³³² Καθημερινή, φ. 3/11/1964.

³³³ Καθημερινή, φ. 6/11/1964.

³³⁴ Καθημερινή, φ. 21/7/1964.

³³⁵ Καθημερινή, φ. 18/10/1964.

³³⁶ Καθημερινή, φύλλα: 14/10/1964, 4/11/1964, 5/11/1964.

³³⁷ Καθημερινή, φύλλα: 1/7/1964, 15/7/1964, 16/7/1964, 18/7/1964, 19/7/1964, 26/7/1964, 9/8/1964, 18/8/1964, 6/9/1964, 26/9/1964, 17/10/1964, 25/10/1964, 29/10/1964, 6/11/1964, 7/11/1964, 8/11/1964.

Η εφημερίδα *Αυγή* παρουσίασε τις αμερικάνικες εκλογές μέσα από άρθρα του μόνιμου ανταποκριτή της, στη Νέα Υόρκη (New York), στην Ουάσινγκτον (Washington D.C), το San Francisco και το Atlantic City, Χρήστου Νικολόπουλου,³³⁸ του ανταποκριτή της στη Βαρσοβία (Warsaw), Λ. Μαυροειδή,³³⁹ της «Ιδιαιτέρας Υπηρεσίας»³⁴⁰ (New York, Washington D.C, San Francisco, Atlantic City – New Jersey, London, Brussels, Moscow, Hague – Holland), του Ε. Πεντελέσκα,³⁴¹ του σοβιετικού πρακτορείου ειδήσεων *Tass*,³⁴² και των σοβιετικών εφημερίδων *Pravda*³⁴³ και *Izvestia*.³⁴⁴

Την εξεταζόμενη περίοδο η *Αυγή* κυκλοφορούσε σε οκτασέλιδη έκδοση και τα άρθρα, τα σχετικά με τις αμερικάνικες εκλογές, δημοσιεύονταν κυρίως στις εσωτερικές σελίδες της εφημερίδας. Τα άρθρα αυτά χωρίζονταν σε κύρια και απλά, τα κύρια άρθρα, συνήθως, καταλάμβαναν την αριστερή πλευρά της σελίδας και είχαν μεγάλη έκταση, χρησιμοποιούσαν μεγάλη γραμματοσειρά στον τίτλο και στον υπότιτλό τους και συχνά συνοδεύονταν από φωτογραφικό υλικό και γελοιογραφίες, τα απλά άρθρα κατά κύριο λόγο καταλάμβαναν λίγες στήλες, μικρό χώρο και συνήθως δεν συνοδεύονταν από φωτογραφικό υλικό. Η *Αυγή* δημοσίευσε μόνο τέσσερα άρθρα στην πρώτη της σελίδα,³⁴⁵ τα άρθρα της πρώτης σελίδας δημοσιεύτηκαν μετά την ημέρα των εκλογών πλην ενός μικρού μονόστηλου που δημοσιεύτηκε την επόμενη ημέρα της λήξης του συνεδρίου του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η πλαισίωση των άρθρων με γελοιογραφίες,³⁴⁶ η γελοιογραφία με το αμφιλεγόμενο μήνυμά της μπορεί, ταυτόχρονα, να είναι άμεση ή έμμεση, ακριβής ή ασαφής, σύνθετη ή απλή, υπαινικτική και ειρωνική.³⁴⁷ Η σάτιρα της πολιτικής γελοιογραφίας, σε σχέση με τα πολιτικά άρθρα των εφημερίδων, είναι πιο άμεση, με λιγότερα λόγια, λιγότερο κουραστική, περισσότερο πρωτότυπη και πιο εύκολα αντιλήψιμη από το μέσο

³³⁸ *Αυγή*, φύλλα: 8/7/1964, 9/7/1964, 10/7/1964, 11/7/1964, 18/7/1964, 31/7/1964, 6/8/1964, 15/8/1964, 26/8/1964, 26/9/1964, 11/10/1964, 25/10/1964, 1/11/1964, 3/11/1964.

³³⁹ *Αυγή*, φ. 22/7/1964.

³⁴⁰ *Αυγή*, φύλλα: 17/7/1964, 19/7/1964, 21/7/1964, 24/7/1964, 30/7/1964, 25/8/1964, 24/10/1964, 28/10/1964, 30/10/1964, 4/11/1964, 5/11/1964, 6/11/1964 .

³⁴¹ *Αυγή*, φ. 8/11/1964 (βλ. υποσημείωση υπ. αριθμ 261).

³⁴² *Αυγή*, φύλλα: 17/7/1964, 24/7/1964, 5/11/1964.

³⁴³ *Αυγή*, φύλλα: 18/7/1964, 23/7/1964, 24/7/1964, 6/11/1964.

³⁴⁴ *Αυγή*, φ. 6/11/1964.

³⁴⁵ *Αυγή*, φύλλα: 17/7/1964, 4/11/1964, 5/11/1964, 6/11/1964.

³⁴⁶ *Αυγή*, φύλλα: 11/7/1964, 18/7/1964, 31/7/1964, 11/10/1964, 3/11/1964, 8/11/1964.

³⁴⁷ Λούβη Λίνα, *Περιγέλωτος Βασιλείον*, Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα, 2002, σ. 15.

αναγνώστη. Η δημοσίευση των άρθρων παρουσιάζει αξιοσημείωτες μεταβολές, υπάρχουν χρονικά διαστήματα με πλήθος άρθρων (Ιούλιος – Αύγουστος 1964, όπου διενεργούνται τα συνέδρια των κομμάτων) και άλλα χρονικά διαστήματα όπου απουσιάζουν εντελώς από τη θεματολογία της εφημερίδας (από 26 Αυγούστου έως 25 Σεπτεμβρίου, ενώ από 27 Σεπτεμβρίου έως 23 Οκτωβρίου υπάρχει μόνο ένα άρθρο).

Κατά τη διάρκεια της αμερικάνικης προεκλογικής περιόδου συνέβησαν σημαντικά γεγονότα τόσο στη διεθνή όσο και στην ελληνική σκηνή. Ενδεικτικά αναφέρονται οι πολεμικές επιχειρήσεις της Τουρκίας στην Κύπρο, οι εξελίξεις στο Κυπριακό με το Σχέδιο Acheson, η πρώτη πυρηνική δοκιμή της Κίνας, η απομάκρυνση του Nikita Khrushchev από την ηγεσία της Σοβιετικής Ένωσης, οι πολεμικές επιχειρήσεις των Ηνωμένων Πολιτειών στο Βόριο Βιετνάμ, οι Ολυμπιακοί Αγώνες του Τόκιο και ο γάμος του βασιλιά Κωνσταντίνου. Η *Καθημερινή* και η *Αυγή* έδιναν μεγάλη προβολή και δημοσιότητα στα θέματα αυτά με πολλά άρθρα που δημοσιεύονταν, κυρίως, στην πρώτη τους σελίδα,³⁴⁸ και τα οποία, συνήθως, συνοδεύονταν από μεγάλες φωτογραφίες. Παρόλη την επίκαιρη ύλη της εποχής που καταλάμβανε μεγάλο χώρο στις λιγοστές σελίδες των εφημερίδων, μόλις οκτώ σελίδες αποτελούσαν το καθημερινό φύλλο των εφημερίδων, η *Καθημερινή* και η *Αυγή* δημοσίευαν αρκετά άρθρα σχετικά με τις αμερικάνικες εκλογές.

Τα πρώτα άρθρα που δημοσίευσαν οι δύο εφημερίδες, *Καθημερινή* και *Αυγή*, είχαν ως θέμα την προσωπικότητα του Barry Goldwater, υποψηφίου στις προκριματικές εκλογές του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος. Ο Barry Goldwater σύμφωνα με τα αποτελέσματα στις πολιτειακές προκριματικές εκλογές του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος εμφανιζόταν να συγκεντρώνει ικανό αριθμό συνέδρων, αριθμός ο οποίος θα του εξασφάλιζε την άνετη επικράτηση στο εθνικό συνέδριο του κόμματος και την ανακήρυξή του ως επίσημου υποψηφίου εκ μέρους του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος για τις προσεχείς προεδρικές εκλογές. Ο πολιτικός λόγος του Barry Goldwater και η υποστήριξή του από συγκεκριμένες ομάδες της αμερικάνικης κοινωνίας αποτέλεσαν θέματα για πλήθος άρθρων τόσο στο διεθνή όσο και στον ελληνικό Τύπο.

³⁴⁸ Ενδεικτικά αναφέρονται, *Καθημερινή*, φύλλα: 6/8/1964, 7/8/1964, 8/8/1964, 9/8/1964, 11/8/1964, 19/9/1964, 11/10/1964, 16/10/1964, 17/10/1964, *Αυγή*, φύλλα: 6/8/1964, 8/8/1964, 9/8/1964, 11/8/1964, 31/8/1964, 16/10/1964, 17/10/1964.

Ο Χρήστος Νικολόπουλος, με μία σειρά τεσσάρων άρθρων του με τον τίτλο «Ο Γκολντγουότερ θα αναδειχθή ρεπουμπλικάνος υποψήφιος»,³⁴⁹ λίγες ημέρες πριν το συνέδριο του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος, ενημέρωνε τους αναγνώστες της *Αυγής* ότι ο Barry Goldwater είναι ο [ηγέτης των «Ούλτρα»], ο «έξαλλος γερουσιαστής», ο «επίγονος του Μακκάρθου», ένας «εκπρόσωπος των πιο έξαλλων κύκλων», ένας «μανιακός». Στα άρθρα αυτά διαβάζουμε ότι «[...] το ρεπουμπλικανικό κόμμα θεωρείται κόμμα του πολέμου [...]» και ότι «[...] υπάρχει μεγάλη βιομηχανία παραγωγής πυραύλων και πολεμικών αεροπλάνων, η οποία κινήθηκε δραστήρια για την επικράτηση του Γκολντγουότερ [...]». Ο Χρήστος Νικολόπουλος κάνει και μία προσέγγιση - ανάλυση στο εκλογικό σώμα και στο πολιτικό σύστημα γράφοντας ότι από το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και μετά, οι λαϊκές τάξεις, μη διαθέτοντας άλλη εκλογή δίνουν την ψήφο τους στο Δημοκρατικό Κόμμα ακολουθώντας αναγκαστικά την αρχή του «μικρότερου κακού». Δυστυχώς όμως και το Δημοκρατικό Κόμμα δεν ανταποκρίνεται στοιχειωδώς στις λαϊκές προσδοκίες καθόσον στα κύρια σημεία δεν υπάρχουν αισθητές διαφορές μεταξύ των δύο κομμάτων. Συνέπεια, κατά τον Νικολόπουλο, της μονοπώλησης της πολιτικής ζωής από τους δημοκρατικούς και τους ρεπουμπλικάνους είναι ότι ο λαός απλώς καλείται να επιλέξει έναν από τους δύο. Ο Χρήστος Νικολόπουλος καταλήγει στα άρθρα του προβλέποντας ότι είναι «αναπόφευκτος ο θρίαμβος του Τζόνσον» και ότι ο Barry Goldwater θα διαδραματίσει ρόλο «νεκροθάπτη», δηλαδή θα οδηγήσει το κόμμα του σε τέτοια πανωλεθρία ώστε θα χρειαστεί να παρέλθει μεγάλο χρονικό διάστημα για να ανασυνταχτεί από το πλήγμα αυτό.

Η *Καθημερινή* με άρθρα³⁵⁰ της πριν αλλά και μετά το συνέδριο του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος ενημέρωνε τους αναγνώστες της για τις διεργασίες, φανερές και «υπόγειες», που λάμβαναν χώρα στο εσωτερικό του κόμματος και διαμόρφωναν τη νέα πολιτική ρητορική του. Η υποβόσκουσα πολιτική αντιπαράθεση που βρισκόταν σε εξέλιξη από τις αρχές της δεκαετίας του 1950 με βασικούς πόλους από την μία πλευρά τη συντηρητική πολιτική του Robert Taft και από την άλλη πλευρά το «νέο ρεπουμπλικανισμό» των Eisenhower και Nixon έδειχνε να οδηγεί σε επικράτηση των πρώτων και την ανάδειξη του «ρηξικέλευθου ρεπουμπλικανισμού» του Barry Goldwater ως βασικής πολιτικής του κόμματος. Χαρακτηριστικός των ανωτέρω είναι και ο τίτλος άρθρου του Walter Lippmann «Ο ΓΚΟΛΝΤΓΟΥΩΤΕΡ

³⁴⁹ Αυγή, φύλλα: 8/7/1964, 9/7/1964, 10/7/1964, 11/7/1964.

³⁵⁰ Καθημερινή, φύλλα: 8/7/1964, 10/7/1964, 14/7/1964, 15/7/1964, 16/7/1964, 19/7/1964.

ΖΗΤΕΙ ΑΠΟ ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΤΩΝ ΡΕΠΟΥΜΠΛΙΚΑΝΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΝ ΤΟΥ ΑΝΕΥ ΟΡΩΝ».³⁵¹

Μετά την ανάδειξη του Barry Goldwater ως υποψήφιου του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος αυξήθηκαν και τα σχετικά, για αυτόν, άρθρα από την *Καθημερινή* και την *Αυγή*. Τα άρθρα αυτά είναι αρκετά και παρουσιάζουν καθημερινή συχνότητα.

Η *Αυγή* με πλήθος άρθρων της παρουσίαζε τις αντιδράσεις που προκάλεσε η εκλογή του Barry Goldwater ως υποψήφιου του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος για τις προσεχείς προεδρικές εκλογές και η πιθανότητα να εκλεγεί πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών. Η *Αυγή* σε άρθρο³⁵² της παρουσιάζει τον Goldwater ως «εκπρόσωπο των ρατσιστών της ΚΟΥ ΚΛΟΥΞ ΚΛΑΝ και των μονοπωλίων» και ως «ο αρχηγός των Αμερικανών εξτρεμιστών». Στη συνέχεια του άρθρου διαβάζουμε ότι «ο κάου μπού» γερουσιαστής θεωρείται εκφραστής της νέας αντιδραστικής συμμαχίας που περιλαμβάνει τις «επιθετικότερες ομάδες των μονοπωλίων, των ρατσιστών, των σταυροφόρων του αντικομμουνισμού και της Κούκ Κούξ Κλάν».

Στις διεθνείς αντιδράσεις που παρουσιάζει η *Αυγή* ξεχωρίζει η αναδημοσίευση άρθρου από την εφημερίδα *Pravda*³⁵³ όπου διαβάζουμε ότι «ο υποψήφιος των Ρεπουμπλικάνων είναι το γνήσιο προϊόν της φιλοσοφίας και της πολιτικής του μακρόχρονου μακκαρθισμού, του ψυχρού πολέμου και της αντικομμουνιστικής υστερίας». Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και το άρθρο με τίτλο «Ο ΧΡΟΥΣΤΣΩΦ ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΕΙ ΤΟΥΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ ΠΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ Η ΕΚΛΟΓΗ ΤΟΥ ΕΞΑΛΛΟΥ ΓΚΟΛΝΤΓΟΥΩΤΕΡ»,³⁵⁴ όπου διαβάζουμε τη δήλωση του Nikita Khrushchev ότι η εκλογή του Goldwater δημιουργεί απειλή για την ειρήνη και είναι δυνατόν οι πιο επιθετικοί κύκλοι που τον υποστηρίζουν να «αποφασίσουν τα έσχατα, ακόμη δε να ανάψουν ένα νέο παγκόσμιο πόλεμο». Παρόμοιας θεματολογίας είναι και τα άρθρα της εφημερίδας *Pravda* που αναδημοσιεύει η *Αυγή* στις 23 και στις 24 Ιουλίου, σύμφωνα με την *Pravda* το πρόγραμμα του Goldwater θυμίζει «χιτλερικά πρότυπα» και είναι μία διακήρυξη «μιλταριστικής παραφροσύνης και ιμπεριαλιστικής απελπισίας».

³⁵¹ Καθημερινή, φ. 16/7/1964.

³⁵² Αυγή, φ. 17/7/1964.

³⁵³ Αυγή, φ. 18/7/1964.

³⁵⁴ Αυγή, φ. 22/7/1964.

Η *Καθημερινή* στο άρθρο με θέμα «ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΟΥ ΓΚΟΛΝΤΓΟΥΩΤΕΡ ΑΝΑΣΤΑΤΩΝΕΙ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗΝ»,³⁵⁵ παρουσιάζει το πολιτικό πρόγραμμα του Barry Goldwater. Σύμφωνα με το άρθρο ο Goldwater διακηρύττει στο πρόγραμμά του ότι «θα απελευθερώσει τα κομμουνιστοκρατούμενα κράτη της Ανατολικής Ευρώπης, της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής», «θα βοηθήσει τους Κουβανούς αγωνιστές της ελευθερίας κατά του Κάστρου» και γενικά θα λάβει πρωτοβουλίες σε όλα τα μέτωπα του Ψυχρού Πολέμου. Η *Καθημερινή* δημοσιεύει και δηλώσεις του Goldwater όπου αναφέρει ότι «[...] ο κομμουνισμός είναι η πλέον σοβαρά απειλή κατά της ειρήνης και της ελευθερίας εν τω κόσμω [...]».³⁵⁶ Παρόμοιας θεματολογίας είναι και οι δηλώσεις του ότι θα δώσει έμφαση «εις την καταπολέμησιν του αθεϊστικού ιμπεριαλισμού – κομμουνισμού».³⁵⁷

Τις αντιδράσεις που προκάλεσε η υποψηφιότητα του Goldwater με διαφορετική προσέγγιση σε σχέση με την *Αυγή*, μας παρουσιάζει η *Καθημερινή*. Η *Καθημερινή* μέσα από πλήθος άρθρων, παρουσίασε τη διττή αντίδραση που προκλήθηκε τόσο στο εσωτερικό των Ηνωμένων Πολιτειών όσο και στον υπόλοιπο κόσμο. Μέσα από τα άρθρα³⁵⁸ διαφαίνεται ότι στο εσωτερικό των Ηνωμένων Πολιτειών παρουσιάστηκαν αντιδράσεις ήπιας μορφής αλλά ο θετικός αντίκτυπος ήταν μεγαλύτερος. Σε άρθρο³⁵⁹ του David Lawrence στους *Times* (New York) το οποίο η *Καθημερινή* αναδημοσιεύει κατά αποκλειστικότητα, όπως αναγράφεται στον υπότιτλο του άρθρου, διαβάζουμε ότι ο αμερικάνικος λαός βαρέθηκε τον απατηλό φιλελευθερισμό, τον επαμφοτερίζοντα καιροσκοπισμό του πολιτικού συστήματος και τις γενικότητες των πολιτικών και ως διέξοδο σε αυτά εμφανίζεται ο Goldwater που μία αρετή του είναι η «ωμή» αλήθεια. Στη συνέχεια του άρθρου ο David Lawrence υποστηρίζει ότι ο Goldwater θα κερδίσει πρόσθετους ψήφους διότι «δεν συνηθίζει να ομιλή ασαφώς επί ουδενός θέματος».

Οι αντιδράσεις εκτός Ηνωμένων Πολιτειών διαφαίνεται να εμφανίζουν διαφορετική ένταση στο «δυτικό» συνασπισμό, όπου είναι ήπιες, από ότι στον «ανατολικό» συνασπισμό όπου είναι αρκούντως έντονες. Διαβάζουμε σε

³⁵⁵ *Καθημερινή*, φ. 15/7/1964.

³⁵⁶ *Καθημερινή*, φ. 11/7/1964.

³⁵⁷ *Καθημερινή*, φ. 17/7/1964.

³⁵⁸ *Καθημερινή*, φύλλα: 17/7/1964, 18/7/1964, 23/7/1964.

³⁵⁹ *Καθημερινή*, φ. 19/7/1964.

αναδημοσίευση άρθρου³⁶⁰ των *Times* (London) ότι η υποψηφιότητα Goldwater είναι το πλέον ανησυχητικό και χαρακτηριστικό φαινόμενο που έχει παρατηρηθεί στην Αμερική και ο αντίκτυπός του θα είναι σοβαρός. Παρόμοιες ανησυχίες διατυπώνει και ο Raymond Aron σε ανταπόκρισή³⁶¹ του από το Παρίσι. Σε άρθρο της *Καθημερινής* με τίτλο «ΔΡΙΜΥΤΑΤΗ ΕΠΙΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ»³⁶² διαβάζουμε ότι τις βιαιότερες επιθέσεις εναντίον της εκλογής του Goldwater εξαπολύει ο κομμουνιστικός Τύπος με επί κεφαλής την εφημερίδα *Pravda* η οποία γράφει ότι «το πρόγραμμα που υιοθέτησε το ρεπουμπλικανικό κόμμα είναι το αντιδραστικότερο, το τυχοδιωκτικότερο και το πλέον φιλοπόλεμον εις την ιστορία της Αμερικής». Ενδιαφέρον παρουσιάζει και άρθρο³⁶³ που αναφέρεται στα διεθνή σχόλια για την εκλογή του Goldwater όπου διαβάζουμε ότι «ο κουβανικός Τύπος παρομοιάζει τον κ. Γκολντγουότερ με τον Χίτλερ».

Ο James Reston με το άρθρο του με τίτλο «Ο ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΗΣ ΓΚΟΝΤΓΟΥΩΤΕΡ ΒΟΗΘΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΧΘΡΟΥΣ ΤΟΥ»³⁶⁴ προσπαθεί να αναλύσει πως επηρεάζουν οι αντιδράσεις, οι οποίες παρατηρήθηκαν εκτός Ηνωμένων Πολιτειών την υποψηφιότητα του Goldwater. Ο Reston διατυπώνει ότι οι επιθέσεις του Δυτικού ευρωπαϊκού Τύπου και η απροκάλυπτη αποδοκιμασία των κομμουνιστών της Ανατολικής Ευρώπης κατέστησαν δημοφιλέστερο τον Goldwater διότι, πάντα κατά τον Reston, αποτελεί αξίωμα της αμερικάνικης πολιτικής να συσπειρώνονται όλοι γύρω από αυτόν που στρέφεται η επίθεση.

Οι δύο εφημερίδες δεν έδωσαν μεγάλη έμφαση στη δημοσίευση άρθρων³⁶⁵ σχετικών με το συνέδριο του Δημοκρατικού Κόμματος. Στο συνέδριο αυτό ο πρόεδρος Lyndon B. Johnson έλαβε «δια βοής» το χρίσμα του κόμματος ως υποψήφιος πρόεδρος και το ενδιαφέρον επικεντρώθηκε στην ανάδειξη του υποψήφιου αντιπροέδρου. Μετά τη δολοφονία του προέδρου John F. Kennedy και την ανάληψη της προεδρίας από τον αντιπρόεδρο Johnson αυξήθηκε το κύρος της θέσης του αντιπροέδρου. Αντιπρόεδρος τελικά αναδείχτηκε ο Hubert Humphrey γερουσιαστής από την Minnesota.

³⁶⁰ Καθημερινή, φ. 21/7/1964.

³⁶¹ Καθημερινή, φ. 22/7/1964.

³⁶² Καθημερινή, φ. 17/7/1964.

³⁶³ Καθημερινή, φ. 18/7/1964.

³⁶⁴ Καθημερινή, φ. 28/7/1964.

³⁶⁵ Ενδεικτικά αναφέρονται: Καθημερινή, φύλλα: 31/7/1964, 1/8/1964, 2/8/1964, 27/8/1964, 28/8/1964, 6/9/1964, Αυγή, φύλλα: 25/8/1964, 26/8/1964.

Από τα τέλη του 1963 και όλο το 1964 το Κυπριακό ζήτημα ήταν σε πλήρη εξέλιξη και αποτελούσε το βασικό θέμα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Η διεθνοποίηση του Κυπριακού και οι ενέργειες κυρίως του πρώην Αμερικανού υπουργού εξωτερικών Dean Acheson έκαναν γνωστό το θέμα στην Κοινή Γνώμη των Ηνωμένων Πολιτειών. Κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου οι δύο υποψήφιοι προσπάθησαν να κερδίσουν την ψήφο των Ελλήνων ομογενών που ως Αμερικανοί πολίτες είχαν δικαίωμα ψήφου, στα πλαίσια αυτά εντάσσεται και η δήλωση του Goldwater ότι:

Το μόνον πρακτικόν μέσον δια την ειρήνευσιν και την αποκατάστασιν της δικαιοσύνης εις την Κύπρον, είναι κατά την γνώμην μου η ένωσις της Κύπρου με την Ελλάδα. Εκ λόγων ιστορίας, πολιτισμού και θελήσεως της πλειοψηφίας του κυπριακού λαού η ένωσις της Κύπρου με την Ελλάδα αποτελεί φυσικὴν λύσιν.

Η δήλωση του Goldwater συμπεριλαμβάνεται σε άρθρο³⁶⁶ του Σ. Κοντομήτρου, μόνιμου ανταποκριτή της *Καθημερινής* στις Ηνωμένες Πολιτείες. Ο Κοντομήτρος τονίζει ότι η δήλωση αυτή του Goldwater είχε μεγάλη απήχηση στην αμερικάνικη Κοινή Γνώμη και προσλαμβάνει ιδιαίζουσα σημασία διότι προέρχεται από τον ηγέτη του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος και δη της συντηρητικής πτέρυγας αυτού, η οποία κατηγορείται από τους πολιτικούς της αντιπάλους για τη μη ευνοούσα λύση του Κυπριακού βάσει των αρχών της δημοκρατίας και της δικαιοσύνης. Την ίδια ημέρα, σε άλλο άρθρο του Σ. Κοντομήτρου με τίτλο «Η ΗΓΕΣΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΣΙΩΠΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΧΙΖΕΙ ΤΗΝ ΦΙΛΟΤΟΥΡΚΙΚΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΝ ΤΗΣ» διαβάζουμε ότι η ελληνική ομογένεια ανησυχεί διότι η ηγεσία του Δημοκρατικού Κόμματος συνεχίζει τη φιλοτουρκική πολιτική στο θέμα της Κύπρου και «σιωπά έναντι των εκκλήσεων της ομογένειας». Ο Κοντομήτρος αποδίδει τη φιλοτουρκική πολιτική του Δημοκρατικού Κόμματος «εις την, αντιθέτως προς την Τουρκίαν, κακήν προβολήν εκ μέρους της ελληνικής Κυβερνήσεως των δικαίων της Κύπρου ως επίσης και εις την πολιτικήν της». Αίσθηση προκαλεί ότι η *Αυγή* δεν δημοσιεύει τη δήλωση του Goldwater για το Κυπριακό ή κάποια άλλη σχετική, με το Κυπριακό, είδηση.

Η προεκλογική περίοδος των αμερικάνικων εκλογών έλαβε χώρα κατά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου. Η ψυχροπολεμική ατμόσφαιρα της εποχής επηρέασε

³⁶⁶ Καθημερινή, φ. 17/10/1964.

και το λόγο των υποψηφίων. Οι υποψήφιοι στις ομιλίες τους έκαναν συχνές αναφορές στη Σοβιετική Ένωση και στον κομμουνιστικό κίνδυνο. Την εποχή εκείνη η κομμουνιστική φοβία ήταν διάχυτη στα κράτη του «δυτικού» συνασπισμού. Ο φόβος του κομμουνιστικού επεκτατισμού μέσω ενός πολέμου ήταν υπαρκτός, γεγονότα όπως η εισβολή στον κόλπο των Χοίρων στην Κούβα και η ανέγερση του Τείχους του Βερολίνου ενδυνάμωναν το ψυχροπολεμικό «κλίμα» ενώ η κρίση των πυραύλων της Κούβας έφερε την ανθρωπότητα στα πρόθυρα μιας παγκόσμιας σύρραξης. Η αμερικανική Κοινή Γνώμη ανησυχούσε ποιος από τους υποψήφιους προέδρους θα μπορέσει να χειριστεί καλύτερα τα θέματα της εξωτερικής πολιτικής και μετά την κρίση των πυραύλων της Κούβας, όπου η ανθρωπότητα έφτασε στα πρόθυρα ενός νέου καταστροφικού πολέμου, επιζητούσε την αυτοσυγκράτηση και την συνεννόηση από την πολεμική αντιπαράθεση.

Τα κυριότερα θέματα αυτής της περιόδου του Ψυχρού Πολέμου γίνονται και τα βασικά θέματα στην προεκλογική εκστρατεία των υποψηφίων. Θέματα όπως η απόκτηση πυρηνικών όπλων από την Κίνα, ο πόλεμος στο Βιετνάμ, η Κούβα και η ένταση στο Βερολίνο, είναι τα κυρίαρχα στη θεματολογία των Johnson και Goldwater.

Η απόκτηση πυρηνικών όπλων από την Κίνα αύξησε τις χώρες που είχαν στο οπλοστάσιό τους πυρηνικά όπλα από τέσσερις σε πέντε (Ηνωμένες Πολιτείες, Σοβιετική Ένωση, Μεγάλη Βρετανία, Γαλλία και Κίνα). Η κρίση των πυραύλων της Κούβας έδειξε ότι μία τοπική «ψυχρή» αντιπαράθεση, με τη συμμετοχή των υπερδυνάμεων, μπορεί να εξελιχθεί σε μία πολεμική σύρραξη με παγκόσμιες διαστάσεις και η ύπαρξη ατομικών όπλων στα οπλοστάσιά τους έκανε το ενδεχόμενο ενός νέου παγκόσμιου πολέμου με την χρήση αυτών κάτι περισσότερο από σίγουρο.

Η *Καθημερινή* με πλήθος άρθρων προσπαθεί να ενημερώσει τους αναγνώστες της για τις θέσεις των δύο υποψηφίων. Διαβάζουμε σε άρθρο του Walter Lippmann³⁶⁷ ότι η πολιτική της κυβέρνησης Johnson βασίζεται επί της «ανάπαυλας, της ανεπικυρώτου εκεχειρίας [...] επί της επιτεύξεως μιας ισορροπίας πυρηνικών δυνάμεων, η οποία συνιστά και επιβάλλει μιαν ανακωχήν εις τον ψυχρόν πόλεμον [...]» και ότι «ενεργεί βάσει της θεμελιώδους υποθέσεως ότι δυνάμεθα να απομακρυνθώμεν του πυρηνικού πολέμου [...]». Για την πολιτική του Goldwater ο Walter Lippmann κάνει αναφορά σε δηλώσεις του ίδιου ότι «θα πρέπει να

³⁶⁷ Καθημερινή, φ. 30/7/1964.

εισέλθωμεν εις περίοδον αναμετρήσεων, έως ότου ο κομμουνισμός συντριβή εις ολόκληρον τον κόσμο και η κύρια μας μέριμνα θα πρέπει να είναι ο πόλεμος [...]». Στη συνέχεια του άρθρου του Walter Lippmann διαβάζουμε ότι ο Goldwater προτείνει οι αμερικάνικες δυνάμεις να εμπλακούν σε μία σειρά αναμετρήσεων όπου εκδηλώνεται επαναστατική κομμουνιστική δραστηριότητα στην Ανατολική Ευρώπη αλλά και εντός της Σοβιετικής Ένωσης. Σε άλλο άρθρο του Walter Lippmann με τίτλο «ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΗΣ ΓΚΟΛΑΝΤΓΟΥΩΤΕΡ: ΕΝΑΣ ΠΟΛΥ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ»,³⁶⁸ ο Goldwater χαρακτηρίζεται ως «ο παραλογιζόμενος οραματιστής» για τον οποίο οποιαδήποτε λύση εκτός του πολέμου αποτελεί συνθηκολόγηση, κατευνασμός και δειλία.

Ο Andre de Segonzac σε άρθρο του στην *Καθημερινή* με τίτλο «ΚΑΙ ΔΙΑΤΙ ΟΧΙ ΤΟΝ ΓΚΟΛΑΝΤΓΟΥΩΤΕΡ;»,³⁶⁹ μας ενημερώνει ότι η πολιτική του Goldwater, ο οποίος χαρακτηρίζεται ως «ρηξικέλευθος γερουσιαστής», βρίσκει ανταπόκριση σε μέρος της αμερικάνικης κοινής γνώμης διότι πολλοί Αμερικανοί πιστεύουν ότι «από του τέλους του πολέμου πάντοτε υποκύπτομεν εις τας πιέσεις των Σοβιετικών. Εχρειάσθη να φθάσουν ούτοι μέχρι της Κούβας, δηλαδή έως έξω από την πόρτα μας, δια να αντιδράσωμεν [...]».

Η ψυχροπολεμική ρητορική εμφανίζεται και στις ομιλίες των υποψηφίων, σε άρθρο³⁷⁰ της *Καθημερινής* όπου δημοσιεύεται ομιλία του Johnson στο πανεπιστήμιο της Baltimore, διαβάζουμε ότι ο Johnson χαρακτηρίζει τις χώρες του «ανατολικού» συνασπισμού ως χώρες του σιδηρού παραπετάσματος που αποβλέπουν προς την ελευθερία και οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν χρέος να τις βοηθήσουν. Στην ίδια ομιλία του ο Johnson χαρακτηρίζει τις Ηνωμένες Πολιτείες και τα κράτη της Δυτικής Ευρώπης ως «ελεύθερους λαούς» οι οποίοι έχουν τεράστιο απόθεμα ιδεών και επιτευγμάτων μέσω των οποίων πρέπει να γίνει προσέγγιση στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης που θέλουν να έχουν μία μεγαλύτερη ανεξαρτησία από τη Μόσχα.

Το ιδεολογικό – πολιτικό κλίμα της εποχής, όπως παρουσιάζονταν μέσα από ομιλίες και δηλώσεις των Johnson και Goldwater, μας παρουσιάζει η *Αυγή*. Η *Αυγή* μέσα από άρθρα³⁷¹ του ανταποκριτή της, Χρήστου Νικολόπουλου, παρουσίαζε τον Goldwater ως τον «υποψήφιο του πολέμου», το «δηλωμένο εχθρό της ειρήνης, της

³⁶⁸ Καθημερινή, φ. 27/9/1964.

³⁶⁹ Καθημερινή, φ. 6/8/1964.

³⁷⁰ Καθημερινή, φ. 2/10/1964.

³⁷¹ Αυγή, φύλλα: 26/9/1964, 25/10/1964, 1/11/1964.

δημοκρατίας και της ευημερίας του λαού» που τα αγαπημένα του δημαγωγικά συνθήματα είναι για τον «κομμουνιστικό κίνδυνο», την «κομμουνιστική απειλή» και την «κομμουνιστική διείσδυση». Στα άρθρα αυτά φιλοξενούνται και δηλώσεις του Goldwater ότι «η υδρογονική βόμβα είναι απλώς ένα πιο αποτελεσματικό μέσο καταστροφής», ότι «θα χρησιμοποιήσει πυρηνικά όπλα εναντίον του λαϊκού στρατού του Βιετνάμ» και ότι «θα διακόψει τις διπλωματικές και οικονομικές σχέσεις των ΗΠΑ με την ΕΣΣΔ και τις άλλες σοσιαλιστικές χώρες». Για τον Johnson ο Χρήστος Νικολόπουλος τονίζει ότι οι Αμερικανοί εκλογείς δεν ξεχνούν ότι είναι υπεύθυνος για την παράταση του πολέμου στο Βιετνάμ και για τις επεμβάσεις των Ηνωμένων Πολιτειών σε μία σειρά άλλες περιοχές αλλά παρόλα αυτά εμφανίζεται ως ο μόνος φιλειρηνικός υποψήφιος. Σε άλλο άρθρο³⁷² της *Αυγής* ο Johnson εμφανίζεται συγκρατημένος και λογικός και δηλώνει ότι αντιλαμβάνεται τους κινδύνους του θερμοπυρηνικού πολέμου και είναι έτοιμος να αγωνισθεί για τη λύση των διεθνών διαφορών με ειρηνικά μέσα.

Το 1964 παρατηρούνται έντονες αναταραχές στην αμερικάνικη κοινωνία.³⁷³ Κοινωνικές αναταραχές που ξεκίνησαν στα μέσα της δεκαετίας του 1950 με βασικούς πυλώνες το Κίνημα Πολιτικών Δικαιωμάτων των Αφροαμερικανών. Η «λευκή» αρθρογραφία «βαφτίζει» τις ταραχές αυτές ως η «εξέγερση των νέγρων»³⁷⁴ που διαταράσσουν την εσωτερική ειρήνη των Ηνωμένων Πολιτειών. Ο Johnson κατά τη διάρκεια της πρώτης προεδρίας του, εφάρμοσε προγράμματα κοινωνικών μεταρρυθμίσεων όπως τα νομοσχέδια για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα και την ισονομία Λευκών και Μαύρων. Η κατάργηση του θεσμοθετημένου ρατσισμού στο Νότο αποτέλεσε ένα από τα σημαντικότερα επιτεύγματα της προεδρίας του. Το πρόγραμμα Great Society προκάλεσε αντιδράσεις, ιδίως στις πολιτείες του Νότου, διότι ανέτρεπε μία παγιωμένη ρατσιστική πολιτική. Οι ταραχές που έλαβαν χώρα στο Harlem,³⁷⁵ κατά την διάρκεια της προεκλογικής περιόδου των εκλογών του 1964, υποχρέωσαν τους δύο υποψηφίους να λάβουν θέση στο θέμα των πολιτικών δικαιωμάτων των Μαύρων.

³⁷² *Αυγή*, φ. 28/10/1964.

³⁷³ Οι ταραχές – εξέγερση της αφροαμερικάνικης κοινότητας ξεκίνησαν στο Harlem τον Ιούλιο του 1964 και επεκτάθηκαν το ίδιο καλοκαίρι στη Philadelphia, το Rochester, το Chicago, το Jersey City και το Elizabeth.

³⁷⁴ *Καθημερινή*, φ. 4/8/1964.

³⁷⁵ Οι ταραχές στο Harlem έλαβαν χώρα από τις 16 έως τις 22 Ιουλίου του 1964. Αφορμή για τις ταραχές – εξέγερση της αφροαμερικάνικης κοινότητας ήταν η δολοφονία του δεκαπεντάχρονου Αφροαμερικάνου James Powell από τον, εκτός υπηρεσίας, αστυφύλακα Thomas Gilligan.

Σε άρθρο του Denis Brogan³⁷⁶ στην *Καθημερινή* διαβάζουμε ότι το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα, το κόμμα του Abraham Lincoln, έχει απομακρυνθεί από τις πατροπαράδοτες αρχές του. Στο άρθρο αυτό γίνεται αναφορά ότι το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα είναι στη συνείδηση του αμερικάνικου λαού, το κόμμα το οποίο απελευθέρωσε τους δούλους και σήμερα ο ηγέτης του εψήφισε στη Γερουσία εναντίον του νομοσχεδίου περί πολιτικών δικαιωμάτων. Ο Walter Lippmann σε άρθρο³⁷⁷ του αποδίδει την καταψήφιση του νομοσχεδίου περί πολιτικών δικαιωμάτων από τον Goldwater στη συνεργασία του με τους ρατσιστές των Νοτίων πολιτειών. Σε άλλο άρθρο³⁷⁸ του ο Walter Lippmann αναφέρει την πεποίθηση του Goldwater ότι «δεν υφίσταται καμμία σπουδαία ημιτελής εσωτερική υπόθεση απαιτούσα εθνικήν δράσιν». Στα άρθρα αυτά εξυμνείται ο Johnson για την πολιτική του, η οποία αφορά στην ισονομία Λευκών και Μαύρων, γράφει χαρακτηριστικά ο Walter Lippmann³⁷⁹ ότι ο Johnson είναι ο πρώτος Αμερικανός πρόεδρος της γενεάς του που έστρεψε την προσοχή του στις εκκρεμείς εσωτερικές υποθέσεις, οι οποίες τόσα χρόνια είχαν παραμεληθεί.

Η *Αυγή* καλύπτει δημοσιογραφικά τις ταραχές, οι οποίες έλαβαν χώρα στο Harlem με άρθρα, του ανταποκριτή της Χρήστου Νικολόπουλου, τα οποία έχουν τίτλους «Νέγροι στη ζούγκλα των Ην. Πολιτειών»³⁸⁰ και «Η ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΤΟΥ ΧΑΡΛΕΜ, Φτώχεια χωρίς διέξοδο, Μαύρη ζωή για τους μαύρους κατοίκους του».³⁸¹ Ο Χρήστος Νικολόπουλος μέσα από τα άρθρα του αποδομεί τον αμερικάνικο τρόπο ζωής, το αμερικάνικο «όνειρο» και την ισονομία Λευκών και Μαύρων. Στα άρθρα αυτά γίνεται αναφορά στις ταραχές που ξέσπασαν στο Harlem, στα προβλήματα διαβίωσης στα γκέτο (ghetto) του Harlem καθώς και στις διακρίσεις και τον κοινωνικό αποκλεισμό που βιώνουν οι Νέγροι. Με άλλα άρθρα³⁸² του ο Χρήστος Νικολόπουλος ενημέρωνε τους αναγνώστες της *Αυγής* ότι το κόμμα του Abraham Lincoln περιήλθε στα χέρια της Ku Klux Klan (KKK) και ότι ο Goldwater είναι ο εκλεκτός της.

³⁷⁶ Καθημερινή, φ. 17/8/1964.

³⁷⁷ Καθημερινή, φ. 4/8/1964.

³⁷⁸ Καθημερινή, φ. 30/7/1964.

³⁷⁹ Καθημερινή, φ. 30/7/1964.

³⁸⁰ Αυγή, φ. 6/8/1964.

³⁸¹ Αυγή, φ. 15/8/1964.

³⁸² Αυγή, φύλλα: 31/7/1964, 11/10/1964.

Στο τελευταίο άρθρο,³⁸³ πριν από τις εκλογές, που δημοσιεύει η *Αυγή* επιχειρείται μία σύνοψη στα προγράμματα των δύο υποψηφίων. Μέσα από το άρθρο αυτό ασκείται κριτική στο δικομματικό πολιτικό σύστημα των Ηνωμένων Πολιτειών το οποίο στρέφει αναγκαστικά τους ψηφοφόρους στα δύο «συστημικά» κόμματα. Ο αρθρογράφος αναφέρει χαρακτηριστικά ότι στον κοινωνικό τομέα το πρόγραμμα του Johnson εναντίον της πενίας είναι ανεπαρκέστατο αλλά η στάση του Goldwater απέναντι στα κοινωνικά προβλήματα, τη φτώχεια και την ανεργία καθώς και οι προκλητικές δηλώσεις του ότι οι φτωχοί και οι άνεργοι είναι άξιοι της τύχης τους, κάνουν τον Johnson προστάτη των εργαζομένων. Στη συνέχεια του άρθρου διαβάζουμε ότι «αν ο Γκολντγουότερ είναι απαράδεκτος το ίδιο απαράδεκτη είναι και η σημερινή πολιτική της κυβέρνησης Τζόνσον [...]» και καταλήγει ο αρθρογράφος στο ότι «η εκλογή ενός συντηρητικού πολιτικού σαν τον κ. Τζόνσον [...] είναι ο μόνος τρόπος που έχουν οι Αμερικανοί ψηφοφόροι για να εκδηλώσουν την αντίθεσή τους προς το φασισμό του Γκολντγουότερ».

Από την αρχή της προεκλογικής περιόδου και καθ' όλη τη διάρκεια αυτής ο Johnson εμφάνιζε σημαντικό προβάδισμα στην πρόθεση ψήφου έναντι του Goldwater κάτι το οποίο αποτυπώθηκε και στο εκλογικό αποτέλεσμα.

Η *Καθημερινή*, από την επόμενη των εκλογών και για αρκετές ημέρες μετά από αυτές, δημοσίευσε πλήθος άρθρων,³⁸⁴ τα περισσότερα καταλάμβαναν πολλές στήλες και συνοδεύονταν από μεγάλων διαστάσεων φωτογραφίες, με τα αποτελέσματα των εκλογών, πολιτικές αναλύσεις καθώς και δηλώσεις πολιτικών. Σχετικό της προβολής του θέματος από την *Καθημερινή* είναι ότι η θεματολογία των αποτελεσμάτων των αμερικάνικων εκλογών φιλοξενήθηκε σε δύο κύρια άρθρα³⁸⁵ στο πρώτο φύλλο της εφημερίδας, αξιολογώντας ότι είναι τα μοναδικά κύρια άρθρα στο πρώτο φύλλο της εφημερίδας σε όλη την παρουσίαση των αμερικάνικων εκλογών. Ακολούθως παρατίθενται ενδεικτικά σχετικοί τίτλοι άρθρων, «Ο κ. ΛΥΝΤΟΝ ΤΖΟΝΣΟΝ ΦΕΡΕΤΑΙ ΕΠΙΚΡΑΤΩΝ ΜΕ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗΝ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑΝ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΑΛΟΥ ΤΟΥ κ. ΓΚΟΛΝΤΓΟΥΩΤΕΡ»,³⁸⁶ «Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΖΟΝΣΟΝ ΕΛΑΒΕ ΠΟΣΟΣΤΟΝ 61,3% ΤΩΝ ΨΗΦΩΝ ΜΕΓΑΛΗ ΥΠΕΡΟΧΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΙΣ ΤΟ ΚΟΓΚΡΕΣΣΟΝ».³⁸⁷

³⁸³ *Αυγή*, φ. 1/11/1964.

³⁸⁴ *Καθημερινή*, φύλλα: 5/11/1964, 6/11/1964, 7/11/1964, 7/11/1964, 10/11/1964, 12/11/1964.

³⁸⁵ *Καθημερινή*, φύλλα: 4/11/1964, 5/11/1964.

³⁸⁶ *Καθημερινή*, φ. 5/11/1964.

³⁸⁷ *Καθημερινή*, φ. 5/11/1964.

Η σημασία που έδωσε η *Καθημερινή* στο αποτέλεσμα των αμερικάνικων εκλογών φαίνεται και από τα άρθρα ξένων επιφανών προσωπικοτήτων όπως ο Charles Mohr,³⁸⁸ ο Don Cook,³⁸⁹ ο Nicolas Chatelain,³⁹⁰ ο Joseph Alsop,³⁹¹ και ο Walter Lippmann,³⁹² που δημοσίευσε, τα οποία τα ανακοίνωνε και ως αποκλειστικότητες. Η *Καθημερινή* επίσης παρουσιάζει τις θετικές αντιδράσεις που προκάλεσε η εκλογή του Johnson σε όλο τον κόσμο, σε άρθρο με τίτλο «ΕΥΜΕΝΕΙΣ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΟΛΟΝ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ»³⁹³ καταγράφει τις δηλώσεις πολιτικών των χωρών του «δυτικού» συνασπισμού, στα πλαίσια αυτά δημοσιεύει και δήλωση του Έλληνα πρωθυπουργού Γεωργίου Παπανδρέου ότι «ενίκησεν η ειρήνη». Το αφήγημα που προτάσσει η εφημερίδα, μέσα από τα άρθρα της, είναι η «νίκη των μετριοπαθών δυνάμεων κατά του φασισμού και του πολέμου» και ότι «ο αμερικάνικος λαός ετάχθη υπέρ της διεθνούς κατανοήσεως και της εσωτερικής προόδου». Η *Καθημερινή* δημοσιεύει και τα «Ρωσικά συγχαρητήρια» που διατυπώθηκαν από τους Mikoyan και Kosygin, στο τηλεγράφημα αυτό οι Σοβιετικοί αξιωματούχοι αναφέρουν ότι η επανεκλογή του Johnson θα συμβάλει στη διεθνή συνεργασία και ειρήνη.

Η *Αυγή* τις επόμενες ημέρες, από αυτήν των εκλογών, δημοσίευσε αρκετά άρθρα,³⁹⁴ για να παρουσιάσει το αποτέλεσμα αυτών, καθώς και πολιτικές αναλύσεις. Ο αριθμός των άρθρων ήταν ανάλογος σε σχέση με τον αριθμό των άρθρων που δημοσίευσε καθ' όλη τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου. Η κύρια θεματολογία των άρθρων αυτών ήταν οι ελπίδες που δημιουργήθηκαν από την εκλογή Johnson για παγκόσμια ειρήνη και για τον τερματισμό του Ψυχρού Πολέμου. Όπως η *Καθημερινή*, έτσι και η *Αυγή*, τη θεματολογία των αποτελεσμάτων των αμερικάνικων εκλογών τη φιλοξένησε σε δύο κύρια άρθρα³⁹⁵ στο πρώτο φύλλο της εφημερίδας, αξιοσημείωτο είναι ότι είναι τα μοναδικά κύρια άρθρα στο πρώτο φύλλο της εφημερίδας σε όλη την παρουσίαση των αμερικάνικων εκλογών. Ακολούθως παρατίθενται ενδεικτικά σχετικοί τίτλοι άρθρων, «ΣΥΝΤΡΙΒΗ του Γκολντγουότερ. Ο ΤΖΟΝΣΟΝ εκλέγεται πρόεδρος με 60% των ψήφων»,³⁹⁶ «ΨΗΦΙΣΑΝ ΕΙΡΗΝΗ ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ».³⁹⁷

³⁸⁸ Καθημερινή, φ. 3/11/1964.

³⁸⁹ Καθημερινή, φ. 6/11/1964.

³⁹⁰ Καθημερινή, φ. 7/11/1964.

³⁹¹ Καθημερινή, φύλλα: 8/11/1964, 10/11/1964.

³⁹² Καθημερινή, φ. 12/11/1964.

³⁹³ Καθημερινή, φ. 5/11/1964.

³⁹⁴ Αυγή, φύλλα: 4/11/1964, 5/11/1964, 6/11/1964.

³⁹⁵ Καθημερινή, φύλλα: 4/11/1964, 5/11/1964.

³⁹⁶ Αυγή, φ. 4/11/1964.

Στους υπότιτλους των πρωτοσέλιδων άρθρων διαβάζουμε ότι «Ο ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΣ ΛΑΟΣ ΕΙΠΕ ΟΧΙ ΣΤΟ ΦΑΣΙΣΜΟ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ» και ότι «Ο θρίαμβος του Τζόνσον χτύπημα για τους ρατσιστές και τους φιλοπόλεμους».

Η *Αυγή* δημοσιεύει, σε κεντρικό σημείο στο πρωτοσέλιδο³⁹⁸ της, το συγχαρητήριο τηλεγράφημα που έστειλαν οι Mikoyan και Kosygin στον Johnson, στο τηλεγράφημα αυτό οι Σοβιετικοί αξιωματούχοι εκφράζουν την ελπίδα ότι οι κυβερνήσεις των χωρών τους θα καταβάλουν προσπάθειες για την ενίσχυση της παγκοσμίου ειρήνης. Η *Αυγή* με άρθρο³⁹⁹ της ενημέρωνε τους αναγνώστες της για τα ευμενή σχόλια σε ολόκληρο τον κόσμο που προκάλεσε η νίκη του Johnson. Στο άρθρο αυτό αναδημοσιεύονται άρθρα και σχόλια από τις εφημερίδες *Pravda* και *Izvestia*, από το ραδιοσταθμό της Αβάνας καθώς και του Τσεχοσλοβακικού πρακτορείων ειδήσεων *CTK*.⁴⁰⁰ Τα μέσα ενημέρωσης του «ανατολικού» συνασπισμού χαιρετίζουν την εκλογή Johnson, τονίζουν ότι «η απόφαση των Αμερικανών ψηφοφόρων αποτελεί μάθημα για τους πολεμοκάπηλους» αλλά παράλληλα εκφράζουν και τις ανησυχίες τους διότι «κανένας δεν πρέπει να ξεχνά ότι 25 εκατομμύρια Αμερικανοί ψήφισαν το πρόγραμμα του Γκολντγουότερ. Και αυτά τα εκατομμύρια θα εξακολουθούν ν' αποτελούν κίνδυνο για τις Η.Π.Α. και για όλο τον κόσμο».

Χαρακτηριστικό της ψυχροπολεμικής πόλωσης, που επικρατούσε και στην Ελλάδα, είναι το γεγονός ότι η *Καθημερινή* καθ' όλη την προεκλογική περίοδο, αλλά και μετά από αυτήν δε δημοσίευσε άρθρα δημοσιογράφων ή εφημερίδων από τις χώρες του «ανατολικού» συνασπισμού και αντίστοιχα η *Αυγή* δε δημοσίευσε άρθρα δημοσιογράφων ή εφημερίδων από τις χώρες του «δυτικού» συνασπισμού.

3.4.1 Σύνοψη της Παρουσίασης των Εκλογών του 1964

Έχοντας αποτυπώσει την παρουσίαση των αμερικάνικων εκλογών του 1964 μέσα από τις εφημερίδες *Καθημερινή* και *Αυγή* μπορούμε να εξαγάγουμε χρήσιμα συμπεράσματα αφενός μεν για το εν λόγω θέμα, αφετέρου δε για την περίοδο στην οποία αυτό εντάσσεται.

³⁹⁷ *Αυγή*, φ. 5/11/1964.

³⁹⁸ *Αυγή*, φ. 5/11/1964.

³⁹⁹ *Αυγή*, φ. 6/11/1964.

⁴⁰⁰ Ceska Tiskova Kancelar ή Czech Press Agency.

Η *Αυγή* δίνει αξιοσημείωτη προβολή στο θέμα των αμερικάνικων εκλογών με πλήθος άρθρων, ωστόσο η δημοσίευση των άρθρων αυτών παρουσιάζει αξιοσημείωτες μεταβολές. Υπάρχουν χρονικά διαστήματα με πλήθος άρθρων και άλλα χρονικά διαστήματα όπου απουσιάζουν εντελώς από τη θεματολογία της εφημερίδας ενώ και τις επόμενες ημέρες, από αυτή των εκλογών, δημοσιεύει άρθρα σχετικά με το θέμα.

Παρουσιάζει το αφήγημα ότι ο Ρεπουμπλικάνος υποψήφιος Barry Goldwater είναι ένας «εξτρεμιστής» και φιλοπόλεμος υποψήφιος ο οποίος είναι επικίνδυνος για την παγκόσμια ειρήνη. Επίσης τον παρουσιάζει ως εκπρόσωπο ρατσιστικών οργανώσεων, να αδιαφορεί για τα προβλήματα των Αφροαμερικανών και να επικεντρώνεται στα θέματα της εξωτερικής πολιτικής υποβαθμίζοντας τα σοβαρά προβλήματα της αμερικάνικης κοινωνίας. Μέσα από τα άρθρα που δημοσιεύει η *Αυγή* διαφαίνεται η υποστήριξη της προς τον Δημοκρατικό υποψήφιο Lyndon Johnson. Ο Lyndon Johnson παρουσιάζεται αφενός μεν μεταρρυθμιστής της αμερικάνικης κοινωνίας και παράλληλα υπέρμαχος της παγκόσμιας ειρήνης, αφετέρου δε μία αναγκαστική επιλογή των εκλογέων καθόσον το παγιωμένο αμερικάνικο δικομματικό πολιτικό σύστημα στρέφει τον αμερικάνικο λαό στα δύο «συστημικά» κόμματα τα οποία είναι εκπρόσωποι των «μεγάλων συμφερόντων».

Ο Ψυχρός Πόλεμος ήταν κατεξοχήν ιδεολογικός πόλεμος και στα πλαίσια αυτής της διαπάλης η εφημερίδα δημοσιεύει άρθρα για ταξικά και φυλετικά θέματα μέσω των οποίων επιχειρείται η αποδόμηση του αμερικάνικου τρόπου ζωής.

Η *Καθημερινή*, όπως και η *Αυγή*, δίνει μεγάλη προβολή στο θέμα με πολλά άρθρα, που δημοσιεύονται σε κεντρικά σημεία της εφημερίδας και τα οποία καταλαμβάνουν αρκετές στήλες και συνοδεύονται συνήθως από φωτογραφίες μεγάλων διαστάσεων. Επίσης δημοσιεύει άρθρα αμερικανών δημοσιογράφων και πολιτικών αναλυτών τα οποία τα παρουσιάζει ως αποκλειστικότητες.

Η ψυχροπολεμική ρητορική της εποχής είναι εμφανής στα άρθρα που δημοσιεύει η εφημερίδα αφού μέσα από τα άρθρα αυτά παρουσιάζονται ομιλίες, δηλώσεις των υποψηφίων και πολιτικές αναλύσεις που αναφέρονται στον κομμουνιστικό κίνδυνο και στη σοβιετική απειλή. Δεν παίρνει ξεκάθαρη θέση υπέρ κάποιου υποψηφίου, προσπαθεί να αμβλύνει τις αντιδράσεις που είχε προκαλέσει ο πολιτικός λόγος του Barry Goldwater ενώ παράλληλα εξυμνεί το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα του Lyndon Johnson.

Κοινό σημείο σύμπτωσης των δύο εφημερίδων είναι η παρουσίαση της προσωπικότητας του Barry Goldwater. Τόσο η *Καθημερινή* όσο και η *Αυγή* αφιερώνουν τα περισσότερα άρθρα τους στην παρουσίαση του πολιτικού λόγου του Barry Goldwater. Η κάθε εφημερίδα προσεγγίζει με διαφορετική οπτική τον Barry Goldwater, οπτική που είναι σαφώς επηρεασμένη από το γενικότερο ψυχροπολεμικό πλαίσιο της εποχής και τη διαφορετική πολιτική υποστήριξη της κάθε εφημερίδας.

Αξιοσημείωτο της παρουσίασης των αμερικάνικων εκλογών από την *Αυγή* και την *Καθημερινή* είναι ότι ενώ δημοσιεύουν μεγάλο αριθμό άρθρων σχετικών με τις αμερικάνικες εκλογές, τα άρθρα αυτά δε βρίσκουν χώρο στην πρώτη σελίδα των εφημερίδων (πλην ελαχίστων περιπτώσεων).

3.5 Παρουσίαση των Ποσοτικών και Ποιοτικών Στοιχείων της Έρευνας

Η έρευνα η οποία διενεργήθηκε στο αρχείο της βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων, όπου βρίσκονται τα αρχεία των φύλλων των εφημερίδων *Αυγή* και *Καθημερινή*, στα πλαίσια της παρούσας μελέτης, εστιάζεται στις τέσσερις εκλογικές περιόδους των ετών 1952, 1956, 1960 και 1964. Ως αρχή της κάθε περιόδου επιλέχτηκε το χρονικό διάστημα λίγων ημερών πριν από την διεξαγωγή των εθνικών συνεδρίων του Ρεπουμπλικανικού και του Δημοκρατικού Κόμματος, συνέδρια τα οποία λάμβαναν χώρα τον Ιούλιο ή τον Αύγουστο της αντίστοιχης εκλογικής χρονιάς και έως τέλος της κάθε περιόδου το χρονικό διάστημα λίγων ημερών μετά την διενέργεια των εκλογών, εκλογές οι οποίες λάμβαναν χώρα την πρώτη Τρίτη, μετά την πρώτη Δευτέρα, του Νοεμβρίου της αντίστοιχης εκλογικής χρονιάς.

Στα πλαίσια της έρευνας αυτής συλλέχθηκε το σύνολο των άρθρων των σχετικών με τις αμερικάνικες προεδρικές εκλογές. Εξαίρεση στα ανωτέρω αποτελεί η έρευνα για τις εκλογές του 1952, περίοδο για την οποία ως αρχή της εκλήφθηκε η 24^η Αυγούστου του 1952, ημέρα που κυκλοφόρησε το πρώτο φύλλο της *Αυγής*. Για λόγους αξιολογικής ουδετερότητας επιλέχθηκε το υπό έρευνα χρονικό διάστημα να είναι κοινό στις δύο εφημερίδες και ως εκ τούτου και η έρευνα στα αρχεία της *Καθημερινής* να αρχίζει επίσης στις 24 Αυγούστου και όχι στις αρχές Ιουλίου του 1952 όπου διεξήχθησαν τα συνέδρια των κομμάτων (του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος από 7 έως 11 Ιουλίου και του Δημοκρατικού Κόμματος από 21 έως 26 Ιουλίου).

Από την έρευνα συγκεντρώθηκαν 357 δημοσιεύματα, ξεφυλλίζοντας τα δημοσιεύματα αυτά διαπιστώνουμε ότι τα 238 δημοσιεύτηκαν στην *Καθημερινή* και τα 119 δημοσιεύτηκαν στην *Αυγή*. Η αποτύπωση της ποσοτικής ανάλυσης των ανωτέρω δημοσιευμάτων στις αντίστοιχες εκλογικές χρονιές παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 11 Ποσοτική ανάλυση δημοσιευμάτων

	1952	1956	1960	1964
ΑΥΓΗ	15	40	30	34
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ	41	58	41	98

Η ανάγνωση των στοιχείων του ανωτέρω πίνακα μας καταδεικνύει μία διαφοροποίηση στη δημοσίευση των άρθρων τόσο ανά εφημερίδα όσο και ανά εκλογική περίοδο. Για να μπορέσουμε να αντιληφθούμε καλύτερα τις μεταβολές στην εμφάνιση των δημοσιευμάτων στην πάροδο του χρόνου θα πρέπει να εντάξουμε στη μελέτη και στοιχεία όπως ο αριθμός των σελίδων των εκδόσεων των δύο εφημερίδων.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται ο αριθμός των σελίδων ανά φύλλο εφημερίδας την κάθε εκλογική περίοδο:

Πίνακας 12 Σελίδες ανά φύλλο εφημερίδας

	1952	1956	1960	1964
ΑΥΓΗ	4*	6	8	8
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ	6	6	6-8	8
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ Έκδ. Κυριακής	6	8	12	12

* Η *Αυγή* ως εβδομαδιαία εφημερίδα αποτελούταν από οκτώ σελίδες και η έκδοση της Κυριακής αποτελούταν από έξι σελίδες.

Η δημοσιογραφική παρουσίαση του θέματος εμφανίζει αξιοσημείωτες μεταβολές με τάσεις τόσο μείωσης όσο και αύξησης αλλά συνολικά παραμένει σταθερή ως προς την κατεύθυνση. Για την περίοδο του 1952 δεν μπορούμε να εξαγάγουμε ασφαλή συμπεράσματα τα οποία να συγκρίνουμε με τις επόμενες περιόδους διότι όπως αναφέρθηκε παραπάνω η έρευνα δεν καλύπτει ολόκληρη την περίοδο των εκλογών.

Τα ποσοτικά στοιχεία του 1960 σε σχέση με τα αντίστοιχα του 1956 και για τις δύο εφημερίδες εμφανίζουν μία μείωση, για τη μεν *Αυγή* ποσοστού 25% για τη δε *Καθημερινή* ποσοστού 29,3%. Η μείωση των δημοσιευμάτων για τις δύο εφημερίδες σε μία περίοδο όπου δεν παρατηρείται διαφοροποίηση στον αριθμό των σελίδων των εκδόσεών τους μπορεί να οφείλεται σε διάφορους λόγους. Λόγους που είχαν να κάνουν με το ενδιαφέρον του αναγνωστικού κοινού για άλλα επίκαιρα θέματα της εποχής. Ακόμη, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι το φαινόμενο του Αντιαμερικανισμού που αναπτύχθηκε στην Ελλάδα καθώς και η μείωση των μεταναστευτικών ροών από την Ελλάδα προς τις Ηνωμένες Πολιτείες⁴⁰¹ λόγω και των περιορισμών της μεταναστευτικής νομοθεσίας των Ηνωμένων Πολιτειών πιθανόν να συνέβαλλαν στη μείωση των δημοσιευμάτων των σχετικών με τα θέματα των Ηνωμένων Πολιτειών.

Η εξέλιξη της εξ Ελλάδος μετανάστευσης για τα έτη 1955-1966 αποτυπώνεται στον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 13 Μετανάστευση εξ Ελλάδος 1955-1966

Έτος	Μετανάστες εξ Ελλάδος (1)	Αφιξη Ελλήνων Μεταναστών στις ΗΠΑ (2) (3)	Ποσοστό Μεταναστών προς ΗΠΑ	Έτος	Μετανάστες εξ Ελλάδος (1)	Αφιξη Ελλήνων Μεταναστών στις ΗΠΑ (2) (3)	Ποσοστό Μεταναστών προς ΗΠΑ
1955	44.252	6.311	14,27 %	1961	85.263	3.392	3,98 %
1956	57.198	10.531	18,42 %	1962	110.722	4.702	4,25 %
1957	52.968	4.952	9,35 %	1963	135.509	4.825	3,56 %
1958	40.808	3.079	7,55 %	1964	153.185	3.909	2,56 %
1959	43.683	4.507	10,32 %	1965	176.408	3.002	1,71 %
1960	75.222	3.797	5,05 %	1966	148.414	8.265	5,57 %

(1) Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), Στατιστικές Επετηρίδες της Ελλάδος ετών 1955-1966 dlib.statistics.gr/portal/page/ESYE/complexsearch (αναζήτηση 28 Φεβ 2018).

(2) Πηγή: National Archives at Washington DC, U.S. Citizenship and Immigration Services, History Office & Library (Department of Justice, Immigration

⁴⁰¹ Ενώ ο απόλυτος αριθμός των μεταναστών από την Ελλάδα προς τις Ηνωμένες Πολιτείες παραμένει προσεγγιστικά σταθερός το ποσοστό των ελλήνων μεταναστών που κατευθύνεται προς τις Ηνωμένες Πολιτείες βαίνει μειούμενο στο χρόνο.

and Naturalization Service, Annual Report of the Immigration and Naturalization Service) <https://u95007.eos-intl.net/U95007/OPAC/Search/SpecialTitles.aspx>

(αναζήτηση Φεβρουάριος 2018).

(3) Ως έτος λογίζεται η χρονική περίοδος από την 1^η Ιουλίου του προηγούμενου έτους έως την 30^η Ιουνίου του τρέχοντος έτους.

Η *Αυγή* για την περίοδο του 1964 δημοσιεύει, περίπου, τον ίδιο αριθμό άρθρων σε σχέση με την περίοδο του 1960, αντιθέτως στην *Καθημερινή* παρατηρείται μία μεγάλη αύξηση των άρθρων (ποσοστού 139%) σε σχέση με τα άρθρα της περιόδου του 1960.

Οι αυξομειώσεις των δημοσιευμάτων προϊόντος του χρόνου καταδεικνύουν τη βαρύτητα του θέματος στη συνολική ύλη των εφημερίδων καθώς και το ενδιαφέρον του αναγνωστικού κοινού στην πρόσληψή του, ωστόσο, εκτός από τα ποσοτικά στοιχεία σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση θέσης ως προς την παρουσίαση του θέματος έχουν και τα ποιοτικά στοιχεία των δημοσιευμάτων.

Τόσο η *Αυγή* όσο και η *Καθημερινή* τα δημοσιεύματα τα σχετικά με τις αμερικάνικες εκλογές τα διαχώριζαν σε άρθρα που δημοσιεύονταν στην πρώτη τους σελίδα και σε άρθρα, κύρια και απλά, που έβρισκαν χώρο στις εσωτερικές τους σελίδες. Τα κύρια άρθρα ή άρθρα γνώμης δημοσιεύονταν συνήθως στο πάνω αριστερό ή δεξιό μέρος της σελίδας, με μεγάλη γραμματοσειρά τίτλου και υπότιτλου, αρκετά άρθρα συνοδεύονταν από φωτογραφικό υλικό και γελοιογραφίες (αφορά μόνο την *Αυγή*) και καταλάμβαναν μεγάλο χώρο και αρκετές στήλες. Τις περισσότερες φορές αφορούσαν ανταποκρίσεις του μόνιμου ανταποκριτή της εφημερίδας στις Ηνωμένες Πολιτείες ή άρθρα ξένων προσωπικοτήτων τα οποία παρουσιάζονταν ως αποκλειστικότητες της εφημερίδας. Τα απλά άρθρα αφορούσαν κυρίως αναδημοσιεύσεις ειδήσεων από τον ξένο Τύπο, κατά βάση χωρίς να συνοδεύονται από φωτογραφικό υλικό, τα οποία καταλάμβαναν λίγες στήλες, μικρό χώρο και τοποθετούνταν σε μη κεντρικό σημείο της σελίδας. Στα απλά άρθρα συγκαταλέγονται και οι φωτογραφίες με λεζάντα οι οποίες δεν συνόδευαν κάποιο δημοσίευμα.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα ποιοτικά στοιχεία των δημοσιευμάτων:

Πίνακας 14 Ποιοτική ανάλυση δημοσιευμάτων

	1952			1956			1960			1964		
	Πρωτοσέλιδο	Κύριο	Απλό	Πρωτοσέλιδο	Κύριο	Απλό	Πρωτοσέλιδο	Κύριο	Απλό	Πρωτοσέλιδο	Κύριο	Απλό
ΑΥΓΗ	3	0	12	6*	7	27	7**	9	14	4	15	15
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ	17	15	9	12	12	34	14	7	20	3	42	53

* Σειρά από έξι άρθρα στα οποία γίνονταν έμμεση αναφορά στο πολιτικό σύστημα των Ηνωμένων Πολιτειών.

**Τέσσερα πρωτοσέλιδα άρθρα βρίσκουν θέση στο κάτω μέρος της πρώτης σελίδας και καταλαμβάνουν μικρό χώρο.

Από την ανάγνωση των ποιοτικών στοιχείων των δημοσιευμάτων εξάγονται χρήσιμες πληροφορίες οι οποίες καταδεικνύουν το βαθμό σημαντικότητας που απόδιδαν οι δύο εφημερίδες στη θεματολογία τη σχετική με τις αμερικάνικες εκλογές. Η προαναφερόμενη μείωση στα ποσοτικά στοιχεία του 1960 σε σχέση με τα αντίστοιχα του 1956, για τις δύο εφημερίδες, δε συμβαδίζει με αντίστοιχη μείωση στα ποιοτικά χαρακτηριστικά των δημοσιευμάτων, δηλαδή ενώ έχουμε μία αριθμητική μείωση δημοσιευμάτων αυτή η μείωση δεν αφορά την κύρια αρθρογραφία των εφημερίδων, τα άρθρα της πρώτης σελίδας και τα κύρια άρθρα, αλλά τα απλά άρθρα. Επίσης διαπιστώνουμε ότι η μεγάλη αύξηση του αριθμού των δημοσιευμάτων που δημοσιεύει η *Καθημερινή* για την περίοδο του 1964 αφορούν κυρίως κύρια και απλά άρθρα που βρίσκουν χώρο στις εσωτερικές σελίδες της ενώ μειώνονται αισθητά τα δημοσιεύματα της πρώτης σελίδας. Η σταθερότητα που αποτυπώνεται στα ποσοτικά στοιχεία μεταξύ του 1960 και του 1964 για την *Αυγή* συμβαδίζει με αντίστοιχη σταθερότητα στα ποιοτικά στοιχεία των δημοσιευμάτων με μικρές όμως αποκλίσεις οι οποίες αφορούν μετακινήσεις κύριων άρθρων της πρώτης σελίδας σε εσωτερικές σελίδες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

4. Συμπεράσματα

Η μελέτη της παρουσίας των αμερικάνικων προεδρικών εκλογών των δεκαετιών του 1950 και του 1960 μέσα από δύο αντιπαραθετικές πηγές, όπως είναι οι εφημερίδες *Καθημερινή* και *Αυγή*, βοηθά να γίνουν αντιληπτές οι διαιρετικές τομές που δημιουργήθηκαν στην ελληνική κοινωνία την ταραχώδη δεκαετία του 1940. Τα «φαντάσματα» που γεννήθηκαν στην Ελλάδα την δεκαετία του 1940 δίχασαν την ελληνική κοινωνία για αρκετές δεκαετίες.

Για την κατανόηση του κλίματος αντιπαράθεσης των δύο εφημερίδων είναι απαραίτητη η ένταξη της ελληνικής πραγματικότητας της εποχής στη διεθνή ψυχροπολεμική κατάσταση. Δηλαδή θα πρέπει να εξεταστεί η αρθρογραφία των δύο εφημερίδων, στο ευρύτερο πλαίσιο το οποίο και τη δημιούργησε. Η ιδεολογική πόλωση και ο ανταγωνισμός των δύο υπερδυνάμεων οδήγησε σε ένα παιχνίδι μηδενικού αθροίσματος στο οποίο το κέρδος του ενός συνασπισμού αντιστοιχούσε αναγκαστικά σε μία απώλεια κέρδους του άλλου συνασπισμού (Θεωρία Παιγνίων).

Για το ίδιο γεγονός έχουμε τελείως διαφορετική αφήγηση. Η κάθε εφημερίδα ανάλογα με τον πολιτικό χώρο που είναι ταγμένη να υποστηρίζει προβάλλει ή αποσιωπά τα γεγονότα. Ακόμα και η προβολή τους, όταν γίνεται, παρουσιάζεται από διαφορετική, οπτική γωνία και ερμηνεία.

Η *Αυγή* δίνει σημαντική προβολή στο θέμα των αμερικάνικων εκλογών με πλήθος άρθρων. Τα περισσότερα από αυτά τα άρθρα τα δομεί σε κοινωνικά και ταξικά προβλήματα της αμερικάνικης κοινωνίας και στη συνέχεια της αφήγησης τα συνδέει με τους δύο υποψηφίους και τις επικείμενες εκλογές.

Η αφήγηση της *Αυγής* είναι επηρεασμένη από την επικρατούσα ψυχροπολεμική ρητορική και τις Αριστερές της καταβολές και δεν επικεντρώνεται μόνο στο θέμα των εκλογών αλλά και σε γενικότερα αμερικάνικα θέματα τα οποία και σχολιάζει. Παρουσιάζει το αφήγημα ότι οι δύο υποψήφιοι έχουν κοινό πρόγραμμα το οποίο είναι επικεντρωμένο στα θέματα εξωτερικής πολιτικής υποβαθμίζοντας τα σοβαρά προβλήματα της αμερικάνικης κοινωνίας. Μέσα από τα άρθρα της προβάλλει ότι οι υποψήφιοι, περισσότερο οι ρεπουμπλικάνοι και λιγότερο οι δημοκρατικοί, είναι εκπρόσωποι οικονομικών συμφερόντων, τα οποία μάχονται για να επικρατήσει ο υποψήφιος που υποστηρίζουν. Η *Αυγή* μέσα από τα άρθρα της

παίρνει ξεκάθαρη θέση υπέρ των δημοκρατικών υποψηφίων Stevenson, Kennedy και Johnson, πιθανόν γιατί αυτούς υποστηρίζουν τα αμερικάνικα εργατικά συνδικάτα, όπως ενημερώνει τους αναγνώστες της. Ο Ψυχρός Πόλεμος ήταν κατεξοχήν ιδεολογικός πόλεμος και στα πλαίσια αυτής της διαπάλης η εφημερίδα δημοσιεύει άρθρα του ανταποκριτή της αλλά και ξένων δημοσιογράφων μέσω των οποίων επιχειρείται η αποδόμηση του αμερικάνικου «ονείρου» και του αμερικάνικου τρόπου ζωής. Προβάλλονται τα προβλήματα του αμερικάνικου κοινωνικού μοντέλου διαβίωσης ενώ δεν γίνεται καμία αναφορά σε τυχόν πλεονεκτήματα αυτού.

Η *Καθημερινή* δίνει μεγάλη προβολή στο θέμα με πολλά άρθρα, που δημοσιεύονται σε κεντρικά σημεία της εφημερίδας, τα οποία καταλαμβάνουν αρκετές στήλες και συνήθως συνοδεύονται από φωτογραφίες. Επίσης δημοσιεύει άρθρα αμερικανών δημοσιογράφων και πολιτικών αναλυτών οι οποίοι συμπλέουν με την αφήγηση της εφημερίδας.

Η εφημερίδα σαφώς επηρεασμένη, όπως και η *Αυγή*, από την επικρατούσα ψυχροπολεμική ρητορική, δεν ξεχνάει ότι απευθύνεται σε Δεξιούς αναγνώστες και μέσα από άρθρα της παρουσιάζει ομιλίες των υποψηφίων που αναφέρονται στον κομμουνιστικό κίνδυνο. Δεν παίρνει θέση υπέρ κάποιου υποψηφίου αφού παρουσιάζει τόσο τους ρεπουμπλικάνους όσο και τους δημοκρατικούς ως εκπροσώπους της αστικής κοινωνίας οι οποίοι έχουν κοινό προεκλογικό πρόγραμμα. Η *Καθημερινή* μέσα από τα άρθρα της παρουσιάζει ιδιαίτερα τα θέματα της εξωτερικής πολιτικής και δεν δημοσιεύει θέματα σχετικά με την αμερικάνικη κοινωνία που απασχόλησαν τους υποψηφίους κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου. Σχηματικά, παρουσιάζει την ευημερία, όπως αναφέρει, του αμερικάνικου τρόπου ζωής αποσιωπώντας παράλληλα τα τυχόν μειονεκτήματα αυτού.

Κοινά σημεία σύμπλευσης, με μικρές παρόλο αυτά αποκλίσεις, είναι η παρουσίαση των θέσεων των υποψηφίων στα θέματα του Κυπριακού και του Αντιαμερικανισμού. Τα δύο αυτά διαπαραταξιακά θέματα «πλησιάζουν» την Δεξιά αφήγηση της *Καθημερινής* και την Αριστερή αφήγηση της *Αυγής*.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και το λεξιλόγιο που χρησιμοποιούν στα άρθρα τους οι δύο εφημερίδες. Λεξιλόγιο σαφώς επηρεασμένο από την ψυχροπολεμική ρητορική της εποχής. Τα μανιχαϊκού τύπου δίπολα είναι εμφανή στην αφήγηση τόσο της *Καθημερινής* όσο και της *Αυγής*.

Έχει ενδιαφέρον να προσέξουμε ότι διαφέρει και η γλώσσα των δύο εφημερίδων. Η *Καθημερινή* χρησιμοποιεί καθαρεύουσα ενώ η *Αυγή* δημοτική.⁴⁰²

Αδιαμφισβήτητα, θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι εφημερίδες *Καθημερινή* και *Αυγή* αποτελούν σημαντική πηγή για την ιστορική έρευνα και σύμφωνα με την Ιωάννα Παπαθανασίου οι εφημερίδες:

Αποτυπώνουν το γεγονός και το σχόλιο που το συνόδευε, τη συγκυρία που το περιβάλλει, αποτυπώνουν και την ιστορία έτσι όπως τη ζούσαν και την καταλάβαιναν στη καθημερινή εξέλιξή της οι συντάκτες και οι δημοσιογράφοι, οι αναγνώστες και η κοινωνία της εποχής.⁴⁰³

Τέλος, δεν θα πρέπει να μας διαφύγει ότι η *Καθημερινή* και η *Αυγή* ως αντιπαραθετικές πηγές προσπαθούν να συγκεράσουν τις δύο κατευθύνσεις προκειμένου η «δική» τους άποψη να κερδίσει ερείσματα στην Κοινή Γνώμη και να προβληθεί ως αντικειμενική.

⁴⁰² Από τις 18 Οκτωβρίου του 1964 όλη η ύλη της *Αυγής* γράφεται στη δημοτική γλώσσα.

⁴⁰³ Παπαθανασίου Ιωάννα, ό.π. σ. 22.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α. Αρχεία – Πηγές

Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων – Αρχείο Εφημερίδων και Περιοδικού Τύπου.

Αρχείο Ένωσης Ιδιοκτητών Ημερήσιων Εφημερίδων Αθηνών (Ε.Ι.Η.Ε.Α).

Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας: Βιβλιοθήκη – Αρχείο.

Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ).

National Archives at Washington DC.

Β. Συνεντεύξεις

Αλέξης Παπαχελάς, 25 Σεπτεμβρίου 2017.

Μανώλης Γλέζος, 14 Νοεμβρίου 2017.

Γ. Βιβλία

Ελληνόγλωσσα:

Αλεξανδρή Αλ., Αργυρίου Αλ., Βερέμης Θ., Δεσποτόπουλος Αλ., Διαμαντόπουλος Θ., Δημαράς Αλ., κ.α., (2000), «Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, ΙΣΤ τόμος», Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα.

Αλιβιζάτος Ν., Αποστολόπουλος Δ., Δάγκας Αλ., Δεληγιάννης Ι., Δορδανάς Στρ., Ηλιάδης Χρ., κ.α., (2008), «Η "Σύντομη" Δεκαετία του '60», Καστανιώτη, Αθήνα.

Βερβενιώτη Τασούλα, Βόγλης Πολυμέρης, Κιτροέφ Αλέξανδρος, Μανιτάκης Νικόλας, Μαρκέτος Σπύρος, Μπουρνάζος Στρατής, κ.α., (2009), «Ιστορία της Ελλάδας του 20^{ου} Αιώνα», Βιβλιόραμα, Αθήνα.

Βερέμης Θάνος, (2010), «Από το 1776 έως Σήμερα, η Εκδοχή Ενός Ταξιδιώτη», Σιδέρης Ι., Αθήνα.

Βούλγαρης Γιάννης, Νικολακόπουλος Ηλίας, Ριζάς Σωτήρης, Σακελλαρόπουλος Τάσος, Στεφανίδης Ιωάννης, (2011), «Ελληνική Πολιτική Ιστορία 1950-2004», Θεμέλιο, Αθήνα.

Βριώνης Σπύρος, (2007), «Ο Μηχανισμός της Καταστροφής», Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα.

Γιανουλόπουλος Γιάννης, (1992), «Ο Μεταπολεμικός Κόσμος, Ελληνική και Ευρωπαϊκή Ιστορία 1945-1963», Παπαζήση, Αθήνα.

- Διαμαντόπουλος Θανάσης, (2012), «Το Πολιτικό Σύστημα των ΗΠΑ, Ένας Ιδιόρρυθμος Δικομματισμός», Πατάκη, Αθήνα.
- Δρούλια Λουκία, Κουτσοπανάγου Γιούλα, (Επιμ.), (2008), «Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου 1784-1974», Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών, Αθήνα.
- Zinn Howard, (2009), «Ιστορία του Λαού των Ηνωμένων Πολιτειών», Αιώρα, Αθήνα.
- Hobsbawn J. Eric, (2010), «Η Εποχή των Άκρων, Ο Σύντομος Εικοστός Αιώνας 1914-1991», Θεμέλιο, Αθήνα.
- Ήφαιστος Παναγιώτης, Κολιόπουλος Κωνσταντίνος, Χατζηβασιλείου Ευάνθης (Επιμ.), (2012), «Η Έναρξη του Ψυχρού Πολέμου, 1941-1950: Στρατηγικά ή Ιδεολογικά Αίτια;», Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.
- Καπλής Κωνσταντίνος, Μακρυδημήτρης Αντώνης, Πραβίτα Μαρία - Ηλιάννα, (2011), «Οι Εναρκτήριοι Λόγοι των Αμερικανών Προέδρων 1789-2009», Σάκκουλα, Αθήνα.
- Λάβδας Κώστας, (2012), «Αμερική. Πολιτική Ανάπτυξη, Δημοκρατία και Εξωστρέφεια στις ΗΠΑ», Παπαζήση, Αθήνα.
- Λεονταρίτης Α. Γιώργος, (2016), «Το Ξεκίνημα της Μετεμφυλιακής Αριστεράς 1950-1953», Καστανιώτη, Αθήνα.
- Λιαλιούτη Ζηνοβία, (2016), «Ο Αντιαμερικανισμός στην Ελλάδα 1947-1989», Ασίνη, Αθήνα.
- Λιναρδάτος Σπύρος, (1977-1987), «Από τον Εμφύλιο στη Χούντα, τόμοι Α έως Ε», Παπαζήση, Αθήνα.
- Λούβη Λίνα, (2002), «Περιγέλωτος Βασίλειον», Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα.
- Λούλος Κώστας, (2006), «Ιστορία και Τύπος», Καστανιώτη, Αθήνα.
- Λυμπεράτος Μιχάλης, (2011), «Από το ΕΑΜ στην ΕΔΑ», Στοχαστής, Αθήνα.
- Μάντσεστερ Ουίλλιαμ, (1967), «Το Πορτραίτο Ενός Προέδρου, Τζων Φ. Κέννεντυ», Πάπυρος, Αθήνα.
- Μαρκεζίνης Σπυρίδων, (1994), «Σύγχρονη Πολιτική Ιστορία της Ελλάδος, 1952-1975», Πάπυρος, Αθήνα.
- Μπαλτά Νάση, (1993), «Ο Ελληνικός Εμφύλιος Πόλεμος (1946-1949) Μέσα από τον Γαλλικό Τύπο», Οδυσσέας, Αθήνα.

- Νικολακόπουλος Ηλίας, (2001), «Η Καχεκτική Δημοκρατία, Κόμματα και Εκλογές 1946-1967», Πατάκη, Αθήνα.
- Παπαδημητρίου Γιάννης, (2001), «Η Αναλαμπή της Αριστεράς», Φιλίστωρ, Αθήνα.
- Παπαδημητρίου Δέσποινα, (2006), «Από τον Λαό των Νομιμοφρόνων στο Έθνος των Εθνικοφρόνων, Η Συντηρητική Σκέψη στην Ελλάδα 1922-1967», Σαββάλας, Αθήνα.
- Παπακωνσταντίνου Μιχάλης, (1992), «Πολιτική Συγκρότηση και Προεδρικές Εκλογές στις Ηνωμένες Πολιτείες», Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα.
- Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, (2009), «Αμερικάνικο Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική: 1945-2002», Ποιότητα, Αθήνα.
- Παπαχελάς Αλέξης, (1997), «Ο Βιασμός της Ελληνικής Δημοκρατίας, Ο Αμερικάνικος Παράγων, 1947-1967», Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα.
- Πέννιμαν Χάουαρντ, (1964), «Το Αμερικάνικο Πολιτικό Σύστημα, Ο Τρόπος Λειτουργίας του», Γκόννη, Αθήνα.
- Ριζάς Σωτήρης, (2001), «Η Ελλάδα, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ευρώπη, 1961-1964», Πατάκη, Αθήνα.
- Ριζάς Σωτήρης, (2008), «Η Ελληνική Πολιτική μετά τον Εμφύλιο Πόλεμο Κοινοβουλευτισμός και Δικτατορία», Καστανιώτη, Αθήνα.
- Αλέξης Ντε Τοκβίλ, (1994), «Η Δημοκρατία στην Αμερική», Στοχαστής, Αθήνα.
- Τσακαλογιάννης Πάνος, (2000), «Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία, από τη Βαστίλη στο Τείχος του Βερολίνου 1789 – 1989», Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα.
- Φλώρος Ιωάννης (διεύθυνση έκδ.), (2005), «Παγκόσμια Στρατιωτική Ναυτική Αεροπορική Εγκυκλοπαίδεια», Στρατηγικές Εκδόσεις, Αθήνα.
- Χατζηβασιλείου Ευάνθης, (2009), «Στα Σύνορα των Κόσμων. Η Ελλάδα και ο Ψυχρός Πόλεμος», Πατάκη, Αθήνα.
- Χατζηβασιλείου Ευάνθης, (2010), «Εισαγωγή στην Ιστορία του Μεταπολεμικού Κόσμου», Πατάκη, Αθήνα.

Ξενόγλωσσα:

- Kallina F. Edmund Jr., (2010), «The Presidential Election of 1960», University Press of Florida, Gainesville.
- McKeever Porter, (1989), «Adlai Stevenson: His Life and Legacy», William Morrow & Company, New York.
- Newton Jim, (2012), «Eisenhower: The White House Years», Anchor Books, New York.
- Smith Jean Edward, (2012), «Eisenhower In War and Peace», Random House, New York.
- Schroeder Alan, (2000), «Forty Years of High-Risk TV, Presidential Debates», Columbia University Press, New York.

Δ. Άρθρα – Εργασίες

- Βερέμης Θάνος, Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, Ριζάς Σωτήρης, Σαμπατάκης Θεόδωρος, Χατζηβασιλείου Ευάνθης, «Τζον Φ. Κένεντι, Η πορεία μέχρι τη δολοφονία», Ελευθεροτυπία, Ιστορικά, αρ. τεύχους 213, 27-11-2003.
- Δραγονίγος Άρης, «Παρατηρώντας από τα όρια της στρατόσφαιρας», Πτήση και Διάστημα, αρ. τεύχους 79, Απρίλιος 1991.
- Θεοτοκάς Γιώργος, Συνέντευξη στο περιοδικό Νέα Εστία, αρ. τεύχους 614, Φεβρουάριος 1953.
- Κλαυδής Αντώνης, «Η διακοπή έκδοσης της Καθημερινής», ειδική έκδοση «Η Δικτατορία του 1967, 50 χρόνια μετά», Η Καθημερινή, 23-4-2017.
- Μανδραβέλης Πάσχος, «Όταν η πολιτική συνάντησε την τηλεόραση», Η Καθημερινή, 26-9-2010.
- Μπακογιάννης Παύλος, «Στα άδυτα των Μυστικών Υπηρεσιών», Το Βήμα, 14-6-1977.
- Μπίτσικα Παναγιώτα, «Οι αμερικανοί πρεσβευτές στην Αθήνα», Το Βήμα, 24-4-1998.
- Παπαθανασίου Ιωάννα, «Από τον Εμφύλιο στη Δικτατορία – Όψεις της ιστορίας της Αυγής», Η Κυριακάτικη Αυγή, Ενθέματα, 28-1-2001.
- Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, «Οι αμερικανικές προεδρικές εκλογές», Η Καθημερινή, 2-10-2016.
- Σακκάς Γιάννης, «Η δίκη του Μανώλη Γλέζου», Η Καθημερινή, 24-5-2015.

Σωτηρόπουλος Δημήτρης, «Η σκοτεινή περίοδος 1947 – 1967», Η Καθημερινή, 16-10-2017.

Τζαννετάκος Γιάννης, «Η κατάλυση της ελευθερίας του Τύπου», Η Καθημερινή, 19-6-2017.

Τσάτσος Κωνσταντίνος, «Στις ρίζες της Αμερικάνικης Δημοκρατίας», Ο Κόσμος και οι Έλληνες, Οι Έλληνες της Αμερικής, Νέα Εστία, Χριστούγεννα 1955.

Ε. Διαδικτυακοί Τόποι

<http://www.biography.com> (αναζήτηση: 8 Μαρ 2017, 3 Απρ 2017, 5 Σεπ 2017).

<https://www.britannica.com> (αναζήτηση: 20 Νοε 2016, 2 Μαρ 2017, 10 Απρ 2017, Ιούλιος-Αύγουστος 2017, 10 Ιαν 2018).

dlib.statistics.gr/portal/page/ESYE/complexsearch (αναζήτηση 28 Φεβ 2018).

www.ekebi.gr/magazines/flipbook/showissue.asp?file=82531&code=4851
(αναζήτηση: 27 Φεβ 2017).

<https://en.wikipedia.org/wiki/> (αναζήτηση: 8 Νοε 2016, 3 Απρ 2017, 10 Απρ 2017, 5 Σεπ 2017).

www.History.house.gov/Institution/Election-Statistics/Election-Statistics
(αναζήτηση: 20 Δεκ 2016, 2 Μαρ 2017, 5 Σεπ 2017).

www.jfklibrary.org/Asset-Viewer/AS08q5oYz0SFUZg9uOi4w.aspx
(αναζήτηση: 26 Φεβ 2018).

<http://www.kathimerini.gr/816687/article/epikairothta/ellada/h-dikh-toy-manwlh-glezoy> (αναζήτηση: 8 Μαρ 2017).

www.law.cornell.edu/constitution/amendmentxxii (αναζήτηση: 8 Νοε 2016).

www.presidency.ucsb.edu/showelection.php?year=1960 (αναζήτηση: 3 Μαρ 2017).

<https://u95007.eos-intl.net/U95007/OPAC/Search/SpecialTitles.aspx>
(αναζήτηση Φεβρουάριος 2018).

Στ. Ημερήσιος Τύπος

Η Αυγή: 24 Αυγούστου – Νοέμβριος 1952, Ιούλιος – Νοέμβριος 1956,
Ιούλιος – Νοέμβριος 1960, Ιούλιος – Νοέμβριος 1964.

Η Καθημερινή: 24 Αυγούστου – Νοέμβριος 1952, Ιούλιος – Νοέμβριος 1956,
Ιούλιος – Νοέμβριος 1960, Ιούλιος – Νοέμβριος 1964.

Ακρόπολις: Μάρτιος 1952.

Το Βήμα: Μάρτιος 1952, Αύγουστος 1952, Ιούνιος 1977.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας Αμερικανών Προέδρων (1933-1974)

Πίνακας Αμερικανών Πρέσβευων στην Ελλάδα (1948-1969)

Συνέντευξη με τον Μανώλη Γλέζο

Συνέντευξη με τον Αλέξη Παπαχελά

Φωτογραφίες

Άρθρα Εφημερίδων

Πίνακας Αμερικανών Προέδρων (1933 – 1974)	
Franklin D. Roosevelt	1933 - 1945 (12 Απρ)
Harry Truman	1945 (12 Απρ) - 1952
Dwight Eisenhower	1953 - 1960
John F. Kennedy	1961 - 1963 (22 Νοε)
Lyndon B. Johnson	1963 (22 Νοε) - 1968
Richard Nixon	1969 - 1974 (9 Αυγ)

Πίνακας Αμερικανών Πρέσβευων στην Ελλάδα (1948 – 1969)	
Henry F. Grady	1948 - 50
John Emil Peurifoy	1950 - 53
Cavendish W. Cannon	1953 - 56
George V. Allen	1956 - 57
James Williams Riddleberger	1957 (Δεκ) - 59
Ellis O. Briggs	1959 - 62
Henry Richardson Labouisse, Jr.	1962 - 65
Phillips Talbot	1965 - 69

Συνέντευξη⁴⁰⁴ με τον Μανώλη Γλέζο⁴⁰⁵

Μανιάτης: Η κυκλοφορία της *Αυγής* έλαβε χώρα τον Αύγουστο του 1952, μέσα σε μία ταραγμένη πολιτικά περίοδο, εκτέλεση Μπελογιάννη, θάνατος στην εξορία του Γαβριηλίδη, δίκη των αεροπόρων, κλιμάκωση των διώξεων σε στελέχη της Αριστεράς κ.α. Πώς μέσα σε ένα τόσο αντίξοο περιβάλλον κατόρθωσε να σταθεί η εφημερίδα και πως υποδέχτηκε το αναγνωστικό κοινό την *Αυγή*;

Γλέζος: Καταφέραμε, όταν εγώ ήμουν διευθυντής, να φτάσουμε κυκλοφορία 100.000 φύλλα. Το πρωτοχρονιάτικο φύλλο που είχε το αποτέλεσμα του μεγάλου λαχείου της Ένωσης Συντακτών, καταφέραμε με ένα σύστημα ολόκληρο που οργανώσαμε και αναγκαστικά ήμασταν οι πρώτοι που είχαμε το αποτέλεσμα και φτάσαμε τα 100.000 φύλλα. Αυτό είναι αργότερα. Την εφημερίδα την αγοράζανε διπλωμένη, δεν την αγοράζανε κανονικά. Η εφημερίδα ήταν υπό διωγμό. Όταν κάναμε την προσπάθεια συμμαχίας με τον Μαρκεζίνη διευθυντής της εφημερίδας ήμουν εγώ, διαπιστώνω ότι έχουμε ένα «πέταγμα» της εφημερίδας. Η συνεργασία με τον Μαρκεζίνη ξεφόβισε τον κόσμο και είχαμε ένα «τίναγμα» της κυκλοφορίας ψηλά. Αυτά όταν ήταν η συνεργασία με τον Μαρκεζίνη. Το 1952 η εφημερίδα πουλιόταν διπλωμένη στα κρυφά.

Μ: Από όσο γνωρίζω κάποια περίοδο ασκήθηκε embargo στην προμήθεια χαρτιού προς την εφημερίδα. Πώς αντιμετωπίσατε αυτή την κατάσταση;

Γ: Χαρτί παίρναμε από τον Ceausescu, από τη Ρουμανία.

Μ: Η κυκλοφορία της *Αυγής* συνδέθηκε με την ίδρυση της ΕΔΑ λίγους μήνες νωρίτερα και στελεχώθηκε με σημαντικά στελέχη της Αριστεράς. Πώς επηρέασε αυτή η σχέση *Αυγής* - Αριστεράς την επιλογή της θεματολογίας των άρθρων της εφημερίδας;

Γ: Μετά τη λήξη του Εμφύλιου Πολέμου, δεν θεωρούσαμε τον εαυτό μας ότι ήταν ηττημένος πολιτικά, ηττημένοι στρατιωτικά ήμασταν. Για αυτό το λόγο εμείς οι

⁴⁰⁴ Η συνέντευξη με τον κύριο Γλέζο έλαβε χώρα στα γραφεία της Κίνησης Ενεργοί Πολίτες, στο Ν. Ψυχικό, την Τρίτη 14 Νοεμβρίου 2017.

⁴⁰⁵ Ο κύριος Γλέζος είναι ήρωας της Εθνικής Αντίστασης, δημοσιογράφος, συγγραφέας και πολιτικός. Έχει διατελέσει αρχισυντάκτης του *Ριζοσπάστη* ενώ υπήρξε για πολλά χρόνια διευθυντής της *Αυγής*. Μεγάλη χρονική περίοδο στην οποία εστιάζεται η έρευνα της παρούσας εργασίας, ο κύριος Γλέζος ήταν διευθυντής της *Αυγής*.

φυλακισμένοι προσπαθήσαμε να δημιουργήσουμε πολιτικό οργανισμό που θα ήταν απέξω. Αλλά εντωμεταξύ δημιουργήθηκε η ΕΔΑ και προσχωρήσαμε με τις δυνάμεις σε αυτήν. Το κλίμα ήταν ότι στρατιωτικά μπορεί να μας κερδίσατε αλλά πολιτικά όχι. Και για αυτό δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία του Γιάννη Πασαλίδη η ΕΔΑ, ήταν δική του πρωτοβουλία. Το Κόμμα ετοίμαζε άλλο σχηματισμό αλλά εντωμεταξύ ο Γιάννης Πασαλίδης προχώρησε στη δημιουργία της ΕΔΑ. Δημιουργήθηκε η ΕΔΑ, η οποία κάλυψε το κενό. Το πολιτικό κενό το κάλυψε η δημιουργία της ΕΔΑ. Έβγαζε τότε την εφημερίδα, *Δημοκρατική*, την οποία έκλεισε η Ασφάλεια και τότε βγήκε η *Αυγή*. Προσπαθούσαμε να βρούμε τον τρόπο να εκφραστούμε. Πολιτικά από πλευράς κομμάτων δημιουργήθηκε η ΕΔΑ και έβγαλε την *Αυγή*. Όταν βγήκε η *Αυγή*, βγήκε με διευθυντή τον Βασίλη Εφραιμίδη. Ήταν ένας αυταρχικός τύπος και ότι έλεγε αυτό ήταν, απόφασή του και το συντακτικό προσωπικό κάνει απεργία να φύγει ο Εφραιμίδης και να έρθει ο Γλέζος, έγινε μέσα στην εποχή εκείνη, συνήλθε η Διοικούσα Επιτροπή της ΕΔΑ και αποφασίζει να κάνει αποδεκτό το αίτημα. Πάω εγώ και φτιάχνω Διευθυντική Επιτροπή, στην Διευθυντική Επιτροπή αυτή ήταν ο Σπύρος Λιναρδάτος που ήταν το μάτι του κόμματος, ο Βαγγέλης Παντελέσκος που ήταν υπεύθυνος για το εξωτερικό τμήμα, ο Τάσος Χαϊνογλου⁴⁰⁶ που ήταν ο αρχισυντάκτης της εφημερίδας και ο Ηρακλής Τζάθας που ήταν υπεύθυνος ύλης. Αυτοί οι πέντε φτιάξαμε το διευθυντικό όργανο. Το διευθυντικό όργανο αποφάσιζε για τα πάντα ύστερα από τη λαϊκή συνέλευση των συντακτών και εφάρμοσα ότι είχα μάθει στο *Ριζοσπάστη*. Τις αποφάσεις της λαϊκής συνέλευσης, όλου του προσωπικού δηλαδή τις έπαιρνε η Διευθυντική Επιτροπή. Αλλά κατά την έκδοση της εφημερίδας την ευθύνη την είχε αποκλειστικά ο διευθυντής. Γιατί εκείνη την ώρα έπρεπε να βγει η εφημερίδα και αν τα έκανε στραβά θα έδινε λόγο στο διοικητικό συμβούλιο. Μια από τις μεγάλες επιτυχίες μας ήταν η εξής: ένα βράδυ πάμε να φύγουμε γιατί είχαμε ένα αυτοκίνητο ειδικό, με δικό μας άνθρωπο που μας γύρναγε στα σπίτια όταν είχε λήξει η κυκλοφορία. Λοιπόν, την ώρα που ήρθε και ήμαστε έτοιμοι να φύγουμε ο Βαγγέλης Παντελέσκος, ο Χαϊνογλου και εγώ να μας πάει σπίτια μας και εκείνη την ώρα έρχεται ο δημοσιογράφος του γραφείου του εξωτερικού Τύπου και δίνει στον Παντελέσκο ένα χαρτάκι, από το *Associated Press* και το χαρτάκι έγραφε ότι η Σοβιετική Ένωση εξαπέλυσε τον πρώτο δορυφόρο γύρω από τη γη. Ο Παντελέσκος το βλέπει και λέει: «βάλτο στα ψιλά στην τελευταία σελίδα, στείλτο». Λέω: «για να

⁴⁰⁶ Τάσος Χαϊνογλου, (1901-1963), δημοσιογράφος και πολιτικός εργάστηκε ως αρχισυντάκτης στην *Αυγή* από την ίδρυσή της τον Αύγουστο του 1952 έως τη συνταξιοδότησή του το 1960.

δώ τι είναι;» και παίρνω και βλέπω αυτό. Και λέω αμέσως: «ματαιώνεται η έκδοση» και πάω στο τυπογραφείο και τους λέω: «αυτό είναι ένα από τα μεγαλύτερα επιτεύγματα της εποχής και θα μπει ολοσέλιδο, στην πρώτη σελίδα». Ο Παντελέσκος μου λέει: «τρελός είσαι; Θα συγκαλέσω την Επιτροπή». Κυκλοφόρησε η εφημερίδα και το είχε ως πρωτοσέλιδο θέμα και ήμασταν η μοναδική εφημερίδα στη Δύση, σε ολόκληρο τον κόσμο που το είχε και πουλήσαμε απεριόριστα, 60.000 φύλλα, δεν θυμάμαι ακριβώς. Τις επόμενες μέρες συγκαλέστηκε το συμβούλιο και τους είπα: «θα δεχθείτε έναν όρο, η εφημερίδα δεν έχει επιστημονικό συνεργάτη και θα πάρει επιστημονικό συνεργάτη» και πήρε για να αντιμετωπίζει τα επιστημονικά θέματα. Για αυτή την πρωτιά μου με έκαναν μέλος της Παγκόσμιας Ένωσης των δημοσιογράφων και με βράβευσαν με ειδικό βραβείο.

Μ: Από τα άρθρα της *Αυγής* τα σχετικά με τις αμερικάνικες εκλογές παρατηρούμε μία προτίμηση σε υποψηφίους λ.χ. στις εκλογές του 1952 και του 1956 στον Stevenson έναντι του Eisenhower, στις εκλογές του 1960 στον Kennedy έναντι του Nixon και στις εκλογές του 1964 στον Johnson έναντι του Goldwater. Προτιμήσεις σε δημοκρατικούς έναντι ρεπουμπλικάνων υποψηφίων. Από που πηγάζανε αυτές οι προτιμήσεις;

Γ: Ήταν αποτέλεσμα της γνώμης των Ελλήνων της Αμερικής και η συμφωνία η δικιά μας μαζί τους.

Μ: Τις δεκαετίες του 1950 και του 1960 ο αμερικάνικος παράγοντας επηρέαζε σημαντικά την πολιτική ζωή της Ελλάδας, στο χώρο του Τύπου είχαμε ανάλογες παρεμβάσεις;

Γ: Μετά την καταδίκη μου από το στρατοδικείο βρίσκουν ένα συγγενή μου και του λένε να διαβιβάσεις στον Μανώλη την παρακάτω πρόταση. Τους λέει ο συγγενής μου ότι δεν θα το δεχθεί. Ποια ήταν η πρόταση; Κάτι το πρωτοφανές «προτείνουμε στον Μανώλη το Γλέζο να μην κάνει δήλωση, να βγει, αρκεί να αναλάβει διευθυντής στη *Βραδυνή*, με 8.000 μισθό».

Μ: Ποιος έκανε την πρόταση;

Γ: Έχουνε το χέρι τους εδώ οι Αμερικανοί ή δε το έχουνε;

Μ: Την πρόταση την έκαναν οι Αμερικανοί μέσω της πρεσβείας;

Γ: Η Ασφάλεια έκανε την πρόταση.

Μ: Ποια ήταν η σχέση της *Αυγής* με την αμερικάνικη πρεσβεία; Υπήρχαν άμεσες επιρροές;

Γ: Έψαχνα και εγώ και ο Λιναρδάτος που ήταν ο υπεύθυνος του κόμματος να βρούμε ποιος είναι ...

Μ: Υπήρχε κάποιο περιστατικό δολιοφθοράς στην εφημερίδα;

Γ: Όχι, όλοι οι άνθρωποι, οι στοιχειοθέτες, οι λινοτύπες ήταν όλοι του κόμματος. Ο Κιουρτσής που ήταν ο υπεύθυνος για το προσωπικό από τον κλητήρα, τον πορτιέρη μέχρι τους πάντες ήταν ένας άνθρωπος με πολύ μεγάλη οξυδέρκεια. Δεν ήταν εύκολο να του ξεφύγει άνθρωπος. Περνούσε από 500 κόσκινα κάποιος για να έρθει στο *Ριζοσπάστη* πρώτα και στην *Αυγή* μετά.

Μ: Η νεολαία διαδραμάτισε δυναμικό ρόλο στις κινητοποιήσεις της εποχής εκείνης, μία νεολαία που ενώ είχε αντιαμερικανικά αισθήματα παρόλα αυτά ακολουθούσε το δυτικό τρόπο ζωής και σκέψης. Μπορούμε να δώσουμε μία εξήγηση στο παράδοξο αυτό.

Γ: Όλα αυτά ήταν εναντίον του κατεστημένου, της καθεστηκίας τάξης. Είχαμε αξιόλογους μουσουργούς όπως ο Θεοδωράκης, ο Χατζηδάκης, ο Σαββόπουλος, ο Μαρκόπουλος. Παρόλο αυτά δεχόμασταν ότι ερχόταν από τη Δύση, αρκεί να ήταν επαναστατικό εναντίον του κατεστημένου.

Μ: Το 1967 ήσασταν διευθυντής της *Αυγής*, το τελευταίο φύλλο της *Αυγής*, λόγω της Δικτατορίας, κυκλοφόρησε στις 20 Απριλίου του 1967. Μπορείτε να μας εξιστορήσετε αυτές τις πρώτες ώρες της Δικτατορίας;

Γ: Το βράδυ που ξέσπασε η Δικτατορία ήμουν σπίτι, ήταν αργά και κατά τις 02:00 με 03:00 χτύπησε το κουδούνι μου έκανε εντύπωση πάω στην πόρτα λέω: «τι θέλετε;» λένε: «έχουμε ένα μήνυμα από το συναγωνιστή σας τον Μπριλλάκη» εγώ δεν τους πίστεψα και δεν τους άνοιξα και σπάσανε την πόρτα και με πιάσανε. Ήταν δυνάμεις της Χούντας. Με πιάσανε, με κατεβάσανε κάτω, με βάλανε μέσα σε ένα φορητό και λέει ένας: «κύριε Γλέζο για την ασφάλεια σας» και λέω: «ασφάλεια; Ποια ασφάλεια; Με έχετε πιάσει και μου λέτε για την ασφάλειά μου». Μετά κατά την μεταφορά ακούω τον ήχο από τις ερπύστριες των αρμάτων και λέω: «ποια ασφάλεια; Εδώ έχουμε Δικτατορία» με πήγανε στο Γουδί, σε ένα θάλαμο όπου σε λίγο φέρνουν τον Λεωνίδα τον Κύρκο με τις πυτζάμες και αυτός και στον διπλανό θάλαμο ήταν ο

Γεώργιος Παπανδρέου και σε λίγο φέρανε τον Πουρνάρα⁴⁰⁷ [Σ.τ.Σ: ο κύριος Γλέζος αναφέρεται στον Δημήτρη Πουρνάρα] και σε λίγο φέρανε με τις πυτζάμες και τον Μητσοτάκη. Σύμφωνα με τις ετοιμασίες που είχαμε κάνει εμείς αν γινόταν Δικτατορία έπρεπε όλοι να συγκεντρωθούν γύρω από τους Δήμους και με βάση το Δήμο να κάνουμε τους αγώνες, είχαμε δώσει ολόκληρο πρόγραμμα, το οποίο είχαν βρει αυτοί και το είχαν δημοσιεύσει. Στο Γουδί ήρθε ένας στρατιωτικός και μας είπε ότι είναι ο υπουργός των εσωτερικών: «μην ανησυχείτε για την ασφάλεια της ζωής σας, υπεύθυνος έχω αναλάβει εγώ», όταν έφυγε ρωτάω τον Μητσοτάκη: «ποιος είναι αυτός;», μου λέει: «ο Παττακός», «Κώστα ποιος διόρισε τον Παττακό σε αυτή τη θέση; Γιατί δεν μου απαντάς; Αφού εσείς τους διορίσατε και εσείς υφίσταστε και τις συνέπειες». Από εκεί μας πήρανε και μας πήγανε σε ένα ξενοδοχείο στο Πικέρμι.

Μ: Κλείνοντας, έχετε κάτι να συμπληρώσετε για αυτά που συζητήσαμε;

Γ: Ποιο είναι το κεντρικό πρόβλημα σήμερα; Πώς θα έρθω στην εξουσία; Πώς θα πω ότι είμαι το κόμμα της αλήθειας και όλοι οι άλλοι λένε ψέματα; Έτσι δεν λένε όλα τα κόμματα; Το κεντρικό πρόβλημα σήμερα για όλη την ανθρωπότητα όχι μόνο για την Ελλάδα είναι ένα: όχι μονάχα δεν θέλω να αποφασίζει άλλος για μένα αλλά θέλω να συμμετέχω στα κέντρα λήψεως των αποφάσεων. Όπου και να είσαι, είτε αυτό είναι ο τόπος στη δουλειά σου, είτε αυτό είναι ο τόπος της διαμονής σου, είτε οποιοδήποτε άλλο μέρος όχι μόνο δεν πρέπει να αποφασίζει άλλος για σένα αλλά πρέπει να συμμετέχεις στα κέντρα λήψεως των αποφάσεων. Αυτό είναι το κεντρικό θέμα σήμερα για όλη την ανθρωπότητα και αυτό είναι αυτό που πιστεύω εγώ και το Κίνημα Ενεργοί Πολίτες.

⁴⁰⁷ Δημήτρης Πουρνάρας, (1900-1986), δημοσιογράφος, ιστορικός και λογοτέχνης, επί χρόνια διατέλεσε ανταποκριτής, αρχισυντάκτης, διευθυντής σύνταξης και διευθυντής πλήθους εφημερίδων. Πολυγραφοτάτος, έγραψε πολλά ιστορικά και λογοτεχνικά βιβλία.

Συνέντευξη⁴⁰⁸ με τον Αλέξη Παπαχελά⁴⁰⁹

Μανιάτης: Πώς αντιμετώπιζαν οι αναγνώστες των εφημερίδων τα θέματα, τα σχετικά με την Αμερική;

Παπαχελάς: Στη δεκαετία του '50 και του '60 μιλάμε σε μια εποχή που δεν υπήρχε ούτε η τηλεόραση, ούτε το διαδίκτυο οπότε η ενημέρωση ήταν κυρίως μέσα από τους λίγους ανταποκριτές, δεν ήταν πάρα πολύ. Και τα περισσότερα ή τα υπόλοιπα ήταν είτε από πρακτορεία που ερχόντουσαν είτε από τις εφημερίδες που ερχόντουσαν μετά από μεγάλη καθυστέρηση και τις μεταφράζανε. Και η Αμερική βέβαια ήταν κάτι πολύ μακρινό και μυθικό οπότε οτιδήποτε υπήρχε σε σχέση με την Αμερική πουλούσε, εμένα μου είχε κάνει τρομερή εντύπωση ότι η *Καθημερινή* που βγήκε την ημέρα της Δικτατορίας (21 Απριλίου) είχε ως πρώτο θέμα ότι είχε πάρει την αποκλειστικότητα από ένα βιβλίο που είχε γραφτεί για τη δολοφονία του Kennedy, ήταν τέσσερα χρόνια πριν, το είχε στην πρώτη της σελίδα, το είχε σαν πρώτο θέμα, που δείχνει πόσο διψούσε ο κόσμος για ενημέρωση για την Αμερική.

Μ: Από την έρευνα που έχω κάνει, έχω διαπιστώσει ότι η *Καθημερινή*, τις δεκαετίες του 1950 και του 1960, είχε μόνιμο ανταποκριτή στις Ηνωμένες Πολιτείες και έκανε και πολλές συνεργασίες με έγκριτους πολιτικούς αναλυτές όπως ο Walter Lippmann κ.α.

Π: Αυτό ήταν, υπήρχε ο Ηλίας ο Δημητρακόπουλος ένας μυθικός ανταποκριτής, ο οποίος ήταν πάρα πολύ καλός και πολύ μέσα στα πράγματα και βέβαια ήταν και η μανία της Βλάχου, η οποία ήταν πολύ κοσμοπολίτισσα έψαχνε και έβρισκε και διάβαζε πολύ αγγλικό και αμερικάνικο Τύπο και προσπαθούσε να έχει συνέχεια τέτοιες συνεργασίες.

⁴⁰⁸ Η συνέντευξη με τον κύριο Παπαχελά έλαβε χώρα στο γραφείο του, στις εγκαταστάσεις της εφημερίδας *Η Καθημερινή* τη Δευτέρα 25 Σεπτεμβρίου 2017.

⁴⁰⁹ Ο Αλέξης Παπαχελάς είναι δημοσιογράφος και διευθυντής της εφημερίδας *Η Καθημερινή*, εργάστηκε για χρόνια ως ανταποκριτής εφημερίδων (*Η Αυγή*, *Η Καθημερινή* κ.α) στις Ηνωμένες Πολιτείες, έχει ασχοληθεί με θέματα αμερικάνικης εξωτερικής πολιτικής και έχει κάνει έρευνα για την επιρροή του αμερικάνικου παράγοντα την περίοδο 1947 – 1967 στην ελληνική πολιτική σκηνή, στοιχεία της έρευνας αυτής παρουσιάζονται στο βιβλίο του *Ο Βιασμός της Ελληνικής Δημοκρατίας, Ο Αμερικάνικος Παράγον 1947 – 1967*, Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα, 1997.

Μ: Διαβάζοντας την *Καθημερινή* της εποχής εκείνης παρατηρούμε πολλά άρθρα σχετικά για την Αμερική. Άρθρα στα οποία ο αναγνώστης διάβαζε πολλές λεπτομέρειες για τον αμερικάνικο τρόπο ζωής, τις εκλογές κ.α.

Π: Ναι, νομίζω ότι υπήρχαν και ήταν προσωπική επιλογή της Βλάχου.

Μ: Μπορούμε να κάνουμε συσχέτιση της πρόσληψης αυτής με τις αυξημένες μεταναστευτικές ροές της εποχής από την Ελλάδα προς τη Δύση και το μύθο του αμερικάνικου «ονείρου»;

Π: Σίγουρα υπήρχε ένα ενδιαφέρον για αυτό αλλά νομίζω ότι περισσότερο ήταν ο μύθος επειδή ήταν μια εποχή που δεν υπήρχε τηλεόραση, δεν υπήρχε τίποτα άλλο και υπάρχει ένας μύθος, πολλοί έχουν διάφορους συγγενείς και έτσι είναι η εποχή όπου ο αμερικάνικος τρόπος ζωής είναι πραγματικό όνειρο για πολύ κόσμο.

Μ: Οι ανταποκριτές των εφημερίδων στο εξωτερικό με ποια κριτήρια επιλέγουν τη θεματολογία των άρθρων τους;

Π: Το βασικό είναι το τι ενδιαφέρει το ελληνικό κοινό, δηλαδή πάρα πολλές φορές αυτό είναι το βασικό σου κριτήριο. Αν πουν κάτι για την Ελλάδα ή αν κάπου υπάρχει ένας Έλληνας. Κάπου εκεί πέρα είναι το πόσο καταφέρνεις με τη δουλειά σου να έχεις πρόσβαση σε ανθρώπους και πηγές.

Μ: Η ψυχροπολεμική ρητορική της εποχής και ο μετεμφυλιακός κοινωνικός διαχωρισμός Δεξιάς και Αριστεράς ή «εθνικοφρόνων» και «μη εθνικοφρόνων», πώς επηρέαζαν – διαμόρφωναν τη θεματολογία και το ύφος των άρθρων στις εφημερίδες της Δεξιάς, της Αριστεράς και του Κέντρου;

Π: Σίγουρα, ειδικά οι Αριστερές εφημερίδες εκείνης της εποχής, από αυτά που έχω ακούσει και ξέρω, γιατί είχα ξεκινήσει από την *Αυγή* θέλουν να τα βλέπουν τα πράγματα μέσα από μια δικιά τους οπτική πολλές φορές. Δηλαδή παραγγέλνανε θέματα όπως τα φανταζόντουσαν όχι όπως ακριβώς γινόταν. Αυτό θυμάμαι γιατί όταν έκανα την πρώτη μου άσκηση, που την έκανα στην αρχή εδώ στην Ελλάδα θυμάμαι μου είχαν δώσει μια φωτογραφία να γράψω μια λεζάντα, ήταν για ένα αυτοκίνητο Golf που τότε τα λέγανε Rabbit σε μια αλυσίδα παραγωγής και ήταν στο Detroit, αν θυμάμαι καλά, και μου είπαν να γράψω ότι επειδή γίνεται μια απεργία στη Γερμανία, οι μεταλλωρύχοι και είχε σταματήσει η παραγωγή στην Αμερική. Και να πως υπάρχει η άλλη όψη της παγκοσμιοποίησης που είναι το εργατικό κίνημα κ.τ.λ.

Έγραφα μια λεζάντα και μετά είδα στη *Herald Tribute* τη Δευτέρα την ίδια φωτογραφία που έγραφε από κάτω ότι είναι το πρώτο αυτοκίνητο που βγαίνει σε αυτή τη μονάδα παραγωγής. Ρώτησα: «τι είναι αυτό ρε παιδιά;» και μου είπαν: «πόσοι διαβάζουν *Herald Tribute*;» και μου έμεινε μετά ότι ... Αυτό νομίζω ότι εκείνη την εποχή ήταν πολύ καθαρό το ποιος είναι από ποια πλευρά. Ήταν εποχή Ψυχρού Πολέμου, οι εφημερίδες όπως η *Καθημερινή* ήταν τελείως απέναντι στους Σοβιετικούς, Κομμουνιστές κ.τ.λ., οι άλλοι ήταν πιο φιλικοί αλλά ο διαχωρισμός τότε ήταν πάρα πολύ κάθετος.

Μ: Στο βιβλίο σας αναλύεται την επιρροή του αμερικάνικου παράγοντα στην πολιτική ζωή της Ελλάδας κατά τη δεκαετία του 1950, μπορείτε να μας πείτε για την επιρροή του αμερικάνικου παράγοντα στον ελληνικό Τύπο.

Π: Στην έρευνα που έχω κάνει για εκείνη την εποχή δεν έχω πέσει πάνω σε κάτι, είμαι σίγουρος ότι υπήρχαν τα διάφορα προγράμματα επισκέψεων για να μάθουν οι έλληνες δημοσιογράφοι την Αμερική κ.τ.λ. Αλλά δε νομίζω, πραγματικά δεν ξέρω.

Μ: Υπήρχαν εφημερίδες «φιλικές» προς την αμερικάνικη πρεσβεία;

Π: «Φιλικές» εφημερίδες προς την Αμερική και την πρεσβεία νομίζω υπήρχαν σίγουρα. Δίνανε μεγαλύτερη σημασία τότε στην *Καθημερινή*, στο *Βήμα*, στη *Μεσημβρινή*, στην *Ακρόπολη* που ήταν εφημερίδες μεγάλης κυκλοφορίας, κεντρώες και δεξιές εφημερίδες. Σίγουρα δεν το ξέρω αυτό, αν διευκολύνανε κάποιες συνεργασίες με το *Time* ή με τους *New York Times*. Φαντάζομαι ότι υπήρχε μία τέτοια συνεργασία. Ήταν μια εποχή που ήταν δύσκολο να στείλεις λεφτά έξω, φαντάζομαι, δεν το ξέρω όμως λέω έτσι. Ξέρω ότι σε κάποιες περιπτώσεις είχαν βοηθήσει να γίνουν κάποιες συνεντεύξεις με αστροναύτες, δηλαδή η πρεσβεία, φαντάζομαι, σε κάθε χώρα έκλεινε έναν αστροναύτη με κάθε εφημερίδα που ήταν το PR [Σ.τ.Σ: Public Relations] που κάνανε, δημόσιες σχέσεις της εποχής εκείνης.

Μ: Οι αλλαγές στην προεδρία των Ηνωμένων Πολιτειών Eisenhower, Kennedy, Johnson επέφεραν διαφοροποίηση στην εξωτερική πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών σε κρίσιμα θέματα όπως το Κυπριακό και οι Ελληνοτουρκικές σχέσεις;

Π: Εδώ σίγουρα υπήρχε μια αλλαγή στην εξωτερική πολιτική, εντάξει το Κυπριακό δεν υπήρχε εκείνη την εποχή τόσο έντονο. Ήταν κυρίως οι Εγγλέζοι, οι οποίοι παίζανε ένα ρόλο, γιατί το Κυπριακό ήταν το βασικό θέμα μας τότε. Δεν υπήρχε άλλο

θέμα τότε, πρόβλημα στις Ελληνοτουρκικές σχέσεις δεν υπήρχε τότε. Υπήρχε μόνο ο διωγμός στην Πόλη, αλλά άλλο θέμα δεν υπήρχε τότε, δηλαδή ένταση στο Αιγαίο, αυτά γίνανε μετά το Κυπριακό. Η τελευταία αλλαγή που έγινε εκεί πέρα, ήταν με τον Johnson που σταμάτησε την Τουρκική εισβολή το 1964 με εκείνη την περίφημη επιστολή. Και μετά πρότεινε το σχέδιο Acheson που δεν το κάναμε εμείς αποδεκτό. Μετά εκεί που άλλαξε πολύ η αμερικάνικη εξωτερική πολιτική ήταν με τους Nixon και Kissinger. Εκεί ήταν πολύ πιο φιλοτουρκική από ότι ήταν μέχρι τότε.

Μ: Τη δεκαετία του 1950 παρατηρείται έξαρση του φαινομένου του αντιαμερικανισμού στην Ελλάδα. Πώς αντιμετώπισε το φαινόμενο αυτό η αμερικάνικη εξωτερική πολιτική;

Π: Τη δεκαετία του 1950 δεν υπήρχε τόσο μεγάλος αντιαμερικανισμός νομίζω ότι υπήρχε ένας αντιβρετανισμός λόγω του Κυπριακού. Πάντως δεν υπήρχε κύμα αντιαμερικανισμού δηλαδή εγώ όσο έχω διαβάσει και τις αναφορές της πρεσβείας που λέει τι γίνεται εδώ. Αυτό αρχίζει ουσιαστικά μετά τη Χούντα. Δηλαδή μόλις βοηθάνε τόσο πολύ να γίνει η Δικτατορία, γιατί ούτε το '65 στην Αποστασία παίζανε τόσο ανοιχτό ρόλο οι αμερικανοί, εννοώ δημοσίως, να το ξέρει ο κάθε άνθρωπος οπότε δεν νομίζω ... Αυτό που τους ενδιέφερε στον Ψυχρό Πόλεμο ήταν να μην «πάει» η Ελλάδα από την άλλη «μεριά». Εκεί που πανικοβλήθηκαν και εκεί που μπορεί να έχουν βοηθήσει σε διάφορες ψυχολογικές επιχειρήσεις, το έχω γράψει στο βιβλίο μου αυτό, ήταν μετά το '58 όταν ήρθε δεύτερο κόμμα η ΕΔΑ. Εκεί, πρώτη φορά πραγματικά φοβήθηκαν ότι θα μπορούσε η Κοινή Γνώμη να στραφεί Αριστερά και να βγει μια Αριστερή κυβέρνηση με το οποίο θα χάνανε τα πάντα στο μυαλό τους. Εκεί βοήθησαν με την ΚΥΠ και με άλλα, δεν ξέρω αν έγινε μέσω του Τύπου και πως έγινε εκείνη την εποχή αλλά θυμάμαι ότι προγράμματα επιρροής Κοινής Γνώμης, προπαγάνδας υπήρξαν τότε πολλά. Μυστικά κονδύλια, τέτοια πράγματα κ.τ.λ. δεν νομίζω ότι υπήρχαν εκείνη την εποχή. Νομίζω ότι αυτό που γινόταν, ότι βοηθούσαν μέσω ΚΥΠ να υπάρξει μια φοβία για τους κομμουνιστές, να βγουν κάποιες αφίσες, οι οποίες ήταν κάπως τρομακτικές, για τη σοβιετική προπαγάνδα, τα εγκλήματα, να υπάρξουν δημοσιεύματα ενδεχομένως για τον Stalin και τα εγκλήματά του, προφανώς υπήρχαν. Κάτι πιο συγκεκριμένο δεν έχω δει πάντως αλλά δεν το έχω ερευνήσει πάντως.

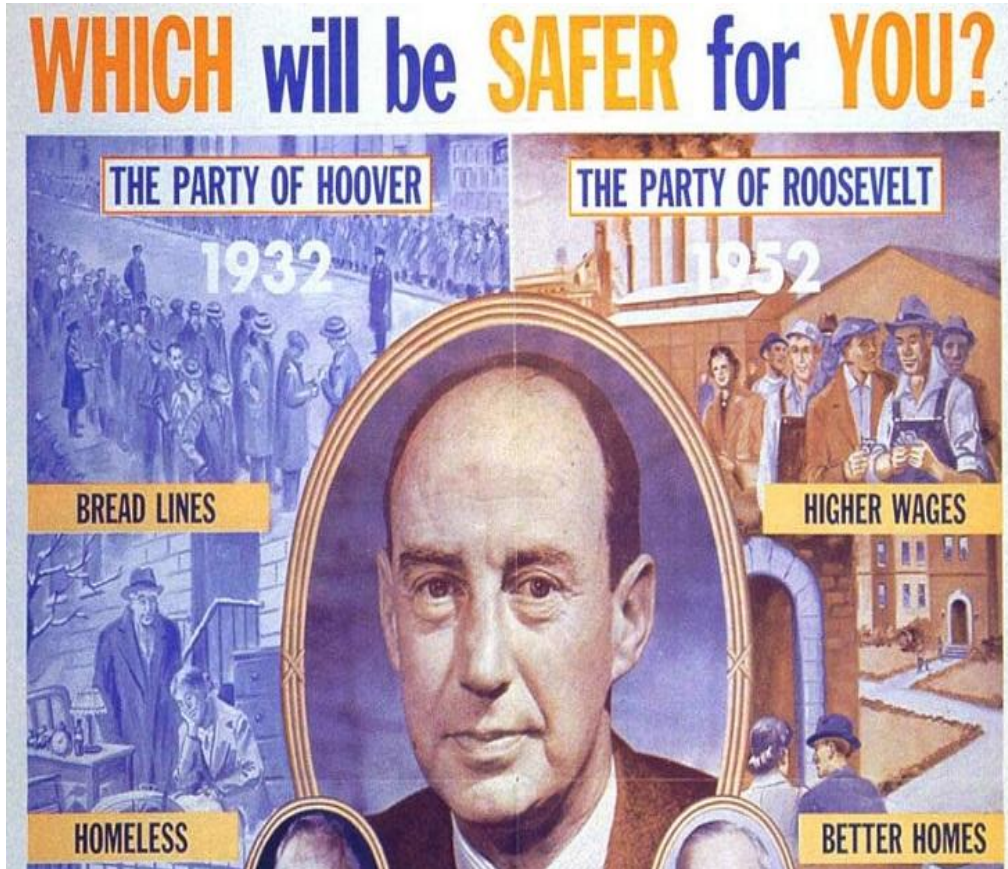
Μ: Έχετε να συμπληρώσετε κάτι σχετικό με αυτά που συζητήσαμε;

Π: Αυτή είναι μια εποχή που δεν μπορούμε να τη συγκρίνουμε με το σήμερα. Γιατί σήμερα παίρνεις και διαβάζεις όποια αμερικάνικη εφημερίδα θέλεις σε πραγματικό χρόνο, βλέπεις το *CNN*, κάτι αδιανόητο για την εποχή εκείνη και νομίζω ότι οι ανταποκριτές εκείνη την εποχή ήταν πάρα πολύ χρήσιμοι αλλά βλέπανε και τα πράγματα τελείως με τη δική τους ματιά. Πήγαινε ο Αριστερός ανταποκριτής και έψαχνε να βρει τον Ινδιάνο που τον κυνηγάγανε ή τον άνεργο κ.τ.λ. πήγαινε ο Δεξιός ανταποκριτής έβλεπε το αμερικάνικο «όνειρο», πως ζεις σε ένα προάστιο και έχεις τρία αυτοκίνητα και δυο κουζίνες. Νομίζω είναι μια εποχή που υπάρχει ένας μύθος για την Αμερική και δεν έχει αποδομηθεί και αυτός ο μύθος αποδομήθηκε αρκετά αργότερα. Το αμερικάνικο «όνειρο», αυτό υπήρξε και υπάρχει εν δυνάμει ακόμα. Τότε ήταν μια εποχή που ήταν ένας πραγματικός μύθος, γιατί ο άλλος δεν είχε ούτε τηλεόραση για να καταλάβει τι είναι αυτό που του διηγούταν κάποιος.

Φωτογραφίες:

Ο Dwight Eisenhower κατά την προεκλογική περίοδο των εκλογών του 1952

Διαφημιστικό υλικό υπέρ της υποψηφιότητας του A. Stevenson, εκλογές 1952

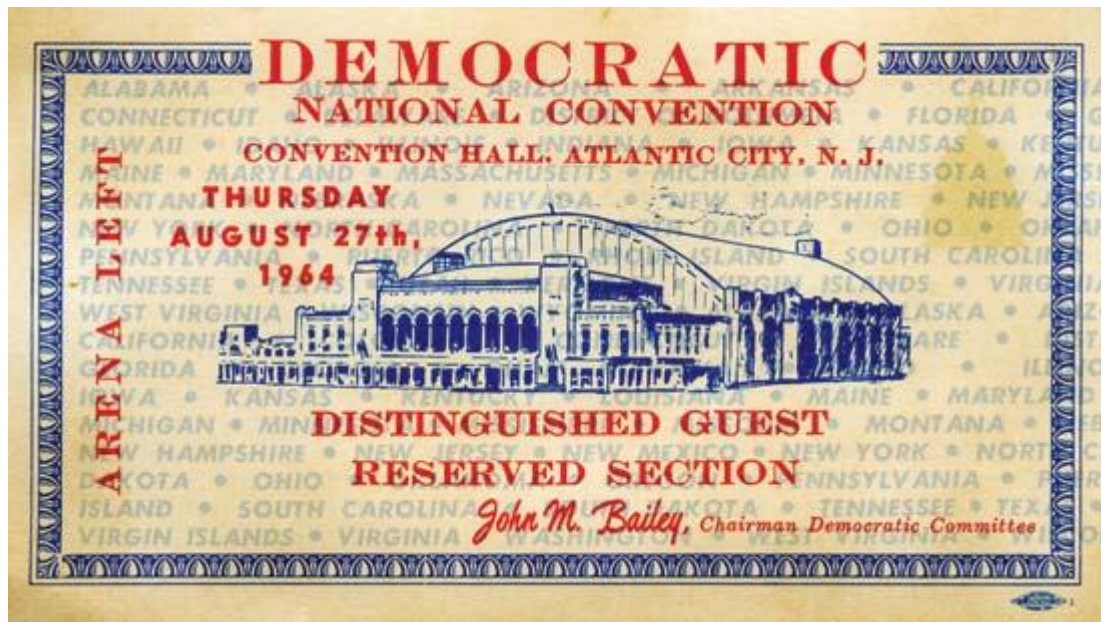
Debate Nixon και Kennedy, εκλογές 1960

Ο Lyndon B. Johnson σε ομιλία του στο εθνικό συνέδριο του Δημοκρατικού Κόμματος, Ιούλιος 1960

Lyndon B. Johnson και Robert F. Kennedy κατά την προεκλογική περίοδο των εκλογών του 1964 (New York City)

Εισιτήριο για το εθνικό συνέδριο του Δημοκρατικού Κόμματος, Αύγουστος 1964

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

**Δημοκρατικοί και Ρεπουμπλικάνοι
έχουν τὸ ἴδιο πρόγραμμα: Πόλεμο!**

Ο ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΔΕΥΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

*Υστερα από τρίμηνη προεκλογική «μάχη» ὁ ἀμερικανικός λαός ψηφίζει σήμερα γιὰ νὰ ἐκλέξει τὸν Πρόεδρό του. Ὁ ἀμερικανικός λαός πού με Πρόεδρο τὸν Τρούμαν εἶδε νὰ κατεβαίνει τὸ διοικητικό του ἐπίπεδο, νὰ αὐξάνει ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνέργων, ν' ἀνεβαίνουν οἱ τιμές καὶ νὰ σκοτώνονται τὰ παιδιά του στὸ μέτωπο τῆς Κορέας, περιμένει ἀπὸ τὶς σημερινὲς ἐκλογές ἕνα «θαύμα». Νὰ ἐπιστρέψουν πίσω οἱ στρατιῶτες πού πολεμοῦν στὴν Ἄπω Ἀνατολή, νὰ δοθεῖ δουλειὰ στὰ σταματημένα ἐργοστάσια, νὰ γίνει Εἰρήνη.

*Ὅμως τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν πρόκειται νὰ γίνουν. Καὶ τὸ γνωρίζει ὁ ἀμερικανικός λαός. Γνωρίζει πὼς τὰ δύο «μεγάλὰ κόμματα» δὲν ἐκφορῶν τίποτε ἄλλο παρὰ τὰ συμφέροντα ὀρισμένων κύκλων ἀντίθετων μετὰ τὸν πόθο, τὰ αἰσθήματα καὶ τὰ συμφέροντα τὰ δικά του.

Γιὰ νὰ ἐκμεταλλευστοῦν αὐτὰ τὰ αἰσθήματα, αὐτὸν τὸν πόθο τοῦ ἀμερικανικοῦ λαοῦ γιὰ Εἰρήνη καὶ δημιουργικὴ ἐργασία, ὁ Ἄϊζενχάουερ καὶ ὁ Στήβενσον κατεβαίνουν μετὰ τὰ πιδὲ δημαγωγικὰ προγράμματα καὶ ὑποσχέσεις:

Τὸ Ρεπουμπλικάνικο Κόμμα ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα τῆς προεκλογικῆς μάχης ἐφάρξε τὸ σύνθημα «Νέοι ἄνδρες — Νέα πολιτική». Γι' αὐτὸ ὄρισε καὶ ὑποψήφιό του τὸν Ἄϊζεν

Τὸ ἐκλογικὸ σῆμα τῶν ρεπουμπλικάνων εἶναι ὁ ἔλεφας καὶ τῶν δημοκρατικῶν ὁ γόδιλος. Ἡ ἀμερικανικὴ ἐφημερίδα «Σάν-Τόμις τοῦ Σικάγου» δημοσιεύει τὸ παραπάνω σκίτσο ὅπου τὰ ἀγαθὰ τετράποδα... ὁμιλοῦν ἀπὸ ραδιοφῶνου.

ΟΙ ΑΙΖΕΝΧΑΟΥΕΡ ΚΑΙ ΣΤΗΒΕΝΣΟΝ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΤΡΑΣΤ

ΟΙ ΣΗΜΕΡΙΝΕΣ ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

ΑΠΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥ

ΛΟΝΔΙΝΟ, 3. (15. 'Υπηρ.)— Τηλεγραφούν από τη Νέα 'Υόρκη ότι περισσότεροι 'Αμερικανοί από κάθε άλλη φορά, προβλέπεται ότι θα ψηφίσουν αύριο, για την έκλογή του νέου Προέδρου, ύστερα από μιά άπ' τις πιο πεισματώδεις προεκλογικές έκστρατείες στην ιστορία των 'Ην. Πολιτειών. Και οι δυο υποψήφιοι πιστεύουν, ότι θα νικήσουν. Τρεις δοκιμαστικές ψηφοφορίες που έγιναν σήμερα, έδωσαν στο ρεπουμπλικάνον υποψήφιον στρατηγόν 'Αιζενχάουερ μικρή πλειοψηφία έναντι του Δημοκρατικού αντιπάλου του κ. Στήβενσον. 'Αλλά από άνασκόπηση που έκανε τό πρακτορείο Ρώυτερ προκύπτει ότι ο κ. Στήβενσον προηγείται.

'Ο υποψήφιος του Προοδευτικού κόμματος για την προεδρία των 'Ηνωμένων Πολιτειών κ. Βίνσεντ Χάλλιναν, τέλεισε χθές την προεκλογική έκστρατεία.

Στους λόγους του κατάγγειλε τόσο τους Δημοκρατικούς, όσο και τους Ρεπουμπλικάνους, ότι είναι όργανα των μεγάλων επιχειρήσεων. 'Ο κ. Χάλλιναν ζήτησε μιά ριζική αλλαγή στην έξωτερική και έσωτερική πολιτική των 'Ην. Πολιτειών. Στο μεταξύ μεγάλη αίσθηση προκάλεσε στην άμερικανική κοινή γνώμη ή χθεσινή αποκάλυψη του Προέδρου Τρούμαν σε βάρος του στρατηγού 'Αιζενχάουερ.

Μιλώντας στο Μισσοϋρι, ο άπερχόμενος Πρόεδρος, άπεκάλυψε άπόρρητο έγγραφον, με τό όποιο οι άρχηγοί του έπιτελείου συμφώνησαν τό 1947 να άποχωρήσουν τα άμερικανικά στρατεύματα άπ' την Κορέα.

ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΛΟΓΟΝ ΤΟΥ Α΄ΙΖΕΝΧΑΟΥΕΡ

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΕΠΕΚΤΑΤΙΣΜΟΥ

Ο ΣΟΒΙΕΤΙΚΟΣ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ ΑΝΕΠΤΥΧΘΗ ΠΕΡΑΝ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΔΥΤΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΑΡΘΡΟΝ ΤΟΥ κ. ΟΥΔΑΤΕΡ ΛΙΠΜΑΝ

(Αποκλειστικότης «Καθημερινής» διά την Ελλάδα)

ΟΥΑΣΙΓΚΤΩΝ, Σεπτέμβριος

Εις προγενέστερον άρθρον είπαμεν ότι η πρότασις Αΐζενχάουερ—Ντάλλες διά μίαν νεν εξωτερικην πολιτικην—πού είχε τόσον κακην απήγησιν ώστε ο στρατηγός διωλών εις Φιλανδέλειαν την άπεισιν—έναρκώνει έν τούτοις μίαν ακριβή έκτιμησιν της παγκοσμίου καταστάσεως. Δηλαδή ότι ο σοβιετικός συνασπισμός έχει ήδη επεκταθή περαν των ορίων ασφάλειας των δυτικών κρατών και ότι εάν εδραιωθή και άναπτυχθή θα άσκηση μίαν άδυσώπητον πίεσιν επί των περί αυτού γυρών.

Αυτην την άποψιν δεν την συμμερίζονται δεδαιώς όλοι, διότι πολλοί έχουν την γνώμην ότι εύρισκόμεθα εις καλόν δρομον, ότι η άπόκτησις μιάς «ισχυρούς θέσεως» είναι έγγυς και ότι δια των προσπαθειών και των θυσιών της συμμορίας μας η πλάστιγγη θα κλίνη προς τό μέρος μας από άπώσεως ισχύος.

Παρακολουθών τις τον λόγον πού έξέφωνας την παρελθούσαν Τρίτην εις «Άγιον Φραγκίσκον» ο κυβερνήτης Στήβενσον ήμπορούσε να διακορίνη κάτω από την ένθερμον κομματικην ύποστήριξιν της εξωτερικής πολιτικής της κυβερνήσεως Τρούμαν μίαν σφήν αντίληψιν του γεγονότος ότι τό ρεύμα στρέφεται έναντιον μας εις την Άπω Ανατολήν. Αυτό άλλωστε τό εξέφρασε σαφώς με όσα είπε περί των έν Ασία επαναστάσεων. Όμως δεν έλέγη άκόμη έν προκειμένω η τελευταία λέξις ούτε από αυτόν ούτε από τον στρατηγόν Αΐζενχάουερ.

Ο κυβερνήτης Στήβενσον δεν κατώρθωσε παρά ταύτα να μεταβάλη μίαν πεποιθήσιν, η οποία περισσότηρον από κάθε άλλο επηρέασε την στάσιν του υποφαινόμενου έναντι των προσκενών προεδρικών έκλογών: "Ότι δηλαδή εάν ο στρατηγός Αΐζενχάουερ δεν προδή τίσως εις την αναγκαίαν άναθεώρησιν της εξωτερικής πολιτικής μας, οι Δημοκρατικοί δεν θα έχουν την δύναμιν να τό κάμουν.

Διότι μία πολιτική αποτελεσματικής συγκρατήσεως του κομμουνιστικού επεκτατισμού διά της δημιουργίας σνημάτων έντός των κόλπων του σοβιετικού συνασπισμού δεν ήμπορει να είναι μονολιθική και άκαμπτος.

Αντιθέτως πρέπει να καταστήση έθικτήν και έπωφελή την ύπόθεσιν της έθνικής ανεξαρτησίας των δορυφόρων της Ρωσίας γυρών. Τούτο άλλωστε άποτελεί και τον άντικειμενικόν σκοπόν της διπλωματίας: να ένωγη τους φίλους και να διαίρη τους έχθρούς. Η διπλωματία όμως άπαιτεί ευκαμψίαν και έλευθερίαν κινήσεων που ήμπορεί να τας έχη μόνον μία κυβέρνησις πού γαίρει της άπόλυτου εμπιστοσύνης του έθνους, πράγμα πού δεν έπέτυχαν ποτέ να εξασφαλίσουν ο πρόεδρος Τρούμαν και ο κ. Ατσεισον.

Έγω πλήρη συναίσθησιν της άβειδαιότητος πού έπικρατεί επί του έθνους και κατά ποσόν ο στρατηγός Αΐζενχάουερ θα ήμπορέση να αναλάβη την ουσιαστικήν διοικήσιν του κόμματος των Ρεπουμπλικάνων και να επιτύχη συνεγώς τον σκοπόν τον όποιον έταξεν εις έαυτόν, όταν παρητήθη εκ των τάξεων του στρατού.

Θα ίδωμεν πώς θα εξελιχθούν τά πράγματα. Το πρόβλημα της εξωτερικής μας πολιτικής θα εξακολουθή να ύφίσταται, οιαδήποτε και αν είναι η έκβασις των εκλογών. Πώς ήμπορούμεν να άποκοιμήσωμεν την δεδαιότητα ότι η ύπό του Αΐζενχάουερ και του Ντάλλες έκτιμησις της καταστάσεως είναι όρθη; Το έρώτημα αυτό είναι ελλικρινές και εάν θέλη κανείς να άπαντήση έντιμως εις αυτό θα πρέπει να είρη ότι δεν ύφίσταται άπόλυτος δεδαιότης, αλλά μία πολύ μεγάλη πιθανότης. Δέν γνωρίζομεν ποίους σκοπούς έχει η σοβ. κυβερνήσις, γνωρίζομεν όμως πώς συμπεριφέρεται. Όσα έπραξε και όσα παρέλειψε να πράξη έντός ώρισμένου χρονικού διαστήματος, άς είπωμεν π.γ. του παρελθόντος έτους, δεν αντίφασκουν δέδαια προς άλληλαίς τρόπον ώστε νομίζω ότι δικαιώνουν αρκετά την γνώμην ότι ο σκοπός των Σοβιέτ είναι να εδραιώσουν και άναπτύξουν τον κομμουνιστικόν συνασπισμόν μάλλον παρά να τον επεκτείνουν.

Θα ήτο πολύ ευάριστον εάν ήμπορούσαμεν να σκεθώμεν ότι με την βοήθειαν των έν όπλοις συμμάχων μας κατωρθώσαμεν να συγκρατήσωμεν την έκτάσιν του κομμουνισμού και τι, άπαρ άπεφωνήθη παγκόσμιος σύρραξις, η θέσις της Δύσεως συνεγώς θα βελτιούται. Δέν ήμπορώ όμως να πεί-

σω τον έαυτόν μου ότι αυτό γίνεται. Έκείνο πού μου φαίνεται πιθανώτερον είναι ότι ακριβώς διότι ο σοβιετικός συνασπισμός είναι σήμεραν τόσον έκτεταμένος, ώστε εύκόλως θα ήμπορέση να κατακτήση την Ευρώπην όταν άναπτυχθή και εδραιωθή, η σοβιετική κυβερνήσις άπεφάσισε να μη κινή τίποτε πού να θέση έν κίνδυνω την άναπτύξιν και εδραιώσιν του. Ένας μεγάλος πόλεμος θα άπέτελει μοισάν άπήγησιν του έργου αυτού. Το ίδιο είναι μία μακροχρόνιος εισηγή πού θα έγαθάρωνε την έντασιν, θα προεκαλεί σνηματα εις τό Σιδηρόν Παραπέτασμα και θα έκαμε τους «συντρόφους» άνεκτικώτερους και θα έγαθάρωνε τον ένθουσιασμόν των διά την κομμουνιστικήν ύπόθεσιν. Τούτο θα καθίστα άκόμη δυσκολώτερον τό έργον της εδραιώσεως της τειραστίας αυτής αυτοκρατορίας πού είναι η μεγαλύτερα εις έκτασιν από όλας όσας άναφέροι η ιστορία της άνθρωπότητος.

Έάν ύπόρρη κάτι πού θα πρέπει πρὸ παντός να διδασθώμεν, να άντιλαμβάνώμεθα, είναι, νομίζω, ότι η σοβιετική αυτοκρατορία είναι σήμεραν σηνυαλύτερα από τον δημοκρατικόν συνασπισμόν. Υπάρχουν περί τά 750 εκατομμύρια ψυχών εις τον κομμουνιστικόν συνασπισμόν και αύται κατέχουν την καρδίαν των ήπειρών του κόσμου. Ημείς είμεθα ισχυροί και ήμπορούμεν να υπερασπισθώμεν έαυτούς αποτελεσματικώς εάν η ανάγκη τό καλέση. Όμως διά την άμυναν όλου κλήρου του ηη κομμουνιστικού κόσμου έναντιον της πίεσεως των φανατισμένων εκείνων μαζών, δεν διαθέτομεν έπιαρκή δύναμιν και έπιτροπήν.

Όπως πρέπει τάρα να μάθωμεν να ζώμεν εις ένα κόσμο, διά τον όποιον η πείρα μας δεν μας έχει προετοιμάσει, ένα κόσμον όπου έχουν ισχυρότερος αντίπαλους, όπου όπως ηετοξύ των άσασίων Αθηναιών και Περασών, τό τίμημα της έλευθερίας δεν είναι μόνον το θάρος και η έπισηπτικότητα, αλλά η συνετή ένάσκησις της έξουσίας, ότι ολιγώτερον από την φρόνησιν και την έκλογην, και άναμέτοπισιν των σκοπών, τους όποιους μά τάξωμεν.

Walter Lippmann

ΟΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΙ ΥΠΕΣΤΗΡΙΞΑΝ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΑΪΖΕΝΧΑΟΥΕΡ

Ο πρόεδρος Α.Ι. ΖΕΝΧΑΟΥΕΡ

Τού έδωσαν περισσότερα από όσα έζητησε. Ή σπουδή για την κάλυψη των σκανδάλων Ο ΜΕΣΟΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΕΙ ΑΝ Ο Α.Ι.Κ. ΕΙΝΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ Ή ΡΕΠΟΥΜΠΛΙΚΑΝΟΣ

ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΛΟΥΡΥ ΕΪΜΕΡΥ

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, Σεπτέμβριος. — Το αμερικανικό Κογκρέσο, που οι έργοις του δικόπησαν στις 27 Ιουλίου και με τις έλλογες του Νοεμβρίου πρόκειται να αναϊωθεί κατά το ήμισυ, θα μείνη στην πολιτική ιστορία των Ήνωμένων Πολιτειών σαν μια χαρακτηριστική περίπτωση της πολιτικής ήθικης αυτής της χώρας. Γιατί, πραγματικά, το 84ο Κογκρέσο απέδειξε πως δεν έχει σημασία ποιο κόμμα έχει την πλειοψηφία στο Καπιτώλιο. Για πρώτη φορά τόσο αποκαλυπτικά έδωκε το Δημοκρατικό Κογκρέσο έδωσε περισσότερα απ' ό,τι αυτός έζητησε.

Επιφανειακά, το Κογκρέσο αυτό στις 224 ημέρες που συνεδρίασε μέσα στην δίχρονη περίοδο του ψηφίσε 2.878 νόμους, αριθμός ρικορ για τα πολυάριθμα αμερικανικά κογκρέσα. Άλλα 143 νομοί απ' τους νόμους αυτούς έχουν κάποια γενικώτερη αξία. Όσο για τα ίδια τα μέλη του ψηφίσε πολύ χωρίς νόμο που αυξάνει το μισθό τους κατά 50%.

Στα 1956 ο πρόεδρος Αϊζενχάουερ ζήτησε την έγκρισιν 224 ειδικών και γενικών νόμων και την έλαβε για 103 απ' αυτούς. Ο ηγέτης της πλειοψηφίας γερουσιαστής Τζόνσον παρουσίασε έναν όγκο 28 νομοθετημάτων απ' τα οποία έγκριθηκαν ομείως τα 12. Και όμως σε σπουδαιότερη άλλη χώρα αυτό θα ήταν αδύνατον να συμβή. Στις Ήνωμένες Πολιτείες γίνεται γιατί και τα δύο κόμματα έχουν την ίδια φιλοσοφία, ακολουθούν την ίδια πολιτική γραμμή. Το εφόδος της Ουάσιγκτον έγραψε πρόσφατα ημερών ότι ενία τα περισσότερα νομοσχέδια του προέδρου ο Δημοκρατικός έδωσαν την υποστήριξιν τους ασυγκριτα πιο εύκολα και έπλοκαρο απ' ό,τι οι Ρεπουμπλικανοί, και ισόμομα σφαιστίροι οι Καπίτολι Τάιμς του Μαντισον παρότρυναν πως επέ μάλιστα δαδρω το 84ο Κογκρέσο απέδειξε με το έργο που έτελέσεν πως η διαφορά ανάμεσα στις ηγέσεις των δύο πολιτικών κομμάτων της χώρας είναι πολύ μικρή.

Ας δούμε όμως ποιά ήταν αυτή η πολιτική που υποστήριξε η ηγσία Δημοκρατική μέσα και έξω από το Κογκρέσο;

Το πρόγραμμα κοινωνικής ασφάλισης συνυποστήριξε με υποβιβασμό του όριου συντάξεως για τις γυναίκες από τα 65 στις 62 και οι έντεκάδες ανικανοί έργατες που συμπληρώνουν τα 50 παίρνουν πληρη συντάξιν, το ελάχιστο ημερομίσθιο αύξηθηκε από 75 σεντς την ώρα σε 100 σεντς — αν και οι έργατες ζητούν 125 σεντς. Πόσο, το πρόγραμμα οικισμολογικό καταψηφίσθηκε και έπο τα 135.000 στίπια που προτάθηκαν μόνο 35.000 στίπια κατασκευθουν και μόλιστα μέσα σε δύο χρόνια, το ποσό που καθορισθηκε για τα νοσοκομεία, σχολεία κ.λ.π. ήταν μόλις 4 δισ. δολάρια, ένω για τις στρατιωτικές δαπάνες έψηφισε ποσό 66,5 δισ. δολαρίων. Ψηφίσθηκε δέδοτα το πρόγραμμα ατομικών κατασκευών, άλλα τρία σημαντικά νομοσχέδια που πρόβλεπαν την επέκτασιν του σε ειρηνικά έργα καταψηφίσθηκαν πανηγυρικά.

Παρ' όλο που και τα δύο κόμματα κόπτονται για τα πολιτικά δικαιώματα των πολιτών το σχετικό νομοσχέδιο καταψηφίσθηκε στην Γερουσία παρ' όλο που η Βουλή το υποστήριξε. Το εκρίσισμο νομοσχεδίου της κατασκευής σχολείων — σε μη έκνομε πως η χώρα έχει μόνιμη κρίσιν σχολικών κτιρίων — καταψηφίσθηκε από την Βουλή άκομα, με διάφορα κομματικά κόλπα. Όσο για τις κατασκευές υποδομικών έργων, την αναπτύξιν των εργαζομένων παραγωγής κ.λ.π. μεγάλων έργων πέρισσαν μερικά νομοσχέδια, άκείνα όμως που παραχωρούν τα κοινοφελή αυτά έργα σε μεγάλα ιδιωτικά τράστ και εταιρίες, άκείνα, στα κράτος όπως γίνονται άλλοτε. Ταυτόχρονα, όλης οι τροποποιήσεις που ζήτησαν οι έργατες,

ήταν εξαιρετικά άσασχολημενο.

για την παραχώρησιν περισσότερών ελευθεριών και αναθεώρησιν του περιθώριου νόμου Τάστ - Χάρτιν, άγνοήθηκαν. Ούτε έγινε καμία τροποποίησις στον άλλο αντιδημοκρατικό νόμο Μακ Κάραν - Γουάτερ, ούτε μειώθηκαν οι κρατήσεις απ' τους μισθούς, ούτε έγκρίθηκε η παύρη βοήθειας στους καταστραμμένους άγροτες, ούτε αναγνωρίσθηκαν τα δικαιώματα της Χαβάης και τις Άλάσκας. Αντίθετα το Κογκρέσο φάνηκε προθυμότερο να ψηφίση νομοσχέδια περιοριστικά των ελευθεριών, να έγκριση νόμους για προβητα στρατιωτικά κονδύλια, να ψηφίση νόμους για μία σειρά καθήκνητας που δεν είναι παρα άλλης ισολογικές ή πολιτικές αντιλήψεις.

Έννοείται πως δεν έλειψαν και τα σκάνδαλα. Με μόνη την διαφορά πως τα δύο κόμματα έσπευδαν άσπεφορά να τα καλύπτουν. Ύστερα από την άσπτη του ύπαργου της Αεροπορίας που έδινε τις κρατικές παραγγελίες σε διομηχανίες που ο ίδιος ήταν σύμβουλος και μετοχος η δεύτερη συνόδος του Κογκρέσου άρχισε με το σκάνδαλο του Ρεπουμπλικανού γερουσιαστή Κέϊς, ο άποιος άποδείχθηκε πως έλαβε 2.500

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ 4η ΣΕΛΙΔΑ

ΜΕ ΧΗΜΙΚΕΣ ΟΥΣΙΕΣ

ΦΥΤΑ - ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΘΑ ΠΑΡΑΧΘΟΥΝ ΣΥΝΤΟΜΑ

ΤΙ ΠΙΣΤΕΥΟΥΝ ΟΙ ΒΙΟΛΟΓΟΙ

Ν. ΥΟΡΚΗ, (15. Υπ.) — Μία πλειοψηφία τριανταφυλλιά, ένα γιόρνο ύψους ενός μέτρου, ένας σταχός που φθάνει σε ύψος 2,5 μέτρα, επιβλήθηκαν σαν φυτά — φαινόμενα στο τελευταίο συνέδριο της Αμερικανικής Βιολογικής Έταιρίας.

Τα γιγανθία αυτά φυτά παρήχθησαν χωρίς σε όρισμένες χημικές ουσίες που τα αποτελέσματα τους χαρακτηρίζονται από τους βιολόγους «καταπληκτικά».

Οι χημικές αυτές ουσίες είναι πολύπλοκα οργανικά όξεία που η σύνθεσις τους δεν είναι άκρη εντέλως γινώστη. Τις έχουν χρησιμοποιήσει ώστόσο επανειλημμένα Ιαπωνίτες βιολόγοι έδώ και 25 χρόνια για πειραματικές έργασίες. Άπο χρόνια ήδη έχει παραχθή στην Ιαπωνία με τις ουσίες αυτές ένα πλειοψηφία σε διαστάσεις και πολύ παραγωγικά φυτά ρυζιού, το οποίο όμως δίχει καρπούς με άσχημη γεύσιν.

Τώρα θεωρείται έθεσίο ότι σύντομα θα παραγονται με τον πιο παραγωγικά φυτά δημητριακών καρπών σαν τον σταχό που επιβλήθηκε στο συνέδριο των Αμερικανών βιολογών. Η διομηχανική παραγωγή των χημικών οσείων που δημιοουργούν τα φυτά — γιγανθίτες δεν παρουσιάζει μεγάλες δυσκολίες.

ΠΟΝΤΟΠΟΡΟΣ ΣΧΕΔΙΑ

ΕΝΑ ΝΕΟ

Τò άνδ στην

Το πολύτιμο αυτό σίμα της αλμυρής του Κέντρος Αλιευθίας, μπορεί με την μεθοδο των συνταγών, να διοχετευθ στην μαυρη αγορά.

Ο ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΟΣ ΑΓΩΝ ΣΤΙΣ Η.Π.Α.

ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ ΕΡΓΑΤΑΙ ΘΑ ΨΗΦΙΣΟΥΝ ΤΟΝ ΣΤΗΒΕΝΣΟΝ;

Το σύνθημα «ειρήνη - εύημερία»

ΟΥΑΣΙΓΚΤΩΝ, 18 Οκτώβριος. (11-διαίτ. υπηρ.). — «Αγαπάμε τον Άϊκ, αλλά θα ψηφίσουμε Στήβενσον». Αυτήν την φράσιν, που ακούεται συχνά σε κύκλους του δημοκρατικού κόμματος, δεν την έναρμόζονται καθόλου οι συνδικαλιστικοί ηγέτες των Ηνωμένων Πολιτειών. Απεναντίας, οι ηγέτες αυτοί διεκήρυξαν τελευταία ότι «δεν αγαπάμε»

Χώμφρεϋ, που κατευθύνει τον έκλογικό αγώνα των Άϊζενχάουερ—Νίξον αναγνωρίζει ότι εξ αιτίας των ψήφων των εργατών, το ρεπουμπλικανικό κόμμα θα βρεθή σε δύσκολη θέση σε ορισμένες περιοχές. Έλπίζει, εν τούτοις, σε μία «μερικία» υποστήριξιν των εργατών. Πραγματικά 55η, ορισμένες εργατικές δημοσπονδίες, όπως το συνδικάτο ξυλουργών με 900.000 μέλη, το συνδικάτο αυτοκινήτων μεταφορών

— ΣΥΝΕΧΕΙΑ
ΣΤΗΝ 6η ΣΕΛΙΔΑ

Ο ΑΪΚ

τον απερχόμενο πρόεδρο. Όλα τα στελέχη και οι ηγέτες των δύο μεγάλων αμερικανικών συνμοσπονδιών εργασίας φέρουν τώρα στην μπουτονιέρα τους το έκλογικό ση-

Ο ΣΤΗΒΕΝΣΟΝ

μα των δημοκρατικών — ένα μικροσκοπικό τριπτιο παπούτσι. Μάλιστα οι ρεπουμπλικάνοι, αντιτρέφοντας το σήμα αυτό, εξορκίζουν τους εργάτες με το σύνθημα: «Έτσι θα τρυπήσουν τα παπούτσια σας, αν δεν ψηφίσετε Άϊζενχάουερ».

Οι έφημερίδες των εργατικών οργανώσεων του κέντρου και των επαρχιών καλούν τους Αμερικανούς εργάτες να ψηφίσουν τον Στήβενσον και όλους γερουσιαστές και βουλευτές του Κογκρέσσου έπληραν εύνοική θέση στα αίθριά τους. Και στα δύο κόμματα πάντως η ψήφος των εργατών υπολογίζεται πολύ. Ο

ΣΤΗΝ ΔΙΕΘΝ

Άεριωδοι και ήλεκτ

ΤΟ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟ «Ε 39» ΤΟ ΝΕΟ ΦΑΡΜΑΚΟ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΚΙΡΚΙΝΟΥ

ΠΑΡΙΣΙ, (15. Ύπ.). — Το νέο γερμανικό φάρμακο «Ε 39» που όπως ισχυρίζονται οι εφευρέτες του θεραπεύει μερικώς τον καρκίνο. Έχει προκαλέσει τόσο θόρυβο στην Γαλλία, ώστε το υπουργείο Υγείνης αναγκάσθηκε να ανακοινώσει ότι το «Ε 39» θα ελεγχθή και σ' αυτή την χώρα. Επίσης ανακοίνωσε ότι ειδική επιτροπή γιατρών θα πειραματισθή στο φάρμακο αυτό για να εξακριβώση τον βαθμό της αποτελεσματικότητός του.

Εφευρέται του «Ε 39» είναι οι Γερμανοί Ιατροί Ντόσιαγκ, Βόλφ και Γκέρλιχ. Ο Ντόσιαγκ έχει λάβει το βραβείο Νόμπελ της Ιατρικής του 1939 και είναι ο πατέρας της σουλφamidας. Το νέο φάρμακο «Ε 39», το οποίο εδοκίμασαν στον άνθρωπινο οργανισμό οι Χ. Βόλφ και Ν. Γκέρλιχ, παρασκευάσθη στα εργαστήρια της μεγάλης φαρμακευτικής διαμηχανίας του Βούπερταλ — Έλμπελφελτ έχει δε την ικανότητα να εμποδίζει την ανάπτυξιν του καρκίνου χωρίς να είναι τοξικό. Το «Ε 39» δοκιμάσθη ως τώρα με πολύ καλά αποτελέσματα σε 72 καρκινοπαθείς διαφόρων μορφών. Πάντως είναι πρόωρο να θεωρηθή ως το πιο ένδεδειγμένο φάρμακο για κάθε περίπτωση της φοδερής αυτής άρρώσταειας.

ΤΟ ΑΙΩΝΙΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΦΥΛΕΤΙΚΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

ΔΕΝ ΜΕΤΕΣΤΡΑΦΗΣΑΝ ΟΙ ΝΕΓΡΟΙ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ

(ΑΔΙΑΦΟΡΟΥΝ ΔΙΑ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ)

Οί πλέον μορφωμένοι έξ αὐτῶν ἐνδιαφέρονται ζωηρῶς διὰ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τῶν διακρίσεων μεταξύ Λευκῶν καὶ Μαύρων.—Μία σφυγμομέτρησης παρουσιάζει τὰ 3)5 ὑπὲρ τῶν Δημοκρατικῶν, τὸ 1)5 ὑπὲρ τῶν Ρεπουμπλικάνων καὶ τοὺς ὑπολοίπους ἀδιαφόρους.

ΥΠΟ ΤΟΥ κ. ΣΤΙΟΥΑΡΤ ΑΛΣΟΠ

(Ἀποκλειστικῆς «Καθημερινῆς» διὰ τὴν Ἑλλάδα)

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, Σεπτέμβριος

Οἱ Νέγροί, τῶν ὁποίων αἱ ψήφοι θὰ ἤμποροῦσαν νὰ ἀποδοῦν ἀποφασιστικαί εἰς πολλὰς ἐκ τῶν πολιτειῶν, ἂν καὶ γενικῶς ὀπαδοὶ τοῦ Δημοκρατικοῦ κόμματος, δὲν δεικνύουν ἐν τούτοις κανένα ἐξαιρετικὸν ἐνθουσιασμὸν ὑπὲρ τοῦ ἐπικρατεστέρου δημοκρατικοῦ ὑποψηφίου Ἀντλαϊ Στήβενσον. Ὅμως ἐκφράζονται ἀκόμη ὀλιγώτερον ἐνθουσιωδῶς ὑπὲρ τοῦ προέδρου καὶ πιθανωτέρου ὑποψηφίου τῶν Ρεπουμπλικάνων, Ντουάιτ Ἀϊζενχάουερ. Ἐὰν ὁ τελευταῖος οὗτος ἐπιτύχῃ μίαν ἐντυπωσιακὴν χειρονομίαν—ἔστω καὶ τὴν τελευταίαν στιγμὴν—ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων, θὰ ἤμπορῃ νὰ εἴπῃ κανεὶς ὅτι ἔχασε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀφαιρέσῃ μέγα ποσοτῶν ἀπὸ τὰς ψήφους τῶν Νέγρων, ποὺ ἐπέτυχον ὁ Στήβενσον κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1952.

Εἰς τὰ συμπεράσματα αὐτὰ κατέληξεν ὁ συντάκτης τῆς παρούσης ἀνταποκρίσεως, ἀφοῦ κατηνάλωσε πολλὰς ὥρας συνομιλῶν μὲ τοὺς Νέγρους ψηφοφόρους τῆς πολυανθρώπου συνοικίας Χάρλεμ τῆς Νέας Ὑόρκης, ποὺ ἀποτελεῖ τὴν συμπαγεστέραν συγκέντρωσιν Νέγρων τῆς χώρας.

Ἡ ἔρευνα αὕτη, ποὺ διεξήχθη ἀπὸ κοινῶν μὲ τὸν ἐμπειρογνώμονα τῶν κοινωνικῶν ζητημάτων Λούις Χάρρις, ἤρξατο ἀπὸ τὴν περιοχὴν τῶν «τρωγλῶν» τοῦ Χάρλεμ. Εἰς διάστημα πολλῶν ὥρων, κατὰ τὰς ὁποίας συνωμιλήσαμεν μὲ ἑκατοντάδας Νέγρων, δὲν εἶδρομεν οὔτε ἓνα ἐξ αὐτῶν διατεθειμένον νὰ ψηφίσῃ ὑπὲρ τοῦ ρεπουμπλικανικοῦ ὑποψηφίου κατὰ τὰς προσεχέας προεδρικὰς ἐκλογὰς. Προσκληθέντες νὰ δηλώσωμεν τοὺς λόγους τῆς τοιαύ-

της στάσεώς τῶν, οὗτοι ἀπήντων στερεοτύπως: «Εἶμεθα πτωχοὶ ἄνθρωποι καὶ οἱ Δημοκρατικοὶ ὑποστηρίζουν περισσότερο τοὺς πτωχοὺς».

Συγχρόνως δὲν συνητήσαμεν σχεδὸν κανένα κάτοικον τῆς περιοχῆς τῶν τρωγλῶν, ποὺ νὰ ἐνδιαφέρεται οὐσιαστικῶς διὰ τὸ ζήτημα τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων. Ἐκεῖνο ποὺ τοὺς ἐνδιαφέρει ἀμέσως, εἶναι τὸ ἐνοίκιον ποὺ πληρώνουν διὰ τὰς παναθλίαις κατοικίας τῶν.

«Καταδικάζουν ἓνα σπῆτι ὡς ἔτοιμόρροπον καὶ ὁμῶς μᾶς διπλασιάζουν τὸ ἐνοίκιον», μᾶς εἶπεν ἐν ὀργῇ ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀτυχεῖς αὐτούς. «Εἶναι δίκαιον αὐτό;» Ὁ ἄνθρωπος ἦτο τελείως ἀδιάφορος διὰ τὸ ζήτημα τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων.

Μία συμπαγῆς μᾶζα ψηφοφόρων εὐρίσκειται εἰς τὴν συνοικίαν τῶν Νέγρων τῆς Νέας Ὑόρκης, καὶ οὗτοι ψηφίζουν σχεδὸν ἐξ ἐνστικτοῦ ὑπὲρ τοῦ Δημοκρατικοῦ κόμματος—ἐὰν προσέλθουν εἰς τὰς κάλπας. Ἐντὸς τοῦ προσεχούς μέλλοντος δὲν βλέπομεν καμμίαν ἐνδεχομένην μεταστροφήν τοῦ φρονήματος τῶν ψηφοφόρων αὐτῶν ὑπὲρ τῶν Ρεπουμπλικάνων.

Εὐτυχῶς ὁμῶς δὲν ἀποτελεῖται ὀλόκληρος ἡ συνοικία τοῦ Χάρλεμ ἀπὸ τρωγλῶν. Ὅπως ἀνέφερα εἰς προηγουμένην ἀνταπόκρισιν ὑπάρχουν ἐκεῖ καὶ εὐθηλαὶ λαϊκαὶ κατοικίαι, καθὼς καὶ αἱ μεγάλαι πολυκατοικίαι, ἡ δὲ μεταβολὴ τῶν πολιτικῶν φρονημάτων τῶν κατοίκων καθὼς προχωρεῖ κανεὶς πρὸς τὰς βελτιωμένας αὐτὰς συνθήκας στεγασέως, εἶναι αὐτόχρονα ἐκπληκτικῆ.

Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι αὐξάνει τὸ ὑπὲρ τῶν Ρεπουμπλικάνων ρεῦμα. Ἀ-

κόμη καὶ εἰς τὰ ἔνετα διαμερίσματα τῶν πολυκατοικιῶν ἡ μεγαλύτερη πλειονότης τῶν Νέγρων ἐνοίκων εἶναι κεκηρυγμένη ὑπὲρ τοῦ Δημοκρατικοῦ κόμματος. Ἐκ τῆς προχείρου αὐτῆς ἐρεύνης ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ διατυπώσῃ τὰ κάτωθι κατὰ προσέγγισιν συμπεράσματα: Ὑπὲρ τοῦ Στήβενσον εἶναι κεκηρυγμένοι τὰ 63%, ὑπὲρ τοῦ Ἀϊζενχάουερ τὰ 20%, ἀδιάφοροι 17%. Τὸ 1952 εἶχαν ψηφίσει ὑπὲρ τοῦ Στήβενσον 78% καὶ ὑπὲρ τοῦ Ἀϊζενχάουερ 22%.

Ἐκεῖνο ποὺ πράγματι ἐνδιαφέρει, εἶναι ὅτι τὸ ποσοστὸν αὐτὸ τῶν «ἀδιαφόρων» θὰ ἤμπορούσε νὰ πεισθῇ νὰ ταχθῇ ὑπὲρ τοῦ Ἀϊζενχάουερ—εἰς τὰς ἐκτὸς τῶν τρωγλῶν περιοχὰς—ὅποτε ἡ ἐκδοσις τῆς ψηφοφορίας θὰ μετεβάλλετο οὐσιασδῶς. Ἐκεῖνο ποὺ θὰ ἤμπορούσε νὰ ἐπιφέρει τὴν μεταστροφήν αὐτὴν, εἶναι τὸ ζήτημα τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων καὶ μόνον αὐτό.

Ὁ Χάρρις εἶχεν ἐτοιμάσει μερικὰ ἐρωτήματα σχετικὰ μὲ τὸ ζήτημα τῆς Νέγρας φοιτητρίας Ὠθεριν Λισίου, τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Ἐμμεττ Τήλλ καὶ τὰς κατὰ τῶν Νέγρων ταραχὰς τοῦ Κλίντον τῆς Πολιτείας Τέννεση, διὰ νὰ δοκιμάσῃ τοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς τῶν τρωγλῶν τοῦ Χάρλεμ, κατὰ πόσον οὗτοι ἐνδιαφέρονται διὰ τὸ ζήτημα τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων. Οἱ ἐνοικοὶ τῶν τρωγλῶν ὁμῶς ἐλάχιστον ἐνδιαφέρον ἐπέδειξαν διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο. Εἰς τὰς λαϊκὰς κατοικίας ὁμῶς ἐπεκράτει μία ἐμπαθῆς μονόπλευρος στάσις ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων. Ὁ Ἀντλαϊ Στήβενσον κρίνεται ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον βάσει τῆς στάσεώς του ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ. Πολλοὶ Νέγροι ἐκφράζονται μὲ μετριότητα σχετικῶς. Δὲν ἤμποροῦν νὰ ἀλλάξουν οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τῆς μίας ἡμέρας εἰς τὴν ἄλλην, λέγουσιν. Ἄλλοι ὁμῶς θεωροῦν τὴν μετριότητα ὡς ἀποκρουστικὴν καὶ δὲν ἐκφράζονται κανένα ἐνθουσιασμὸν ὑπὲρ τοῦ Στήβενσον ὡς ἀποστόλου τῆς μετριοπαθείας.

ΦΩΝΗ ΛΑΟΥ...

ΔΙΑ ΝΑ ΣΩΘΗ ΑΠΟ ΤΟ ΜΑΙΝΟΜΕΝΟΝ ΠΛΗΘΟΣ ΜΙΑ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΗΝΑΓΚΑΣΘΗ ΝΑ ΠΗΔΗΣΗ ΑΠΟ ΥΨΟΥΣ ΔΥΟ ΜΕΤΡΩΝ

ΜΙΑ ΠΟΛΥΤΕΛΗΣ... ΕΠΙΔΕΙΞΙΣ

ΜΕΓΑΛΗ ΕΚΘΕΣΙΣ ΟΡΟΛΟΓΙΩΝ ΚΑΙ ΚΟΣΜΗΜΑΤΩΝ ΜΕΓΑΛΗΣ ΑΞΙΑΣ ΕΙΣ ΑΛΜΠΕΡΤ ΧΩΛ ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΑΐΖΕΝΧΑΟΥΕΡ ΕΘΕΣΕ ΤΟΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΛΙΘΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ ΕΝ ΟΥΑΣΙΓΚΤΩΝΙ ΗΡΧΙΣΕ ΤΟ 13ΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΞΩΝ

ΟΥΑΣΙΓΚΤΩΝ, 1. (16. ύπ.).—
Χθές ἐγένετο ἐνταῦθα μεγαλοπρεπῆς
τελετὴ εὐλογίας τοῦ τελευταίου λίθου
πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἑλληνορθόδο-
ξου καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σο-
φίας.

Κατὰ τὴν τελετὴν καθὼς καὶ κατὰ
τὴν προηγηθεῖσαν ἀρχιερατικὴν λει-
τουργίαν, παρέστησαν ὁ πρόεδρος τῶν
Ἡν. Πολιτειῶν καὶ ἡ κ. Αἰζενχάουερ
πολλοὶ ἄλλοι Ἀμερικανοὶ καὶ Ἕλλη-
νες ἐπίσημοι, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ
ὁ πρεσβευτὴς κ. Γ. Μελάς, καὶ χι-
λιάδες πιστῶν.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μιχαὴλ εἰς ἐμ-
πνευσμένην προσφώνησιν τοῦ ἀγγλιστὴ
ἐτόνισεν, ὅτι ἡ παρουσία τοῦ Ἀμερι-
κανοῦ προέδρου εἰς τὴν ἑλληνορθό-
δοξον θείαν λειτουργίαν καθὼς καὶ εἰς
τὴν τελετὴν τῆς τοποθετήσεως τοῦ τε-
λευταίου λίθου τῆς ἐκκλησίας, ἀπο-
τελεῖ παράδειγμα εὐλαθείας καὶ θρη-
σκευτικότητος, ἀπένειμε δὲ εἰς τὸν
πρόεδρον τῶν ΗΠΑ καὶ τὴν κ. Αἰ-
ζενχάουερ τὴν ἀνωτάτην θρησκευτικὴν
τιμητικὴν διάκρισιν ἑλληνικῆς ὀρθο-
δοξίας, ἥτοι τὸ χρυσοῦν σταυρὸν τοῦ
ἐκ τῶν Ἀποστόλων Ἁγίου Ἀνδρέου,

Ἰδρυτοῦ τῆς ἐκκλησίας τῆς Κωνσταν-
τινουπόλεως. Οἱ ἱεροὶ ξύλινοι σταυ-
ροὶ ἦσαν ἀνηρτημένοι εἰς γαλανολεύ-
κους ταινίας.

Ἀμέσως μετὰ τὴν λειτουργίαν, ὁ
πρόεδρος καὶ ἡ κ. Αἰζενχάουερ, κα-
τηθύνηθησαν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν κλί-
μακα πρὸ τοῦ ναοῦ ὅπου ἐπραγματο-
ποιήθη τελετὴ τοποθετήσεως τοῦ τε-
λευταίου λίθου. Ὁ κ. Αἰζενχάουερ
καὶ ἡ σύζυγός του ἐπήλθεισαν πλη-
σθεστον εἰς τὸν τελευταῖον λίθον, ὁ
ὁποῖος ἐπρόκειτο νὰ συμπληρώσῃ τὸν
καθεδρικὸν ναόν. Ἐντὸς κοιλότητος
τοῦ λίθου τούτου ἐνεκλείσθησαν περ-
γαμηνὴ ἀναγράφουσα τὸ ἱστορικὸν
τῆς νέας ἐκκλησίας καὶ ἄλλα σημαν-
τικὰ ἔγγραφα.

Ἡ ἐπίσημος ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν
τῆς 13ης κληρικολαϊκῆς συνελεύσεως
τῶν ἑλληνορθόδοξων κοινοτήτων τῆς
Ἀμερικῆς καὶ τοῦ Καναδά ἐγένετο
σήμερον μὲ χαιρετιστήριον προσφώνη-
σιν ἐκ μέρους ἐκπροσώπου τῆς διοι-
κήσεως τῆς πρωτεύουσας καὶ ἀντιφώ-
νησιν ἐκ μέρους τοῦ ἀρχιεπισκόπου
Μιχαήλ.

ΥΠΟ ΤΑ ΟΜΜΑΤΑ 95.000.000 ΘΕΑΤΩΝ ΤΗΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΕΩΣ

Η «μονομαχία» Νίξον - Κέννεντυ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΕΙΧΕ ΑΠΟΚΡΟΥΣΤΙΚΗ ΕΜΦΑΝΙΣΙ. Ο ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΕΔΙΝΕ ΕΝΤΥΠΩΣΙ ΚΑΛΟΥ ΜΑΘΗΤΟΥ

Μία παράστασις ἄ λὰ Χόλλυγουντ

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, Ὁκτώβριος. Περί τὰ 93 ἑκατ. θεαταὶ παρακολούθησαν τὴ νύκτα τῆς περασμένης Παρασκευῆς ἀπὸ τὴν τηλεόρασι τὴ δεύτερη φάσι τῆς «μονομαχίας» Νίξον — Κέννεντυ, πού ἀρχισε πρὸ δύο ἐβδομάδων στὰ στούντιο τηλεοράσεως τοῦ NBC τοῦ Σικάγου.

Αὐτὴ τὴ φορά οἱ δύο ὑποψήφιοι πρόεδροι συναντήθηκαν στὴν Οὐάσιγκτων. Ἦταν ὄρθιοι ἐμπρὸς σὲ ἓνα μικρὸ ἀναλόγιον ὁ καθένας καὶ ὁ φακὸς τοὺς ἔπαιρνε πότε χωριστά, πότε καὶ τοὺς δύο μαζί, πότε προφίλ. Ἔτσι οἱ θεαταὶ εἶδαν ὅτι, ὅταν μιλοῦσε ὁ Νίξον, ὁ Κέννεντυ παρακολουθοῦσε τὸν λόγο τοῦ ἀντιπάλου του γέροντας ρυθμικὰ τὸ κορμί του πότε ἐμπρὸς καὶ πότε πίσω.

Ἡ «παράστασις» ἦταν ἀφιερωμένη αὐτὴ τὴ φορά κυρίως σὲ ζητήματα ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Τέσσαρες δημοσιογράφοι ἔθεταν ἐρωτήματα, στὰ ὁποῖα οἱ δύο ὑποψήφιοι ἀπαντοῦσαν μὲ σχετικὴ εὐκολία, ἰδιαιτέρως ὁ δημοκρατικὸς κ. Κέννεντυ. Γενικά, ὁ ὑποψήφιος τῶν δημοκρατικῶν ἔδινε τὴν ἐντύπωσι ἐνὸς καλοῦ μαθητοῦ, ἐνὸς σοβαροῦ νέου, ἐνὸς Ἀμερικανοῦ σὰν αὐτοὺς πού θέλει νὰ παρουσιάσῃ τὸ Χόλλυγουντ: Προσωποποίησης τοῦ καλοῦ ἀγγέλου ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡ φωνὴ του, ὅμως, δὲν ἦταν καθόλου εὐχάριστη, φαίνονταν στενοχωρημένος καὶ καμμιὰ φορά ἔμοιαζε μὲ πιστὸ πού τὸν διακόπτουν στὴν κυριακάτικη προσευχὴ τῶν.

Ἀντίθετα, ὁ Νίξον εἶχε μεγαλύτερη αὐτοπεποίθησι αὐτὴ τὴ φορά ἀπὸ ὅ,τι πρὶν δεκαπέντε μέρες, ὅμως καὶ πάλι ἔκανε ἀποκρουστικὰς γκριμάτσες ἐμπρὸς στὸν φακὸ καὶ ὀρισμένες φορές τὸ πρόσωπό του ἔπαιρνε τέτοια χυδαιότηα, πού νόμιζες ὅτι δὲν εἶναι ὁ ἀντιπρόεδρος, ἀλλὰ κανένας

πλανόδιος ἔμπορος, πού ἔχει ὀργισθῆ γιὰτὶ δὲν πούλησε τὸ σκάρο ἔμπορεύμα του.

Ὁ κ. Νίξον κατὰ τὴν ἐμφάνισί του ἀπὸ τὴν τηλεόρασι, εἶχε πάλι ἀποκρουστικὴ ἔκφρασι

Αὐτὰ ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐμφάνισι τῶν δύο ὑποψηφίων. Καὶ δυστυχῶς, στὴν Ἀμερικὴ ὁ περισσότερος κόσμος προσέχει αὐτὰ τὰ «χαρίσματα», παρὰ τὴν ἀξία καὶ τὸ περιεχόμενον τῶν λόγων τους. Ἔτσι, τὴν ἐπομένη τῆς «μονομαχίας», τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ἐπιστολῶν πού δημοσιεύθηκαν στὶς ἀμερικανικὰς ἐφημερίδες ἐπὶ τῆς συνεντεύξεως τῶν Νίξον καὶ Κέννεντυ ἀφοροῦσε τὴν ἐμφάνισι τους στὴν ὁθόνη τῆς τηλεοράσεως, ἂν ἔπρεπε νὰ... φοροῦν σκούρο κοστουμί, ἢ ἂν τὰ μαλ-

λιά τους ἔπρεπε νὰ εἶναι καλοκτενισμένα ἢ ὄχι.

Βέβαια, δὲν ἔλειψαν καὶ ἐπιστολὲς πού ἀναφέρονται στὸ περιεχόμενον τῶν λόγων τῶν δύο ὑποψηφίων. Γιατὶ ὑπῆρχε καὶ περιεχόμενον. Ἀλλὰ τὸ περιεχόμενον αὐτὸ δὲν ἔδινε τὴν εἰκόνα τῆς αἰσιοδοξίας. Ἀκόμα καὶ οἱ πρὸς συντηρητικοὶ καὶ ἀμερικανόπληκτοι σχολιασταὶ ἔκαναν μοιραία σύγκρισι τῶν λόγων τῶν δύο ὑποψηφίων μὲ τὴ σταθερότητα, τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ Χρυστοσώφ γιὰ ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ μέλλον. Ἀλλὰ, φυσικά, οἱ δύο ὑποψήφιοι πρόεδροι δὲν μπορούσαν νὰ κρύψουν ἀπὸ τοὺς ἐκλογεῖς τῶν τὴν πραγματικὴν εἰκόνα τῆς ζωῆς 140 ἑκατομ. Ἀμερικανῶν. Νὰ κρύψουν τὴν εἰκόνα μιᾶς Ἀμερικῆς θλιμμένης, ταλαιπωρουμένης ἀπὸ τὸ ἄγχος τῆς αὔριου.

ΔΟΘΗΚΕ ΣΤΗ ΜΟΣΧΑ

Ἡ «πρῶτη» ὀπερας τοῦ Προκόφιεφ

ΜΟΣΧΑ, Ὁκτώβριος.

Τὸ περασμένο Σάββατο ἀνέδηκε γιὰ πρώτη φορά στὴ Μόσχα ἡ τελευταία ὀπερα τοῦ Προκόφιεφ «Ἡ ἱστορία ἐνὸς πραγματικοῦ ἀνθρώπου», τὴν ὁποία ὁ μέγας μουσουργὸς ἔγραψε τὸ 1947 - 48. Τὸ λιμπρέττο βασίζεται στὸ ὁμώνυμο διβλίο τοῦ Μπορίς Πολεβόι, πού, ὅπως εἶναι γνωστὸ, ἀναφέρεται στὴν πολεμικὴ δράσι τοῦ Σοβιετικοῦ ἀεροπόρου Ἀλεξέι Μαρέσιεφ.

EMIA ZOLA

ZERMINAL

ΓΙΑ ΝΑ ΕΞΑΠΑΘΗΣΟΥΝ ΤΙΣ ΜΑΖΕΣ ΤΩΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΩΝ ΕΚΛΟΓΕΩΝ

ΡΕΠΟΥΜΠΛΙΚΑΝΟΙ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΙ ΕΜΦΑΝΙΖΟΝΤΑΙ ΤΩΡΑ ΩΣ... ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΑΙ

Τίποτε όμως δεν πρόκειται να αλλάξει τόσο στον έξωτερικό, όσο και στον έσωτερικό τομέα

ΤΑ ΤΡΑΣΤ ΔΑΠΑΝΟΥΝ ΕΚΑΤΟΝΤΑΔΕΣ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΔΟΛΛΑΡΙΑ

ΣΙΚΑΓΟ, 9 Οκτώβριος. Κάποτε, οι ρεπουμπλικάνοι θεωρούσαν μεγάλη προσβολή να ζητήσουν ψήφο και από τους αντιπάλους των. Σήμερα ο κ. Νίξον, όχι μόνο δέχεται την ψήφο των δημοκρατικών, ακόμα και των προοδευτικών, αλλά φθάνει μέχρι του σημείου να υποσχεται στους Νέγρους ότι αν τον εκλέξουν πρόεδρο θα αναθέσει γαρτοφυλάκιο και σε όμοιους τους! Γενικά, οι ρεπουμπλικάνοι εγκατέλειψαν ακόμα και τις φραστικές επίβουλαφεις που είχαν στα 1952 και 1956 και παρουσίασαν ένα πρόγραμμα που τίποτε δεν το κάνει να διακρίνεται από το πρόγραμμα των δημοκρατικών. Έβασσαν μάλιστα στο σημείο να ισχυρίζονται ότι το πρόγραμμά τους... σοσιαλίζει περισσότερο από το «σοσιαλιστικό» πρόγραμμα των αντιπάλων των. Φυσικά, με τα αμερικανικά μέτρα, πρόκειται για μια «προσέγγιση» προς τους δημοκρατικούς, όπως βεβαιώνει ο Κήρυξ - Βήμα της Νέας Υόρκης. Στην πραγματικότητα, όμως, αποτελεί απόδειξη ότι και τα δύο κόμματα έχουν ουσιαστικά τους ίδιους αντικειμενικούς σκοπούς και ότι ρεπουμπλικάνοι και δημοκρατικοί επιδιώκουν να ξεγελάσουν τους εκλογείς των. Έτσι άλλωστε εξηγείται και το μεγάλο ποσοστό εκείνων που δεν έχουν αποφασίσει ακόμα πού θα ψηφίσουν και το μικρό ενδιαφέρον για τις εκλογές. Έτσι επίσης πρέπει να εξηγηθεί, προκαταβολικά, η μεγάλη αποχή που θεωρείται βέβαιο ότι θα παρατηρηθεί.

Ωστόσο, εκείνο που δεν λείπει και αυτή τη φορά από τις αμερικανικές εκλογές είναι το μεγάλο κεφάλαιο.

Και τα δύο κόμματα έχουν τους κρυφούς και τους φανερούς «ανθρώπους» των που παίζουν τον ουσιαστικό ρόλο στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης. Και δεν είναι λίγοι αυτοί. Οι ρεπουμπλικάνοι έχουν τον γεροισιαστή Μπέρρυ Γκολντγουόττερ, απόστρατο στρατηγό της αεροπορίας, 51 ετών, μία από τις πιο σκοτεινές και αντιδραστικές φυσιογνωμίες της αμερικανικής πολιτικής ζωής. Είκοσι ώρες το 24ωρο τριγυρίζει στις Ήν. Πολιτείες, αξιωνώντας από τους ιδεολογικούς του φίλους «να διαλέξουν τον λιγότερο κακό», δηλαδή τον Νίξον, διαβεβαιώνοντας τους πάντας ότι «αυτές οι φιλελεύθερες άνοησίες θα ξεριζωθούν μόλις μπούμε στον Λευκό Οίκο» κλπ. Το στρατηγείο του είναι ο Νότος, όπου οι δημοκρατικοί είναι για αυτόν «λαμπροί συνεργάτες». Το κήρυμά του αρχίζει: «Μην ψηφίζετε δημοκρατικούς μόνο και μόνο γιατί οι παππούδες και οι πατέρες σας ψηφίζουν δημοκρατικούς. Ψηφίστε ρεπουμπλι

κάνους. Δοκιμάστε μία φορά. Έτσι μόνο θα είστε ήσυχoi ότι δεν θα θυγόν κομμουνιστές μέσα από τις κάλπες». Όταν ρωτούν για την έξωτερική πολιτική, απαντά ότι δεν είναι ειδικός σ' αυτό τον τομέα. Διαβεβαιώνει, όμως, ότι ο Νίξον θα σπάσει τα μούτρα του Φιντέλ Κάστρο, θα τσακίσει τα πλευρά του Χρουστσόφ και θα κόψει τα πόδια του Μάο Τσέ Τούγκ.

Η άλλη πλευρά έχει μία άλλη προσωπικότητα για την οργάνωση και την καθοδήγηση της εκλογικής καμπάνιας του Κέννεντυ. Είναι ο Μίλτον Σάπ, πρόεδρος μίας τεράστιας εταιρίας ηλεκτρονικών ειδών της Φιλαδέλφειας, που διαχειρίζεται αρκετές εκατοντάδες εκατομμύρια της προεκλογικής εκστρατείας. Τα επιχειρήματά του απευθύνονται κυρίως προς τους επιχειρηματίες, που τους επαγγέλλεται «πλήρη ελευθερία για

τά πάντα». Πρό ημερών έγραφε στο «Γουόλ Στρήτ Τζόρναλ» ότι η πολιτική των δημοκρατικών δημιουργούσε ανέκαθεν ευνοϊκό κλίμα για τις επιχειρήσεις. Μιλώντας κατόπιν για το μέλλον τόνιζε πως έπρεπε να διαμορφωθεί κατάλληλα ο εθνικός προϋπολογισμός, ώστε από αυτόν να παίρνη και όχι να δίνη η καθαρίστρια. «Όσο για την έξωτερική πολιτική ο Σάπ υποστηρίζει: «Ψηφίστε Κέννεντυ και θα δείτε τι θα γίνει».

«Όσο για τους Νίξον και Κέννεντυ, μιλώντας τέσσερις φορές στην τηλεόραση, έπεισαν τον αμερικανικό λαό πως τα πρόσωπα μπορεί να μεταβληθούν, μπορεί να γίνουν ορισμένες «επιφανειακές» μεταβολές, αλλά σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να αναμένεται αλλαγή κατευθύνσεων, στον έσωτερικό ή στον έξωτερικό τομέα.

ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΞΟΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΠΑΛΗ

* ——— ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ 3η ΣΕΛΙΔΑ

σει και να καταργήσει το βασικό δημοκρατικό δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι. Πέρα από την προσπάθεια αυτή του αντίπαλου, που πρέπει ν' αντιμετώπισουμε, είναι ανάγκη να καταπολεμήσουμε και μία ορισμένη απροθυμία που παρουσιάζουν μερικοί να δουλέψουν μέσα στα ρεφορμιστικά συνδικάτα και στις άλλες μαζικές οργανώσεις. Όπως σημειώνει στην εισήγησή του στην τελευταία ολομέλεια της Κ. Ε. του ΚΚΕ ο Κ. Κολιγιάννης, υπάρχουν κομμουνιστές και προοδευτικοί εργάτες, ιδιαίτερα νέοι, που ψηφίζουν στις βουλευτικές εκλογές τα άριστα κόμματα, αλλά δεν δουλεύουν και μερικές φορές ούτε καν ανήκουν στα ρεφορμιστικά συνδικάτα και στις άλλες μαζικές οργανώσεις. «Όλοι οι κομμουνιστές πρέπει να είναι δραστήρια μέλη των εργατοπαλμικών οργανώσεων, όλων των μαζικών οργανώσεων, επαγγελματικών, συνδικατικών, αγροτικών, γυναικείων και νεολαιίστικων και να ζωντανεύουν και να δυναμώνουν με τη δουλειά τους τις μαζικές οργανώσεις όπου ανήκουν».

5.— Δυναμώνοντας τους δεσμούς μας με τις εργατικές μάζες και το λαό θα είναι δυνατό να κρατάμε τον παλμό του κινήματος και να καθορίσουμε σωστά τα αιτήματα που κάθε φορά συγκινούν τις πλατείes μαζες, τις ενώνουν ανεξάρτητα από πολιτικές και ιδεολογικές διαφορές σε κοινό μέτωπο, μπορούνε να τις ξεσηκώνουνε στην πάλη.

Τα καθημερινά οικονομικά αιτήματα πάντα αποτελούν τη βάση για το πλάτημα των λαϊκών αγώνων. Ακόμη και σε περιόδους άμεσης επαναστατικής

κατάστασης, όπως τόνιζε ο Λένιν. Ο Π. Τολιάτι στο τελευταίο συνέδριο του ΙΚΚ έλεγε πως η επαφή με το λαό κάνει το κόμμα ζωντανό, του επιτρέπει να προχωρεί, του ανοίγει δλους τους δρόμους. Για να εξασφαλίσει αυτή την επαφή, πρέπει να έχει το κόμμα την αίσθηση, το πάθος για τα συγκεκριμένα και στοιχειώδη αιτήματα, πρέπει να ενδιαφέρεται για τα πρακτικά ζητήματα, για όλα τα θέματα της εργατικής τάξης, για κάθε βελτίωση, ως είναι και μερική, ως είναι και ελάχιστη, που μπορεί να επιτευχθεί.

Θάταν λάθος όμως να περιοριστούμε στα καθαρά οικονομικά αιτήματα. Είναι κι' άλλα αιτήματα που ενδιαφέρουν ζωτικά το λαό και αποτελούν πανίσχυρα κίνητρα για τις μάζες. όπως η πάλη για την ύφεση και την ειρήνη. Τα γεγονότα στην Ιαπωνία είναι ενδεικτικά απ' αυτή την άποψη. Καί στην Ελλάδα ο λαός μας με την ύφεση και τον αφοπλισμό συνδέει όχι μόνο την απαλλαγή του από το βραχνά της θερμοπυρηνικής καταστροφής, αλλά και την οικονομική του ανακούφιση και την απολύτρωση από το ζυγό του αστυνομικού κράτους. Γι' αυτό και η 12η ολομέλεια της Κ. Ε. του ΚΚΕ άλλη μία φορά διακήρυξε πως δεν υπάρχει πιο σπουδαίο και επίγον καθήκον από την πάλη για την ύφεση και την ειρήνη.

Σε στιγμές που η πλουτοκρατική αντίδραση καταπατάει κάθε ιδέα νομιμότητας και δικαιοσύνης, έχει ιδιαίτερη σημασία το ότι η εργατική τάξη προβάλλει σαν ό πιο συνεπής και ό πιο αποφασιστικός υπερασπιστής των δημοκρατικών ελευθεριών. Η εργατική τάξη, κρατώντας τη σημαία της περιφρού

ΑΜΕΙΩΤΟΣ Η ΟΞΥΤΗΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ—ΚΟΥΒΑΣ

Ο ΦΙΔΕΛ ΚΑΣΤΡΟ ΙΣΧΥΡΙΖΕΤΑΙ ΟΤΙ ΕΠΙΚΕΙΤΑΙ ΕΙΣΒΟΛΗ ΤΩΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΩΝ ΕΙΣ ΚΟΥΒΑΝ, ΙΣΩΣ ΠΡΟ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ

ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΙΣ ΧΙΛΙΑΔΩΝ ΠΟΛΙΤΟΦΥΛΑΚΩΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΡΟΥΣΙΝ

«ΠΡΑΒΔΑ»: Η ΚΟΥΒΑ ΔΕΝ ΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ ΜΟΝΗ ΕΝΩΠΙΩΝ ΤΗΣ ΑΠΕΙΛΗΣ

ΑΠΕΧΩΡΗΣΑΝ ΟΙ 1500 ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ ΠΕΖΟΝΑΥΤΑΙ

ΟΥΑΣΙΓΚΤΩΝ, 31 (18. ύπηρεσία).— Η όξυτης εις τας σχέσεις μεταξύ των Ηνωμ. Πολιτειών και της Κούβας με την επικρεμαμένη απειλήν έκρηξως γενικωτέρου πολέμου συνεχίζεται με αμείωτον έντασιν παρά το γεγονός ότι οι 1.500 Αμερικανοί πεζοναύται, οι οποίοι είχαν μεταβή εις την ναυτικήν βάση του Γκουαντανάμο διά να διέλθουν το Σαββατοκύριακον, ανεχώρησαν σήμερον εκείθεν, επιστρέφοντες εις τον μόνιμον καταυλισμόν των εις Πουέρτο Ρίκο. Έν τώ μεταξύ, ο πρωθυπουργός της Κούβας κ. Φιδελ Καστρο, όμιλών εις την Στρατιωτικήν Ακαδημίαν της Αβάνας επανέλαθεν, ότι επικείται αμερικανική εισβολή εις Κούβαν, ίσως δε πρό της διεξαγωγής των αμερικανικών εκλογών. Έγνωσθη συναφώς, ότι χιλιάδες πολιτοφυλάκων έχουν κινητοποιηθή εις την Κούβαν προς απόκρουσιν ένδεχομένης εισβολής εις την νήσον. Έγνωσθη, επίσης, ότι ο εις Αβάνας Αμερικανός επιτετραμμένος κ. Μπράντοκ και 40 άλλοι Αμερικανοί εκρατήθησαν επ' όλιγων υπό των αρχών της Κούβας.

ΑΠΟΚΑΛΕΙ ΗΛΙΘΙΟΥΣ ΤΟΥΣ Κ.Κ. ΝΙΞΟΝ ΚΑΙ ΚΕΝΝΕΝΤΥ

Ο κ. Φιδελ Καστρο δήλωσεν, επ' ευκαιρία τελετής γενομένης εις την στρατιωτικήν Ακαδημίαν, ότι η Κούβα απέτελεσε το κύριον θέμα της προεκλογικής εκστρατείας εν Αμερική και ότι η επίθεσις κατά της χώρας του δυνατόν να εξαπολυθή πρό των αμερικανικών εκλογών, καιτοι τούτο δεν σημαίνει ότι η κρίσιμος περίοδος θα παρέλθη, όταν οίσοδηποτε από αυτούς τους δύο «ήλιθιους άνδρας» (Νίξον η Κέννεντυ) ανέλθη εις το προεδρικόν αξίωμα.

Ακολουθώς, ο κ. Καστρο ειπεν ότι εάν ο έχθρός επιτεθή τώρα, τούτο θα αποτελέση κακόν δι' αυτόν, άλλ' εάν επιτεθή αργότερον, η κατάσταση εις την Κούβαν θα είναι ακόμη χειρότερα δι' αυτόν, διότι τότε θα είμεθα ισχυρότεροι. «Η Κούβα — συνεχισε — κατέστη το μήλον της έριδος μεταξύ των μονοπωλιακών φατριών, αι όποισι επιδιώκουν να αποκτήσουν τον έλεγχον των Ην. Πολιτειών. Θα καταστρέψωμεν τους έχθρους όταν έλθουν. Η ιστορία μαρτυρεί ότι ουδεμία επανάστασις υπέστη ποτέ ήτταν. Αλλ' ός αναμεινωμεν και ός ίδωμεν την αντίδρασιν, η όποια θα σημειωθή αναποφεύκτως εις το δυτικόν ημισφαίριον, όταν οι λαοί της Αμερικής πληροφο-

ρηθούν ότι η Κούβα υπέστη επίθεσιν».

Απεχώρησαν οι πεζοναύται

Έγνωστόν, η διέλευσις των Αμερικανών πεζοναυτών εκ της βάσεως Γκουαντανάμο είχε χρησιμοποιηθή υπό της προπαγάνδας του κ. Καστρο ως επιχείρημα περί δήθεν σχεδιαζόμενης αμερικανικής εισβολής εις την νήσον. Πάντως, η αμερικανική αυτή ενεργεια απέβλεπε μάλλον εις τώ να υπενθυμίση εις την Κυβέρνησιν της Κούβας, ότι η αμερικανική βοήθεια εύρισκεται έγγυς, εις ης περιπτώσιν ήθελεν εξαπολυθή επίθεσις κατά της βάσεως Γκουαντανάμο.

Η κράτησις Αμερικανών

Έγνωσθη, ότι ο Αμερικανός επιτετραμμένος κ. Μπράντοκ θα διατυπώση διαμαρτυρίαν διά την κράτησιν του όμου μετ' άλλων 40 Αμερικανών, εις προάστιον της Αβάνας, κατά την νύκτα του παρελθόντος Σαβ. βάτου. Οι Αμερικανοί, οι όποιοι διεσκέδαζον εις τινα οικίαν, είχαν τεθή υπό κράτησιν υπό της στρατιωτικής αστυνομίας, κατόπιν έκρηξως βόμβας εις τώ πλησίον εύρισκόμενον ξε-

νοδοχείον «Ριβιέρα», εις τώ όποιον, καθ' ό πιστεύεται, διαμένουν οι πρεσβευται της Τσεχοσλοβακίας και του Ισραήλ.

Ο κ. Γκεβάρα εις Μόσχαν

Ός άνεκοίνωσε τώ πρακτορείον «Τάσς», ο κ. Ερνέστο Γκεβάρα, διοικητής της Έθνικής Τραπέζης της Κούβας και άρχηγός της οικονομικής αποστολής της χώρας αυτής, έγένετο σήμερον δεκτός εν Μόσχα υπό του κ. Νοβίκοφ, αντιπροέδρου της σοβιετικής Κυβερνήσεως και προέδρου της επιτροπής κρατικού προγραμματισμού. Αι συνομιλίαι περιστράφησαν εις θέματα σχετικά με την οικονομικήν συνεργασίαν των δύο χωρών. Έξ άλλου, ο κ. Μικογιάν έδέχθη επίσης σήμερον εις τώ Κρεμλίον τον κ. Γκεβάρα.

Η έφημερίς «Πράβδα», όργανον του σοβιετικού κομμουνιστικού κόμματος, γραφει σήμερον, ότι η Κούβα «δεν είναι μόνη ένωπιον της κλαγγής των αμερικανικών όπλων. Εις τον δικαίον άγωνα του ό λαός της Κούβας, συνεχίζει η έφημερίς, δύναται να υπολογίση επί της βοήθειας και της συμπαραστάσεως της Σοβ. Ένώσεως και όλων των χωρών του ισχυρού σοσιαλιστικού στρατοπέδου. Αι επονείδιστοι πράξεις των έπιδρομών δεν θα παραμεινουν άτιμώρητοι».

Πολιτικόν άσυλον

Έξ άξιωματικοί και εις ναύτης του κουβανικού φορτηγού πλοίου «Οριέντε» έζήτησαν σήμερον πολιτικόν άσυλον παρά των αρχών του Παναμά. Τό «Οριέντε» κατηύθυνετο εις Βόρειον Κορέαν με φορτίον ζακχαρώς.

Τό έπιτελείον της αμερικανικής αεροπορίας άνεκοίνωσε χθές ότι δεν σχεδιάζει την μεταφοράν του κέντρου δοκιμών πυραύλων του άκραιοτέρου Καναβεραλ, λόγω των γεγονότων της Κούβας, αντίθétως προς την προχθεςινην δήλωσιν του Δημοκρατικού δουλευτού κ. Μέργουιν Κοούντ.

(Εις την 8ην σελίδα: Η συζήτησις εις τον Ο.Η.Ε. επί της προσφυγής της Κούβας).

Τὸ φάσμα τοῦ Χίτλερ πάνω ἀπὸ τὴν ἀνθρωπότητα

Τὸ κόμμα τοῦ Λίνκολν στὰ χέρια τῆς Κού Κλουξ Κλάν

● Η ΠΡΟΔΕΥΤΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ ΑΓΩΝΑ ΓΙΑ ΝΑ ΜΑΤΑΙΩΣΗ ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΟΥ ΝΕΟΦΑΣΙΣΜΟΥ

ΤΟΥ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΟΥ ΜΑΣ ΣΤΗ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ ΧΡ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

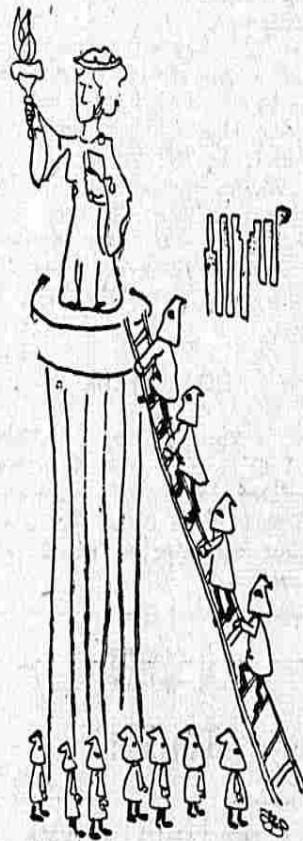
ΝΕ ΑΥΟΡΚΗ, 1 Ιούλιος.

ΤΟ «ΚΟΜΜΑ τοῦ Λίνκολν» περιήλθε στὰ χέρια τοῦ Συνδέσμου Τζών Μπέρτς, τῆς Κού Κλουξ Κλάν καὶ ἄλλων ρατσιστικῶν καὶ νεοφασιστικῶν στοιχείων στὸ συνέδριο τῶν Ρεπουμπλικανῶν στὸν Ἅγιο Φραγκίσκο. Οἱ μέθοδοι ποὺ χρησιμοποιήθηκαν γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸ ἦσαν καθαρὰ χιτλερικές. Τὰ μετριοπαθῆ στελέχη τοῦ κόμματος ὄχι μόνον δὲν μπόρεσαν νὰ ἐκφράσουν τὶς ἀπόψεις τους, ἀλλὰ καὶ ἐγίναν ἀντικείμενο αἰσχρῶν ἐπιθέσεων καὶ συκοφαντιῶν.

Ὅταν ὁ κυβερνήτης Νέλσον Ροκφέλλερ ἀνήλθε στὸ βῆμα γιὰ νὰ προτείνῃ τροποποίησι στὸ πρόγραμμα τοῦ κόμματος, ποὺ θὰ ἀποκήρυσσε τὸν σύνδεσμο Μπέρτς καὶ τὴν Κού Κλουξ Κλάν, οἱ μακιακοὶ τὸν γιουχάσσαν τόσο ἐξαλλὰ, ὥστε τοῦ ἦταν ἀδύνατο νὰ συνεχίσῃ. Ὁ κυβερνήτης τῆς Νέας Ὑόρκης ζητοῦσε ἀπεγνωσμένα ἀπὸ τὸν πρόεδρο τοῦ συνεδρίου νὰ τοῦ ἐπιτραπῇ νὰ προχωρήσῃ, ἀλλὰ οἱ ἐκκλήσεις του ἐπεφταν στὸ κενό. Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ ὁ Ροκφέλλερ κατ'ἀγγεῖλε ἀπὸ τὸ βῆμα τοῦ συνεδρίου ὅτι στὴ διάρκεια τῆς προεκλογικῆς του καμπάνιας γιὰ τὴν προκριματικὴ τῆς Καλιφορνίας πῆρε ἀπὸ τὸ στρατόπεδο τοῦ ἀντιπάλου του 200 ἀπειλητικὰ μηνύματα ὅτι θὰ ἀνατίνασσαν τὸ ἐκλογικὸ του κέντρο.

● 100 ΝΕΟΦΑΣΙΣΤΕΣ ΕΚΛΕΚΤΟΡΕΣ

Ἐξ ἄλλου, ὅταν μέλη διαφόρων ἀντιπροσωπειῶν ἐξέφρασαν τὴν ἐπιθυμία νὰ ταχθοῦν μὲ τὸν Σκράντον, τὰ ὄργανα τοῦ Γκολντγουότερ τούς ἀποκαλοῦσαν «φίλους τῶν βρωμονόγγρων καὶ κομμουνισ-

κομμικὴ ἐπιτροπῆ», ποὺ ἀναγγέ-

λίστα ὁ Γκολντγουότερ οὔτε μιὰ φορὰ δὲν ψήφισε ὑπὲρ τῶν διεκδικήσεων τῶν ἐργαζομένων — ρεκόρ ποὺ κανένα ἄλλο μέλος τῆς Γερουσίας δὲν μπορεῖ νὰ τοῦ ἀμφισβητήσῃ μέσα στὸ ἴδιο χρονικὸ διαστήμα.

Σύμφωνα μὲ τὴ γνωστὴ ἐπιθεώρησι «Γιουνάητεν Στίητς Νιούς ἔντ Γουόρλντ Ριπόρτ», ἕνα ἀπὸ τὰ πρῶτα μέτρα τοῦ Γκολντγουότερ θὰ εἶναι ἡ παραγωγή νέων ὀπλῶν, πράγμα δέδαια ποὺ θὰ ἔχη σὰ συνέπεια ἀκόμη μεγαλύτερη διόγκωσι τῶν μονοπωλιακῶν κερδῶν, τὰ ὁποῖα ἔχουν αὐξηθῆ ἐφέτος κατὰ 60% ἔναντι τοῦ πρώτου τριμήνου τοῦ 1961. Ταυτόχρονα, ὅπως ἤδη ἔχει καταστήσει σαφές ὁ ἴδιος, θὰ ἐντείνῃ τὸν ψυχρὸ πόλεμο σὲ ὅλα τὰ «μέτωπα» καὶ θὰ υιοθετήσῃ «δυναμικὴ στρατηγικὴ, ποὺ θὰ ἀποβλέπῃ στὴν ἐξασφάλισι τῆς νίκης» — θέσις ποὺ ἀντιτίθεται σὲ κάθε προσπάθεια γιὰ τὴν ἕψσι τῆς διεθνούς ἐντάσεως καὶ ἰσοδυναμεῖ μὲ πολιτικὴν «χειλούς τῆς ἀδύσεως». Ἡ πολιτικὴ αὐτὴ παραφροσύνη ἔχει προκαλέσει μεγάλῃ ἀνησυχία ὄχι μόνον στὸ ἐξωτερικὸ, ἀλλὰ καὶ στὶς ΗΠΑ. Ἐντυπα, ὀργανώσεως

Τὸ νόημα τῶν ἀμερικανικῶν ἐκλογῶν

- Ψῆφος ἐναντίον τοῦ φασισμού καὶ τοῦ ἐξτρεμισμού
- Οἱ μεταβολές στὸν κόσμον καὶ ἡ ἀνάγκη ἀλλαγῆς τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς

Η ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΗ καμπάνια στὶς Ἴνωμένες Πολιτείες τελειώνει μεθαύριο Τρίτη. Ὅγδόντα καὶ περισσότερα ἑκατομμύρια Ἀμερικανοὶ θὰ προσέλθουν τὴν ἡμέρα αὐτὴ στὶς κάλπες γιὰ νὰ ἐκλέξουν τὸ νέο πρόεδρο. Ὅλα τὰ προγνωστικὰ εἶναι ὑπὲρ τοῦ προέδρου Τζόνσον, τοῦ ὁποίου ἡ ἐκλογή θεωρεῖται ἐξασφαλισμένη. Ἡ ἐκλογή ὡστόσο αὐτὴ δὲ θὰ σημαίνει ὅτι ὁ ἀμερικανικὸς λαὸς ἐγκρίνει τὸ πρόγραμμα τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος. Τὸ νόημά τῆς θὰ εἶναι κυρίως ὅτι ὁ ἀμερικανικὸς λαὸς ἀποδοκιμάζει τὶς διακηρύξεις τοῦ γερουσιαστῆ Γκολντγουάτερ, ὑποψηφίου τοῦ Ρεπουμπλικανικοῦ Κόμματος, τοῦ ἐκπροσωπεῖ τὶς πιὸ ἀντιδραστικὲς δυνάμεις, τοὺς πιὸ ἐξτρεμιστικὸς καὶ φασιστικὸς κύκλους.

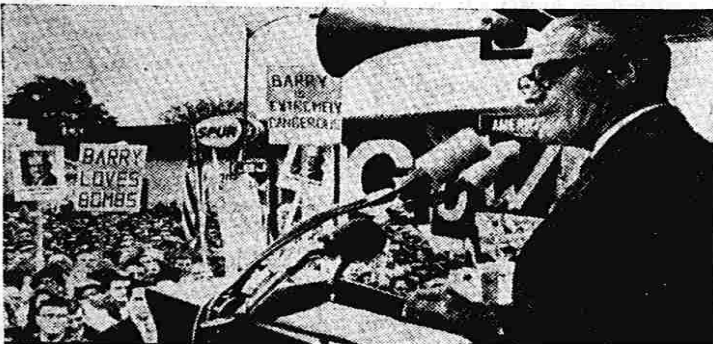
Οἱ Ἀμερικανοὶ ἐκλογεῖς δὲν ξεχνοῦν, ὅτι ὁ πρόεδρος Τζόνσον εἶναι ὑπεύθυνος γιὰ τὴν παράταση τοῦ πολέμου στὸ Βιετνάμ, γιὰ τὶς ἐπεμδύσεις τῶν ΗΠΑ σὲ μιά σειρά ἄλλες περιοχές. Ἀλλὰ οἱ διακηρύξεις του, ὅτι θὰ ἐργασθεῖ γιὰ τὴν εἰρήνη καὶ γιὰ τὴν διεθνή συνεργασία, σὲ σχέση μετὰ τὶς δηλώσεις τοῦ Γκολντγουάτερ, ὅτι θὰ χρησιμοποῖήσει πυρηνικὰ ὄπλα ἐναντίον τοῦ λαϊκοῦ στρατοῦ τοῦ Βιετνάμ ὅτι θὰ διακόψει τὶς διπλωματικὲς καὶ οἰκονομικὲς σχέσεις τῶν ΗΠΑ μετὰ τὴν

ψηφίσουν τὸν κ. Τζόνσον γιὰ νὰ καταψηφίσουν τὸν Γκολντγουάτερ. Μὲ τὴν ἔννοια αὐτὴ, οἱ μεθαιριανὲς ἐκλογές στὶς ΗΠΑ μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἓνα δημοψήφισμα ἐναντίον τοῦ φασισμού, τοῦ ἐξτρεμισμού τῆς πολιτικῆς τῶν μεγάλων μονοπωλίων, τοῦ ἀπειλοῦ τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν ὄχι μόνο στὶς ΗΠΑ ἀλλὰ σὲ ὅλο τὸν κόσμον. Ἡ ἐκλογή ἐνδὸς συντηρητικοῦ πολιτικοῦ σὰν τὸν κ. Τζόνσον, ποὺ ὑπόσχεται ν' ἀκολουθήσει τὸ δημοκρατικὸ δρόμο, εἶναι ὁ μόνος τρόπος ποὺ ἔχουν οἱ

Γιὰ τὶς ΗΠΑ τὸ κύριο πρόβλημα, ποὺ τίθεται σχετικὰ μετὰ τὴν ἐξωτερικὴ τους πολιτικὴ, εἶναι ἡ ἀντιμετώπιση τοῦ κύματος τῶν ἀντιαμερικανισμῶν, ποὺ ἔχει κατακλύσει τὸν κόσμον. Ὁ γνωστὸς σχολιαστὴς τῆς Τζέιμς Ρέστον, ἀναφερόμενος σὲ τὸ πρόβλημα αὐτὸ ἔγραφε τελευταία: «Οἱ ΗΠΑ ἔχασαν μεγάλο μέρος τοῦ γοήτρου τους τὸν περασμένο χρόνο καὶ θὰ χρειασθεῖ καιρὸς καὶ σκληρὴ ἐργασία γιὰ νὰ προετοιμαστοῦν γιὰ νέες ἐξορμήσεις.» Ἡ δολοφονία τοῦ προέδρου Κένεντυ ἢ ἔδωσαν τὴν φιλητικὴ συγκρούσεως, ἡ ὑπόδειξη ἑκ μέρους τοῦ ρεπουμπλικανικοῦ κόμματος γιὰ τὴν προεδρία ἐνδὸς ὑποψηφίου, ποὺ διακηρύσσει ἀπρόκαλυπτα τὴν ἀντίθεσή του πρὸς ὀλόκληρη τὴν συμμαχικὴ πολιτικὴ ποὺ ἐπιδιώκει μιά συνεννόηση μετὰ τὸν κομμουνιστικὸν κόσμον καὶ τέλος ἡ παραίτηση τοῦ πιὸ ἐμπιστοῦ φίλου καὶ βοηθοῦ τοῦ προέδρου γιὰ λόγους ἠθικῆς, ὅλα αὐτὰ κλονίσαν τὴν ἐμπιστοσύνη τῆς συμμαχίας πρὸς τὴν ἡγεσία μας, καὶ εἶναι δύσκολο ν' ἀρχίσουν με μιά νέα ἐξορμήση, ἀν δὲν τὸ ἀναγνωρίσουμε».

Ἡ ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος, ποὺ θέτει ὁ κ. Ρέστον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν πολιτικὴ ποὺ θ' ἀκολουθήσει ἡ νέα ἀμερικανικὴ κυβέρνησις, ἀπὸ τὸν τρόπο ποὺ θ' ἀντιμετωπίσει τὰ διάφορα προβλήματα, εἴτε αὐτὰ ἀφοροῦν τὶς ἐνδοοικτικὲς σχέσεις, εἴτε τὶς σχέσεις μετὰ τὶς χώρες τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ συντηριδὴ τοῦ γκολντγουατερισμοῦ, ποὺ ὅλοι θεωροῦν δέδαινη, θὰ εἶναι ἡ καλύτερη ἀπόδειξη ὅτι ὁ ἀμερικανικὸς λαὸς, ὅπως ἔγραφε ὁ ἀνταποκριτὴς μας στὴ Νέα Ὑόρκη κ. Νικολόπουλος, ἀπαιτεῖ ἓνα νέο προσανατολισμὸ τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς χώρας του, ποὺ θὰ ἐξυπηρετῆ τὰ πραγματικὰ συμφέροντα τοῦ ἔθνους καὶ θὰ ἐπιδιώκει νὰ λυθοῦν εἰρηνικὰ οἱ διεθνεῖς διαρῆς. Γιατὶ ἀν ὁ Γκολντγουάτερ εἶναι ἀπαράδεκτος τὸ ἴδιο ἀπαράδεκτη εἶναι καὶ ἡ σημερινὴ πολιτικὴ τῆς κυβέρνησης Τζόνσον μετὰ τὶς ἀντιφάσεις τῆς, τὴν ψυχροπολεμικὴ πορεία της καὶ τὴν ἀναποφασιστικὴ τῆς στὸν ἐσωτερικὸν τομέα μετὰ τὰ τόσα χρονίζοντα προβλήματα.

Ἡ ἀποκατάσταση τοῦ κύρους τῶν ΗΠΑ μετὰ τὴν ἔννοια τῆς ἐπιβολῆς τῆς κυριαρχίας τους, εἶναι σήμερον ἀνέφικτη. Μόνον μιά νέα πραγματικὰ φιλειρηνικὴ πολιτικὴ θ' ἀποκαταστήσει τὸ κύρος τῶν ΗΠΑ, θὰ διαλύσει τὸν ἀντιαμερικανισμόν ποὺ σήμερον ἐπικρατεῖται σὲ

Ἀμερικανοὶ παλίτες στὴν Μαρριέτα τοῦ Ὁχάιο ὑποδέχονται τὸν Γκολντγουάτερ μετὰ πλακάτ ποὺ γράφουν: «Ὁ Γκολντγουάτερ εἶναι ἐξαιρετικὰ ἐπικίνδυνος. Ὁ Μπάρρυ ἀγαπᾷ τὴ βόμβαν».

ΕΣΣΔ καὶ τὶς ἄλλες σοσιαλιστικὲς χώρες τοῦ ἐπιτρέπουν νὰ ἐμφανίζεται ὡς ὁ μόνος φιλειρηνικὸς ὑποψήφιος στὶς μεθαιριανὲς ἐκλογές.

Στὸν κοινωνικὸν τομέα τὸ πρόγραμμα τοῦ κ. Τζόνσον ἐναντίον τῆς πείνας, εἶναι χωρὶς ἀμφιβολία ἀνεπαρκέστατο, ἀλλὰ ἡ στάση τοῦ Γκολντγουάτερ ἀπέναντι στὰ κοινωνικὰ προβλήματα, τὴ φτώχεια καὶ τὴν ἀνεργία, οἱ προκλητικὲς διακηρύξεις του, ὅτι οἱ φτωχοὶ καὶ οἱ ἀνεργοὶ εἶναι ἄξιοι τῆς τύχης τους γιὰτὰ ἐσπεροδυνατὰ προτοβολιακά, κἄνουν τὸν Τζόνσον προστάτη τῶν ἐργαζομένων.

Ἡ ἐπισημὴ ἐξέλιξη, ποὺ σημερινὸς πρόεδρος σὲ νομοσχέδιο γιὰ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα τῶν ἀφροεῖς σὲ σχέση μετὰ τὸν Γκολντγουάτερ, ποὺ συνδέεται μετὰ τὶς ρατσιστικὲς ὀργανώσεις, σὰν πρῶτοπαγὸς νοσητὴ τοῦ ἀγῶνα κατὰ τῶν φυλετικῶν διακρίσεων.

Οἱ Ἀμερικανοὶ ψηφοφόροι παρὰ τὶς ἐλλείψεις τοῦ προγράμματος τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος, θὰ

Ἀμερικανοὶ ψηφοφόροι γιὰ νὰ ἐκδηλώσουν τὴν ἀντίθεσή τους πρὸς τὸ φασισμόν τοῦ Γκολντγουάτερ.

• Ὁ κόσμος ἀνασυντάσσεται

Μὲ τὸν τερματισμὸ τῆς προεκλογικῆς καμπάνιας στὶς ΗΠΑ καὶ τὴν ἐκλογή τοῦ νέου προέδρου, τερματίζεται ἡ περίοδος τῆς στασιμότητος στὶς διεθνεῖς σχέσεις. Ἀρχίζει μιά καινούργια περίοδος, πολὺ σημαντικὴ γιὰ τὶς διεθνεῖς ὑποθέσεις. Οἱ ΗΠΑ θὰ κληθοῦν πολὺ γρήγορα, μαζί μετὰ τὶς ἄλλες μεγάλες δυνάμεις νὰ ἀντιμετωπίσουν μιά σειρά σημαντικὰ διεθνή προβλήματα, ἀνάμεσα στὰ ὁποῖα τὰ προβλήματα τῆς εἰρήνης ἔχουν τὴν πρώτη θέση. Βασικὸ χαρακτηριστικὸ τῆς νέας αὐτῆς περιόδου εἶναι ὅτι σὲ ὅλο τὸν κόσμον ἔγιναν σοβαρὲς ἀλλαγές. Οἱ παλαιοὶ ἡγέτες ἀποχώρησαν ἀπὸ τὴ σκηνή, μιά νέα σειρά πολιτικῶν ἡγετῶν ἐμφανίσθηκε σὲ πολλὰς χώρες, Σοβιετικὴ Ἐνωση, Ἀγγλία, Δυτικὴ Γερμανία.

— ΣΥΝΕΧΕΙΑ —
ΣΤΗΝ 9ῃ ΣΕΛΙΔᾷ

ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ ΑΠΟΦΑΙΝΟΝΤΑΙ...

ΚΑΙ ΔΙΑΤΙ ΟΧΙ ΤΟΝ ΓΚΟΛΝΤΓΟΥΩΤΕΡ;

Πολλοί Άμερικανοί δέν εύρισκουν καθόλου παράλογα τὰ δσα λέγει ὁ γερουσιαστής Γκολντγουώτερ.— «Πρέπει νά ἀντικρούσωμεν τοὺς κομμουνιστάς», αὐτὸ εἶναι τὸ σύνθημά των.— Νέα αὐξησις τῆς δημοτικότητος τοῦ ρηξικελεύθου γερουσιαστοῦ.— Ἐν τούτοις, ὁ πρόεδρος Τζόνσον δέν ἀνησυχεῖ ...

ΥΠΟ ΤΟΥ κ. Α. ΝΤΕ ΣΕΚΟΝΖΑΚ

ΟΥΑΣΙΓΚΤΩΝ, Αὐγουστος

Μοῦ κάμνει ἐντύπωσιν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀτόμων ποὺ ἐπαναλαμβάνουν τὴν φράσιν: «Εἰς τὸ κάτω-κάτω αὐτὰ ποὺ λέγει ὁ Μπάρρυ Γκολντγουώτερ δέν φαίνονται καὶ τόσο παράλογα. Ὁ Τύπος καὶ οἱ ξένοι ποὺ ἔχουν πάντοτε τὴν τάσιν πρὸς ὑπερβολάς, τὰ παρουσίασαν ὑπὸ μελανὰ χρώματα». Εἰς τὴν Οὐασιγκτῶνα λ.χ. πολλοὶ δημόσιοι ὑπάλληλοι μοῦ εἶπον: «Ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ πολέμου πάντοτε ὑποκύπτομεν εἰς τὰς πιέσεις τῶν Σοβιετικῶν. Ἐχρειάσθη νά φθάσουν αὐτοὶ μέχρι τῆς Κούβας, δηλαδή ἕως ἐξῆς ἀπὸ τὴν πόρταν μας, διὰ νά ἀντιδράσωμεν. Δέν λέγω ὅτι θά ψηφίσω τὸν Γκολντγουώτερ, ἀλλὰ ἀρχίζω νά διερωτώμαι μήπως ἔχη πράγματι δίκαιον. Πρέπει ὁμολογουμένως νά ἀντικρούσωμεν τοὺς κομμουνιστάς. Ἐάν ἀντὶ τῆς ἀερογεφύρας τοῦ 1948 εἰς τὸ Βερολίνον εἶχαμεν διανοίξει δίοδον δι' ἐνόπλων δυνάμεων, οἱ Σοβιετικοὶ θά κατενόουν ἀναμφιδόλως ὅτι δέν ἐπρωτιθέμεθα νὰ τοὺς ἀφήσωμεν νὰ κάμουν ὅ,τι θέλουν. Καὶ μήπως δέν θά ἦτο καλύτερον νά κατεδαφίσωμεν αὐτὸν τὸν τοῖχον ποὺ ἀνήγειραν ἐκεῖ ἀντὶ νὰ τὸν ἀνεχθῶμεν ὡς γεγονός τετελειωμένον;».

Εἰς Λὸς Ἄντζελες μὲ κατέπληξεν ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπαλλήλων ξενοδοχείων, ὑπαλλήλων καταστημάτων, ἐργατῶν καὶ ὁδηγῶν ταξί ποὺ μὲ διεβεβαίωσαν ὅτι εἶναι μὲ τὸ μέρος τοῦ Γκολντγουώτερ. Εἶναι ἀλήθες ὅτι τὸ νότιον μέρος τῆς Καλιφορνίας ἀποτελεῖ ἐν ἀπὸ τὰ προπύργια τοῦ ὑποψηφίου προέδρου.

Ἀπὸ τινος χρόνου τὰ γραφεῖα τῆς

ΚΑΘΑΡΙΖΕΙ

τηλεοράσεως βομβαρδίζονται μὲ τηλεφωνήματα ἀτόμων καταφερομένων ἐναντὶν τῶν ἔργων, μὲ τὴν ἀκόλουθον πάντοτε ἐπιβάν: «Διατί δέν βγάξετε ἀπὸ τὸ πρόγραμμά σας αὐτοὺς τοὺς φοβεροὺς Μαύρους; Ὅταν ὁ Μπάρρυ θά ἀναλάβῃ τὴν προεδρίαν, θά ἀπαλλαγώμεν ἀπὸ αὐτὸν τὸν συρφετόν».

Αἱ πρώται σφυγμομετρήσεις τῆς κοινῆς γνώμης ἐπειτα ἀπὸ τὴν πρόσφατον προώθησιν τοῦ Γκολντγουώτερ διὰ τὴν θέσιν τοῦ ρεπουμπλικάνου ὑποψηφίου διὰ τὴν προεδρίαν δεικνύουν μίαν νέαν ἀνοδὸν τῆς δημοτικότητός του. Ἐκ τῶν ἐρωτηθέντων ἀτόμων, 36% ἀπήντησαν ὅτι θά ψηφίσουν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ 64% ὑπὲρ τοῦ προέδρου Τζόνσον. Πρὸ καιροῦ τὰ ποσοστὰ αὐτὰ ἦσαν 26% καὶ 74% ἀντιστοίχως.

Ὁ πρόεδρος Τζόνσον δέν ἀνησυχεῖ δι' ὅλα αὐτὰ, ἀλλ' εἶναι πεπεισμένος ὅτι θά κερδήσῃ τὴν ἐκλογὴν μὲ ἀεσιςιν, ἀκόμη καὶ εἰς τὸν Νότον. Οἱ πολιτικοὶ παρατηροῦται ὅμως δέν συμμερίζονται τὴν αἰσιοδοξίαν του. Οὗτοι πιστεύουν ὅτι ὁ ἀγὼν θά εἶναι σκληρὸς καὶ ὅτι ἐάν αἱ ταραχαὶ εἰς τὰς βιομηχανικὰς περιοχάς, ὅπου μένουν πολλοὶ Μαῦροι, συνεχισθοῦν, οἱ Λευκοὶ θά χάσουν τὴν ὑπομονὴν των, ὁπότε θά ἀυξηθοῦν αἱ πιθανότητες τοῦ Γκολντγουώτερ. Πιστεύουν ἐπίσης ὅτι πολλοὶ εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ θά ψηφίσουν ὑπὲρ αὐτοῦ συμμερίζόμενοι τὰς ἰδέας του ἐπὶ τοῦ φυλετικοῦ προβλήματος, ἀλλ' οἷτινες διατάζουν νά ἐκφράσουν ἀπὸ τοῦδε δημοσίου τὴν γνώμην των. Ἔτσι ἀποδεικνύεται ὅτι καὶ αἱ σφυγμομετρήσεις ποὺ ἐγίναν μέχρι στιγμῆς δέν εἶναι ἀκριβεῖς καὶ δέν ἀποκαλύπτουν τὴν πραγματικὴν δύναμιν τοῦ ρεπουμπλικάνου ὑποψηφίου.

Τέλος, δέν πρέπει νά παραδλέπεται τὸ γεγονός ὅτι τὰ 55% τῶν κατοίκων τοῦ Νότου, ἐστίας τῶν δημοκρατικῶν ἀπὸ αἰῶνος, εἶναι κεκρηγμένα ὑπὲρ τοῦ γερουσιαστοῦ Γκολντγουώτερ.

A. de Segonzac.

Ο ΠΑΡΑΛΟΓΙΖΟΜΕΝΟΣ ΟΡΑΜΑΤΙΣΤΗΣ

ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΗΣ ΓΚΟΛΝΤΓΟΥΩΤΕΡ : ΕΝΑΣ ΠΟΛΥ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Οιαδήποτε λύσις, εκτός πολέμου, αποτελεί δι' αυτόν συνθηκολόγησιν. — Υποφέρει από ψευδαισθησιν παντοδυναμίας. — Ο κόσμος υπάρχει μόνον ως αποδέκτης αμερικανικών τηλεσιγράφων. — Τα πόδια του δεν πατούν επί της αμερικανικής γης και η κεφαλή του εύρισκεται εις νέφη της ίδιας του δημιουργίας.

ΥΠΟ ΤΟΥ Κ. ΟΥΩΛΤΕΡ ΛΙΠΜΑΝ

(Αποκλειστικότητα «Καθημερινή» διά την Ελλάδα)

ΟΥΑΣΙΓΚΤΩΝ, Σεπτέμβριος

Ο στρατηγός Άιζενχάουερ αντιπαρήλαε μετά περιφρονήσεως τον χαρακτηρισμόν του «πολεμικαπήλου» που προσήψαν μερικοί εκ των αντιπάλων του εις τον λαβόντα το χρίσμα του Ρεπουμπλικανικού κόμματος δια τας προσεχείς εκλογάς γερούσιαστών Μπάρρυ Γκολντγουώτερ. Ποίος όμως λέγει ότι ο γερούσιαστής Γκολντγουώτερ θέλει τον πόλεμον; Ο γράφων δεν γνωρίζει κανένα που να είπε τοιούτον τι, ούτε καν να το σκέπτεται. Εκείνο που έλέχθη περί αυτού είναι ότι είναι ο άνθρωπος που περισσότερο από τον πρόεδρον Τζόνσον ενδέχεται να μάς εμπλέξη εις ένα μέγαν πόλεμον.

Η κατηγορία αυτή η οποία επηρεάζει βαθύτατα τον προεκλογικόν αγώνα, λέγει ότι ο θαυμασμός του γερούσιαστού Γκολντγουώτερ προς την δυναμικήν πολιτικήν, η έμφυτος παρρησιότης του όπως έκφερη την απειλήν χρησιμοποίησης των πυρηνικών όπλων, θα ήμπορούσε να φέρη την χώραν εις μίαν θέσιν όπου να μη υπάρχει άλλη έκλογη παρά συνθηκολόγησις ή πόλεμος. Κανείς δεν θέλει να ειπή ότι ο Γκολντγουώτερ θέλει τον πόλεμον; καταγγέλλει όμως κάθε άλλην λύσιν ως «συνθηκολόγησιν», «κατευνασμόν» και δειλίαν.

Το βασικόν σφάλμα της στρατιωτικής αυτής νοοτροπίας είναι ότι ο Γκολντγουώτερ έχει την εντύπωσιν ότι έκκινά από την τρουπόθεσιν ότι όλος ο κόσμος πρέπει και θα υπακούη εις τα κελεύσματα των Ην. Πολιτειών, τόσο οι φίλοι, όσοι και οι αντίπαλοί μας. Εις αυτό το σημείον διαφαιίνεται ο παραλογισμός του «ραματιστού» ή ψευδαισθησίου του «υπερανθρώπου» δι' όλοις οι αντίπαλοι δύναται να διαταχθούν να εξαφανισθούν. Φυσικά, ο γερούσιαστής δεν θέλει τον πόλεμον, υποφέρει όμως από την πλέον επικίνδυνον ψευδαισθησιν δι' ένα πολιτικόν άνδρα — την ψευδαισθησιν της παντοδυναμίας.

Ούτω, όταν μελετήση κανείς τας παρατηρήσεις του επί της εξωτερικής πολιτικής, εύρισκε ότι η θεωρία του περί διπλωματίας είναι ότι αυτή χρησιμεύει μόνον δια να επιδιώξη τηλεσιγραφα. Εάν πράγματι πιστεύη εις ό,τι λέγει, θα επέλευεν όσα τά δυσκόλα προβλήματα μας δια της επιδόσεως τηλεσιγράφων προς κατοιον. Θα έλυε το ζήτημα του Βιετνάμ δια της επιδόσεως ενός τηλεσιγράφου προς το Άνσί και ενός άλλου εις το Πεκίνο. Θα μάς απήλλασεν από την ενόχλησιν της Κούβας δι' ενός τηλεσιγράφου προς τον Κάστρο. Θα επέφερε την κατεδάφισιν του «Τείχους του Αίχχους» του Βερολίνου δια της επιδόσεως τηλεσιγράφου προς την σοβιετικήν Κυβέρνησιν...

Είναι δύσκολον ν' άρνηθη κανείς ότι ο άνθρωπος θα ήτο εύτυχης εάν ήμπορούσε να προσφύγη εις τα όπλα δια να λύση τα πλέον ακανθώδη ζητήματα, παρ' όσον που ο στρατηγός Άιζενχάουερ ίσχυρίζεται ότι ούδεις έξ εκείνων που μετέσχον ενός πολέμου είναι φιλοπόλεμος. Είναι όμως προφανές ότι ο Γκολντγουώτερ είναι εύτυχης όταν ήμπορη να επιδιώξη τηλεσιγραφα. Και τούτο τον καθιστά ένα πολύ επικίνδυνον άνθρωπον. Διότι υπάρχουν ίσχυρά θαρραλέα και υπερήφανα κράτη τα όποια μάς αντιπαρατίθενται επί πολλών ζητημάτων. Ένας πρόεδρος που θα χειριζέτο

έστω και χωρίς να έχη σκοπόν να προκαλέση πόλεμον, έδεχεται να τον επέσπευθεν εις τας διαφόρους διευθείς κρίσεις, και ίσως εις την τελικήν κρίσιν της έξουλώσεως της ανθρωπότητος.

Διά τον Γκολντγουώτερ ο Έξω κόσμος δεν υπάρχει τραγματικά: οι Ένοι που ζούν πέραν των θαλάσσων δεν είναι ανθρώπινα όντα άλλ' αφηρημένοι έννοιαι που θα εξαφανισθούν μόλις ο πρόεδρος τα βελήση. Αι έσωτερικαί υποθέσεις δε συνεζητήθησαν σοβαρώς κατά τον προεκλογικόν αγώναν, ούτε είναι πιθανόν να συζητηθούν. Διότι ο πρόεδρος ζή μεσα εις τον κόσμον της ημέρας και έχει να κάμη με Ρώσους και Κινέζους και Γερμανούς και Νοτιοαμερικανούς και Βιετναμέζους και Κυπρίους, έκαστος εκ των οποίων είναι τελείως διαφορετικός από τον άλλον, πολλοί δε εκ αυτών είναι κοινάτοι ένθρωποι. Όλοι των έχουν κάτι το κοινό. Εις τον πραγματικόν κόσμο μας ο πρόεδρος γνωρίζει ότι δεν τούς δημιούργησεν αυτός. Γνωρίζει ότι δεν τού άνηκουν, και γνωρίζει επίσης ότι δεν ήμπορεί να τούς διατάσση.

Ο γερούσιαστής Γκολντγουώτερ όμως δεν ζή εις τον κόσμο της πραγματικότητος και δεν συναλλάσσεται με ζωντανούς ανθρώπους αλλά μόνον με τούς καλούς ανθρώπους και τούς κακούς ανθρώπους που είναι δημιουργήματα της φαντασίας ενός «υπερανθρώπου».

Άλλά δεν είναι μόνον εις τα θέματα της έξωτερικής πολιτικής που αεροβατεί ο γερούσιαστής Γκολντγουώτερ: όποιος ανέγυωσε τούς προεπάτους λόγους που εξέφώνησε κατά την περιόδειαν του εις τας Νοτίους Πολιτείας, θα αντίληφθη το άλλοπρόσβαλλον των σκοπών και των επιδιώξεων του άνδρος, καθώς και των μέσων που σκοπεύει να χρησιμοποίησιν προς επίτευξιν των. Επί παραδειγματι, περιοδεύων εις τας Νοτίους Πολιτείας έχει προεταφισθή ένα εκ των πλέον αντίδρατικών και φανατικών όπαδών των φυλετικών διακρίσεων, τον γερούσιαστήν Στρώμ Θέρμοντ, ο όποιος ανετάχθη εις το Ρεπουμπλικανικόν κόμμα. Εις την περιόδειαν του αυτήν ο Γκολντγουώτερ ήβηλεσε κυρίως να τονίση την δημιουργίαν του «νέου» Ρεπουμπλικανικού κόμματος, το όποιον έγεννήθη εις τον Άγιον Φραγκίσκον και στηρίζεται επί της συμμαχίας Γκολντγουώτερ-Θέρμοντ. Πρόκειται περί κόμματος που δεν θα είναι συντηρητικόν αλλά ριζοσπαστικώς αντίδρατικόν.

Κατά τούς λόγους που εξέφώνησε κατά την διάρκειαν της περιόδειας του εις τας Νοτίους Πολιτείας, ο Γκολντγουώτερ παρέλιπε να κάμη οινδήποτε λόγον περί του νόμου των Πολιτικών Δικαιωμάτων που είναν εναντίον αυτού αντίδρασις του αποτέλει παραδόξως την κυρίαν δύναμιν του εις τας Νοτίους Πολιτείας. Δεν υπήρχεν ανάγκη να αναφέρη δημοσίως τον νόμον περί Πολιτικών Δικαιωμάτων ούτε να δείξη ότι αντίληφθη την ύπαρξιν ενός πολυαριθμού πληθυσμού νέγρων εις τας Νοτίους Πολιτείας, έφ' όσον έπεδεικνύετο δημοσία μετά του γερούσιαστού Στρώμ Θέρμοντ, ο όποιος είναι γνωστός ως ο ακρότατος όπαδός των φυλετικών διακρίσεων και ο σφοδρότερος αντίδρατικός έξ όλων των μελών της αμερικανικής Γερούσιας.

